

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

ESKİ ASURCA METİNLERDE GEÇEN COĞRAFYA ADLARI

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Remzi KUZUOĞLU

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sebahattin BAYRAM

Ankara-2007

Remzi Kuzuoğlu tarafından hazırlanan “Eski Asurca Metinlerde Geçen Coğrafya Adları” başlıklı bu çalışma, tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalında DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

(imza)

Başkan

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(imza)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(imza)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(imza)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(imza)

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖNSÖZ

“Eski Asurca Metinlerde Geçen Coğrafya Adları” isimli Doktora Tezimiz ile Anadolu’da Kültepe, Boğazköy, Alishar ve Kalehöyük, Kuzey Mezopotamya’da; Asur ve Nuzi, Suriye’de Mari ve Tell Leilan’da ortaya çıkarılan, Eski Asurca çivi yazılı belgelerde geçen, Anadolu, Kuzey Mezopotamya ve kısmen Kuzey Suriye’deki yer, dağ ve nehir adlarını tespit etmeyi amaçladık.

Bu çalışma ile M.Ö. II. binin ilk çeyreğindeki, özellikle Anadolu’nun yerleşim haritasını ortaya koymaya, şehirlerin idari, ekonomik ve sosyal durumları hakkında metinlerin bize verdiği bilgiler ışığında bilgi sunmaya çalıştık. Ayrıca, bu coğrafya adlarını Hitit devri ve Klâsik dönemdekilerle kıyaslayarak, bu devirlerdeki ve hatta hâlâ yaşayan yer adlarını da tesbit etmeye çalıştık. Sonuç olarak, bu dönem Anadolu şehirlerinin, Mezopotamya şehirleri gibi, ekonomik, sosyal, ve siyasi örgütlenmeye sahip oldukları anlaşılmış ve pek çok yer adının daha sonraki devirlerde, hatta günümüze kadar ulaştığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmamı hazırlarken, bana her konuda yardımcı olan kıymetli Hocam Prof. Dr. Sebahattin Bayram’a, yayınlanmamış metinleri kullanma imkânı sağlayan Prof. Dr. Cahit Günbattı, Prof. Dr. Hüseyin Sever, Prof. Dr. Salih Çeçen, Doç. Dr. İrfan Albayrak, Prof. Dr. K. R. Veenhof, Prof. Dr. K. Hecker, C. Michel, Dr. Tsuyoshi Sugiyama, fikirlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Sedat Erkut, tezimde kullandığım haritaların çiziminde teknik destek veren Doktora öğrencisi Hamza Ekmen ile Almanca tercümelerde yardımcı olan Ümmü Demir’e teşekkürlerimi sunarım.

Remzi KUZUOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii-iv
İŞARETLER VE DİĞER KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1-15
I. BÖLÜM:	
YER ADLARI	16-183
II. BÖLÜM:	
NEHİR ve DENİZ ADLARI	184-187
III. BÖLÜM:	
DAĞ ADLARI	188
SONUÇ	192-197
KAYNAKÇA	198-209
EKLER	
Haritalar	210-216
Dizin	217-229
Özet	230-231
Abstract	232-233

KISALTMALAR

AC	Les Assyriens en Cappadoce
ACC	Assyrian Colonies in Cappadocia
AfO	Archiv für Orientforschung.
AHw	Akkadisches Handwörterbuch.
AKT	Ankara Kültepe Tabletleri.
ArAn	Archivum Anatolicum.
ArOr	Archiv Orientální. Prag.
ATHE	Die altassyrischen Texte des Orientalischen Seminars in Heidelberg und der Sammlung Erlenmeyer.
BIN	Babylonian Inscription in the Collection of J. B. Nies
CAD	The Assyrian Dictionary of the University of Chicago.
CAH	Cambridge Ancient History.
CCT	Cuneiform Texts from Cappadocian Tablets in the British Museum.
CTMMA	Cuneiform Texts in the Metropolitan Museum of Art.
EL	Die Altassyrischen Rechtsurkunden vom Kültepe.
FAOS	Freiburger Altorientalische Studien.
HUCA	Hebrew Union College Annual. Cincinnati.
I	Tafelsignatur der Kültepe Tafelsammlung der Prager Karls Universität
ICK	Inscriptions Cunéiformes du Kultépé.
JCS	Journal of Cuneiform Studies.

JNES	Jornal of Near Estern Studies.
KTH	Die Kültepetexte aus der Sammlung Frida Hahn.
KTP	The Cappadocian Tablets in the University of Pennsylvania Museum.
KUG	Die Keilschrifttexte der Universitätsbibliothek Giessen.
OACC	The Old Assyrian City-State and Its Colonies.
OIP	Oriental Institute Publications.
OLZ	Orientalistische Literaturzeitung.
POAT	The Pennsylvania Old Assyrian Tablets.
RA	Revue Archéologique.
RHA	Revue hittite et asianique.
SMEA	Studi micenci ed egeo-anatolici.
TC	Tablettes Cappadociennes.
TTC	Trente Tablettes Cappadociennes.
TPAK	Tablettes Paleo-Assyriennes De Kültepe.
ZA	Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archáologie.

İŞARETLER VE DİĞER KISALTMALAR

*	RGTC IV'de olmayıp, yeni tespit edilen yer adları.
[]	Tabletteki kırık kısımlar.
< >	Tabletteki eksik yazılmış kısımlar.
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale.
Bk.	Bakınız.
Env.	Envanter.
KEL	Kültepe Eponim Listesi.
Kt	Kültepe.
No.	Numara
s.	Sayfa.
st.	Satır.
Ş.A.	Şahıs adı.
vd.	ve devamı.
Y.A.	Yer Adı.
z.	zarf.

GİRİŞ

M.Ö. II. binin ilk yarısında Mezopotamya'nın kuzeyinde bulunan ve bugünkü Qal'at Şirqāt'la aynı yer olduğu tespit edilen Asur şehrinde yola çıkan kervanlar, Anadolu ve Asur arasında yaklaşık 250 yıl sürecek ticari ilişkileri başlatmışlardır. Asur Ticaret Kolonileri Devri olarak da bilinen bu dönemin Anadolu açısından en önemli sonucu; Anadolu'nun yazı ile tanışması, yani tarihi devirlere girmiş olmasıdır. Kayseri yakınlarındaki Kültepe'de ortaya çıkarılan ve sayıları bugün 25000'e yaklaşmış Eski Asurca çivi yazılı bu belgeler, o dönem Anadolu'sunun ve kısmen de olsa Asur'un siyasal, kültürel, sosyal, hukukî, ekonomik, tarihî ve coğrafî yapısı hakkında son derece önemli bilgiler vermektedir.

Anadolu'da Kültepe'den başka, Boğazköy, Alishar, Kalehöyük, Kuzey Mezopotamya'da Asur ve Nuzi, Suriye'de Mari ve T. Leilan'da ele geçen Eski Asurca çivi yazılı belgelerde¹ yüzlerce yer adı geçmektedir. Bu yer adlarının bugünkü karşılıklarının tespiti halâ çözümlenmeyi bekleyen önemli bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Bu çalışmamızda, Eski Asurca belgelerde geçen yer adlarının nereler olduğu, varsa özelliklerini tespit etmek, Hitit, Babil, Urartu ve Klâsik dönemdeki yer adları ile kıyaslayarak, bugünkü karşılıklarının bulmak, özellikle de M.Ö. 2. binde Anadolu'nun tarihi coğrafyasına ışık tutacak yeni bilgilere ulaşmak amaçlanmaktadır.

Eski Asurca metinlerde geçen yer adları ile alâkalı ilk detaylı çalışmayı değerli hocamız merhum E. Bilgiç yapmıştır. Bilgiç 1946'da yayınladığı "Anadolu'nun İlk Yazılı Kaynaklarındaki Yer Adları ve Tayini Üzerine İncelemeler" adlı makalesinde, yer adlarını ek ve yapılarına göre incelemiş, ayrıca ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur. M. T. Larsen 1967'de "Old Assyrian Caravan Procedures" ve 1976'da yayınladığı "The Old Assyrian City-State and Its Colonies", L. L. Orlin ise, 1970'de yayınladığı "Assyrian

¹ Özgüç, 2005: 12.

Colonies in Cappadocia” adlı kitaplarda bazı yer adlarına kısmen değinmişler ve birtakım lokalizasyon teklifleri yapmışlardır. 1987’de Kh. Nashef, “Rekonstruktion der Reiserouten zur Zeit der altassyrischen Handelsniederlassungen” adlı eserinde güzergâhlar üzerinde çalışmış, 1991 yılında ise, Eski Asurca metinlerde geçen yer adları üzerine o zamana kadar yapılmış en kapsamlı çalışma olan “Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes IV” adlı eseri yayınlanmıştır. 1991’den sonra muhtelif çalışmalarda kısmen de olsa yer adlarına değinilmiştir². 1997’de S. Bayram, “New And Some Rare Geographical Names In The Kültepe Texts” adlı makalesinde Kh. Nashef’in 1991’deki kitabından sonra yayınlanmış ve yayınlanmamış belgelerde yeni ve nadir olarak geçen yer adlarını bir araya getirmiş ve onlar hakkında yeni lokalizasyon tekliflerinde bulunmuştur. 2001 yılında Ş. Yılmaz (Gül), “Kervan Güzergâhlarına Işık Tutan Kültepe Metinleri ve Bunlardan Elde Edilen Sonuçlar” adlı Doktora Tezi’nde Asur’dan hareket edip Kaniş’e kadar gelen kervanların takip ettiği güzergâhlar üzerinde durmuş, 2002’de C. Günbattı, “Kültepe’den Kervan Güzergâhlarına Işık Tutan İki Yeni Metin”, 2003’de Charpin, D.-Ziegler, N.; “Mari et le Proche-Orient à l’époque amorrite : essai d’histoire politique” ve 2004’de G. Gökçek “Kültepe Tabletlerinde Maraş Bölgesi” adlı makalelerinde bazı yer adları üzerinde yeni değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Tezimizin konusuna geçmeden önce Tarihi Coğrafya’nın tanımını yapıp, çalışmamızın sınırlarını teşkil eden Anadolu, Yakındoğu ve Mezopotamya’nın ilk yerleşmelerine kısaca bir göz atalım.

Tarihi Coğrafya, “birtakım Tarih dönemleri içinde bazı yeryüzü bölgelerinin Coğrafya bakımından araştırılması ve tasviri” olarak ifade edilmektedir.³ Tarihi Ülkeler bilgisi (Kültür bölgelerinin oluşumu ile ilgilenir), Tarihi Yerleşim Bilgisi (İnsanların mekân bakımından dağılımlarının tarihi ile ilgilenir) ve Tarihi Politik Coğrafya (Tarih içinde siyasal görüş noktalarına göre

² Ertem, 1995: 73-87, Dercksen, 1996: 6 vd.

³ İplikçioğlu, 1994: 22.

yeryüzünün dağılımı ile ilgilenir) olarak üçe ayrılan Tarihi Coğrafya'nın, "Doğal coğrafi durumların insan ve davranışları üzerindeki etkilerini ve insanın coğrafi durumlar üzerindeki etkilerinin araştırılmasını" kapsadığı kabul edilmektedir.⁴

Yakındoğu'da avcı-toplayıcılıktan çiftçiliğe geçişin en açık görüldüğü yer Levant (Akdeniz'in doğu sahili) ve Filistin'dir. M.Ö. 18000-11000 yıllarına tarihlendirilen dönemde ilk yerleşme sahaları mağaralar, geçici kamplar ya da atölyelerdi.⁵

M.Ö. 7000-4000'lerde tarım ve hayvancılığın yaygın biçimde benimsenmesinden sonra Yakındoğu'da değişik yerleşme biçimleri ortaya çıkmıştır. Bunların bazıları öncülerinden çanak çömlek kullanımıyla ayrılan, fakat bunun dışında günlük yaşamın hemen hemen aynı kaldığı küçük tarım köyleriydi. Diğerlerinde ise, yapıp kullandıkları eşyalar, gerekse toplumsal örgütlenme açısından ilerlemeler görölüyordu. Bu gelişmeler giderek çarpıcı bir sonuca, kentleşmeye ulaşmış ve Güney Mezopotamya'da M.Ö. dördüncü binyılda gerçekleşen bu dönüşüm, çağdaş toplumların temelini oluşturmuştur. Bu tarihlerden başlayarak, daha erken dönemlerde çarpıcı değişimlere sahne olan Levant ve Filistin'in etkinliği azalırken, Mezopotamya düzlüklerinin önemi artmıştır.⁶

Çanak çömlek öncesi Neolitik dönemde yerleşik topluluklar Mezopotamya düzlüklerinin kenarına yerleşmişlerdi. Yağmurla beslenen, tarımın olanaklı olduğu bölgelerde yerleşmeler yaygınlaşmıştır. Bu dönemin insanları sıkıştırılmış balçıktan yapılmış dikdörtgen evlerde yaşamaktaydılar. Genelde iki ya da üç odalı olan evlerde muhtemelen tek aile barınırdı. Tarım

⁴ İplikçioğlu, 1994: 22.

⁵ Roaf, 1996: 27.

⁶ Roaf, a.g.e.: 42.

ekonomisine sahip bu yerleşmelerde dönemin insanları buğday, arpa, mercimek yetiştirmekte, sığır, keçi ve köpek beslemekteydiler.⁷

M.Ö. 7. binyılın ortasında yeni çanak çömlek tarzları gelişti. Hassuna kültürü olarak adlandırılan bu yeni dönemde, kilden sapan taneleri, yontma taş çapalar, kilden ağırşaklar ve baskı mühürler ortaya çıkmış ayrıca bakır, alet ve takılar da kullanılmaya başlamıştır. Kuzey Irak'ta bu dönemden turkuvaz, dağ kristali, obsidyen ve deniz kabuklarının bulunması, ticaretin yakın doğunun her yöresine yayıldığıнын bir işareti olarak değerlendirilmektedir.

M.Ö. 7. binyılın sonlarına doğru yeni bir seramik türü ortaya çıkar. İyi pişirilmiş, koyu kahverengi boyalı, olağanüstü desenlerle bezeli bu seramik, güneydeki Samarra kültürüne aitti. Bu dönemde evler dikdörtgen ve kerpiçten yapılmıştır. İnsanlar uzun kanalların yapım ve bakımı için gerekli teknolojiye sahiptiler. Sulama kuru tarım alanlarındaki verimi arttırmış, böylece buralarda daha büyük nüfusun barınmasını ve ilk kez yetersiz yağış alan yerlerde tarımın yapılmasını olanaklı kılmıştır.

M.Ö. 6000'de Kuzey Mezopotamya'da Halaf kültürü ortaya çıkmıştır. Bugünkü Kuzey Irak ve Suriye'nin tümünü kapsayacak kadar yaygınlaşmış ve etkileri Akdeniz kıyısından, orta Zagros yaylalarına kadar uzanmıştır. Bu dönem insanı dikdörtgen, çok odalı evleri terk ederek *tholos* adı verilen yuvarlak kulübelere geri dönmüşlerdir.⁸

M.Ö. 5900'lere gelindiğinde Dicle ve Fırat ırmaklarının getirdiği milden oluşan verimli ovalarda Obeyt kültürü ortaya çıkmıştır. Bu döneme özgün koyu renk boya bezemeli, açık renk çanak çömleğe Mezopotamya'nın her

⁷ Roaf, a.g.e.: 44.

⁸ Roaf, 1996: 49.

yerinde rastlanır. Eridu kazıları Obeyt döneminin bütün özelliklerini ortaya koymaktadır.⁹

M.Ö 4. binyıla gelindiğinde ise, güney Mezopotamya’da çarpıcı değişiklikler meydana gelmiştir. Uruk ve Cemdet Nasr dönemlerinde ortaya çıkan bu yeniliklere “kentsel devrim” adı verilmektedir. Bu aşama öncelikle, kentlerin gelişmesini ve çoğunlukla geçimi tarıma bağlı olmayan çok sayıda insanın küçük alanlarda yaşadığı bir topluma geçişi içerdiği kabul edilmektedir. Toplum sınıflara bölünmüş, şehirler vergilerle servet birikimi sağlayan, anıtsal kamu binaları yaptıran, dini, askeri ve siyasi seçkinler grubu tarafından idare ediliyordu. Kentsel değişimin bir diğer özelliği mesleklerinde tam gün çalışan sanatkârların ortaya çıkmasıdır. Bu uzun mesafeli ticaretin gelişmesine de yardımcı olmuştur. Yazının icadı, doğal ve teorik bilimlerin başlaması ve temsili sanatın ortaya çıkması, kent devriminin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bugünkü Tel el-Varka olarak bilinen eski Uruk, dini, sosyal ve yönetsel yapılarıyla M. Ö. 4. binyılda Mezopotamya’nın en önemli kenti olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰

Geç Uruk döneminde yazının icadı Mezopotamya halklarını tarihin eşiğine getirmiştir. M.Ö. 3000’li yıllarda şehir devletleri ortaya çıkmıştır. Güney Mezopotamya, güneyde Eridu’dan Nippur’a kadar Sumer, kuzeyde ise Ebu Salabih’ten alüvyol düzlüklerin kuzey kıyısına kadar Akad olarak iki bölgeye ayrılmıştı. Sumer ve Akad tam anlamıyla ülke olmasalar da kendi yöneticisi bulunan birkaç kent devletinden meydana geliyorlardı.¹¹

Tarih öncesi Anadolusunun en eski yerleşim merkezi, M.Ö. 7250-6750 yılları arasına tarihlenen Diyarbakır yakınlarındaki Çayönü yerleşmesidir. Burada, bir meydan ve onun çevresinde dikdörtgen anıtsal yapılar ve evler

⁹ Roaf, a.g.e.: 51, 53.

¹⁰ Roaf, 1996: 58.

¹¹ Roaf, a.g.e.: 82.

yer alır. Binaların alt kısımları taştan, üst kısımları kerpiçtendir. Çayönü'nde oturanlar Anadolu'nun en eski çiftçileridir. Buğday yetiştirip, onu hasat etmesini biliyor, ayrıca hayvancılıkta yapıyorlardı.

Burdur civarındaki Hacılar M.Ö. 7040'lara tarihlendirilmektedir. Burada yapılan kazılar sonucunda da evlerde buğday, arpa ve mercimek ayrıca, keçi, koyun ve büyük baş hayvan kalıntıları bulunmuştur. Hacılar yerleşmesinin 5. katında M.Ö. 5500'lerde ilk bakır aletlerin ortaya çıktığı görülür.

Konya yakınlarındaki Çatalhöyük yerleşmesinde ise, M.Ö. 6500-5500 yılları arasında yeryüzündeki ilk uygarlık gelişmiştir. Burada yapılan kazılar sonucunda "ilk kentin" bulguları ortaya çıkarılmıştır. "Kutsal alan" olarak değerlendirilen¹² evlerde bulunan duvar resimleri Çatalhöyük insanının en büyük başarılarıdır. Tasvirler arasında av, dans sahneleri, çeşitli tanrı, insan ve hayvan resimleri yer almaktadır. Çoğunlukla dört beş ev bir grup teşkil ediyordu, bunların arasında bir tapınak odası bulunuyordu. Duvarlar kerpiçtendi ve kapıları yoktu. Evlere giriş çatıdan, ağaç merdivenlerle yapılıyordu.¹³ Bu dönemde, ne Anadolu'nun başka bir yerinde ne de Mezopotamya ve Yakındoğu da bu gelişmişlik düzeyine ulaşmış başka bir topluluk bulunmamaktadır.

M.Ö. 5500-3000 yıllarına tarihlendirilen, taş ve ilk maden aletlerin birlikte kullanıldığı, Taş ve Maden Devri anlamına gelen Khalkolitik Çağ'ın en önemli merkezi Burdur yakınlarındaki Hacılar yerleşmesidir. M.Ö. 4. binin sonlarına doğru Mezopotamya'da kentler oluşmaya başlamış, Anadolu, ticareti geliştirerek yazıyı keşfeden Mezopotamya ve Mısır'ın gerisine düşmüştür. Anadolu halkı bu dönemde madenden eşyaya sahipken Köy Kültürü düzeyinden kurtulamamıştır¹⁴. Bu dönemde Anadolu'daki Khalkolitik

¹² Roaf, 1996: 44.

¹³ Akurgal, 1995: 22.

¹⁴ Akurgal, a.g.e.: 25.

merkezler, Alishar, Alaca, Kuruçay, Beycesultan, Can Hasan, Mersin Yümüktepe, Tarsus, Karaz, Elazığ Tepecik, Malatya Değirmentepe, Norşuntepe, İstanbul Fikirtepe'dir.¹⁵

M.Ö. 3000-2500'lerde Tunç Çağı (M.Ö. 3000-1200) olarak adlandırılan devirde Anadolu özünde tarıma dayalı "Köy Kültürü"nü sürdürmektedir. Tunç Çağı Anadolu'da üç evreye ayrılır.

Erken Tunç Çağı'nın (M.Ö. 3000-2500) en önemli merkezi Çanakkale yakınlarındaki Troya I'dir. Kent surla çevrili olup, evler megaron tipinde, duvarlar taştan inşa edilmiştir. Bu dönemde Anadolu'daki diğer merkezler Eskişehir Demirci Höyük, Kusura, Karataş Semayük, Beyce Sultan, Tarsus, Alishar, Alacahöyük, Karaoğlan, Malatya Arslantepe, Norşuntepe, Elazığ Pulur, İkiztepe, Malatya Köşkerbaba yerleşmeleridir.¹⁶

Orta Tunç Çağı'nda (M.Ö. 2500-2000) Anadolu uzun bir duraklama sürecinden sonra yeniden parlak bir dönem yaşar. Bu dönemde Anadolu şehircilik, mimarlık, heykeltıraşlık ve çömlekçilikte önder olmamakla beraber, dünyanın önemli merkezlerinden biriydi. Anadolu kentleri oldukça gelişmiş olup, Theokratik beylikler tarafından idare ediliyordu. Bu devletlerin en önemlileri Kızılırmak kavsi içindeki Hatti beylikleri ve Çanakkale yakınlarındaki Troya II krallığı idi.¹⁷

Genç Tunç Çağı'nı (M.Ö. 2000-1200) Hatti-Hitit beylikleri, Hitit krallığı, Huriler ve Troya III temsil eder. Hatti-Hitit beylikleri tezimizin ana konusunu teşkil etmekte olup, çalışmamızda ayrıntılı olarak incelenecektir. M.Ö. 1650'lerde Hitit krallığı Anadolu'nun küçük şehir krallıklarını birleştirip, siyasi bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Siyasi başkent Boğaköy/Hattuş, dini başkentleri Ortaköy/Şapinuwa, Tapigga, Kuşarşa önemli Hitit şehirlerinden

¹⁵ Akurgal, a.g.e.: 26.

¹⁶ Akurgal, 1995: 26-27.

¹⁷ Akurgal, a.g.e.: 27.

bazılarıdır. Yine bu dönemde Anadolu'nu kuzeybatısında Palalar, güneyde ise Luviler oturmaktaydı. Urfa, Diyarbakır, Mardin ile Kerkük arasındaki bölge, Hannigalbat, T. Feheriye, Şagar Bazar, T. Brak, T. Riman, Nuzi, Alalah, Ugarit ve Mari önemli Hurri merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁸

M.Ö. 1200 yıllara gelindiğinde Anadolu birçok karışıklıklara sahne olmuştur. Bölgenin en büyük siyasal gücü Hitit İmparatorluğu yıkılmış, Anadolu'ya ardı arkası kesilmeyen ve her yönden gelen göçler başlamıştır. Bu olaylar kentleşme ve kentlileşme sürecini geçici olarak durdurmuş, 300-400 yıl süren bu göçler sonunda Anadolu'da yeniden ve yepyeni bir düzen kurulmaya başlamıştır.¹⁹

Koloni Devri

Kültepe'de 1881 yılında bulunan ilk tabletlerden sonra ilk kazıyı 1893-1894'de Ernst Chantre yapmış, 1906'da H. Winckler ve aynı yıl H. Grothe'de kısa süreli burada çalışmıştır.²⁰ 1925'te Hitit dilini çözen Çek bilgini B. Hrozny tepe de ve kârum'da yaptığı kazılar sonucunda 1000 kadar tableti ortaya çıkarmıştır. Bu tabletlerin incelenmesi sonucu, 1924'de B. Landsberger'in önerdiği gibi Kültepe'nin kârum Kaniş olduğu anlaşılmıştır.²¹

Kültepe'de ilk sistemli kazılar Türk Tarih Kurumu adına 1948'de Tahsin Özgüç'le başlamış ve Kaniş kârumu'nda sonuncusu iki safhalı olmak üzere dört yapı katı tespit edilmiştir. M.Ö. 3. binin sonlarına tarihlendirilen IV. ve III. yapı katlarında yazılı belge ele geçmemiştir. Kaniş kârumu'nun en parlak dönemini temsil eden II. tabaka (M.Ö. 1945-1835) Asur kralı I. Erişum'la çağdaştır ve Eski Asurca çivi yazılı belgelerin büyük çoğunluğunun ele geçtiği tabakadır. Bu tabakanın, M.Ö. 1835'lerde büyük bir yangın ile tahrip edilmiştir. Ib tabakası ise (M.Ö. 1800-1730) yazılı belgelerin daha az bulunduğu tabakadır.²²

¹⁸ Akurgal, a.g.e.: 119.

¹⁹ Sevin, 2001: 1.

²⁰ Özgüç, 2005: 8.

²¹ Özgüç, a.g.e.: 9.

²² Özgüç, a.g.e.: 9.

Kültepe’de, tepedeki kazılarda Erken Tunç Çağı’nın son evresine kadar inilmiş ve 18 yapı katı tespit edilmiştir. Tepenin en son evresi Roma dönemini ait iki yapı katı ve Helenistik Dönem’e ait bir yapı katı temsil edilmektedir. Bu dönemde Kültepe, Kayseri’nin gölgesinde kalmış küçük bir şehirdir.²³

Kültepe tabletlerinin çok büyük bir kısmı iktisadî, hukukî ve ticarî içeriklidir. Belgeler Asurlu tüccarlarla yerlilerin ve Asurluların kendi aralarındaki çeşitli kontratlar, borç, faiz senetleri, iş, alışveriş mektuplarından oluşmaktadır. Ayrıca, aile hukuku, mahkeme kararları, evlenme-boşanma, evlat edinme, veraset ile ilgili metinlerde mevcuttur.

M.Ö. II. binyılın ilk çeyreğinde Anadolu ile Asur arasındaki ilişkinin ana unsuru ticarettir. Bu ekonomik münasebetin başlangıcı hakkında kesin bilgiler olmasa da, Koloni Devri’nden çok daha öncelere dayandığı bilinmektedir. Mezopotamyalı tüccarların Anadolu’daki ilk faaliyetlerini Akad kralı Sargon’un (M.Ö. 2334-2279) kahramanlıklarını anlatan, Mısır, Asur ve Hititçe nüshaları ²⁴ olan “*šar tamhari*” metinlerinden öğrenmekteyiz. Burada, Sargon’un Anadolu’da bulunan Buruṣhattum şehrinde oturan Akadlı tüccarların yardım talebi üzerine Anadolu’ya bir sefer düzenlediği ve “Gümüş dağları” olarak adlandırılan Toros dağlarını aşarak Buruṣhattum şehrine ulaştığı anlatılmaktadır. M.Ö. III. Binin son çeyreğinde muhtemelen yeni başlayan bu ticari ilişkinin, II. binin başlarında sistemli bir hale geldiği anlaşılmaktadır. Bu ticarî faaliyetin Anadolu’daki merkezi Kayseri yakınlarındaki Kaniş şehridir. Asurlu tüccarlar Kaniş ve Anadolu’nun diğer

²³ Özgüç, 2005: 12.

²⁴ Mısır nüshası MDOG 55 s. 41-45, çivi yazılı kopyası VAB XII 190-193’t; Asur (KAV 138) ve Hitit (KBO III, 9-2Bo TUI) nüshaları BoSt VI’da E. WEINDER tarafından çalışılmıştır.

büyük şehirlerinde kurdukları ve son tesbitlere göre sayıları 40'ı aşmış olan *kārum* ve *wabartum* olarak anılan ticarî merkezlerde²⁵ Asur ile Anadolu arasındaki ticarî münasebeti yaklaşık 250 yıl sürdürmüşlerdir.

Bu dönemde ticaret özel şahıslar ve firmalar tarafından yönetilen ve Asurla direk olarak Kaniş kolonisine kalay ile tekstil ürünleri ithali şeklinde oluşan ticaret faaliyetiydi. Bunun karşılığında elde edilen kâr gümüş ve altın olarak Asur'a geri dönerdi.²⁶

Belgelerden Anadolu'da Kaniş'te Asurlu ve Anadolulu tüccarların dışında çok az sayıda da olsa Hurri ve Amorit kökenli tüccarların varlığı görülmektedir. Eblalı tüccarlar bakır ticareti için Anadolu pazarlarına geldikleri, saraydan bakır aldıkları ve Asurlular ile bireysel iş ilişkileri kurdukları bilinmektedir.²⁷

Eski Asur ticaret sistemi iki ana unsurdan oluştuğu kabul edilmektedir. Bunlardan birincisi, "Aile şirketi" olarak adlandırılan ve neredeyse tüm aile bireylerinin yürüttüğü ticaret, diğeri ise, Asur'da oturan büyük sermaye sahiplerinin bir araya gelip oluşturdukları ortaklık "naruqqum" sistemidir.²⁸

Belgeler incelendiğinde, Asurluların yerli krallıklar üzerinde siyasî, idarî ve askerî hiçbir güçlerinin olmadığı anlaşılmaktadır. Anadolu'daki Asur varlığının sebebi ticaretti ve Asur'un zenginliğinin kaynağı da bu ticaretten kaynaklanıyordu.²⁹ Asurlu tüccarlar yerli krallıklarla yaptıkları anlaşmalarla, güven içinde ticarî faaliyetlerini sürdürmüşler ve kazançlarını korumuşlardır.³⁰

Krallar ve Asurlular birbirlerine karşılıklı garantiler vermek suretiyle sürekli anlaşmalar sağlıyorlardı.

²⁵ Bayram, 1997: 41-46.

²⁶ Larsen, 1976: 367.

²⁷ Özgüç, 2005: 38.

²⁸ Larsen, a.g.e.: 105.

²⁹ Larsen, a.g.e.: 108.

³⁰ Eldem, 1991: 185-206, Günbattı, 2004: 249-268.

1- Her Anadolu krallığı sarayına ödenen *nishatum* denilen, kumaş için %5, kalay için %3 olarak alınan vergi,

2- Saray bütün kumaşlardan öncelikle %10 satın alma hakkına sahipti

3- Sarayların bazı lüks malların ticaretini yasaklama, sınırlama hakkı vardı.

Yerli krallarda Asurlulara şu hakları tanıyorlardı,

1- *Kārum* ve *wabartum*'larda oturma izni

2- Yerel hukuk kurallarından muaf olma

3- Kervanların krallık bölgesindeki yollarda korunmaları.³¹

Kaniş kārumu Anadolu'da bütün Asur ticaret merkezlerinin yönetildiği başkenti. Burada Asurlularla yerliler yan yana, komşu olarak yaşamışlardır. Asurlu tüccarların *Kaniş*'teki yönetim merkezi *bīt karim* (Kārum evi) Asur'daki *bīt Alim*'in karşılığıydı. *Bīt kārim* uzak bir ülkede kurulmuş bir ticaret kolonisinin yönetimi için gerekli bütün meclislere, kurullara ve ofislere sahipti. Vergiler ve harçlar burada düzenlenir ve buraya ödenirdi. *Kārum*'un oluşturduğu ortak ticaretin depozitoları buraya yatırılır, Asurlu tüccarlar kendi aralarındaki borçlanmalarda tüccarların kefil olurlardı. Tüccarlara kredi sağlar, vergi işlemlerini yapar, transferleri gerçekleştirirdi.³² *Bīt kārim*'in iki ana işlevi vardı.³³ 1- Mali işler ve muhasebe, 2- Ticarî, iktisadî anlaşmalar, yargı kararlarının uygulanması, hukukî protokoller, zabıtlar, kaçakçılık, veraset ve aile hukukuyla alâkalı adli konular.

Eski Asur'da "ālum" (şehir) başkenti ifade ederdi. Kral, "rubā'um" kelimesi ile tanımlanırdı. Ayrıca Asur krallarının "waklum" unvanları da vardı. Bu unvanı ile adalet ve yönetimden sorumlu, ticaret organizasyonunun başındaki kişi olan kral kastedilmekteydi. Waklum, Asur'un bütün idarî ve

³¹ Özgüç, 2005: 15.

³² Özgüç, a.g.e.: 17.

³³ Özgüç, a.g.e.: 18.

politik işlerini, kolonilerle ilişkilerini düzenler, yürütür ve karar alırdı. “Şehir” tarafından alınan kararlar, kendi ismini taşıyan mührüyle onaylanırdı.³⁴

Asurluların Anadolu ile ticaretleri iki esasa göre kurulmuştu.

1- Anadolu’da bakır yatakları zengindi, fakat tunç yapımı için kalay yoktu. Asur, Anadolu’nun kalay ihtiyacını karşılamıştır. Bunun yanında Asurlu tüccarlar, Anadolu krallıklarında çok beğenilen Babil ve Asur dokuma ve kumaşlarını da Anadolu’da satmışlardır. Ayrıca *hušarum* denilen kıymetli taşlar, lapiz-lazuli ve hematit’i büyük kazançlarla satmışlardır.

2- Asurlular, Anadolu içinde de yerli yünün, yerli mamul dokuma ürünlerinin ve bakırın ticaretini yapıyorlardı.³⁵

Kalay ve kumaş Anadolu’ya eşek kervanları ile iki yoldan geliyordu.

1- Güney yolu olarak da belirtilen Dicle, Habur, Balih vadileri üstünden Urfa’ya, Fırat’ı Birecik’ten geçerek Kahramanmaraş’a, oradan kuzeye doğru Göksun-Sarız-Pınarbaşı yolu.

2- Kuzey yolu olarak adlandırılan Diyarbakır, Elazığ, ve Fırat’ı Samsat’tan geçerek Malatya’ya ulaşan yol.

Anadolu içi ticarete yün önemli bir yer tutmaktadır. Tüccarlar ucuz ve kolay temin ettikleri yerlerden satın aldıkları yünü, pahalı olan yerlerde iyi kârla satıyorlardı. Bu ticarete yünlü kapağı ve yünlü deri önemli yer tutmaktadır. Ayrıca Asurlu tüccarların Asur’a dönüşlerinde yün almak için Luhuzattia’ya uğradıkları ve buradan yün satın aldıkları ifade edilmektedir³⁶.

Yün ticaretinde olduğu gibi Anadolu içinde bakır ticaretini de *bīt karim* organize etmektedir. Asurluların çok aktif oldukları ve kontrol altında tuttıkları

³⁴ Özgüç, a.g.e.: 18.

³⁵ Özgüç, 2005: 23.

³⁶ Gökçek, 2004: 318.

bakır ticaretinde yerlilerinde önemli rolleri vardı. Tüccarlar ithal malları önce düşük kaliteli bakırla, sonra tasfiye edilmiş yüksek kaliteli bakırla değiştiriyor sonrada onu, yerlilere gümüş karşılığında satıyorlardı. Bakırın değeri, kalitesine, tasfiye edilip edilmediğine göre belirleniyordu. Yerli krallarda bakır ticaretine katılıyor, depolarındaki düşük kaliteli bakırı, iyi kaliteyle değiştiriyorlardı.³⁷

Asurluların gelir kaynaklarından biri de faizden kazandıkları paradır. Asurluların kendi aralarındaki alışveriş anlaşmaları, yerlilerle Asurlular arasındaki anlaşmalardan farklıdır. Asurlular yerlilere yüksek faiz oranları ile borç vermekte ve vadeyi kısaltmaktaydılar.³⁸

Asur ile Anadolu arasındaki ticaretin en yoğun olduğu dönem olan ve Kültepe'de Ib ve II. yapı katları ile temsil edilen dönemde Anadolu'da farklı yönetim tiplerinin varlığı kabul edilmektedir. Bunlardan bazıları büyük krallık, bazıları küçük-özerk şehir devleti, bazıları da vasal krallıklardı. Anadolu içi şehir devletlerinde kral ile vasalı veya krallar arasındaki siyasi ilişkiler yemin ve anlaşmalarla düzenlenirdi. Bu tür anlaşmalara en güzel örnek Mama kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş kralı Waršama'ya yazdığı mektuptur.

Kültepe tabletleri yerli halkın dini, sosyal, siyasî, edebî hayatına âit çok fazla bilgi vermezler. Fakat yerlilerin birbirlerine yazdıkları mektuplar, evlenme ve boşanma belgeleri, köle alım-satım anlaşmaları, krali belgeler, yerli dillerde kaydedilmiş yer, şahıs, meslek sahibi adları, cins isimler ve tanrı adları az da olsa bu dönemde Anadolu'da konuşulmuş diller hakkında bilgi verirler. Bu dönemde Samice dil grubuna dahil Asurcanın dışında, Hint-Avrupa dil grubuna dahil Hititçe ve Luvice ile her iki gruba da dahil olmayan Hattice ve Hurrice tanrı, şahıs ve yer adlarının varlığı metinlerde görülmektedir.

³⁷ Özgüç, 2005: 28-29.

³⁸ Özgüç, a.g.e.: 31.

Eski Asurca belgeler yerlilerin ve Asurluların dinleri hakkında yeterli bilgi vermezler. Metinlerde teofor şahıs adlarından, tapınaklardan, rahiplerden, tapınak eşyasından söz edilmesi yerli ve Asurlu tanrıların birbirlerinden ayrılmasına yardımcı olmaktadır. Asur tanrıları, başta Aşur olmak üzere, Fırtına tanrısı Adad, Batının tanrısı Amurru, Gök tanrısı Anum, Bilgi ve Sular tanrısı Ea, Ay tanrısı Sin, Savaş ve Sevgi tanrısı Iştar'dır. Belgelerde Asur tanrılarının yanında, az sayıda yerli tanrı adları da geçmektedir. Bunlar, Hitit metinlerinde de geçen Harihari ve Ana ile Kubabat, Hikisa, Parka, Nipas ve Tuhtuhanu'dur. Ayrıca, Asurlu ve yerli tanrılar hakkındaki bilgileri mühür baskıları ve heykellerden de öğrenmekteyiz.³⁹

M.Ö. II. binin ilk çeyreğinde Anadolu'da erkek ve kadın eşitliği sosyal hayatın ana unsurunu teşkil etmektedir. Devletin başında kraliçe bulunduğu gibi, yerli panteonun başında da tanrıça vardı. Yerliler arasında kadın ve erkek eşitliğini kanıtlayan evlenme ve boşanma mukaveleleri karşılıklı anlaşma esasına göre düzenlenmişti. Yerli çiftler mal ve mülklerinde eşit haklara sahiptiler, ölüm halinde de mal eşit olarak bölüşülürdü. Boşanmalarda ölüm cezaları verilebiliyor ve bu ceza Kaniş kralı tarafından onaylanıyordu.

Asurlu biri ile evlenen Anadolulu bayan ne sebeple olursa olsun kocasıyla Asur'a gidemezdi. Yerli bir bayanla evlenen Asurlularda yerli usullere bağlıydılar. Anadolu'da yerli bir bayanla evli Asurlu Anadolu içinde ikinci bir kadınla evlenemezdi. Yerli kadınlarla evli Asurlular, Asur'a döndüklerinde ikinci defa evlenemiyorlardı. Eşin iki sene içinde çocuğu olmazsa, kocasına bir eş satın alır, ancak çocuk doğar doğmaz koca bu esir eşi istediği yere satardı. Evliliklerde ilk eşin hakları korunmuştur. Bu dönemde Anadolu'da evlat edinme ve esir alım-satımı yaygındı. Esir satışı hem yerliler arasında hem de yerlilerle Asurlular arasında oluyordu.⁴⁰

³⁹ Özgüç, 2005: 39.

⁴⁰ Özgüç, a.g.e.: 42.

M.Ö. II. bin de Anadolu'nun siyasî yapılanmasına bakıldığında, bağımsız krallıklar ve bu krallıklara bağlı vasal krallar idaresinde, irili ufaklı şehir devletlerinin varlığı görülmektedir. Metinlere göre bu “şehir devletleri” *rubā'um rabium* “büyük kral”, *rubā'um* “kral”, *šarru* “vasal kral” ve *rubātum* “kraliçe” olarak adlandırılan idareciler tarafından idare edilmekteydi.

Bu dönemde Anadolu'da ekonomik ve siyasî en büyük güç Kaniş krallığıdır. Buruštattum, Hahhum, Turhumit ve Wahšušana diğer önemli krallıklardan bazılarıdır. Asurlu tüccarlar Anadolu şehirlerinden 24 tanesinde *kārum*, 20 şehirde de *wabartum* olarak adlandırılan ticarî merkezlere sahiptirler. Çivi yazılı belgelerden bu şehirlerin ekonomik ve idari yapıları hakkında kısmen de olsa bir takım bilgiler elde edilebilmektedir. Örneğin Wahšušana metinlerde, bir kralı olan, *kārum* ve *wabartum* teşkilarına sahip bir memleket olarak kaydedilmiştir. Haburata, Kunanamit, Tuhpia ve Turhumit bakır üretim merkezi olarak madencilik ve maden işlemeciliği, Abarna, Luhuzattia, Mama ve Zalpa gibi şehirlerde hayvancılık ve tekstil üretimi yapılan şehirlerden bazıları olarak ön plana çıkmaktadırlar. Yine belgelerde geçen “dağ arasından Hazu'ya kadar” ve “Haqa dağlarında” ifadelerinden Hazu ve Haqa şehirlerinin dağlık bir bölgede, “Habnuk'ta nehrin ağzında” ve “Zalpa'da nehrin ağzında” ifadelerinden de Habnuk ve Zalpa'nın bir nehir yakınlarında oldukları sonucu çıkmaktadır. Belgelerde geçen bu tür ifadeler aynı zamanda şehirlerin lokalizasyonları yapılırken göz önünde bulundurulan en önemli bilgilerdir.

Çalışmamızdaki amaç, Eski Asurca çivi yazılı belgelerde geçen bu yer adlarını metinlerdeki bilgilerin el verdiği ölçüde her türlü yönleriyle ele almak ve M.Ö. II. bin'de, özellikle de Anadolu'nun yerleşim haritasını ortaya koymaktır. Ayrıca tespit edilen coğrafya adlarını Hitit devri ve Klâsik dönemdekilerle kıyaslayarak, bu devirlerdeki ve hatta hâlâ yaşayan yer adlarının tesbiti de amaçlanmaktadır.

I. BÖLÜM

YER ADLARI

M.Ö. II. binin ilk çeyreğine dair Anadolu, Kuzey Mezopotamya ve Kuzey Suriye'nin tarihi coğrafyası hakkındaki bilgileri; Anadolu'da Kültepe, Boğazköy, Alishar ve Kalehöyük; Kuzey Mezopotamya'da Asur ve Nuzi; Suriye'de ise Mari ve T. Leilan'da ele geçen Eski Asurca çivi yazılı belgelerden öğreniyoruz. Sayıları 23.000'i aşmış olan bu belgelerde pek çok yer adı geçmesine rağmen, bunlardan çok azının bugünkü karşılıkları tespit edilebilmiştir. Koloni Çağı olarak da anılan bu dönem yer adlarından sadece Anadolu'da Kültepe-Kaniş, Boğazköy-Hattuş, Kuzey Mezopotamya'da Qal'at Şirqāt-Asur ve Suriye'de T. Harīrī-Mari ile T. Leilan-Abum şehirlerinin yerlerini kesin olarak biliyoruz. Çoğunlukla ticari kaygılarla düzenlenen bu belgelerde şehirlerin lokalizasyonlarına dair hemen hemen hiç bilgi bulunmamaktadır. Bazı küçük ipuçları birtakım yorumlar yapmamızı sağlamaktan öteye geçmemektedir. Eski Asur metinlerinde "X şehirden Y şehrine kadar", "X şehrinde", "X şehrine" veya "nehirin kenarında", "dağlar arasından" şeklinde geçen ifadeler hem seyrek geçmekte hem de yer adlarının bugünkü karşılıklarını tespit noktasında bize yardımcı olacak en önemli ipuçlarıdır. Halbuki kısa bir süre sonra bu coğrafyada hüküm süren Hititlere ait belgelerde, Eski Asur döneminin aksine hem daha çok coğrafya adı geçmekte hem de bu yerlerin özellikleri daha açık seçik belirtilmektedir. Ortaköy'de ele geçen bir Hitit metinde⁴¹ şunları okuyoruz: "Bir yol İškahama şehirden Ušnaittena dağı ve Hanzıwa ve Anziliya. Bir yol Kammama'dan İshupitiša dağı ve *dumnanza altanza* ve Anziliya. Bir yol Kammama'dan Udhaişkarrişşi dağı ve İyamahhalaştigailulu dağı ve Anzilya. Ayrıca Kammama'dan bir yol daha ve Udhaişkarrişşi dağı ve İyamahhalaştigailulu dağı sonra sola döneceğiz ve .. Kuşşuruhşini dağı ve önde X şehri". Görüldüğü üzere metinde sadece şehirlerin isimleri verilmemiş, aynı

⁴¹ Süel, 2005: 682.

zamanda Anzaliya (Zile?) şehrine hangi yollardan ulaşılacağı detaylı bir şekilde anlatılmış, hatta “sola döneceğiz” ifadesi ile yön tayini bile yapılmıştır.

İşte bu bilgi kısırlığına rağmen, çalışmamızın bu ilk bölümünde metinlerde geçen yer adarının lokalizasyonları, ekonomik, idari ve sosyal durumları hakkında metinlerde elde edilen bilgilerle mümkün olduğu kadarıyla yeni tespitleri sunmaya çalışacağız.

A

Abarna

Eski Asur metinlerinde *A-bar-ni-a-am*, *A-bar-né-e*, *TÚG A-bar-né-en* ve *TÚG.HI.A A-bar-ni-ú* şeklinde örneklerini çoğatabileceğimiz değişik yazılışları mevcuttur.⁴² İsim III. Ur metinlerinde *lú-kin-gi₄-a-ensí-a-bar-ni-um^{ki}* ifadesi içinde görülmektedir.⁴³ Kültepe metinlerinde adı en çok geçen tekstil ürünlerinden biri Abarna kumaşıdır. Üretildiği şehrin adı ile anılan ve Anadolu'da oldukça rağbet görmüş olan bu kumaş cinsi CCT 5, 33b, 11-12'de geçen: *a-ba-ar-ni-am iš-tù A-lim^{ki} ú-šé-lá-am* ifadesine göre Asur'dan Anadolu'ya ihraç edilmekte ve önemli bir tekstil ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kumaşın, farklı çeşitlerinin bulunduğu ve fiyatının diğer kumaş türlerine göre oldukça pahalı olduğu tesbit edilmektedir.⁴⁴

Abarna, sadece bir kumaş cinsini değil, bu kumaşın üretildiği yeri de ifade etmektedir. İlk olarak III. Ur Hanedanı zamanına âit vesikalarda görülen bu şehir genellikle Diyarbakır-Çermük ile irtibatlanan klasik Aberna⁴⁵ ve Que (Tarsus) yakınlarındaki Bezirk ile bir tutulmaktadır.⁴⁶ Ayrıca, M. Geller Yeni Asur metinlerinde Abarni olarak geçen bu yerin, genellikle Kuzey Suriye'de

⁴² Nashef, 1991: 1-2.

⁴³ Edzard ve Farber, 1974: 1.

⁴⁴ Veenhof, 1972: 157.

⁴⁵ Gelb, 1935: 11, Bilgiç, 1946: 402. n. 68.

⁴⁶ Astour, 1963: 231.

aranan III. Ur metinlerindeki yer adlarından Abarnium'la ilişkisine temas etmektedir.⁴⁷ Kh. Nashef, M. Geller'in bu teklifi için "(Bu ilişki) tam anlaşılamamakla beraber, Eski Babil kaynaklarındaki geçişiyle muhtemelen Kuzey Babil'deki bir kasaba kastedilir ve burası da Abarna tekstilinin eskiden üretildiği yer olarak göz önünde tutulabilir" demekte⁴⁸, fakat s. 159'da verdiği listede şehri Çermük'le bir tutmaktadır.

İthalatın ya da ticari ilişkilerin doğrudan bu gibi küçük yerleşim yerlerinden yapılmamış olması gerektiğini⁴⁹ dikkate aldığımızda, Abarna'dan Asur şehrine getirilen kumaşların daha sonra kervanlar ile Anadolu'ya sevk edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre yukarıda Abarna'nın lokalizasyonu ile ilgili teklif edilen yerler Asur şehrine olan uzaklıkları nedeniyle uygun değildir. Çünkü, tüccarların bu kumaşı önce yukarıda teklif edilen şehirlerden Asur'a getirtip, sonra tekrar Anadolu'ya sevk etmeleri ticari açıdan da kârlı değildir. CCT 5, 33b, 11-12'de geçen: *a-ba-ar-ni-am iš-tù A-lim^{ki} ú-šé-lá-am* ifadesini ve Kh. Nashef'in Kuzey Babil'de olabileceği fikrini dikkate alarak muhtemelen Asur ile Kaniş arasındaki güzergâh üzerinde bulunmayan Abarna'nın, Asur şehrinden çok da uzakta olmadığı düşüncesindeyiz.

Abidiban

Kültepe metinlerinde *ana/ina a-bi/bi₄-dí-ba-an* şeklinde yazılışları bulunan⁵⁰, Kt n/k 524 ve BIN 4, 61 nolu belgelere göre; kalay, gümüş ve çeşitli kumaşların sevk edildiği bu şehrin, BIN 4, 193 ve TC 3, 163 metinlerinden elde edilen bilgiler neticesinde, Razamā gibi Malatya-Diyarbakır çevresinde olacağı, ayrıca Fırat-Dicle-Zagros arasındaki geniş bölgede çok rastlanan ve B. Landsberger'in Kut kavmi ile irtibatını muhtemel gördüğü *-an* ile sonlanan Dagan, Laban gibi tanrı, Tirikan gibi şahıs adlarıyla, bu karakterdeki yer adları grubuna dahil edilmesi gerektiği ifade

⁴⁷ Geller, 1983: 89 vd.

⁴⁸ Nashef, 1991: 2.

⁴⁹ Veenhof, 1972: 123.

⁵⁰ Nashef, a.g.e.: 2.

edilmektedir.⁵¹ Ayrıca, Abidiban'ın Asur-Kaniš güzergâhının ilk kısmında bir istasyon olduğu ve T. ar-Rimāh ile bir tutulan Qa_{æææ}arā'nın güneyinden uzakta olmadığı da kabul edilmektedir.⁵²

Asur-Kaniš güzergâhı üzerinde bulunduğunu düşüncesine katıldığımız bu yer adı, BIN 4, 193 ve TC 3, 163'te Razamā 'dan sonra, Qa_{æææ}arā'dan önce zikredilmektedir. Bu sıralama doğru ise Abidiban, Razamā ile bir tutulan T. ^cafar ve Qa_{æææ}arā ile bir tutulan T. ar-Rimāh arasında bir yerde aranmalıdır. (Bkz. Tablo 1)

BIN 4, 193	TC 3, 163
Sadduātum	
Razama	Razamā
Abidiban	Abidiban
Qa _{æææ} arā	Qa _{æææ} arā
	Taraqum
	Abum

Tablo 1

Abih

Eski Asurca bir metinde *i-na A-bi-ih* şeklinde geçen bu yer adı⁵³, Eski Babil metinlerinde⁵⁴ *A-bi-ih ša-du-im* “Abih Dağları”, Orta Babil ve Orta Asur metinlerinde⁵⁵ *KUR A-be-eh* “Abeh Dağı” fonetik yazılışlarıyla görülmektedir. Çivi yazılı belgelere göre dağlık bir bölgede olduğu anlaşılan bu yer adı, Gabal Himrin’le bir tutulmaktadır.⁵⁶ Eski Asur belgelerinden Abih şehrinin lokalizasyonuna yönelik bir bilgi edinilememektedir.

⁵¹ Bilgiç, 1946: 394, n. 37.

⁵² Nashef, 1991: 2.

⁵³ Nashef, a.g.e.: 3

⁵⁴ Groneberg 1980: 2, Nashef, a.g.e.: 3, 159.

⁵⁵ Nashef, 1982: 2-3.

⁵⁶ Nashef, 1991: 3.

Abrum

Kultepe metinlerinde *a-dí Áb-ri-im*, *i-na Áb-ri-im* ve *ma-sú-e-im Áb-ri-im* şeklinde yazılışları bulunan⁵⁷ bu yer adı, Birecik civarında, Fırat üzerinde bir yere⁵⁸, bir tür geçiş vergisi olan dātum metinlerine göre ise, Fırat'tan uzak olmayan Bālih'in batısına yerleştirilmektedir.⁵⁹ Ayrıca, (Yukarı) Fırat bölgesindeki bir liman olabileceği de düşünülmektedir.⁶⁰ Kh. Nashef' bu son önerinin, kelimenin etimolojisi (krş. Sem. ^Cbr "karşıya geçmek") göz önünde tutularak yapılmış olduğunu kabul etmekte ve bu nedenle şehri, klâsik dönemdeki adı Thapsacos olan Tifsah ile özdeşleştirmektedir.⁶¹ Bunun dışında Nashef, Abrum'un, Asur-Kaniş ana güzergâhının orta kısmında bir istasyon olduğunu ve Wiseman'la aynı görüşü paylaştığını belirterek, şehrin Eluhut ile önceki merkezlerin sıralarının kesin olmadığı Burallum arasında bulunduğunu ifade etmektedir.⁶² Nashef ayrıca, CCT 5, 48d metnini temel alarak ve Abrum'un etimolojik durumunu göz önünde tutarak, (Yukarı) Fırat'la olan bağlantısını ileri sürmek fikrinin zayıfladığını, dātum belgelerine istinaden (Yukarı) Fırat teklifine karşı, şehrin yerinin istasyon sırası içinde istisna olarak ifade edildiğini ve bugünkü adı T. Leilan olan Abum'a doğru dördüncü istasyon olduğunu belirtmektedir.⁶³ Ayrıca, bir tali yol olarak Ašihum'un, Abrum istikametinde olduğunu aktarmakta⁶⁴ ve bir dātum metnine göre Abrum ile Kaniş arasındaki uzaklığın, Asur ile Kaniş arasındaki mesafenin yaklaşık % 38'i kadar olduğunu vurgulamaktadır. Yazar, Abrum'un Bālis ve(ya) Tifsah ile bir tutulabileceğini ifade etmektedir.⁶⁵

⁵⁷ Nashef, 1991: 3-4.

⁵⁸ Garelli, 1963: 94, n. 4.

⁵⁹ Veenhof, 1972: 242.

⁶⁰ Lewy, 1952: 287 vd, Garelli, a.g.e.: 94'de bu lokalizasyon önerisini kabul etmiştir.

⁶¹ Nashef, 1987: 69.

⁶² Nashef, a.g.e.: 58.

⁶³ Nashef, 1991: 3-4; Nashef, 1987: 22.

⁶⁴ Nashef, 1991: 33-34.

⁶⁵ Nashef, a.g.e.: 159-160.

Abuxuhta *

Eski Asurca metinlerde sadece bir yerde geçmektedir. Kt r/k 1 nolu metinde ²⁹⁾ *10 A-bu-[x-]ùh-ta-i-a-tám* ³⁰⁾ *Ku-ru-ša-i-a i-na ša-du-im* ³¹⁾ *ú-šu-bu-ma* “Abu[x]uhta’lı 10 (kişi) (ve) Kurušša’lılar dağda oturacaklar ...” şeklinde âdiyet ekli bir isim olarak geçen bu yer adının, metinde Kurušša yer adı ile birlikte geçmesine, mektubun genellikle Gürün’e lokalize edilen Tegarama wabartum’una gönderilmesine ve Kurušša’nın da Elbistan civarında dağlara yakın bir yerde aranmasına dikkat çekilerek, Abuxuhta’nın da aynı bölgede bulunması gerektiği ileri sürülmektedir.⁶⁶

Abum

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen⁶⁷ Abum, Eski Asurca metinlerde *a-na A-pí-im*, *i-na A-pì-im* ve *iš-tù A-pí-im* yazılılışıyla geçmektedir.⁶⁸ Asur-Kaniš kervan güzergâhında Taraqum şehrinden sonraki istasyon olduğu belirtilen⁶⁹ bu şehir, C. Günbattı tarafından yayınlanan Kt g/k 220 nolu metinde Asur-Abum-Haqa-Tegarama sıralaması içinde görünmektedir.⁷⁰ Mari mektuplarında hem bir memleket, hem de bir şehir adı olarak geçmektedir. Eski Babil metinlerindeki *LUGAL māt a-bi-im^{ki}* ve *LUGAL a-bi-im^{ki}* geçişleriyle bir kralı olduğu anlaşılan⁷¹ Abum, Eski Asurca uluslararası ticarî anlaşma metninin bulunduğu, modern T. Leilan⁷² şehridir. TC 3, 163, CCT 3, 44c ve prag 804 nolu metinleri dikkate aldığımızda, Abum şehri, Taraqum şehrinden sonra, Amaz’dan ise önce görünmektedir. Bu üç metne göre şöyle bir güzergâh sıralaması ortaya çıkmaktadır: Razamā → Abidiban → Xhazum → Qa^{æææ}arā → Taraqum → Abum → Amaz → Nahur → Abrum ve Haqa. (Bkz. Tablo 2)

⁶⁶ Bayram, 1997: 41.

⁶⁷ Bilgiç ve Bayram, 1995: 38, Bayram: a.g.m.: 62.

⁶⁸ Nashef, 1991: 11-12.

⁶⁹ Günbattı, 2002: 84.

⁷⁰ Günbattı, a.g.m.: 80 vd.

⁷¹ Groneberg, 1980: 2.

⁷² Eidem, 1991: 185-207.

TC 3, 163	CCT 3, 44c	Prag 804
Razamā		
Abidiban		
		Khazum
Qa _{æææ} arā	Qa _{æææ} arā	Qa _{æææ} arā
Taraqum	Taraqum	
Abum	Abum	Abum
	Amaz	
	Nahur	
	Abrum	
	Haqa	

Tablo 2

Adubazum

Eski Asurca bir metinde *i-na A-du-ba-zi-im* fonetik yazılışıyla kaydedilmiş⁷³ bu yer adı, Asur-Kaniş güzergâhı üzerinde: Qa_{æææ}arā, Razamā 2, Kuluzanum ve Adubazum sıralaması içinde görülmektedir.⁷⁴ Adı geçen şehirlerde yapılan masrafların kaydedildiği metinde, Adubazum'da kervan için 6 şeql kalay ödendiği bilgisi mevcuttur.⁷⁵ Hem Kaluzanum'un hem de Adubazum'un Kaniş'e giden ana yolun ilk bölümü üzerinde bir istasyon olduğu belirtilmekte, ayrıca her iki şehrin, Abum (T. Leilan) yolu üzerindeki Razamā 2'nin (T. ʿafar) kuzey ve kuzeybatısından uzakta olmadıkları ileri sürülmektedir.⁷⁶

Biz de Adubazum ve Kaluzanum'la ilgili yukarıdaki görüşlere katılıyoruz. Fakat Razamā 2'nin Abum yolu üzerinde olduğu fikrine şüphe ile yaklaşmaktayız. Çünkü aşağıda sunduğumuz tablo, Qa_{æææ}arā'dan sonra ikinci

⁷³ Nashef, 1991: 4.

⁷⁴ CCT 1, 42a.

⁷⁵ ¹⁸⁾ 6 GÍN AN.NA ¹⁹⁾ *i-na a-du-ba-zi-im* ²⁰⁾ *a-šu-mi ELLAT^{im} 20)* áš-qúl.

⁷⁶ Nashef, a.g.e.: 4.

bir güzergahın varlığına işaret etmektedir. Yani Razamā 1'den gelip Abum'a giden yol, Qaṣṣarā'dan hemen sonra Razamā 2'ye doğru dönmekte ve yolun devamında Kaluzanum ile Adubazum şehirlerine ulaşılmaktadır. Buna göre, Razamā 2 ana güzergâh üzerinde olmamalıdır. Belki bu ikinci yol Adubazum'dan sonra tekrar ana güzergâha ulaşmaktadır.

Aşağıda sunduğumuz tablonun yardımıyla Razamā1 ile Adubazum arasında şöyle bir güzergâh sıralaması yapılabileceğini düşünmekteyiz: Razamā1→ Abidiban→ Qaṣṣarā→ Razamā 2 (T. ʿafar)→ Kuluzanum → Adubazum (T. Leilan). (Bkz. Tablo 3).

BIN 4, 193	TC 3, 163	CCT 3, 44c	I 804	CCT I 42a
Sadduātum				
Razama	Razamā			Razamā
Abidiban	Abidiban			
			Xhazum	
Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā
				Razamā2
	Taraqum	Taraqum		
				Kaluzanum
				Adubazum
	Abum	Abum	Abum	
		Amaz		
		Nahur		
		Abrum		
		Haqa		

Tablo 3

Aduruba *

Kültepe metinleri içinde sadece Kt j/k 342 nolu metinde *a-lá-hi-nim ša A-du-ru-ba* yazılışı ile kaydedilmektedir.⁷⁷ S. Bayram, Aduruba ile zikredilen *alahhinnu*'un, şahıs adı olarak “Ş.A., *alahhinnu*”, coğrafya adı olarak da “*alahhinnu ša C.A.*” formunda geçtiğini belirtmekte ve bunu teyiden Kt 87/k 447'deki ²⁴*a-lá-hi-num ša Ú-ša* örneğini vermektedir. Ayrıca, Uša'nın Hitit⁷⁸ ve Kültepe⁷⁹ metinlerinden yer adı olarak bilindiğini belirtmekte ve bunu, Aduruba'nın yer adı olabileceğine dâir bir örnek olarak kaydetmektedir. Bunun yanında, Aduruba ile tekrarlanarak teşkil edilmiş bir isim gibi görünen Duruduruwa arasındaki ilişkinin açık olmadığını ifade etmektedir.

Agali-

Yerli şahıslar arasında düzenlenmiş bir borç mukavelesi olan, CCT 1, 7a nolu metinde, *A-kà-li-ú-ma-an* şeklinde şahıs adı olarak geçmektedir.⁸⁰ İsmi, yer adları teşkilinde kullanılan *-uman* son ekine sahip olmasından dolayı “Agali'li” olarak değerlendirebiliriz. Ayrıca bu ismin, Hititçe metinlerde geçen Ankalia⁸¹ veyâ Akkalia yer adlarını çağrıştırdığı da ifade edilmektedir.⁸²

Ahšuşana → Wahšuşana

Akkad

Kültepe metinlerinde adı en çok geçen kumaş cinsinden biri de Akad kumaşıdır. Üretildiği şehrin adı ile anılan bu kumaş, tıpkı Abarnium kumaşı gibi Anadolu'da oldukça fazla rağbet görmüştür. İsim, Sargon öncesi ve III. Ur metinlerinde Akkade, Eski Babil'de Akkadum/Akkade, Eski Asur'da Akkadijju/Akkidijju/Akkadû, Orta Asur-Orta Babil'de Akkade, Hitit metinlerinde Akkade, Nuzi'de Akkadî, Yeni Asur'da Akkad, Yeni/Geç Babil'de Mât Akkadî, Elam'da Agade/Akkatu/Akkadi, Aramice'de Mtdky ve M.Ö. II. bin'e ait Suriye

⁷⁷ Bayram, 1997: 42.

⁷⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 464-465, del Monte, 1992: 181.

⁷⁹ Nashef, 1991: 130-131.

⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 4.

⁸¹ del Monte ve Tischler, 1978: 17, del Monte, a.g.e.: 6.

⁸² Goetze, 1931: 260.

metinlerinde Akkad/Aqqātu şeklinde ifade edilmektedir.⁸³ Akad şehrinin lokalizasyonu ile ilgili olarak, Kuzey Babil’de⁸⁴ ve Aşağı Diyala bölgesinde Dicle yakınlarında⁸⁵ olabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca, Akad şehir adının aidiyet ekli olarak kullanılmasına dikkat çekilerek, Asur anlayışına göre bu isimle Babil’de yaşayanların kastedildiği belirtilmektedir.⁸⁶

Ala

CCT 5, 29a, 15’te şahıs adı olarak geçen bu isim, TC 3, 123, 1 ve TC 3, 238A, 4; B, 5’te, Hititçe yer adı Ala⁸⁷’nın maskülen elamanı olan *wanni* ve aynı şekilde feminen elamanı *wašhi* ile birlikte geçtiği belirtilmektedir.⁸⁸

Alahzina *

Eski Asurca metinlerinde ilk defa tespit edilen bu yer adı, Kültepe Ib dönemine ait Kt 89/k 369 envanter numaralı metnin 1. satırında, *KIŠIB Zu-zu LUGAL.GAL ša A-la-ah-zi-na* “Alahzina’nın Büyük Kralı Zuzu’nun mührü” ve aynı metnin 37. satırında *[i-qá-tí Zu-zu LUG]AL A-la-ah-zi-na* “Alahzina kralı Zuzu’nun onayı” ifadeleri içinde geçmektedir.⁸⁹ Metinden şehrin Zuzu isimli bir kralı olduğu anlaşılmaktadır.

Kültepe’de bulunmuş ilk antlaşma metni olan Kt 00/k 6 nolu metnin 89-90. satırlarında, ilgili kısmın kırık olması nedeniyle ismini okuyamadığımız, “Kaniš’li büyük kral ”dan bahsedilmektedir. Kültepe metinlerinde *rubā’um rabium* “büyük kral” ünvanı ile bilinen tek kralın Zuzu olması sebebiyle, Kt 00/k 6 nolu metinde geçen Kaniš’in büyük kralının da Zuzu olabileceği belirtilmektedir.⁹⁰

⁸³ Marin, 2001: 7.

⁸⁴ Veenhof, 1972: 98.

⁸⁵ Wall ve Romana, 1990: 205.

⁸⁶ Nashef, 1991: 4-6.

⁸⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 5.

⁸⁸ Nashef, a.g.e.: 6.

⁸⁹ Donbaz, 1993: 143.

⁹⁰ Günbattı, 2004: 255.

Hitit metinlerinde ^{URU} *Li-ih-zi-na*, ^{URU} *La-ah-za-an* ve ^{URU} *La-a-ah-za-an* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz fonetik yazılışlara sahip⁹¹ Lihzina yer adının Alahzina ile olan ses benzerliği dikkat çekicidir. Hititçe metinlerde geçen Lihzina yazılışında *a-* sesinin düştüğünü kabul edecek olursak, bu iki ismin aynı yerler olabileceğini veya en azından aynı bölgede aranmaları gerektiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, her iki isminde Maşat höyük yakınlarına lokalize edilen Tahadizina yer adında olduğu gibi *-zina* son eki taşınmaları sebebiyle, Kaniş'in kuzeyinde, Maşat höyük çevresinde olması gerektiği kanaatindeyiz.

Āl-laša

İsim, Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan Ka 1113'de *a-na a-al l-a-ša* fonetik yazılışı ile kaydedilmiştir.⁹² Eski Asurca metinlerde sadece bir yerde geçen Al-laša'nın, Kıbrıs ile bir tutulan *A-la-šī-a* ve *A-li-a-ša* ile karşılaştırılabileceği, fakat bu isimlerle bağlantısının açık olmadığı belirtmekte⁹³, bir başka görüşe göre ise, ismin Aliaša ile ilgili olduğu ifade edilmektedir.⁹⁴

Āl-Issurātum *

Henüz yayınlanmamış olan Kt 92/k 237 nolu metnin, 3. satırında geçen bu isim, "kuşlar şehri" anlamına geldiği belirtilmektedir.⁹⁵ İlgili yayında, metin veya yer adı hakkında başka bir bilgi verilmemektedir.

Alašia *

Kultepe metinlerinde ilk defa geçen Alašia yer adı, C. Günbattı tarafından yayınlanan ve Akadlı Sargon'un askeri faaliyetlerinin anlatıldığı Kt j/k 97 envanter numaralı Eski Asurca bir metinde geçmektedir. C. Günbattı, kelimenin aidiyet ekli olduğunu belirterek, bu aidiyetin Kıbrıs

⁹¹ del Monte ve Tischler, 1978: 247; del Monte, 1992: 95.

⁹² Nashef, 1991: 6.

⁹³ Bayram, 1997: 42-43.

⁹⁴ Veenhof, 2006: 779.

⁹⁵ Veenhof, a.g.m.: 780

mamulü bir nesneye mi ? yoksa Kıbrıs kralına mı ? atfedilmesi gerektiği konusunda kesin bir şey söylememektedir.⁹⁶ İsim Hitit⁹⁷, Eski Babil⁹⁸ ve M.Ö. II. bin'e ait Suriye belgelerinde de geçmekte⁹⁹ ve Kıbrıs ile bir tutulmaktadır.

Aliaša *

Kültepe metinlerinde genellikle bakır ticareti ile alakalı olarak geçen bu yer adını J. Dercksen, Wahšuşana yakınlarında aramaktadır.¹⁰⁰ M. Forlanini Dercksen'in bu lokalizasyon teklifine istinaden; Aliaša'yı, Bala yakınlarındaki Afşar ile bir tutulan Aliassum ile irtibatlandırmaktadır.¹⁰¹ R. Kuzuoğlu ise, Hititçe metinlerde geçen Ališa yer adı ile olan ses benzerliğine ve lokalizasyonu ile ilgili tekliflere dikkat çekmekte ve Aliaša'yı, Büyük Nefesköy ile aynı yer olduğu düşünülen Tawinia çevresinde aramaktadır.¹⁰²

Alkua → Malku

Āl-SAT *

Çeşitli ödeme kayıtlarının tutulduğu TTC, 9 numaralı metnin 6. satırında geçmektedir.¹⁰³ Fonetik olarak *i-na a-al SAL^{at}* şeklinde yazılmış olan ve “kadın şehrinde” manasına sahip bu isim, Eski Asurca metinlerde ilk defa görülmektedir. Metinden, bu şehirde Waqurtum (rahibe/kadın adı ? AHw, 1461) için bir ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Metnin devamında Alzana şehrinde yine Waqurtum için yapılan bir ödeme kayıtlıdır. Buna göre; āl-SAT ve Alzana şehirlerinin aynı metinde birlikte geçmesi sebebiyle, iki yer adının birbirlerine yakın yerleşimler olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Fakat her iki yerleşim yerinin lokalizasyonları hakkında elimizdeki metinden bir sonuç çıkarmak mümkün görünmemektedir.

⁹⁶ Günbatti, 1997: 140-141.

⁹⁷ Bayram, 1997: 42, del Monte ve Tischler, 1978: 6, del Monte, 1992: 2.

⁹⁸ Groneberg, 1980: 10.

⁹⁹ Marin, 2001: 11-12.

¹⁰⁰ Dercksen, 1996: 138, n. 431.

¹⁰¹ Forlanini, 2005: 14.

¹⁰² Kuzuoğlu, 2004: 75-89.

¹⁰³ Ulshöfer, 1995: 320.

Āl-Šamaš

Kh. Nashef tarafından yer adı olarak kaydedilen bu ismi P. Garelli¹⁰⁴, Güneş tanrısının kutsandığı bir yer adı ya da kutsal alan? olarak değerlendirmektedir. Garelli'nin bu yorumunu dikkate aldığımızda, ilgili satırı *i-na a-al ^dUTU* "Güneş Tanrısı('nın) şehrinde" olarak değerlendirmek mümkün görünmektedir. Hititlerin en önemli kült merkezlerinden biri olan ve bugünkü Alacahöyükle bir tutulan¹⁰⁵ Arinna şehrinin fonetik yazılışı, *^dUTU ^{URU}Arinna* şeklindedir¹⁰⁶ ve "Arinna şehrinin Güneş Tanrıçası" olarak tercüme edilmektedir. Buna göre; metnimizdeki *i-na a-al ^dUTU* yazılışı ile Arinna şehri kastedilmiş olabilir. Eğer bu yorumumuz doğruysa, Eski Asurca metinlerde *a-al ^dUTU* olarak ifade edilen Arinna şehrinin, Hitit Devleti'nin kurulmasından çok daha önceleri bir kült merkezi olma özelliğine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Āl-Timnu *

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçen bu yer adı, henüz yayınlanmamış olan Kt 92/k 251 nolu metnin 18 ve Kt 92/k 252 nolu metnin 16. satırında, *āl Tí-im-ni-e* şeklinde aidiyetli yazılışının olduğu belirtilmekte ve *ālum ša Hatti'ē* ve özellikle de *āl Kà-ni-ší-e/i* gibi aidiyetli yer adlarıyla karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹⁰⁷ İlgili yayında, metinler veya yer adı hakkında başka bir bilgi verilmemektedir.

Alzana

Eski Asurca iki metinde geçmektedir.¹⁰⁸ Bu metinlerden ilki TTC 9 envanter numaralı belgedir ve burada *i-na Al-za-na* yazılışı ile kaydedilmiştir. Bu yazılış *i-na al Za-na* "Zana Şehrinde" şeklinde değerlendirilmiş¹⁰⁹, fakat bu teklif kabul görmemiştir.¹¹⁰ "Zana şehrinde" ifadesi muhtemelen, bu metnin

¹⁰⁴ Garelli, 1964: 67.

¹⁰⁵ Erkut, 1992: 159-165.

¹⁰⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 35, Monte, 1992: 10.

¹⁰⁷ Veenhof, 2006: 780.

¹⁰⁸ Nashef, 1991: 7.

¹⁰⁹ Michel, RA 80: 111.

¹¹⁰ Nashef, a.g.e.: 7, Ulshöfer, 1995: 320.

6. satırında geçen *i-na a-al SAL^{at}* “kadın şehrinde” ifadesindeki *a-al* yazılışından dolayı yapılmış olmalıdır. Çeşitli ödemelerin kayıtlığı olduğu belgeden, Waqurtum (rahibe/kadın adı ? AHw, 1461) için bu şehirde bir ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Diğer belge, Kültepe’den sonra en çok Eski Asurca metnin ele geçtiği Alişar’da bulunmuş olan OIP 27, 31 nolu belgedir. Yine bir ödeme listesi olan bu metinde, aidiyet ekli olarak *A^l-li-za-na-i-im* şeklinde geçen bu isim, yanlış bir şekilde Wanizana olarak da değerlendirilmiştir.¹¹¹ Metnin ilgili satırlarında Alzana’lı bir şahsa 2 mina bakır ödendiği bilgisi mevcuttur.

Āl-Zizim

İsim, *Zi-zi-i*, *Zi-zi-a* ve *DUMU Zi-zi-im* yazılışlarıyla şahıs adı olarak geçmektedir.¹¹² Ayrıca, CCT 3, 48b nolu metnin 25. satırında, *amtum ša Zi-zi-im* ifadesi içinde de görülmektedir. Bu ifadenin tercümesi hususu tartışmalıdır. K. Balkan, “ata bakan kadın köle” şeklinde değerlendirilen bu ifadenin, (Lewy’nin *ālum ša Hahhim* şeklinde bir örnek gösterememesinden dolayı) “*Sīs*’li bir kadın köle” şeklinde tercümesinden daha uygun olacağını belirtmektedir.¹¹³ Fakat isim CCT 3, 48b, 25’te geçen *amtum ša Zi-zi-im*, “Zizum’lu kadın köle” tercümesi ile bir yer adı; ya da *amtum ša sí-sí-im* yazılışıyla “ata bakan kadın köle” anlamında olarak “at” karşılığında düşünülebileceği gibi, *amtum ša Zi-zi-im* yazılışıyla “Zizum’un kadın kölesi” anlamında şahıs adı olarak da kullanılmış olabilir.

Zizim, TMH 1, 19b, 6’da ise, *iš-tù a-al Zi-zi-im* şeklinde geçmektedir. Bu ifadedeki *a-al*, *ālum* kelimesinin status constructus hâli olmalıdır. Buna göre ifade, *ištu āl Zizim* yazılışıyla “Zizum şehrinde” anlamında bir şehir adını ifade etmek için kullanılmış olmalıdır.

¹¹¹ Gelb, 1935: 42, Bilgiç, 1945-51: 10.

¹¹² Nashef, 1991: 7.

¹¹³ Balkan, 1957: 63.

Toparlayacak olursak; geçtiği 5 metinden 3 tanesinde şahıs adı olarak kaydedilen isim, diğer 2 metinden 1 tanesinde daha şahıs adı olarak değerlendirilmeye uygundur. Bu durumda 1 metinde yer adı olarak geçen bu ismi, Kültepe metinlerinde az da olsa rastlanan hem şahıs hem de coğrafya adlarından biri olarak kabullenmek doğru olsa gerektir. āl Zīzīm, Harsamna şehri ile bir tutulmuş¹¹⁴, fakat bu teklif şiddetle tenkid edilmiştir.¹¹⁵ Şehir, bugünkü Kozan'la bir tutulmaktadır.¹¹⁶

Amā

Baş kısmı kırık olması sebebiyle isimlerini okuyamadığımız, muhtemelen Asurlu olan şahıslar arasında yazılmış CCT 6, 14 nolu mektupta Zalpa, Hurama ve Uršu ile birlikte *A-ma-a* fonetik yazılışı ile geçmektedir.¹¹⁷

K. Hecker tarafından *a-ma-(li)-a* şeklinde okunan¹¹⁸ Amā'nın, Mama'nın hatalı bir yazımı olduğu düşünülmekte, buna da TC 1, 18, 32-46'da Mama'nın Uršu ile birlikte geçmesi delil olarak gösterilmektedir. Ayrıca, Amkuwa şehir adının *a-ku-a* gibi değişik şekilde de yazıldığı, buna göre Mama'nın da *A-ma-a* şeklinde yazılabileceği belirtilmekte, böylece Amā'nın Mama olabileceği teklifi desteklenmektedir.¹¹⁹ Her ne kadar CCT 6, 14 nolu metnin 35-36. satırlarında *a-na Ma-a-ma* şeklinde Mama yer adı geçse de, CCT 6, 14 metninde Uršu ile birlikte yazılan *A-ma-a*'nın Mama yerine yanlışlıkla kaydedildiği ihtimalini, TC 1, 18 metninde Mama'nın Uršu ile birlikte geçmesi sebebiyle isabetli buluyoruz.

Amē *

Bu yer adı Kültepe metinlerinde ilk defa geçmektedir. Henüz yayınlanmamış olan Kt 93/k 316 envanter numaralı metnin 22-23. satırlarında, *iš-tù Áb-ri-im a-dí A-me-e* "Abrum'dan Amē'ye kadar" ifadesi içinde

¹¹⁴ Landsberger ,1950: 349, n. 93.

¹¹⁵ Lewy, 950: 400, n. 168.

¹¹⁶ EL 1: 264, HUCA 27: 21, 89-90, Nashef, 1991: 159.

¹¹⁷ Nashef, 1991: 8.

¹¹⁸ Nashef, a.g.e.: 8.

¹¹⁹ Nashef, a.g.e.: 8.

görülmektedir.¹²⁰ Bu yer adı, Bālis ve(ya) Tifsah ile bir tutulan Abrum şehri ile birlikte geçmesi nedeniyle bu bölge yakınlarında aranabilir.

Bunun yanında ismin, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde *ma-at A-ma-e^{ki}* ve *URU A-ma-e^{ki}* şeklinde farklı yazılışları bulunan ve kuzey Suriye’de Mukiş/Alalah yakınlarında, Halep ve Kargamış arasında Sājûr vadisinde, Halep’in batısında ve bugünkü Yenişehir’de aranan Ama ile olan benzerliği dikkat çekicidir.¹²¹ Bu lokalizasyon teklifleri, yukarıda Amē’nin Abrum ile birlikte geçmesi sebebiyle yaptığımız, Bālis ve(ya) Tifsah yakınlarında olabileceği önerisini de desteklemektedir.

Amalia(š)

Eski Asur metinlerinde *[š]a A-ma-li-a*, *ša A-m[a-l]i-a-áš* ve *A-ma-li-a* şeklinde yazılışları olan bu isim, Umelia ile karşılaştırılmaktadır.¹²²

Amaz

Eski Asurca metinlerde¹²³ *i-na A-ma-áz*, Eski Babil metinlerinde ise, *URU^{ki} A-ma-az^{ki}* ve *URU A-ma-áz^{ki}* yazılışlarıyla geçmektedir.¹²⁴ Çeşitli şehirlerde yapılan kalay ödemeleri ile ilgili Eski Asurca metinde, bu şehirde “5,5 shekel kalay ödendiği” bilgisi mevcuttur. Bu belgede sırasıyla, Qaææarā, Taraqum, Abum, Amaz, Nahur, Abrum ve Haqa yer adları geçmektedir. Bu sıralamayı doğru kabul edecek olursak Amaz, bugünkü T. Leilan olan Abum’dan sonraki istasyon olarak görünmektedir.

Asur-Kaniš güzergâhının orta kısmında Abum ile Nahur arasında ara bir istasyon olduğu belirtilen¹²⁵ Amaz, Harran ile Mardin arasındaki bölgenin kuzeybatısına yerleştirilmekte¹²⁶, ayrıca Yeni Asur’daki Masakka ile bir

¹²⁰ Bu metin Cécile Michel tarafından yayınlanacaktır.

¹²¹ Marin, 2001: 18.

¹²² Nashef, 1991: 8.

¹²³ CCT 5, 44c nolu metnin 13-14’. satırlarında geçmektedir.

¹²⁴ Groneberg, 1980: 13-14.

¹²⁵ Nashef, a.g.e.: 9.

¹²⁶ Garelli, 1963: 92-93.

tutulmakta ve Nusaybin çevresinde aranması gerektiği önerisi de getirilmektedir.¹²⁷ Bunun yanında, al Hanuqā ile T. al-Manāhir arasında olduğu da ileri sürülmektedir.¹²⁸

Amkuwa

Kültepe metinlerinden bir wabartum merkezi olarak bildiğimiz¹²⁹ ve –*uwa* sonekli yer adlarından biri olan Amkuwa, Eski Asurca metinlerde¹³⁰ *a-na Am-ku-wa*, *i-na A-ku-a/wa* ve aidiyetli olarak *A-am-ku-a-i-um*, Hitit¹³¹ belgelerinde ^{URU}*An-ku-wa-an*, ^{URU}*An-ku-u-wa* ve ^{URU}*A-an-ku-wa*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde¹³² ise ^d*Ka-tah-ha-aš ša* ^{uru}*A-an-ku-wa* şeklinde geçmektedir. II. Muwatalli'nin dua metninde Amkuwa kentinin Tanrıça Hatahha'sı (kraliçesi), Yağmurun Fırtına Tanrısı, kırların Tanrıçası Iştar'ı, erkek ve kadın tanrıları, dağları ve ırmakları kaydı bulunmaktadır.¹³³ Eski Asurca metinlerden kralı, kraliçesi, sarayı olduğu anlaşılan bu şehirde burullum (komiser ?), nibum ve kaššum (yüksek dereceli bir memur ?) gibi devlet görevlilerinde bulunduğunu öğrenmekteyiz.

Amkuwa, Eski Asurca yazılı belgelerin bulunduğu merkezlerden biri olan Alişar ile identifikasyonu yapılmakta, buna sebep olarak da, Alişar'da ortaya çıkartılan çivi yazılı belgelerde Amkuwa'nın sıklıkla geçmesi gösterilmektedir.¹³⁴ Bunun dışında Amkuwa'nın lokalizasyonu için, bugünkü Ankara ile bir tutulan Ankyra¹³⁵, Terzili Hamam (Basilica Therma)¹³⁶, Boğazlıyan civarında¹³⁷ veyâ Alişar'ın batısında¹³⁸, Kızılırmak havzasında¹³⁹, Hattuša-Hakmiš yolu üzerinde ve Bakırboğaz, Mamure, Hacıköy

¹²⁷ Nashef, 1991: 9.

¹²⁸ Groneberg, 1980: 13.

¹²⁹ Bayram, 1997: 63.

¹³⁰ Nashef, a.g.e.: 9.

¹³¹ del Monte ve Tischler, 1978: 20; del Monte, 1992: 6.

¹³² Marín, 2001: 25.

¹³³ Alp, 2001: 105.

¹³⁴ Gelb, 1935: 9 vd, Bilgiç, 1946: 397

¹³⁵ Forrer, 1926: 4.

¹³⁶ Garstang ve Gurney, 1959: 17.

¹³⁷ Cornelius, 1967: 72, Forlanini, 1980: 81'deki haritada, Marín, 2001: 25.

¹³⁸ Cornelius, 1972: 82.

¹³⁹ Orlin, 1970: 57.

bölgesinde ¹⁴⁰, Yerköy yöresinde veyâ onun doğusunda Deliceırmak-Boğazlayan Suyu vadisinde ve hatta Alişar bölgesindeki Kanak Su vadisinde aranabileceğine dair teklifler bulunmaktadır¹⁴¹. Ayrıca Amkuwa, Kuşara veyâ Şinahutum'un Alişar'la bir tutulabileceğine dair bir görüş de bulunmaktadır¹⁴². Biz, Amkuwa'nın birbirlerine yakın muhtelif yerlerde aranması fikrine karşın, Alişar'da bulunan çivi yazılı belgelerde Amkuwa'nın sık geçişini dikkate alarak Alişar ile Amkuwa özdeşliği teklifini daha isabetli buluyoruz.

Amnua

Kültepe metinlerde sadece bir yerde, Kt k/k 42, 4'de *Am-nu-a* yazılışı ile geçmektedir.¹⁴³ Bu ismin, Hitit¹⁴⁴ ve M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde¹⁴⁵, hem yer hem de dağ adı olarak geçen (Amanoslar) Amuna ile irtibatı hususu tartışılabilir.

Amurru

Eski Asurca metinlerde *A-mu-ri-e*, *A-mu-ri-en* şa *Ni-ih-ri-a* şeklinde aidiyet ekli, *A-mu-ra-am*, *A-mu-ri-im* ve Sumerce *MAR.TU* yazılışlarıyla da şahıs adı olarak görülmektedir.¹⁴⁶ Metinlere yansıyan *KÙ.BABBAR A-mu-ru-um* "Amurru gümüşü" ifadesinden de önemli bir gümüş üretim merkezi olduğu anlaşılmaktadır.¹⁴⁷ Ayrıca, Akadlı Sargon'dan kalan metinlerde¹⁴⁸ *A-mur-ru-um* ve *DUMU A-mur-ru-um* şeklinde şahıs adı olarak, Hititçe metinlerde¹⁴⁹, *KUR^{URU} A-mur-ri*, *URU A-mur-ri* ve *KUR^{URU} MAR.TU*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde¹⁵⁰ *LÚ Am-mu-ri^{ki}*, *KUR A-mu-r-ra* ve *LUGAL KUR^{URU} A-mur-ri*, Eski Babil'de¹⁵¹ *māt A-mu-ri-im^{ki}*, *LUGAL^{meš} A-mu-ur-ri-i* ve *a-bi A-mu-*

¹⁴⁰ Chacatryan, 1971: 11.

¹⁴¹ Ünal, 1981: 432-455.

¹⁴² Nashef, 1991: 159.

¹⁴³ Nashef, a.g.e.: 10.

¹⁴⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 14, del Monte, 1992: 4.

¹⁴⁵ Marín, 2001: 17.

¹⁴⁶ Nashef, a.g.e.: 10-11.

¹⁴⁷ Nashef, a.g.e.: 10-11.

¹⁴⁸ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 14.

¹⁴⁹ del Monte ve Tischler, 1978: 14-15, del Monte, 1992: 5.

¹⁵⁰ Marín, 2001:21-24.

¹⁵¹ Groneberg, 1980: 15-16.

ur-ri-im, Orta Babil-Orta Asur'da¹⁵² ise *KUR A-mur-ri* ve *DINGIR.MEŠ KUR MAR.TU* şeklinde farklı yazılışlarla görülmektedir. Eski Asur örneklerindeki bilgiler dahilinde, etnik bir grubu¹⁵³ (Amoritler) ve tam olarak lokalize edilmemiş bir ülkeyi ifade etmek için kullanıldığı belirtilen¹⁵⁴ Amurru kelimesi, memleket olarak Suriye-Lübnan bölgesine yerleştirilmektedir.¹⁵⁵

Anamata *

-ta son ekli yer adlarına¹⁵⁶ yeni bir örnek olarak gösterebileceğimiz bu yer adı, Eski Asurca metinlerinde ilk kez tespit edilmiştir. Kt a/k 1170 envanter numaralı metnin 5-6. satırlarında *i-na A-na-ma-ta*, aynı metnin 11. satırında ise *iš-tù A-na-ma-ta* şeklinde fonetik yazılışları bulunan bu isim, Hititçe metinlerde tespit edilmemektedir.

An(n)ian(n)i *

Kültepe metinlerinde iki yerde geçmektedir. Bu belgelerden birincisi, Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan Kt n/k 572 nolu metindir ve 4-5. satırlarda *TÚG A-ni-a-ni-a-am* "An(n)ian(n)i kumaşı" ifadesi içinde aidiyet ekli olarak görülmektedir. Diğer metin ise, yine Asurlu şahıslara ait bir mektup olan Kt b/k 179 nolu belgedir. 16-17 satırlarında *iš-tù A-ni-a-ni-kà-ni a-na Ši-ma-ni-zi-ti* "An(n)ian(n)i'den Şımaniziti'ye" geçişiyle kaydedilmiştir.¹⁵⁷

Ayrıca, VAT 9214, 21; Kt c/k 1087, 5; 1102, 5; Kt e/k 73¹⁵⁸, 8 ve Kt n/k 27b, 26 nolu metinlerde zikredilen *Ha-ni-a-na/im* şahıs adının, An(n)ian(n)i yer adı ile olan benzerliği dikkat çekicidir. Şahıs adındaki *H-* konsonunun düşmesi suretiyle meydana gelmiş olacağı düşünülebilen bu benzerliğin aynı isimlere aidiyeti kabul edilecek olursa, Kültepe metinlerinde geçen hem şahıs

¹⁵² Nashef, 1982: 31.

¹⁵³ Veenhof, 1972: 2, n.4, Günbattı, 1997: 145.

¹⁵⁴ Günbattı, a.g.m.: 145.

¹⁵⁵ Marín, 2001: 24.

¹⁵⁶ Bilgiç, 1946: 402-403.

¹⁵⁷ Bayram, 1994: 211.

¹⁵⁸ Esen, 1993: 46.

hem de yer adlarına¹⁵⁹ yeni bir örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca şahıs adını aidiyet ekli bir kelime olarak düşünmek ve “*Haniana*’lı” olarak tercüme etmek de akla gelir. Hitit metinlerinde çok sık geçmeyen Ani’nin tekrar edilmesiyle oluşturulan yeni bir yer adı olduğunun kesin olarak söylenemeyeceği ve çok iyi bir kumaş cinsinin imal yerini gösteren aidiyet ekli bir şehir olduğu ifade edilmektedir.¹⁶⁰

Anunu

TC 1, 87 nolu metnin 17. satırında *A-nu-nu-uš* ve CCT 3, 39b, 6’da ise *A-nu-nu* yazılışlarıyla şahıs adı olarak geçen bu isim, Hititçe yer adı Anunuwa¹⁶¹ ile irtibatlandırılmaktadır.¹⁶²

Ara *

Kültepe metinlerinde sadece bir yerde tespit edilmiştir. İsmi, bakır ödemesi ile ilgili Kt 84/k 382 nolu metnin 4. satırında, *a-na Ša-la-ma A-ra-i-e* “Ara’lı Şalama’ya” yazılışı içinde ve aidiyet ekli olarak, Şalama adlı şahsı nitelemek üzere kullanıldığı görülmektedir.¹⁶³ Bu yer adı, M.Ö. II. bin Suriye belgelerinde¹⁶⁴ *uru A-ra^{ki}* şeklinde geçen, Mukiş/Alalah krallığına bağlı ve bugünkü T. Arrī / Arā olan Ara/Arra şehri ile irtibatlı olabilir.

Ardani*

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçen bu yer adı, Hitit veya diğer dönem belgelerinde görülmemektedir. Kültepe’de, Waršuma sarayı olarak adlandırılan binada ortaya çıkarılan Kt s/t 92 envanter numaralı metinde geçen bu yer adının, Ib katı yer adları arasında olduğu ifade edilmektedir.¹⁶⁵

¹⁵⁹ Metin yerleri için bkz. Günbattı, 1987: 6.

¹⁶⁰ Bilgiç ve Bayram, 1995: 48, Bayram, 1997: 43.

¹⁶¹ del Monte ve Tischler, 1978: 24, del Monte, 1992: 7.

¹⁶² Nashef, 1991: 11.

¹⁶³ Bayram, 1997: 43.

¹⁶⁴ Marín, 2001: 36.

¹⁶⁵ Donbaz, 1987: 418, Donbaz, 1990: 435.

Armamana

Bir çeşit işçi listesi olan Kt g/t 42+z/t 11 nolu metinde *i-n[a A-lim]^{ki} Ar-ma-ma-na* fonetik yazılışı ile kaydedilmiştir.¹⁶⁶ Bu yer adının, Hitit metinlerinde zikredilen ve Hititçe “ay” anlamındaki *arma* kelimesi ile oluşturulmuş, kuzey Suriye’de aranan Armanu¹⁶⁷ ve Armatana¹⁶⁸ yer adlarıyla karşılaştırılabileceği ifade edilmektedir.¹⁶⁹

Arn-

Eski Asurca iki metinde, CCT 1, 33b, 18’de *Ar-nu-ma-an* ve Kt d/k 48a, 6’da *DUMU Ar-nu-ma-[an]* şeklinde şahıs adı olarak geçmektedir.¹⁷⁰ Hititcede yer adlarının sonuna getirilen *-uman* son eki ile oluşturulan yer adlarına bir örnek olan bu ismin¹⁷¹, Arinna’lı adam şeklinde değerlendirilebileceği ve Hititçe metinlerde geçen Arnija ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹⁷² Arinna’nın Alacahöyük’le identifikasyonu yapılmaktadır.¹⁷³

Arraphum

Kerkük’le bir tutulan bu yer adının, III. Ur metinlerinde¹⁷⁴ *[A]r-ra-ap-hu-um^{ki}*, Eski Asur’da¹⁷⁵ *i-na A-ra-á[p]-hi-[im]*, *i-na Ar-ra-ap-hi-im^{ki}*, M.Ö. II. bin Suriye belgelerinde¹⁷⁶ *KUR Ar-ra-ap-he*, Eski Babil metinlerinde¹⁷⁷ *uru Ar-ra-ap-he^{ki}*, *māt Ar-ra-ap-hi-im^{ki}*, Orta Babil-Orta Asur’da¹⁷⁸ ise *ša KUR Ar-rap-hi* ve aidiyet ekli *Ar-rah-ha-a-ú* şeklinde farklı fonetik yazılışları bulunmaktadır.

¹⁶⁶ Nashef, 1991: 12.

¹⁶⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 38.

¹⁶⁸ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 38-39, del Monte, 1992: 12.

¹⁶⁹ Günbattı, 1987: 5.

¹⁷⁰ Nashef, 1991: 12.

¹⁷¹ Laroche, 1966: 257.

¹⁷² Nashef, 1991: 12.

¹⁷³ Erkut, 1992: 165.

¹⁷⁴ Edzard ve Farber, 1974: 16.

¹⁷⁵ Nashef, a.g.e.: 13

¹⁷⁶ Marín, 2001: 36.

¹⁷⁷ Groneberg, 1980: 21-22.

¹⁷⁸ Nashef, 1982: 38-39.

Aruar

Kültepe metinlerinde sadece bir yerde, KUG 29, 14'de *E^{tim} ša A-ru-a-* ar fonetik yazılışı ile geçmektedir.¹⁷⁹ Kh. Nashef, ismi J. Lewy'nin, şüpheli bir şahıs veya yer adı olarak düşündüğünü, P. Garelli'nin, Hititçe yer adı olan Aruar¹⁸⁰ ile bir tuttuğunu, K. Hecker'in ise, Aruar'ın şahıs adı olmadığını, belki de, Zaruar adının değiştirilmiş şekli olduğunu, Hititçe örneklerin¹⁸¹, Mari örneklerinden dolayı Zaruar olarak okunduğu ve Kuzey Suriye'de bulunduğu intibainı verdiği düşüncesine sahip olduğunu aktarmaktadır. Ayrıca Nashef, M. Forlanini'nin, Eski Babil'deki Zaruar'ın Zalwar olabileceği hakkında bir teklif sunduğunu, ismin Eski Babil'de Zaruar/Zalwar, Eski Asur'da Zalpa bazen de Zalba ve Hititçe bir örnekte de (I. Hattuşili) Zalbar şeklinde kaydedildiğini, Eski Asurca'daki Aruar ile Hititçe Zaruar'ın telaffuzundan kaynaklanan farklı bir oluşum olduğunu kabul ettiğini de belirtmektedir.¹⁸² Ayrıca, netice olarak Forlanini tarafından öne sürülen Aruar okunuşunun göz önünde bulundurulabileceğini fakat bu şehrin Zaruar'dan farklı olduğunu ifade de etmektedir.¹⁸³

Arzua

Kültepe metinlerinde ICK 1, 81 nolu metnin 18. satırında *TÚG.HI ša Ar-zu-a-i-ú* "Arzua'lıların kumaşları" ifadesi içinde aidiyet ekli olarak geçmektedir.¹⁸⁴ Bu isim, Šarzua şeklinde de değerlendirilmekte ve Hititçe Arzua¹⁸⁵ ile irtibatlandırılmak istenmektedir.¹⁸⁶ Ancak ismin, hem Hititçe metinlerde geçen telaffuzla aynı olması, hem de "Arzua'lıların kumaşları" mânâsının metne uygun düşmesi, tarafımızca Arzua olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

¹⁷⁹ Nashef, 1991: 13.

¹⁸⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 41.

¹⁸¹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 41.

¹⁸² Nashef, a.g.e.: 13.

¹⁸³ Nashef, a.g.e.: 13.

¹⁸⁴ Nashef, a.g.e.: 13.

¹⁸⁵ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 45; del Monte, 1992: 14.

¹⁸⁶ Nashef, a.g.e.: 13.

Ašal

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan CCT 3, 46b nolu metnin 15. satırında *i-na A-ša-al* “Ašal’de” ve henüz yayınlanmamış olan Kt 93/k 76 numaralı metnin 21. satırında ise, *a-na A-ša-al* “Ašal’e” yazılışlarıyla kaydedilen bu isim, Eski Babil metinlerinde *A-ša-a^{ki}* ve *LÚ A-ša-la-ju-tum^{ki}* şeklinde geçmektedir.¹⁸⁷ Ayrıca, III. Ur metinlerinde *ì-dub^{giš} Asal* yazılışı ile geçen Asal şehri ile de aynı yer olabilir.¹⁸⁸ Eski Babilce’deki örneklerin genellikle, T. ar-Rimāh ile bir tutulan Qa_{ææ}arā yakınlarına lokalize edilmesi sebebiyle, bu şehir Asur’un kuzeybatısında aranmaktadır.¹⁸⁹

Ašihum

Bu yer adı, Eski Asurca metinlerde iki yerde¹⁹⁰, CCT 5, 48d nolu metnin 13.satırında *a-na ma-sú-e-em ša A-ši-hi-im* ve Kt c/k 216, 18’de *a-ma-sú-im ša A-ši-hi-im* şeklinde, Hitit belgelerinde¹⁹¹ *URU A-ši-hi*, Eski Babil metinlerinde ise, *A-ši-hi-im^{ki}* ve *LUGAL A-š[il-hi-im^{ki}]* yazılışları ile kaydedilmektedir.¹⁹² Bu yer adı Habur yakınlarında aranmak istenmiş, fakat Asur-Kaniš güzergâhının orta kesiminin yakınlarında bir istasyon olması ve şehrin Hititçe metinlerde (özellikle KBo 1, 11’de) Uršu ile beraber geçmesi nedeniyle, kuzey ya da kuzeybatı Suriye’de olacağı fikri ağırlık kazanmıştır.¹⁹³

Aššur

İsim, Eski Asur metinleri dışında; Eski Babil, Orta Asur-Orta Babil, Hitit, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde, Yeni/Geç Babil’de, Urartu, Nuzi, Elam, Yeni Asur ve Luvite metinlerde de Aššur şeklinde geçmektedir.¹⁹⁴ Kültepe metinlerde büyük çoğunlukla Ālum şeklinde kaydedilen Asur’un, bugünkü

¹⁸⁷ Groneberg, 1980: 23.

¹⁸⁸ Edzard ve Farber, 1974: 16.

¹⁸⁹ Nashef, 1991: 14.

¹⁹⁰ Nashef, a.g.e.: 14.

¹⁹¹ del Monte ve Tischler, 1978: 47.

¹⁹² Groneberg, a.g.e.: 24.

¹⁹³ Nashef, a.g.e.: 14.

¹⁹⁴ Marín, 2001: 43.

Qal'at Širqā^æ olduğu bilinmektedir. Ayrıca, metinlerde geçen bütün ālum örnekleri Asur şehrini ifade etmemekte; bunu ifade etmek bakımından *bē/ālim* unvanının, *ina āli ina eqlim* deyimlerinden daha uzak olduğu belirtilmektedir.¹⁹⁵

Athurušna

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçen yer adlarından biridir ve yolculuk sırasında yapılan harcamaların kaydedildiği Kt n/k 1582 nolu belgede *i-na At-hu-ru-uš-na* yazılışı ile görülmektedir.¹⁹⁶ *-ušna* sonekli yer adlarına yeni bir örnek olan Athurušna, metinde Nenašša'dan başlayıp, Athurušna ile devam eden ve Wašhania'da son bulan güzergâha göre, Aksaray civarında olduğu kabul edilen Nenašša ile Ürgüp-Göreme civarında olduğu kabul edilen Wašhania arasında bir yerde olabileceği belirtilmektedir.¹⁹⁷ (Harita 1).

Ayrıca, Athurušna'nın Kaniš'in batısında veya güneybatısında ya da İçanadolu Yaylasının güney merkezinde, belki Niğde ile Konya ovasında ya da biraz güneydoğuda, belki Yeniceoba civârında bir yere lokalize edilen Šalatu(w)ar memleketi içinde bulunduğu işaret edilmekte ve ismin, *-ušna* ya da *-šna* sonekli yer adlarından olduğunu, Luwi dili ve çevresine giren bu yer adlarının güney ve güneybatı Anadolu'da aranması gerektiği görüşü de ileri sürülmektedir.¹⁹⁸ Nenašša ile Wašhania arasında bulunan Athurušna, bize göre Ürgüp ile aynı yer olabilir.

Atmum

Eski Asur metinlerinde¹⁹⁹, *i-na At-me-e* ve *i-na At-mi-im*, Eski Babil'de²⁰⁰ *Ad-mi*, *Ad-mi-im^{ki}* ve aidiyet ekli olarak *LÚ^{meš} Ad-ma-a-^{ki}*, Orta Babil-Orta Asur'da ise, *a-na URU At-me* fonetik yazılışlarıyla geçmektedir. Ayrıca, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde geçen yer adlarıyla ilgili kitapta, bu

¹⁹⁵ Nashef, 1991: 20, 160.

¹⁹⁶ Çeçen, 1990: 139-141.

¹⁹⁷ Çeçen, a.g.e.: 155.

¹⁹⁸ Bayram, 1994: 212.

¹⁹⁹ Nashef, a.g.e.: 21.

²⁰⁰ Groneberg, 1980: 3.

yer için Ummu'ya atıf yapılmaktadır.²⁰¹ Urfa ile bir tutulan, Nahur ve Eluhut arasında olduğu düşünülen²⁰² Atmum'un, Kaniş yolunun orta kısımlarına yakın bir mesafede seyahat istasyonu olduğu, Mardaman ile birlikte zikredildiği ve VAT 9260'dan çıkan sonuçlara göre de, Habur üçgeninde aranması gerektiği ifade edilmektedir.²⁰³

Atuwada *

Kültepe metinlerinde yeni geçen yar adlarından biridir. Kt h/k 341 nolu metnin 7. satırında *i-na A-tù-wa-da* yazılışı ile geçmektedir.²⁰⁴ Atuwada'nın Samsat ve Lidar höyükle bir tutulan Hahhum ile bu şehirden önceki istasyon olan Buruddum arasında bir yerde olabileceğine dair görüşler bulunmaktadır.²⁰⁵

Awal

Sargon öncesi ve Sargon dönemi belgelerinde *A-wa-a^{ki}* ve *[e]š₄-tar A-wa-a^{ki}*, III. Ur metinlerinde²⁰⁶ *erén-a-wa-a^{ki}*, Eski Asurca sadece bir metinde²⁰⁷; *A-wa-a^{ki}* ve Eski Babil'de²⁰⁸ *A-wa-a^{ki}* ve *LÚ A-wa-a^{ki}* yazılışı ile geçmektedir. Awal'in, son zamanlarda Himrîn havzasındaki T. as-Sulaima ile idantifiye edildiğine dair görüşler bulunmaktadır.²⁰⁹

Azamrum, Hazamrum

İsim, Kt m/k 24, 31, Kt m/k 35, 30 ve KTH 36, 2'de *ša A-za-am-ri-im*, Kt 92/k 209, 16'da *ša A-za-am-ri-im*, CCT 1, 41b, 4'de *ša Ha-za-am-ri-im* yazılışlarıyla, geçmekte ve metin yerlerinin hepsinde farklı şahısları ifade etmek üzere kullanılmıştır.

²⁰¹ Marín, 2001: 46.

²⁰² Goetze, 1953: 66

²⁰³ Nashef, 1991 21.

²⁰⁴ Karaduman, 1994: 29-30, Bayram, 1997: 42.

²⁰⁵ Karaduman, a.g.e.: 29-30, 123. Yılmaz (Gül), 2001: 39

²⁰⁶ Edzard ve Farber, 1974: 20.

²⁰⁷ Nashef, a.g.e.: 21.

²⁰⁸ Groneberg, 1980: 27.

²⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 21.

İsimlerde *a / h* değişimlerinin olabilmesi nedeniyle Orta Asur metinlerindeki dağ adı Azameri ile kıyaslanmakta ve Urartu metinlerinde geçen Azamerune ile de karşılaştırılmaktadır.²¹⁰ Fakat, Azamrum'un Asurca bir şahıs adı olan Amur-Aššur ile beraber geçmesinden dolayı, Urartu metinlerindeki Azamerune ülkesi ile bağlantısı olmadığı belirtilmektedir.²¹¹

²¹⁰ KTH 47.

²¹¹ Nashef, 1991: 22.

B

Badna

Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen²¹² bu yerleşim yerinin, metinlerde *a-na Ba-ad-na*, *i-na Ba-ad-na* ve *ni-is-ha-tum ša Ba-ad-na* şeklinde değişik yazılışları bulunmaktadır.²¹³ Ayrıca, KTH 3, 25 nolu metne göre bir burullum'u (komiser ?) ve BIN 6, 265'e göre de rabiūm'u (icra memuru) olduğu anlaşılmaktadır.

Genellikle, klasik dönem adı da Badna olan bugünkü modern Suruç ile özdeşleştirilen²¹⁴ bu yer, farklı olarak Kargamış ile Harran arasına, kuzeye de yerleştirilmek istenmektedir.²¹⁵

Badna'nın lokalizasyonu hakkında Kh. Nashef şunları belirtmektedir: K. Kessler tarafından Yeni Asur Sarugi ile bağlantılı olarak müzakere edildiğini ve onun haklı olarak Badna'nın Yeni Asur Sarugi ile eşitlenmesinde Badna = Y.A Sarugi = klâsik Batnai = Sarūğ olduğunu şüphe götürmeksizin ifade ettiğini ve Kt c/k 1615, 11'in Badna'nın Eski Asur'daki ticaret hattı sistemini tamamladığını tereddüde mahal kalmaksızın gösterdiğini ifade etmektedir. Ona göre Badna, Zalpa gibi tanınmış yerleşmelerle bağlantılı bir istasyon şekli göstermemektedir ve Zalpa'nın en son durumu ile ilgili tam bir tahkikat yapılamazsa bu yerin son durumu hakkında kesin bir bilgi verilemez demektir.²¹⁶

²¹² Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

²¹³ Nashef, 1991: 23.

²¹⁴ Bilgiç, 1946: 400, Goetze, 1963: 94, Veenhof, 1972: 293-295.

²¹⁵ Mellart, 1982: 29.

²¹⁶ Nashef, a.g.e.: 23, 160.

Bagarime *

Eski Asurca belgelerde ilk defa tespit edilen bu yer adı, prag 628 nolu metnin 12-13. satırlarında *i-na Ba-ga-ri-me* yazılışı ile geçmektedir. Hitit metinlerinde görülmeyen Bagarime yer adı, Eski Babil metinlerinde geçen Bakaram ile (RGTC 3, 37) şüpheli olarak irtibatlandırılmaktadır.²¹⁷

Bahadum

Kültepe metinlerinde sadece bir yerde, CCT 1, 29 nolu metnin 8. satırında *ba-ru-lim ša Ba-ha-dí-ma* ifadesi içinde geçmektedir.²¹⁸ Burullum'u (komiser ?) olduğunu öğrendiğimiz bu şehir, Hititçe Pah(a)tima²¹⁹ ile idantifiye edilmek istenmektedir.²²⁰ Metinde sırasıyla Bahadum, Tegarama, Zalpa, Burallum, Kaniš, Burudum, Harana ve Wulušna yer adları geçmektedir. Kh. Nashef, bu sıralamayı bir güzergâh olarak değerlendirmemekte ve Baradum'un (Baraddum) Buruddum ile aynı yer olmamasına rağmen, Tegarama, Mama ve mümkün olduğu takdirde Zalpa'nın da bu şehrin batısında aranması gerektiğini, bunun içindir ki, Kuzey Suriye'de zikredilen bu şehirlerin muhtemelen batıda olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, bu kültür bölgesinin bakırla değil, kalay ticaretinin miktarı ile ilişkili olduğunu da ifade etmektedir.²²¹

Bal

Bu yer adı, "şahıs ve işçi listesi" olarak değerlendirilen ve Kültepe'de Waršama Sarayı'nda ortaya çıkarılan Kt g/t 42+z/t 11 nolu metinde *[i-na a-lim^{ki}] Ba-al[]* şeklinde geçmektedir.²²² İlgili satırın kırık olmasından dolayı sadece baş kısmı okunabilen bu yer adıyla alakalı, metinde Nikkilit adlı şahsın 17 adamının bu şehirde görevli olduğu kayıtlıdır. İsim, *[i-na a-lim^{ki}] Ba-al[]* yazılışı dikkate alındığında, RGTC IV, s. 24'te ve hemen aşağıda değineceğimiz yer adı olarak kaydedilmiş *Ba-al-ha-zi-a* ile irtibatlı olabilir.

²¹⁷ Hecker ve Kryszat ve Matous, 1998: 210.

²¹⁸ Nashef, 1991: 23.

²¹⁹ del Monte ve Tischler, 1978: 295.

²²⁰ Nashef, a.g.e.: 23-24.

²²¹ Nashef, a.g.e.: 23-24.

²²² Günbattı, 1987: 2.

Balhazia

İsim, BIN 4, 209B, 5; Kt f/k 85, 7; 87, 4 ve TC 1, 68, 5'de *Ba-al-ha-zi-a*, BIN 4, 209A, 1'de *Ba-al-hu-šî-a* yazılışıyla yerli kadın şahıs adı olarak, Kt n/k 1142, 5-6'da ise *i-na Pá-al-ha* şeklinde yer adı olarak geçmektedir.²²³ Hititçe yer adı olan Palhuiša'ya ile olan benzerliğine dikkat çekilen²²⁴ ismin, -šîia son eki ile yapılmış bir bayan adının teşkilinde de kullanıldığı belirtilmekte ve Palhašîia olarak zikredilen bu ismi, "Palha"lı kadın" olarak tercüme ederek, -šîia son ekinin kadın adı teşkilinde kullanılan bir çeşit âdiyet eki olduğu ileri sürülmektedir.²²⁵ Ayrıca, Kt n/k 1142 nolu metnin 31. satırında, *Wahšuşana* ile birlikte zikredilmesinden dolayı, Palha'nın Kayseri'nin güneybatısında ufak bir yer olabileceği de ifade edilmektedir.²²⁶

Balihum

Kt 84/k 103 nolu metinde kumaş ve deri, Kt n/k 620'de ise yün ile alâkalı olarak geçen bu şehirde, tekstil üretiminin ve ihracatının yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, BIN 6, 176 ve Kt c/k 922, 4-6 nolu metinlerde Luhuzattia ile beraber geçmesi, hem bu şehrin yakınlarında aranması hem de tekstil ile alakalı bir şehir olması (Luhuzattia tüccarların Asur'a dönüşlerinde yün aldıkları bir şehir olarak düşünülmektedir²²⁷) fikrini güçlendirmektedir. Orta Babil-Orta Asur metinlerinde de geçen bu isim²²⁸, Yeni Asur metinlerindeki Balihu ile bir tutulmakta ve Yeni Asur'daki Balihum ile Eski Babil'deki Apqum ša Balîha'nın aynı yerler olduğu ve şehrin Balih nehrinin kaynağı yakınlarında aranması gerektiği belirtilmektedir.²²⁹

²²³ Çeçen, 1990: 118-120.

²²⁴ Nashef, 1991: 24.

²²⁵ Çeçen, a.g.e.: 157.

²²⁶ Bayram, 1994: 220.

²²⁷ Gökçek, 2004: 318

²²⁸ Nashef, 1982: 50.

²²⁹ Nashef, 1991: 24.

Bališ-

KTH 40 nolu metnin 2. satırında *Ba-li-ša-im* şeklinde aidiyet ekli olarak “Bališ’li” manasında kullanılan bu yer adı²³⁰ hakkında, metinden bir bilgi edinilememektedir. İsmi, Pališša olduğu ifade edilmekte²³¹, fakat şehir adı olarak B/Pališša’nın durumunun şüpheli olduğu belirtilmektedir.²³² Ayrıca, *a-na ma-tim [kà]-li-ša* şeklinde okunuşa sahip olduğu da ifade edilmektedir.²³³

BARkahšia

Kültepe metinlerinde ilk defa geçen bu yer adı, Kt 90/k 245 nolu metnin 7. satırında *iš-tù BAR-kà-ah-ší-a* ifadesi içinde görülmektedir.²³⁴ Hitit veya diğer dönem belgelerinde tespit edilemeyen bu yer adı ile ilgili olarak metinden de bir ipucu elde edilememektedir. Ayrıca bu ismi, Parka+ahši şeklinde değerlendirerek, “Parka’lı kadın” olarak da tercüme etmek mümkün görünmektedir.

Barwawa

CCT 1, 8b nolu metnin 16. satırında *Bar-wa-wa-ša* yazılışıyla, şahıs adı olarak geçmektedir.²³⁵ Bu şahıs adının, Parwawa yer adıyla Luwice -šša son ekinin birleşmesiyle meydana geldiği düşünülmektedir.²³⁶

BARwia

Muhtemelen Kaniš yakınlarındaki yerleşim yerlerinden temin edilen işçileri gösteren bir metinde *i-na A-lim^{ki} BAR-wi-a* fonetik yazılışıyla geçmektedir.²³⁷ Barwia’yı, şahıs adı olarak da düşünmenin mümkün olduğu ve Beruwa ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.²³⁸

²³⁰ Nashef, 1991: 25.

²³¹ Bilgiç, 1945-51: 8-9.

²³² KTH, s. 50.

²³³ Landsberger, 1950: 337 n. 48.

²³⁴ Michel ve Garelli, 1997: 269.

²³⁵ Nashef, 1991: 25.

²³⁶ Nashef, a.g.e.: 25.

²³⁷ Nashef, a.g.e.: 25.

²³⁸ Garelli, 1963: 159.

Beruwa

Yukarıda bahsettiğimiz Bariwa şehri gibi, bir nevi işçi listesi olan kt g/t 42+z/t 11 numaralı metnin 40. satırında *i-na A-[lim^{ki}] Be-ru-[wa]* yazılışı ile geçmekte, Kt a/k 864, 4-5'de ise, *iš-tù Be-ru-a ša a-na Ú-lá-ma* ifadesi içinde görülmektedir. Zubana, Harharan, Waršama gibi hem şahıs hem de yer adlarını ifade etmek üzere kullanıldığı belirtilen²³⁹ bu yer adı, Kt a/k 864'de geçen “Beruwa’dan Ulama’ya kadar” ifadesine göre, Tuz Gölü’nün güneydoğusunda aranan Ulama çevresinde olabilir.

Binarama

Eski Asurca metinlerde sadece bir yerde, KTS 1, 56c nolu metnin 2. satırında *KU.BABBAR ša Bi-na-ra-ma* yazılışı ile geçmektedir.²⁴⁰ Bu ifadeyi, “Binarama gümüşü” şeklinde tercüme edildiğinde yer adı olarak değerlendirebileceğimiz gibi, “Binarama’nın gümüşü” şeklinde şahıs adı olarak da okuyabiliriz. Bu hususta yapılan değerlendirmelerde, ismi şahıs adı olarak okumanın daha doğru olacağı ifade edilmektedir.²⁴¹

Bua

İsmin okunuşu ile ilgili olarak bkz. → *Šabua*.

Buhitar

Eski Asurca metinlerde üç yerde geçmektedir. Kalay, çeşitli kumaş ve bir eşeğin nakli ile alakalı CCT 2, 21b nolu metnin 8. satırında *a-dí Bu-hi-tár*, kalay ile alakalı CCT 4, 20b, 8'de *i-na Bu-hi-tár* ve prag 628 nolu metnin 3-4 ve 8-9. satırlarında *kà-ší-im ša Bu-hi-ta-ar* şeklinde görülmektedir.²⁴² Bu son metne göre, Buhitar şehrinde yüksek dereceli bir memuriyet olarak

²³⁹ Günbattı, 1987: 3, 6.

²⁴⁰ Nashef, 1991.: 26.

²⁴¹ Nashef, a.g.e.: 26, Ulshöfer, 1995: 356.

²⁴² Nashef, a.g.e.: 26.

değerlendirilen kaššum'un görevli olduğu anlaşılmaktadır.²⁴³ İsim, Eski Babil metinlerinde *Pa-hu-da-ar^{ki}* olarak geçmektedir.²⁴⁴

CCT 2, 21b nolu metinde kayıtlı "Asur'dan Buhitar'a kadar 3 mina dātum'dur ifadesinde geçen 3 minalık ödemenin, dātum için fazla olduğu, bu nedenle, bu ifadeden Buhitar'ın Asur'a yakın olacağı sonucu çıkarılamayacağı, belirtilen miktarın Buhitar'a varıncaya kadar muhtelif duraklarda verilen dātum vergisinin yekûnunu kastettiği belirtilmektedir.²⁴⁵ Ayrıca, dātum metinlerindeki açıklamaların dikkate alınması hâlinde Buhitar'ın, Asur ile Kaniš arasında ortada bir yerde olması gerektiği ve her iki merkezden de kuşuçu mu takriben 400 km mesafede olduğu ileri sürülmekte ve lokalizasyonu ile ilgili olarak, muhtemelen Yahdun-Lim'in yıl adlarından birinde bahsi geçen Pahutar ile idantifiye edilebileceği ifade edilmektedir. Ayrıca, bu kralın bölgedeki hâkimiyeti göz önüne alındığında, Harran ve Ras al ain arasındaki bölgeden batıda veyâ kuzeye çok uzak olmayan Habur üçgeninin batı kısmı ile Balih arasında bir yere lokalize edilebileceği teklifi de yapılmaktadır.²⁴⁶

Buna

Garelli RA 58, 117'de *Bu-na* yazılışı ile kaydedildiği bilgisinin dışında ismin lokalizasyonu hakkında bir bilgi verilmemektedir.²⁴⁷

Burallum

Eski Asurca metinlerde²⁴⁸; *a-dí Bu-ra-lim*, *i-Bu-ru-lim*, *i-pá-tí ša Bu-ru-lim* ve *iš-tù Bu-ru-lim a-dí Ší-ma-la*²⁴⁹, Eski Babil'de²⁵⁰ *Bu-ru-ul-la-[a?]^{ki}*, *Bu-ru-ul-le-e^{ki}*, ^{URU}*Bu-r[u?]-la?]-a^{ki}* ve Orta Babil-Orta Asur'da²⁵¹ ise *EN N[A]M ša*

²⁴³ Hecker ve Kryszat ve Matous, 1998: 209.

²⁴⁴ Groneberg, 1980: 183.

²⁴⁵ Bilgiç, 1946: 404, n. 78.

²⁴⁶ Veenhof, 1972: 241.

²⁴⁷ Nashef, 1991: 26.

²⁴⁸ Nashef, a.g.e.: 27.

²⁴⁹ Günbattı, 2002: 82-83.

²⁵⁰ Groneberg, 1980: 46

²⁵¹ Nashef, 1982: 74.

^{URU}*Bu-ra-li* fonetik yazılışları mevcuttur. C. Günbattı tarafından yayınlanan ve itinerer özelliğe sahip Kt g/k 199 nolu metinde Asur'dan Zalpa'ya iki güzergâh olduğu görülmektedir. Metinde verilen sıralamaya göre; birinci güzergâh Asur → Hamizanum → Šimala → Zalpa, diğeri ise, Asur → Qa^{æææ}arā → Burallum → Šimala → Hahhum → Zalpa'dır. Burallum ikinci güzergâha göre, T. ar-Rimāh ile bir tutulan Qa^{æææ}arā ile Šimala arasında görülmektedir.

Kh. Nashef, Eski Babil'de Haburātum ve Razamā 'dan ayrı olarak Burallum'da da Sin-iddinam'ın šandabakkūtu olduğu hakkında yeni bir metin yayınlandığını, tarihî-topografik bilgilerin bu belgeyi önemli kıldığını fakat metnin VAT 9295 ile bağlantılı olmadığını ve bu zorluğu Rekonstruktion 73 vd.'da zikrettiğini belirtmektedir. Kh. Nashef, M. C. Astour'un metni yeniden gözden geçirdiğini fakat rekonstruksiyonu hakkında bir değerlendirme yapmadığını belirtmekte ve VAT 9260'ın ön ve arka yüzünün yer değiştirmesi ya da J. Lewy'nin belirttiği gibi yerleştirilmesi hâlinde, (WO 19, 36⁶) Habura ve Burallum'un, Atme ve Mardaman'dan sonraki istasyonlar olabileceğini ifade etmektedir. Yazar, M. C. Astour'a göre Atme'nin, onunla yakın bir ilişki içerisinde olan Mari'den daha uzakta olduğunu belirterek, Mardaman, Habur ve Balih arasında müstahkem hale getirilmiş büyük tepelerden birisi olması gerektiğini; Habura'nın, Apqum ša Habur'la özdeşleştirilmekte olduğunu ve Burallum'un "Yukarı Habur boyunca uzanan pek çok tepe arasında arandığını, VAT 9260'da Kaniš'ten Asur'a giden yoldaki istasyonlar için farklı istikametler önerilebileceğini ve bu durumun, işin halli anlamına gelmediğini ayrıca, özellikle sıralama bakımından da güvenli olmadığını vurgulamaktadır.²⁵² Bu yorumun dışında, Burallum'un bugünkü Habur üçgeninin doğusunda²⁵³, Harran ile Viranşehir arasındaki bölgede bir yerde²⁵⁴ ve bugünkü Sindjar'ın kuzeyi veya Shemshara bölgesi içinde olabileceğine dair görüşler de bulunmaktadır.²⁵⁵

²⁵² Nashef, 1991: 27.

²⁵³ Veenhof, 1972: 241 vd.

²⁵⁴ Yılmaz (Gül), 2001: 36-37.

²⁵⁵ Charpin ve Ziegler, 2003: 273.

Burhattum

Bu yer adı Kültepe metinlerinde *a-na Bu-ur-ha-tim*, *i-Bu-ur-ha-[tim]* ve *iš-tù Bu-ur-ha-tim* fonetik yazılışlarıyla geçmektedir.²⁵⁶ CCT 6, 37a'da geçen yazılış: 3'. satırda *Pu-u[r-u]š-ha-dim*, 9. satırda ise, *Pu-ru-<uš>-ha-dim* şeklinde değerlendirilmiş ancak, sözkonusu metinde geçen ismin POAT 16, 5 ve I 739, 11'e göre *Bu-ur-ha-tim* şeklinde okunması gerektiği belirtilmiştir.²⁵⁷

Ayrıca, V. Donbaz KTS II 43 metninin 49. satırında *BU-UR-DİM* şeklinde yazılan ismi, *-ur-* işaretini *-ru-* okuyarak, *Bu-ru^(l)-dim* diye değerlendirmektedir. Fakat S. Bayram, Kt n/k 1385 nolu metnin 13 ve 20. satırında geçen *a-na Bu-ur-ha-tim* yazılışını göz önünde bulundurarak, ismin B/Pu-ur-<ha>-tim şeklinde değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bunun yanında, Burhattum'un Hitit metinlerinde geçen Purand/ta veya Parhan/ta ile ilişkisinin açık olmadığını belirtmektedir.²⁵⁸

Bu şehrin lokalizasyonu ile ilgili şunları söyleyebiliriz: Burhattum, İmdī-illum'un Amur-Ištar'a yazmış olduğu POAT 16 metninde Tišmurna yer adı, yine aynı şahıslara ait CCT 6, 37a nolu mektubun 4-5 ve 1'. satırında "Tarittar bakırı" ve Kt n/k 1385 nolu metnin 18. satırında "iyi cins Tarittar bakırı" ifadeleri ile birlikte geçmektedir. Bu bilgilere dayanarak Burhattum'un, dönemin önemli bakır üretim merkezleri olan Tišmurna ve Tarittar'a yakın bir yerde aranabileceğini söyleyebiliriz.

Buritan

Kültepe metinlerinde sadece bir yerde; CCT 1, 16b nolu metnin 25. satırında *Bu-ri-ta-an* yazılışı ile geçmektedir. İsmin, aidiyet ekli bir yer adı olduğu belirtilmektedir.²⁵⁹

²⁵⁶ Nashef, 1991: 27-28.

²⁵⁷ Nashef, a.g.e.: 27-28.

²⁵⁸ Bayram, 1997: 56.

²⁵⁹ Nashef, a.g.e.: 28.

Buruddum

Eski Asurca metinlere göre *a-na Bu-ru-dim*, *i-na Bu-ra-dí-im* ve *iš-tù Bu-ru-dí-im*, Eski Babil'de²⁶⁰ *ālum Bu-ru-un-du^{ki}* ve *LÚ Bi-ru-un-du^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de²⁶¹ ise *Bu-ru-da-JA* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz fonetik yazılışları vardır. Kt n/k 1730, 4 ve Kt 91/k 171, 39'a göre bir kārūm merkezi olan²⁶², CCT 1, 29'a göre ise burullum (komiser?) ve kaššum (yüksek dereceli bir memuriyet?) görevlilerinin varlığı görülen bu şehirde; Kt m/k 78, 21'de geçen *TÚG Bu-ru-dim* "Buruddum kumaşı", CTMMA 96, 13'de *UDU ša Bu-ra-dim* "Buruddum koyunu" ve Kt 88/k 85, 23-24'deki *KÚ.GI ša Bu-ru-dim* "Buruddum altını" ifadeleri tekstil, hayvancılık ve madencilğin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

-*anta* son ekli yer adlarından biri olarak değerlendirilen bu yer adı, Hitit metinlerinde geçen Puranda ile idantifiye edilmek istenmiş²⁶³ fakat bu öneri destek görmemiştir.²⁶⁴ Aksi görüş olarak; Buruddum'un, Asur-Kaniš ana hattının son kısmında önemli bir istasyon olduğu²⁶⁵ fakat, orta kısımla bağlantılı bir şehir olmadığı belirtilmekte²⁶⁶ ve Buruddum'un yukarı Fırat'ta Hahhum'dan önce bulunabileceği ileri sürülmektedir.²⁶⁷ Ayrıca Gaziantep civarında²⁶⁸, Suriye²⁶⁹ ve Talhayum'un kuzeyinde²⁷⁰ de aranmaktadır.

Kültepe belgeleri incelendiğinde: Buruddum ICK 1, 84, TC I, 81, Kt h/k 341, Kt g/k 186, Kt n/k 564 ve Kt 92/k 559 metinlerinde Şimala, Eluhut, Qa~~æææ~~ara, Hahhum ve Şalahšua gibi, Anadolu'nun güneydoğusunda ve Kuzey Irak'ta aranan şehirlerle birlikte geçmektedir. Ayrıca, Kt g/k 186²⁷¹ nolu

²⁶⁰ Groneberg, 1980: 47.

²⁶¹ Nashef, 1982: 76.

²⁶² Bilgiç ve Bayram, 1995: 28, Bayram, 1997: 63.

²⁶³ Bilgiç, 1946: 388.

²⁶⁴ CTMMA 96.

²⁶⁵ Nashef, 1987: 69.

²⁶⁶ Nashef, a.g.e.: 67.

²⁶⁷ Yılmaz (Gül) , 2001: 38.

²⁶⁸ Garelli, 1963: 110.

²⁶⁹ Larsen, 1976: 269.

²⁷⁰ Charpin ve Ziegler, 2003: 273.

²⁷¹ Günbattı, 2002: 86, n.10.

metinde Qa~~æææ~~ara (T. ar-Rimāh) → Buruddum → Hahhum (Samsat) sıralaması içinde görünmesi sebebiyle T. ar-Rimāh ile Samsat arasında olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında, KTH 6 ve Kt h/k 341'de Hahhum ile birlikte geçmesi nedeniyle de, bu şehrin T. ar-Rimāh'dan daha ziyade, Samsat'a yakın olacağını düşünmekteyiz.

Burušhattum

Eski Asur metinlerinde²⁷² *Bu-ru-uš-ha-tí-im*, *a-Bu-ru-uš-ha-tim* ve *i-na Bu-ru-uš-ha-tim*, M.Ö. II. bin Suriye belgelerinde²⁷³ *uru* *Bur-ša-ha-an-da*, Hitit metinlerinde²⁷⁴ ise *URU* *Bur-ša-ha-an-da*, *URU* *Pár-šu-ha-an-ta* ve *URU* *Pu-ru-uš-ha-an-du-um-ma-an* gibi örneklerini çoğaltabileceğimiz farklı fonetik yazılışları bulunmaktadır.

Kültepe metinlerinden Anadolu'nun önemli kârumlarından biri olduğunu öğrendiğimiz Burušhattum'a, Asur Ticaret Kolonileri Çağı'ndan çok önceleri de Akadlı tüccarlar tarafından ticaret maksadı ile gelindiğini biliyoruz. Akad kralı Sargon'un Anadolu'daki askerî hareketlerinin anlatıldığı šar tamhâri "savaşın kralı" adı ile bilinen metinlerinden, bu sefere çıkmadan önce bilgi topladığı, Burušhattum yolunun çok tehlikeli, sık ormanlarla ve dikenli fundalıklarla kaplı olduğu anlatılmaktadır.²⁷⁵

Hitit metinlerinde beyi/prensi, É^{NA4} KIŠIB'i, suru ve kapısı bulunduğu belirtilen²⁷⁶ Burušhattum şehrinin, Koloni Devri'nde birtakım problemlerle uğraştığı anlaşılmaktadır. KTH 1, 1 nolu metinde Burušhattum ve Wahšušana'da bir ayaklanmanın çıktığı, KTS II 40, 27 nolu metinde ise, Burušhattum'da barışın hâkim olduğu ve Ulama ile Burušhattum'un ittifak yaptıkları kayıtlıdır. Belgelerden kârum teşkilatına sahip olduğunu bildiğimiz Burušhattum'un, bir kral ve büyük kral tarafından idare edildiğini ve sarayı

²⁷² Nashef, 1991: 29-31.

²⁷³ Marín, 2001: 60.

²⁷⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 323, del Monte, 1992: 128.

²⁷⁵ CAH I/XIX: 13.

²⁷⁶ Ertem, 1995: 82, Karauğuz, 2005: 24, n. 95.

olduğunu da öğreniyoruz. Şehir, ayrıca önemli bir maden üretim yeri olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kt n/k 1339 nolu metinde, vadelendirme tabiri olarak geçen bir ifadede Eski Asur krallarından, I. Sargon'un saltanat yıllarından birinde Buruṣhattum'da salgın hastalık (veba) olduğu görülmektedir.²⁷⁷ Kültepe metinlerinde sıklıkla zikredilen bu şehir, çoğunlukla Šalatu(w)ar, Ulama, Wašhania ve Wahšušana ile birlikte geçmektedir.

Protoluvî diline ve çevresine giren yer adları grubuna âit *-anta* son ekli bu yer adının, Kuššara krallığının merkezi olduğu, māt Buruṣhattum şeklinde memleket adı olarak da geçtiği ve Kaniš'den dört günlük uzaklıkta olduğu ileri sürülmektedir.²⁷⁸ Ayrıca, rubā'um rabī'um "büyük kral" idaresinde üç memleketten ibaret bir siyasî birlik olduğu da iddia edilmektedir.²⁷⁹ Buruṣhattum Tuzgölü'nün güneyinde²⁸⁰, Sultanhanı-Konya arasındaki çevrede²⁸¹ ve Konya-Aksaray sınırları içinde²⁸² aranmakta, ayrıca Acem Höyük²⁸³ ve Konya Karahöyük ile bir tutulmaktadır.²⁸⁴

Uzun yıllar Konya Karahöyük'te kazı başkanlığı yapan S. Alp, Buruṣhattum ile Karahöyük'ün aynı yerler olduğunu ileri sürmektedir. Eski Hitit kralı Telipinu'nun fermanında Buruṣhattum ile birlikte geçen Lušna kentinin, klâsik çağdaki Lystra olduğu ve bugün Hatunsaray'a lokalize edildiği belirtmekte, Hatunsaray'ın da Konya Karahöyük'e çok yakın oluşunu ileri sürdüğü fikre delil olarak göstermektedir.²⁸⁵ Ayrıca, Karahöyük'ün büyük bir şehir niteliğinde oluşu, kuvvetli bir suru, kapıları, şehrin içine giren yolları ve nadide buluntularıyla da Buruṣhattum'a baş aday olacağı düşünülmektedir.²⁸⁶

²⁷⁷ Çeçen, 1995: 44-72.

²⁷⁸ Bilgiç, 1946: 387-388.

²⁷⁹ Landsberger, 1950: 338, Balkan, 1957: 65-66.

²⁸⁰ Garelli, 1963: 123, Orlin, 1970: 110, 140, Larsen, 1976: 159, 237, Forlanini, 1985: 46, Nashef, 1991: 29-31.

²⁸¹ Bilgiç, a.g.e.: 387-388.

²⁸² Çeçen, 2002: 65.

²⁸³ Mellart, 1982: 28-31, Yılmaz (Gül), 2001: 38.

²⁸⁴ Alp, 1992: 8, Ertem, 1995: 81.

²⁸⁵ Alp, a.g.m.: 8.

²⁸⁶ Ertem, 1995: 81.

C. Günbattı tarafından neşredilen bir metin²⁸⁷, Buruşhattum'un yeri hakkında bize önemli ipuçları vermektedir. Metnin ilgili satırlarında Wahşuşana k rumu'nun, iki haberciye Ulama yolundan, iki haberciye de şalatuwar yolundan Buruşhattum'a gönderdiği kayıtlıdır. Günbattı, Ulama ve şalatuwar'ın, Wahşuşana ve Buruşhattum arasında, fakat, aynı g zerg hta olmadıklarını belirtmektedir. Ayrıca hocamız habercilerin iki farklı yoldan Buruşhattum'a gitmelerini gerektiren sebebin, Tuz gölü olduğunu düşünmektedir.

TC 3, 165 metninde, Kaniş'den hareket edildikten sonra sırasıyla, Waşhania-Nenaşşa-Ulama  zerinden Buruşhattum'a ulaşılmakta (Harita 2), OIP 27, 54'de ise, yine Kaniş'den hareketle, Waşhania-Malitta  zerinden Wahşuşana'ya varılmaktadır (Harita 3). Ayrıca, Kt n/k 1582 nolu belgede Nenaşşa'dan çıkıldıktan sonra Athuruşna ve Waşhania sırası kayıtlıdır (Harita 1). Bu belgeye göre Athuruşna'nın Nenaşşa ve Waşhania arasında olduğu görülmektedir. TC 3, 165 ve OIP 27, 54'e göre yol Waşhania'dan sonra kuzey ve güney istikametine dönmektedir. Biz, C. Günbattı tarafından neşredilen yeni metnin yardımıyla kuzey yolunu, Kaniş-Waşhania-Malitta-Wahşuşana-şalatuwar ve Buruşhattum olarak, güney yolunu ise Kaniş-Waşhania-Athuruşna-Nenaşşa-Ulama-Buruşhattum olarak tamamlayabiliriz (Harita 4). Buna göre de, Buruşhattum'un yeri için, Konya-Karahöyük teklifini uygun görmekteyiz.

Buruşna

Kültepe metinlerinde *Bu-ru-uř-na-im* fonetik yazılışıyla "Buruşna'lı" manasında aidiyet ekli olarak kaydedilmiştir.²⁸⁸ İsim Habuşna ve Hititçe yer adı Hupiřna²⁸⁹ ile *-şna* son eklerinden dolayı karşılaştırılmakta, Hitit metinlerinde geçen dağ adı Piriş ile irtibatının olmadığı belirtilmektedir.²⁹⁰

²⁸⁷ Günbattı, 1995: 107-108.

²⁸⁸ Nashef, 1991: 31.

²⁸⁹ del Monte ve Tischler, 1978: 117-118; del Monte, 1992: 42.

²⁹⁰ Nashef, a.g.e.: 31-31.

Butnātum *

Eski Asurca metinlerde yeni geçen yer adlarında biridir. Çeşitli şehirlerde yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 437 nolu metnin 1. satırında *i-na a-al Bu-ut-[n]a-tim* yazılışı ile geçmektedir.²⁹¹ Bu metin, Kaniş'in kuzey-kuzeybatısında aranan ve Hitit kaynaklarında "Yukarı Ülke" olarak anılan bölgede bulunan şehirlerden²⁹² bahsetmesi sebebiyle son derece önemlidir. Metinde sırasıyla, Butnātum, Hanaknak, Haniga, Wazida, Kupilšan, Tapaggaš, Tahadizina, Turhumit ve Wahšušana şehirlerinde yapılan çeşitli ödemeler kayıtlıdır. Çoğu ilk defa geçen bu yer adları, É wabrim'de yapılan ödemeler dikkate alındığında, küçük yerleşimler (Turhumit ve Wahšušana hariç) olarak değerlendirilebilir. Yine bit wabrim'lerde yapılan ödemeler dikkate alındığında, bu listenin bir güzergâh sırasını takip ettiği söylenebilir.

Belgede, Asurlu olması muhtemel bir tüccarın, Āl–Butnātum şehrinde 1,5 şekel kalayı kervansaray için ödediği kayıtlıdır.²⁹³ Eski Asur metinlerinde ilk defa geçen butnātum kelimesi²⁹⁴, "fıstık ağacı, fıstık ağacı tahtası/odunu ve fıstık meyvesi" anlamları verilen Akadca buæuttu kelimesi ile alâkalı olup, daha sonraki dönemlere ait belgelerde buæûtu, buæuntu, buæumtu, budumtu ve buænatu telaffuzlarıyla kaydedilmiştir.²⁹⁵ Hitit metinlerinde ise, Sumerce GİŞ.LAM.GAL olarak ifade edilen²⁹⁶ ve Hititçe karşılığı tespit edilemeyen bu kelime, metinlerde kurban meyvesi olarak ve ekmek ile birlikte geçmektedir.²⁹⁷ GİŞ.LAM.GAL kelimesi, Yeni Babilce bir metinde²⁹⁸ ise, Dibar dağının²⁹⁹ özelliğini belirtmek üzere kullanılmıştır.

²⁹¹ Veenhof, 2006: 779.

²⁹² Metinde sırasıyla, *Butnatum, Hanaknak, Hanigga, Wazida, Kupilšan, Tapaggaš, Tahadizina, Turhumit* ve *Wahšušana* şehirleri kayıtlıdır.

²⁹³ Kt 91/k 437: ¹⁾ *i-na a-al Bu-ut-[n]a-tim* ²⁾ *a-É wa-áb-ri a-dí-in*. Veenhof, 2006: 779.

²⁹⁴ Veenhof, a.g.m.: 779.

²⁹⁵ CAD B, 359.

²⁹⁶ KUB XXXIII 67 Vs. I 3; 790/v 3; 31/w Vs.? III 5; 1191/z Vs. 7 ve KUB XXXIII 115 Rs. III 8.

²⁹⁷ Ertem, 1974: 70-71.

²⁹⁸ Reiner, 1956: 132. KUR Di-bar MIN KUR GİŞ.LAM.GAL "may Mount Dibar absolve, the home of the pistachio-tree".

²⁹⁹ Dibar Dağı, bugünkü adı °Abd al-°Aziz olan dağ ile bir tutulmaktadır. Nashef, 1991: 35.

Butnātum kelimesi, günümüzde genellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde, az da olsa Kuzey Akdeniz ile Orta Karadeniz’de geçit bölgelerinde görülen ve “yabani fıstık ağacı” olarak ifade edilen Buttum ağacı (*Pistacia khinjuk Stocks*) ile alâkalıdır. Yaklaşık 6-7 m. yüksekliğe erişebilen ve kışın yapraklarını döken bu ağacın tohumları yenilebildiği gibi, tohumlarından yağ da çıkarılmaktadır. Bu yağdan yapılan sabuna “Bıdım Sabunu” denmektedir. Günümüzde Buttum kelimesi çeşitli ağızlarda Bıdım, Bıtım, Bıttım, Budum, Butum olarak da adlandırılmaktadır.³⁰⁰

Sonuç olarak Butnātum kelimesi, günümüzde “yabani fıstık ağacı” olarak da bilinen Buttum ile özdeş olup, yabani fıstık ağacının yetiştiği şehri ifade etmek üzere kullanılmıştır. Āl–Butnātum şehri, metinde Maşat höyükle bir tutulan Tapigga ile birlikte geçmesi ve fıstık ağacının yetişme şartları göz önüne alındığında, Karadeniz ikliminin Makro Klima etkilerinin tesiri altındaki³⁰¹, Tokat’ın kuzeybatı veya batısında aranabilir.

³⁰⁰ Baytop, 1994: 55.

³⁰¹ Özçağlar, 1991: 63.

D

Dadania

TC 3, 166 nolu metne göre bir kral tarafından idare edilen Dadania, Eski Asur metinlerinde; CCT 1, 24b, 15'de *i-Da-da-ni-a*, BIN 6, 269, 16'da *ša Da-da-ni-a* ve TC 3, 181, 14'de aidiyet ekli olarak *Da-da-ni-a-i-im* şeklinde geçmektedir. Ayrıca Hitit metinlerinde³⁰² *URUTa-ta-ni-ja*, Eski Babil'de³⁰³ ise *URUTa-da-an-ne^{ki}* yazılışlarıyla görülmektedir.

-nia sonekli yer adlarından biri olarak belirtilen isim, TC III, 166, 8'de Zalpa ile birlikte zikredilmiş olmasından dolayı Hattuş bölgesinde, Zalpa yakınlarında olabileceği belirtilmektedir.³⁰⁴ Bunun yanında, Fırat nehri üzerinde, Buruddum ve Zalpa arasında, Kaniş'e doğru giden ana rotalardan birisi üzerinde ve Birecik yakınlarında aranabileceği³⁰⁵, Yukarı Fırat'da T. Azē yakınlarındaki bugünkü Totain şehri olabileceği³⁰⁶, Banda ve Zalpa ile beraber geçmesi nedeniyle de Fırat ve Balih arasında, Suruç yakınlarında³⁰⁷ yer aldığı ifade edilmektedir.

Kh. Nashef, Batna ve Zalpa ile beraber zikredilişinin dışında Eski Asur kaynaklarının Dadania hakkında başka bir bilgi vermediğini, Kuzey Suriye'de ve Karadeniz'de iki Zalpa'nın varlığı da bir lokalizasyon araştırmasını zorlaştırdığını belirtmektedir. Eski Babil'deki Tatenne ile Dadania'nın aynı yer olmasının Kuzey Suriye'deki Zalpa'nın lehine bir temayül gösterdiğini fakat, Kuzey Suriye bölgesindeki metinlerin muhtevalarının tartışmalı olduğunu ve Kuzey Suriye'deki Zalpa ile alakalı bu metin grupları Zalpa'nın idantifiye edilmesini TC 3, 166, 19'da geçen "Kaniş'li mihmandar"ın zikredilmesinin gösterdiğini belirtmektedir. Hititçe Tatania ile Eski Asurca Dadania'nın aynı

³⁰² del Monte ve Tischler, 1978: 413.

³⁰³ Groneberg, 1980: 232.

³⁰⁴ Bilgiç, 1945-51: 31.

³⁰⁵ Goetze, 1953: 65, 68, Garelli, 1963: 94, Nashef, 1987: 73.

³⁰⁶ Finkelstein, 1962: 77.

³⁰⁷ Veenhof, 1972: 243, 293.

yer olmasının oraya göre Kuzey Suriye'ye site edilen literatüre göre araştırılmasının daha uzak ihtimal olduğunu ifade etmekte ve Dadania'yı T. Azē veya Suruĉ ile aynı yer olabileceğini ileri sürmektedir.³⁰⁸

Dakunu

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan CCT 3, 36b nolu metnin 21. satırında *i-Da-ku-nu* yazılışıyla geçmektedir. İsim, Mısır dilindeki *t-k-n-<w>* konsonlarından oluşan kelimeyle (Kuzey Suriye'de) karşılaştırılmaktadır.³⁰⁹

Dala (Tala)

Eski Asur'da; BIN 4, 111, 22, TC 3, 191, 38'de *Da-lá-áš* ve ICK 1, 27A, 18'de *Da-lá-ša* şeklinde görülen ve örneklerini çoğaltabileceğimiz bu isim, geçtiği metin yerlerinin hepsinde şahıs adı olarak kaydedilmektedir. Hititçe metinlerde ^{URU}*Da-a-la-aš* ve ^{URU}*Da-a-la* şeklinde yazılışları bulunan³¹⁰ yer adı Tala ile de ilişkilendirilmek istenmektedir.³¹¹

Dēr

Eski Asur'da³¹², *BĀD.AN^{ki}*, Eski Babil'de³¹³ *BĀD.AN^{ki}*, *LÚ BĀD.AN^{ki}* ve [LUG]AL *BĀD.AN^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de³¹⁴ ise *BĀD.AN^{ki}* ve *URU De-e-er ma-ha-az^dA-nim* yazılışlarıyla geçmektedir. İsim, Badra ile yâni T. °Aqar ile bir tutulmakta³¹⁵, ayrıca Mari yakınlarında veya Balih vadisinde de aranmaktadır.³¹⁶

³⁰⁸ Nashef, 1991: 33, 159-160.

³⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 34.

³¹⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 389.

³¹¹ Nashef, a.g.e.: 34.

³¹² Nashef, a.g.e.: 35.

³¹³ Groneberg, 1980: 33.

³¹⁴ Nashef, 1982: 79.

³¹⁵ Nashef, 1991: 35. 159.

³¹⁶ Charpin ve Ziegler, 2003: 273.

Dibar

Eski Asurca metinlerde; Kt c/k 839, 38 ve 71. satır ile ICK 1, 96 satır 4'de *šu-Dí-bar* şeklinde geçmektedir. "*Dibar*'lı" anlamında coğrafya adı olduğu belirtilen isim, ^cAbd al-^cAziz dağı ile bir tutulmaktadır.³¹⁷

Dikišana

Eski Asurca bir metinde *KU.BABBAR ša Dí-ki-ša-na* "Dikišana gümüşü" manasında geçen bu isim, "Dēgik" ile idantifiye edilmek istenmektedir.³¹⁸

Duhašia

TC 1, 100, 23'de *Du-hu-ši-li*, TCL 1, 240, 25'de ise *Du-hu-ši-LÍM* yazılışı ile geçmektedir. İsim, Hitit metinlerinde ^{URU}*Du-u-ha-ši-aš* şeklinde geçen, Tuhaşıya yer adı ile irtibatlandırılmaktadır.³¹⁹

Dulan-

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan TC 1, 31, nolu metnin 28. satırında *Du-lá-ni-ú* "Dulan'lı" manasında aidiyet ekli bir yer adı olduğu belirtilmektedir.³²⁰ Lokalizasyonu ile ilgili bir bilgi tespit edilememiştir.

Dun-

Eski Asur metinlerinde *Du-na*, *Du-nu-ma-an*, *Du-nu-um-na(-áš)* ve *Du-ni-ku-ni* yazılışlarıyla şahıs adı olarak geçmektedir.³²¹ Dunumna(š) şahıs adı olarak da değerlendirilen isim, Hitit metinlerinde ^{URU}*Du-un-na-aš* ve *KUR Du-un-na* şeklinde yazılışları bulunan ve Develi Kara Hisar'ın 38 km güneyindeki klasik Tynna yer adıyla bir tutulan, Hititçe Tuna³²² ile irtibatlandırılmak istenmektedir.³²³

³¹⁷ Nashef, 1991: 35.

³¹⁸ Nashef, a.g.e.: 159.

³¹⁹ Nashef, a.g.e.: 36; bkz. Garelli, 1963: 160.

³²⁰ Nashef, a.g.e.: 36.

³²¹ Nashef, a.g.e.: 36.37.

³²² del Monte ve Tischler, 1978: 439, del Monte, 1992: 173.

³²³ Nashef, a.g.e.: 36.37.

Duruduruwa

Kultepe Ib tabakasına ait olan ve çeşitli şehirlerde bulunan şahıs ve işçi listesini gösteren Kt g/t 42+z/t 11 nolu belgede *i-na Du-ru-du-ru-wa* yazılışı ile geçmektedir. İsim, Hece tekrarı ile oluşturulan yer adlarından biri olarak değerlendirilmekte ve Hititçe metinlerde geçen Duruwaduruwa ile irtibatlandırılmaktadır.³²⁴

Duruhnum

CCT 6, 4a nolu metnin 3. satırında [*i/a-na Du*]-*ru-uh-nim* yazılışı ile geçen bu yer adının, tanrı adı Tarhu ile Hititçe bundan oluşan şahıs adlarıyla, ayrıca Hititçe yer adı Tarahna³²⁵ ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.³²⁶

³²⁴ Günbattı, 1987: 5. n. 8.

³²⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 405.

³²⁶ Nashef, 1991: 37.

E

Ebla

Sargon ve Sargon öncesi belgelerde³²⁷ *Eb-la^{ki}* ve *Ar-ma-nam^{ki}* ù *Eb-la^{ki}*, III. Ur'da³²⁸ *gada-Eb-la^{ki}* ve *lú-Eb-la^{ki}*, Eski Asur metinlerinde; ATHE 32, 17'de *Eb-la-i-ú*, Kt 90/k 187³²⁹, 4'de *a-na Eb-la-i-a-im*, Kt 91/k 338³³⁰, 2'de *iš-tí Eb-lá-i-im* ve BIN 6, 193, 14'de *Eb-lá-i-um*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde³³¹ *i-na^{URU} Eb-la* ve *LÚ Eb-la^{ki}*, Hitit'de³³² *URU E-ib-la-an*, *URU E-ib-la* ve *URU Ib-la*, Eski Babil'de³³³ ise *Eb-la-hi-l^{ki}* ve *Eb-la-ah* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. En eski dönemlerden beri çivi yazılı belgelerde kaydedilmiş olan Ebla, Suriye'de, Halep ile Hama arasında bulunan ve Halep'in 55 km. güneybatısında yer alan T. Mardikh'le aynı yerdir.³³⁴

Ekallātum

Kültepe Ib tabakası ile çağdaş, RIMA 1, 59: [7], 10'da *LUGAL É-kál-l-la-ti]m^{ki}*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde³³⁵ *NA⁴ E-kal-te^{ki}* ve *LÚ URU^{ki} l-kal-té*, Hitit'de³³⁶ *URU l-gal-l[a[?]-ti[?]*, Eski Babil'de³³⁷ *māt É-kál-la-tim* ve *É-kál-la-tim^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de³³⁸ ise *i-na E-ka-la-ti^{ki}* yazılışlarıyla geçmekte ve Asur'un kuzeyindeki Haikal³³⁹ veya T. Munbāqa olabileceği³⁴⁰ ileri sürülmektedir.

³²⁷ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 37-38.

³²⁸ Edzard ve Farber, 1974: 39.

³²⁹ Michel ve Garelli, 1997: 179.

³³⁰ Bayram, a.g.e.: 16.

³³¹ Marín, 2001: 67.

³³² del Monte ve Tischler, 1978: 142, del Monte, 1992: 51.

³³³ Groneberg, 1980: 65-66.

³³⁴ Bayram, 1998: 53.

³³⁵ Marín, a.g.e.: 68.

³³⁶ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 137.

³³⁷ Groneberg, 1980: 68.

³³⁸ Nashef, 1982: 102.

³³⁹ Nashef, 1991: 38. 159.

³⁴⁰ Marín, a.g.e.: 68.

Elmelme

Eski Asurca bir metinde; prag 537, 19'da *ma-at El-me-el-me* yazılışı ile bir memleket adı olarak geçmektedir. İsmin şüpheli olarak Ememe ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.³⁴¹

Eluhut

Eski Asur metinlerinde *i-na E-lu-hu-ut*, *i-Lu-ha-a* ve *iš-tù E-lu-hu-ut*, Eski Babil'de³⁴² *E-la-hu-ut^{ki}* ve *Lu-hu-ti^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de³⁴³ ise *URU E-lu-hat* ve *E-lu-ha-at* şeklinde örnekleri çoğaltabileceğimiz yazılışlarla geçmektedir.

Aynı zamanda Kültepe II. tabaka kârumlarından³⁴⁴ biri olan Eluhut, Kuzey Suriye çevresine âit *-hat* son ekli yer adlarından biri olarak belirtilmekte ve bugünkü Birecik yakınlarında³⁴⁵, Viranşehir ile Urfa arasında³⁴⁶, Suriye'nin doğusunda Habur Irmağı'na pek uzak olmayan bir yerde³⁴⁷ aranmakta ve Mardin ile bir tutulmaktadır.³⁴⁸ Ayrıca, Luhā ile Eluhut'un aynılığı kabul edilmekte³⁴⁹ ve şehrin modern adı T. Lailān olan Abum'a doğru üçüncü istasyon olduğu, buna göre de Viranşehir civarında aranması gerektiği ileri sürülmektedir.³⁵⁰

Ememe

Kültepe metinlerde *E-me-me* yazılışıyla şahıs adı olarak geçmekte ve Hititçe yer adı Ememeja³⁵¹ ile irtibatlandırılmakta, ayrıca Eski Asur metinlerindeki Elmelme ile de karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.³⁵²

³⁴¹ Nashef, 1991: 38.

³⁴² Groneberg, 1980: 69.

³⁴³ Nashef, 1982: 104.

³⁴⁴ Bayram, 1994: 233.

³⁴⁵ Bilgiç, 1946: 414.

³⁴⁶ Garelli, 1963: 93.

³⁴⁷ Larsen, 1976: 242.

³⁴⁸ Charpin ve Ziegler, 2003: 273.

³⁴⁹ Nashef, 1991: 66, n. 45.

³⁵⁰ Nashef, a.g.e.: 69.

³⁵¹ del Monte ve Tischler, 1978: 140.

³⁵² Nashef, a.g.e.: 39.

Enişbaka *

Kt 83/k 181 nolu metnin 1-2. satırlarında *iş-tù E-ni-iş-ba-kà a-dí Kà-ra-ma-ku* “Eniřbaka’dan Karamaku’ya kadar” ifadesi içinde geçmektedir.³⁵³ Hitit metinlerinde de daha önce hiç geçmeyen bu isim, küçük bir yerleşme yeri olarak tahmin edilmekte ve lokalizasyonu ile ilgili olarak metinden herhangi bir bilgi edinilemediği belirtilmektedir.³⁵⁴

Eqlum

Eski Asur metinlerinde; ICK 1, 12’de *lu i-na A-lim^{ki} lu i-na Eq-lim* ve ATHE 24’de *lu i-na A-lim^{ki} lu i-na GÁN^{lim}* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlarla geçmektedir. Bu ibareyi Asurluların Anadolu’yu ifade etmek üzere kullandıkları bilinmektedir. Dolayısıyla eqlum, bir şehri ya da bölgeyi değil fakat Anadolu’nun geniş bir kesimini kastediyor olmalıydı. Kelime Asurlular tarafından Asur dikkate alınarak “memleketin dışı” anlamında ve yine Anadolu’yu kastetmek üzere kullanılıyordu³⁵⁵.

³⁵³ Bayram, 1994: 213.

³⁵⁴ Bayram, a.g.m.: 213.

³⁵⁵ CAD E: .251.

G

Gabašunua

TMH 1, 17d nolu metnin 6. satırında *Ga-ba-šu-nu-a* yazılışıyla şahıs adı olarak geçmekte ve Hititçe metinlerde dağ adı olarak kaydedilen Kapaš[u]³⁵⁶ ile alâkalandırılabilceği belirtilmektedir.³⁵⁷

Galwānum

Eski Asurca bir metinde; CCT 6, 8b, 12'de *ma-sú-e-em ša Ga-al-wa-nim* yazılışı ile geçmektedir. Galwānum'un metinde, Mušlān'dan sonra, Šimālā'dan önce geçmesi nedeniyle, bugünkü karşılıkları bilinmeyen bu iki şehir arasında bir istasyon olabileceği ifade edilmektedir.³⁵⁸

Gasur

Sargon ve Sargon öncesi belgelerde³⁵⁹ *Qa-súr^{ki}* ve *ensí-Ga-súr^{ki}*, Eski Asur'da; RIMA 1, 7, 5'de *Ga-sur_x (SAG)^{ki}*, aidiyet ekli olarak Kay. 75, 8'de *Ga-sú-ri-im* ve CCT 4, 2a, 32'de *TÚG Ga-sú-ri-im*, Eski Babil'de³⁶⁰ ise *Ga-súr^{ki}* şeklinde geçmektedir. Gasur'un, Yorgan Tepe ile bir tutulan Nuzi'nin daha eski adı olduğu ileri sürülmektedir.³⁶¹

Gazaba

ICK 1, 15 nolu metnin 7. satırında *Ga-za-ba-a-li* fonetik yazılışıyla şahıs adı olarak görülmektedir. Bu isim, Hititçe metinlerde ^{URU}*Ga-za-pa-aš* şeklinde geçen Kazapa³⁶² ile irtibatlandırılmak istenmektedir.³⁶³

³⁵⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 172, del Monte, 1992: 78.

³⁵⁷ Nashef, 1991: 40.

³⁵⁸ Nashef, a.g.e.: 40, 159.

³⁵⁹ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 54.

³⁶⁰ Groneberg, 1980: 79.

³⁶¹ Nashef, a.g.e.: 40, 159.

³⁶² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 204, del Monte, a.g.e.: 78.

³⁶³ Nashef, a.g.e.: 41.

H

Ha

Çeşitli şehirlerdeki şahıs ve işçileri gösteren Kt g/t 42+z/t 11 nolu metnin 17. satırında *i-na Ha-[.....]* şeklinde geçmektedir. İsmin Habušna olarak tamamladığı belirtilmektedir.³⁶⁴

Habalzima *

Eski Asurca metinlerde bir yerde; Kt v/k 67 nolu metnin 1. satırında *i-na Ha-ba-al-zi-ma* fonetik yazılışıyla geçmektedir.³⁶⁵ Turhumit kārumu'nun kararı olan bu metinde, Habalzima'nın lokalizasyonuna yönelik açık ifadeler bulunmamasına rağmen, belgenin Turhumit kārumunca düzenlenmiş olması Tokat-Sivas havalisine, Boğazköy-Merzifon arasına ve Kızılırmak havzasının orta kısmına lokalize edilen Turhumit'e yakın bir yerde bulunması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Habnuk

Prag 469 nolu metnin 4. satırında geçen *i-na Ha-áb-nu-uk [i-na] ša-pá-at na-ri-[im]* "Habnuk'ta nehrin ağzında" ifadesine göre, bir nehir yakınlarında aranması gereken bu yer adının, metnin akışına göre Hahhum'un bir dış mahallesi olduğu ileri sürülmektedir.³⁶⁶ Bugünkü Samsat ile bir tutulan Hahhum, Kültepe'de ele geçen bir antlaşma metnine göre Fırat olduğu düşünülen bir nehir kıyısındadır.³⁶⁷ Eğer Habnuk'un, Hahhum şehrinin dış mahallesi olduğu yorumunu doğru kabul edecek olursak, prag 469 nolu metinde bahsi geçen nehrin Fırat olabileceğini, Habnuk şehrinin de Samsat yakınlarında aranması gerektiğini söyleyebiliriz.

³⁶⁴ Nashef, 1991: 42.

³⁶⁵ AKT III, 1995: 76.

³⁶⁶ Nashef, a.g.e.: 44.

³⁶⁷ Günbattı, 2004: 256 vd.

Haburā

III. Ur belgelerinde³⁶⁸ *Ha-bu-ra^{ki}*, Eski Asur'da ise *Ha-bu-ra*, *i-Ha-bu-ra* ve *kà-sà-tim ša Ha-bu-ra-a* yazılışlarıyla geçmektedir. VAT 9260 nolu metne göre Atme → Mardaman → Haburā → Burallum → Širun → Zurēhuhu ve Šimala sıralaması içinde yer almaktadır. Ancak metnin kırık olması nedeniyle bu sıralamanın problemli olduğu görülmektedir. Buna rağmen Haburā'nın Atme, Mardaman ve Kaniš'e doğru bir güzergâh üzerinde olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca bu şehrin Doğu Habur, Yukarı Habur Bölgesi ve Ergani Maden yakınlarında olduğu, fakat Haburā ile Burallum'un aynı bölgede olmaları sebebiyle Haburā'nın yeri için Yukarı Habur Bölgesi teklifinin daha uygun bulunduğu da ifade edilmektedir.³⁶⁹

Haburata

Eski Asur metinlerinde *Ha-bu-ra-ta-i-um*, *URUDU Ha-bu-ra-ta-am* ve *URUDU SIG₅ Ha-bu-ra-ta-i-um* şeklinde geçen örneklerini çoğaltabileceğimiz bu yer adı, bu dönemin önemli iyi cins bakır üretim merkezlerinden biridir. İsim, Eski Babil metinlerinde *Ha-bu-ra-tim^{ki}* ve *māt Ha-bu-ra-tim^{ki}* şeklinde görülmektedir.³⁷⁰

Kh. Nashef, *hubūru* / *habūru* kelimesi ile ilgili olabileceğini, bronzdan yapılmış bir testi ile geçtiğini ve Haburā'yı gösteren *kà-sà-tim ša ha-bu-ra-a* ifadesiyle karşılaştırılabileceğini belirtmektedir. Yazar, âidiyet ekli Haburā'lı ifadesinden dolayı filolojik olarak Haburata ile Haburā arasındaki irtibatın problemli olduğunu belirtmekte ve birinin feminen, diğerinin ise maskülen âidiyet ekli kelimeler olabileceğinin gözden uzak tutulmaması gerektiğini ifade etmektedir.³⁷¹ Ayrıca, bu yer adının Irak ya da Suriye'deki Habūra(tum) ile bağlantılı olmadığı, Kızılırmak'ın batısında aranması gerektiği de ileri sürülmektedir.³⁷²

³⁶⁸ Edzard ve Farber, 1974: 72

³⁶⁹ Nashef, 1991: 44.

³⁷⁰ Groneberg, 1980: 84-85.

³⁷¹ Nashef, a.g.e.: 45.

³⁷² Dercksen, 1996: 15.

Habuşna

Eski Asur'da³⁷³ *i-na A-lim^{ki} Ha-bu-uř-na*, Hitit'de³⁷⁴ *URU Hu-pí-iş-na* ve *KUR Hu-u-piř-na*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde³⁷⁵ ise [^d*GAZ.BA.A.A şa URU Hu-pí-iş-na*] yazılışlarıyla geçmektedir. II. Muwatalli'nin dualarında Hubiřna şehri, Tanrı GAZ.BA.BA'sı, Fırtına tanrısı, Savaş Tanrısı, şarlaimi Dağı, nehirleri, dağları, tanrı ve tanrıalarıyla birlikte anılmaktadır. Ayrıca metinlerde Habuřna şehri sarayı, beyi, bağ, bahçeleri ve Hubuřna Ülkesi alabaster taşı kayıtlıdır.³⁷⁶

İsim, *-uşna* son ekli yer adlarından biri olarak belirtilmekte ve Hitit metinlerinde görölen Hubişna ve Apziřna³⁷⁷ şehir adlarındaki *-işna* ekinin *-uşna* ile aynı olduğunun Hubişna'nın Asur kaynaklarında Hubuşna olarak da görölmesinden anlaşıldığı ifade edilmektedir.³⁷⁸ Habuşna şehrinin Konya-Ereğli ile irtibatlandırılan Kybistra olduğu genel kabul görmektedir.³⁷⁹

Hadiar

Eski Asur metinlerinde; BIN 6, 193, 2 ve CCT 3, 48b, 8'de *Ha-dí-a-ar* yazılışı ile şahıs adı olarak geçen bu ismin, Hititçe Dağ adı Handijar³⁸⁰ ile irtibatlandırılabilieceği belirtilmektedir.³⁸¹

Hahala *

Költepe metinlerinde ilk defa tespit edilen ve Kt 90/k 465 envanter numaralı metnin 2. satırında *i-na Ha-ha-lá-[]* şeklinde görölen isim, Hititçe yer adı Hahalia³⁸² ile aynı yer olmalıdır.

³⁷³ Nashef, 1991: 45.

³⁷⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 137, del Monte, 1992: 42.

³⁷⁵ Marín, 2001: 133.

³⁷⁶ Karauğuz, 2005: 26, n. 101.

³⁷⁷ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 27-28, del Monte, a.g.e.: 8-9.

³⁷⁸ Bilgiç, 1946: 392.

³⁷⁹ Nashef, 1991: 45, 159, Alp, 2001: 50.

³⁸⁰ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 78.

³⁸¹ Nashef, a.g.e.: 45.

³⁸² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 62.

Hahhum

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen³⁸³ bu şehir, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde³⁸⁴ Hah(h)um, Eski Asur³⁸⁵ ve Eski Babil’de³⁸⁶ Hahhum, Hitit’de³⁸⁷ Hahha ve Urartu metinlerinde³⁸⁸ Hahi(a) şeklinde telaffuz edilmektedir. Hahhum şehrinin belgelerden bir rubā’um’u “kral” (Kt b/k 612, 18), šarrum’u “vasal kral” (CCT IV, 30a, 13), ekallum’u “saray” (CCT IV, 30a, 5; 18a, 26-27) ve kumrum’u “rahip” (CCT IV, 35b, 19) olduğu anlaşılmaktadır. Koloni Devri’nden çok daha önceleri de Mezopotamya kavimlerinde bilinen Hahhum şehrine ilk olarak Lagaş kralı Gudea’dan (M.Ö. 2144-2124) kalan belgelerde rastlamaktayız. Gudea, Tanrı Ningirsu için inşa ettirdiği tapınakta kullanılan malzemelerin temin edildiği yerleri anlatırken “Hahhum’dan altın getirttim” demektedir. Dikkat çekici husus, Gudea’nın altın getirttiği Hahhum şehrinin, Kültepe belgelerinde altınla alâkalı olarak hiç zikredilmemesidir. Hahhum şehri, OIP 27 7, 6’da “ša-áp-tám ša Ha-h[i-im]” ve Kt b/k 27, 5-6’da “ša-áp-tí ša Ha-hi-im” ifadelerinden “yün”, Kay. 25,12’de geçen “AN.NA ù TÚG.HI.A ša Ha-hi-im” ifadesinden de kalay ve kumaş üretim merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. CCT 4, 30 nolu metinde, adını bilmediğimiz Hahhum kralının “kanlı işler yaptığı ve tahtının emniyette olmadığı”, “memleket büyüklerinin birbirlerine baktıkları” belirtilmektedir. Anlaşıldığı üzere kralın bazı davranışlarından dolayı Hahhum sarayında birtakım huzursuzluklar baş göstermiş, tüccarlar da bu durumdan rahatsızlık duymaya başlamışlardır. Anadolu’da Koloni Çağı’nın son dönemlerinde artan iç huzursuzluklar Asur ve Anadolu arasındaki ticareti olumsuz etkilemeye başlamış olmalıdır. Yeni yayınlanan bir Kültepe belgesi³⁸⁹, Hahhum şehri ile Asur arasında yapılmış bir antlaşma metni olup, muhtemelen yukarıda bahsettiğimiz sebeplerden dolayı düzenlenmiş

³⁸³ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

³⁸⁴ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 68.

³⁸⁵ Nashef, 1991: 46-47.

³⁸⁶ Groneberg, 1980: 85.

³⁸⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 61, del Monte, 1992: 208.

³⁸⁸ Diakonoff ve Kashkai, 1981: 38.

³⁸⁹ Günbattı, 2004: 256 vd.

olmalıdır. Kt 00/k 10³⁹⁰ 4. sütunun 16'-17'. satırlarına göre Hahhum'un dağlık bir bölgede olduğu anlaşılmakta ve aynı metnin 2. sütununun 12-15. satırlarında geçen "(Eğer) sizin kırlık bölgenizde veya ülkenizin (diğer bir yerinde) nehirde bir gemi batarsa, her şeyi tam olarak ödeyeceksiniz" ifadelerinden, Asurlu tüccarların nehri geçmek için gemi veya kayıklar kullandıkları anlaşılmaktadır.³⁹¹

Hahhum; Divriği³⁹², Kangal³⁹³, Kilikya'nın doğusunda veyâ Kuzey Suriye'de³⁹⁴ Elbistan³⁹⁵, Alaca³⁹⁶ ve Harput yakınlarında³⁹⁷, Fırat'ın doğusunda veyâ batısında³⁹⁸ aranmış, Samsat'a³⁹⁹ ve Lidar Höyük'e⁴⁰⁰ lokalize edilmek istenmiştir.

C. Günbattı tarafından yayınlanan bir Kültepe belgesi Hahhum'un yeri konusunda önemli ipuçları vermektedir.⁴⁰¹ Asur ile Hahhum arasında yapılmış ticari antlaşma metninde geçen "(Eğer) sizin kırlık bölgenizde veya ülkenizin (diğer bir yerinde) nehirde bir gemi batarsa, her şeyi tam olarak ödeyeceksiniz" ifadeleri Hahhum şehrinin bir nehir kıyısında olduğunu göstermesi bakımından mühimdir. Buna göre metinde bahsedilen nehir, Fırat olmalıdır. Yine aynı metne göre Hahhum'un Timelkia ile Badna'ya sınırı olduğu belirtilmekte, ayrıca bölgenin en büyük höyüklerinden biri olan ve bugün baraj gölünün altında kalan Samsat'ın Hahhum olma ihtimali daha yüksek görülmektedir⁴⁰².

³⁹⁰ Günbattı, 2004: 258.

³⁹¹ Günbattı, a.g.m.: 259.

³⁹² Landsberger, 1939: 238 vd., n. 24-26, Bilgiç, 1946: 411-412.

³⁹³ Garstang, 1942: 453.

³⁹⁴ Lewy, 1952: 273, n. 3.

³⁹⁵ Goetze, 1953: 68. n. 25, Cornelius, 1958: 243, Garelli, 1963: 109, Schuler, 1965: 26, n. 88, Yılmaz (Gül), 2001: 40.

³⁹⁶ Garstang ve Gurney, 1959: 25.

³⁹⁷ Orlin, 1970: 39, n. 53.

³⁹⁸ Otten, 1972: 48, Mellart, 1982: 29-30, Nashef, 1987: 71, Nashef, 1991: 159-160.

³⁹⁹ Diakonoff ve Kashkai, 1981: 38, Forlanini, 1986: 3, Veenhof, 2006: 779.

⁴⁰⁰ Liverani, 1988: 165, Çeçen ve Hecker, 1993: 39, Garelli, 1998: 451-456,

⁴⁰¹ Günbattı, a.g.m.: 261-262.

⁴⁰² Günbattı, a.g.m.: 262, n. 16.

Hailawakuwa

Eski Asurca metinlerde sadece bir yerde görülen bu isim, *a-na Ha-i-lá-wa-ku-wa* fonetik yazılışıyla geçmekte ve Kaniš'in yakınında bir köy olabileceği belirtilmektedir.⁴⁰³

Halab-

Kültepe metinlerinde *Ha-lá-bi₄-im* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmektedir. Aidiyet ekli olan bu isim Halpa ile karşılaştırılmaktadır.⁴⁰⁴

Halata

İsim, TC 1, 87, 20 nolu belgede *Ha-lá-tá* şeklinde şahıs adı olarak geçmekte ve Hititçe yer adı Halaš/ta⁴⁰⁵ ile bir tutulmaktadır.⁴⁰⁶

Halpa

TC 3, 191 numaralı metnin 18. satırında *Ha-al-pá-[x]* şeklinde şahıs adı olarak görülmekte ve bugünkü Halep olabileceği belirtilmektedir.⁴⁰⁷ Ayrıca Kt r/k 1 nolu metnin 36-37. satırlarında genetiv ve aidiyet ekli olarak geçen *a-na Ha-al-pi-im* yazılışını da “Halpa’lıya” şeklinde tercüme ederek, ismi yer adı olarak değerlendirmek mümkündür.

Hamizanum

BIN 6, 200, 5, 8’de ve CCT 5, 47c, 13’de *i-na Ha-mi-za-nim* şeklinde geçmektedir. Kt g/k 199’da geçen *iš-tù A-lim^{ki} a-dí Ha-[mi-za]-nim* “Asur’dan Hamizanum’a kadar” ve *iš-tú Ha-mi-za-nim a-dí Ší-ma-la* “Hamizanum’dan Šimala’ya kadar” ifadelerinden, güzergâh üzerinde olduğu anlaşılan bu şehrin, Asur’dan sonraki ilk istasyon olduğu kabul edilmektedir.⁴⁰⁸

⁴⁰³ Nashef, 1991: 47.

⁴⁰⁴ Nashef, a.g.e.: 48.

⁴⁰⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 69.

⁴⁰⁶ Nashef, a.g.e.: 48.

⁴⁰⁷ Nashef, a.g.e.: 48.

⁴⁰⁸ Günbattı, 2002: 85.

Kuzey Suriye’de bir yerde olabileceği belirtilen⁴⁰⁹ Hamizanum’un, Kt 199 nolu metne göre, Sam’al (Zincirli) olduğu düşünülen Şimala şehri ile olan bağlantısı nedeniyle, Gaziantep civarına yakın bir bölgede aranması gerektiği de ifade edilmektedir.⁴¹⁰

Hanaklu

Kt k/k 3, 7 nolu metinde *be-tán ša Ha-na-ak-lu* şeklinde geçmektedir. Yer adı olarak kaydedilen isim ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.⁴¹¹

Hanaknak

Eski Asurca metinlerde *a-na Ha-na-ak-na*, *i-na Ha-na-ak-na-ak* ve *i-na pá-æí ša Ha-na-ak-na-ak* şeklinde yazılışları mevcuttur. Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen⁴¹² Hanaknak, Kt 89/k 230⁴¹³ nolu metinde *kārum* olarak belirtilmektedir. Kültepe metinlerinde ilk defa geçen şehirlerde yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 437⁴¹⁴ nolu metinde güzergâh sırasında görülmektedir. Belgede sırasıyla, Butnātum → Hanaknak → Haniga → Wazida → Kupilšan → Tapigga → Tahadizina → Turhumit ve Wahšušana şehirleri kayıtlıdır. Metinden Hanaknak’ta *bīt wabrim* olduğu anlaşılmaktadır.

İki hecenin tekrarı ile oluşturulan yer adlarına örnek teşkil eden Hanaknak, Hanikkun ve Amkuwa ile birlikte değerlendirmekte ve Yozgat’ın Şefaattli ilçesine yerleştirmektedir.⁴¹⁵ Ayrıca, ICK 1, 31c’ye ve belki 33b’ye göre Hattuş’la bağlantılı olabileceği belirtilmekte ve bu şehrin, Boğazköy’ün güneydoğusundaki Euagina (=Köhne) ile bir tutulan Hititçedeki Hanhana’nın⁴¹⁶ ile aynı yer olmaması gerektiği öne sürülmektedir.⁴¹⁷

⁴⁰⁹ Bilgiç, 1946: 416.

⁴¹⁰ Yılmaz (Gül), 2001: 38.

⁴¹¹ Nashef, 1991: 48.

⁴¹² Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

⁴¹³ Veenhof, 2006: 781.

⁴¹⁴ Veenhof, a.g.m.: 779.

⁴¹⁵ Mellart, 1982: 129.

⁴¹⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 76-77, del Monte, 1992: 25.

⁴¹⁷ Nashef, a.g.e.: 159.

Hanaknak'ın, Maşat Höyük yakınlarına lokalize edilen Hititçe metinlerdeki Hananaka⁴¹⁸ yer adı ile olan ses benzerliği, ayrıca Kt 91/k 437 nolu metinde Maşat höyükle bir tutulan Tapigga ile birlikte geçmesi sebebiyle, Hitit metinlerinde Yukarı Ülke olarak adlandırılan bölgede, Yeşilırmak kavsi içinde aranması gerekmektedir.

Hanigga *

Kt 91/k 437, 6'da *i-na Ha-ni-kà* şeklinde kaydedilmiş bu yer adı, Kültepe metinlerinde ilk defa geçmekte olup, çeşitli şehirlerde yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 437⁴¹⁹ nolu metinde Butnātum → Hanaknak → Haniga → Wazida → Kupilšan → Tapigga → Tahadizina → Turhumit ve Wahšušana güzergâh sırasında görülmektedir. İlgili metnin 7-8. satırlarından bu şehirde bīt wabrim olduğu anlaşılmaktadır. Genellikle Hattuş çevresinde aranan Hanaknak'tan hemen sonra zikredilmesi, Hanigga'nın da bu çevrede olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Bu yer adının, Hititçe metinlerde Maşat Höyük yakınlarına lokalize edilen Haninkawa⁴²⁰ ile identifiye edilebileceği belirtilmektedir. Tapigga ile olan irtibatı sebebiyle Maşat höyük yakınlarında aranabilir.

Hanuwa

Eski Asurca metinlerde *Ha-nu-wa* ve *Ha-nu-a* şeklinde şahıs adı olarak görülmekte ve Hititçe dağ adı Hanuwa⁴²¹ ile irtibatlandırılmaktadır.⁴²²

Haqa

Bu yer adı, TC 3, 164, 2'de *a-dí Ha-qá*, KTS 1, 22b, 12'de *i-na Ha-qà*, Kt g/k 220⁴²³, 28'de *i-na SA.TU ša Ha-qá* ve BIN 4, 34, 29 *TÚG.HI.A ša Ha-qá-ma* şeklinde yazılışlarla geçmektedir. Kt g/k 220 nolu metne göre; Asur → Abum → Haqa → Tegarama güzergâh sıralaması içinde görünen Haqa

⁴¹⁸ del Monte, 1992: 24.

⁴¹⁹ Veenhof, 2006: 779.

⁴²⁰ del Monte, 1992: 26.

⁴²¹ del Monte ve Tischler, 1978: 79, del Monte, 1992: 26.

⁴²² Nashef, 1991: 49.

⁴²³ Günbattı, 2002: 81.

şehrinin, bu sıralamaya göre; bugünkü T. Leilan olan Abum'dan sonraki istasyon olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca aynı metinde geçen “Haqa dağında/dağlarında” ifadesinden de, şehrin dağlık bir bölgede olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Abrum ile Zalpa⁴²⁴ veya Burulum ile Zalpa arasında olabileceği düşünülen Haqa'nın, Abrum'a iki istasyon mesafede olduğu ifade edilmekte, ve Zalpa'nın Fırat'ın batısına yerleştirilmesi hâlinde, bu şehrin Yukarı Fırat'ın kıvrımında bir yerde aranması gerektiği belirtilmektedir.⁴²⁵ Bunun yanında Maraş ile Gaziantep arasında⁴²⁶, Gaziantep civarında Zalpa'ya yakın bir yerde⁴²⁷ ve Urfa-Gaziantep hattının hemen kuzeyinde⁴²⁸ olduğuna dair görüşler de mevcuttur.

Haraba

Farklı şahıslar üzerindeki gümüş miktarını gösteren bir liste olan ICK 1, 87 nolu metnin 19. satırında *ša Ha-ra-ba* yazılışıyla, “Haraba’lı” bir şahsı nitelemek üzere yer adı olarak kaydedilmiştir.⁴²⁹ Metinden, isim ile ilgili herhangi bir bilgi tespit edilememektedir. Krş. Harabiş memleket adı.

Harabiş *

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçen bu yer adı, Kt n/k 1100⁴³⁰ nolu metnin 6. satırında bir memleket adı olarak, *ma-at Ha-ra-bi₄-iś* yazılışıyla görülmektedir. Hititçe belgelerde geçen Harapaša⁴³¹ ya da Harpiša⁴³² ile ilgisinin olup olmadığının, eğer varsa hangisiyle ilgili olduğunun kesin olarak söylenemeyeceği belirtilmektedir.⁴³³

⁴²⁴ Goetze, 1953: 65.

⁴²⁵ Nashef, 1987: 69.

⁴²⁶ Bilgiç, 1946: 414.

⁴²⁷ Yılmaz (Gül), 2001: 37.

⁴²⁸ Günbattı, 2002: 84.

⁴²⁹ Nashef, 1991: 50, Ulshöfer, 1995: 291-292.

⁴³⁰ Bayram, 1997: 45.

⁴³¹ del Monte ve Tischler, 1978: 85.

⁴³² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 89, del Monte, 1992: 31.

⁴³³ Bayram, a.g.m.: 45.

Harahšuwa

Eski Asur metinlerinde *i-Ha-ra-ah-šu-a* ve *ša-ar-ša-ra-nim GAL ša Ha-ra-ah-šu-a* yazılışıyla geçmektedir.⁴³⁴ Kt r/k 1 nolu metin, Aniş isimli bir tüccarın Tegarama wabartumu'na yazdığı bir mektupdur. Belgede Harahšuwa dışında Tegarama, Tiburzia, Abu[x]uhta ve Kurušša yer adları da geçmektedir.

Harahšuwa, Hititçe metinlerinde geçen Harahšu bir tutulmakta ve Zalpa ile irtibatlı olarak Kızılırmak kavisi içinde Boğazköy-Alişar istikametine yerleştirilmektedir.⁴³⁵ Ayrıca, Karadeniz'deki Zalpa civarında olması gerektiği fikri de ileri sürülmektedir.⁴³⁶

Harahur

Eski Asurca bir metinde; KTS 2, 30, 4'de *a-na Ha-ra-hu-ur* yazılışıyla geçmektedir. Harahur'un Hititçe Harahara ile aynı yer olabileceği, Dicle'nin doğusunda aranan III. Ur ve Eski Babil metinlerinde HaraHAR, Yeni Asur'da HarHAR telaffuzlu isimle idantifiye edilebileceği ve Eski Asur belgelerindeki Arraphum ve Gasur ile de karşılaştırılabileceği ifade edilmektedir.⁴³⁷

Harana

Eski Asur metinlerinde; KTH 14, 24'de *Ha-ra-na*, CCT 1, 29, 23'de *i-Ha-ra-na*, KTH 14, 18'de *ra-qú-tim ša Ha-ra-na-a-ma* ve KKS 13b, 6'da *ša Ha-ra-n[a]*, Hitit⁴³⁸ ve Luvite⁴³⁹ belgelerde Harran, Eski Babil'de⁴⁴⁰ Harrānum şeklinde geçmektedir.

⁴³⁴ Bayram, 1997: 56.

⁴³⁵ Nashef, 1991: 50.

⁴³⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 83. Forlanini, 1985: 67 deki haritada.

⁴³⁷ Nashef, a.g.e.: 51.

⁴³⁸ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 90, del Monte, 1992: 28.

⁴³⁹ Savaş, 1998: 185-187.

⁴⁴⁰ Groneberg, 1980: 92.

-na sonekli yer adlarından biri olarak belirtilen⁴⁴¹ bu yer adı, KTH 14 nolu metinde bakır ile alakalı olarak geçmesi nedeniyle, Ergani'nin 30 km güneydoğusundaki T. Charan olabileceği ileri sürülmektedir.⁴⁴² Ayrıca, Asur-Kaniş arasındaki ana rota üzerinde olan Haranā'nın, Haran (Harrān)'ın farklı bir görüntüsü olarak değerlendirilmekte ve Harran ile bir tutulmaktadır.⁴⁴³

Haranu

Kültepe Ib tabakasına ait Kt k/k 4 nolu metnin 13. satırında *Du-hu-uš-ma-ti ša Ha-ra-ni* yazılışıyla bir şahıs adını nitelemek üzere kullanılmıştır. Metinde geçen, Amihepa ša Qatan ve Ilia ša Zibuhuliwe örneklerinde olduğu gibi *ša ha-ra-ni*'nin yer adı olarak düşünülebileceği, ancak Harran'ın metinlerde *ha-ra-na(-a)* şeklinde yazılışından ve metinde geçen yer adlarına göre uzakta olması gerektiğinden, bunun mümkün olamayacağı ileri sürülmektedir. Ancak, metinde geçen Tunip ve Qatan'ın Kuzey Suriye'de bulunmasından dolayı bu ifadenin Harranlı bir şahıs olarak düşünülmesi gerektiği de belirtilmektedir.⁴⁴⁴ Bize göre de isim Harran'la aynı yer olmalıdır. Ayrıca, hem Haranu hem de Harani, Harran'ın değişik yazılışları olarak kabul edilmelidir.

Hardu

İsim, Eski Asur metinlerinde *a-na Ha-ar-du* ve aidiyet ekli olarak *Ha-ar-du-e-im* şeklinde geçmektedir.⁴⁴⁵ CCT 4, 4a nolu belgede amütüm madeni ile alâkalı olarak geçen bu yer adının, Buruṣhattum ve Wahṣuṣana ile birlikte zikredilmesi nedeniyle Tuz gölü çevresinde olma ihtimali ağırlık kazanmaktadır.

⁴⁴¹ Bilgiç, 1946: 400.

⁴⁴² HUCA 27: 22. n. 95.

⁴⁴³ Nashef, 1991: 51, 159.

⁴⁴⁴ Nashef, a.g.e.: 51-52.

⁴⁴⁵ Nashef, a.g.e.: 52.

Harharan-

İsim, Kt n/k 62, 6'da *Ha-ar-ha-ar-na*, CCT 1, 23a, 16'da ise *Ha-ar-ha-ra-an* şeklinde şahıs adı olarak kaydedilmiştir. Hem şahıs hem de yer adı olarak kullanılan kelimelerden biri olan ⁴⁴⁶ Harharan'ın, Hitit şehir adı Harharna⁴⁴⁷ ile ilgili olabileceği belirtilmektedir.⁴⁴⁸

Haraştal *

Kültepe metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarında biri olan bu isim, Kt a/k 810, 15-16'da *ra-dí-ú ša Ha-ra-áš-tal* fonetik yazılışıyla geçmektedir.⁴⁴⁹ Haraştal ile Hitit metinlerindeki Harašta'nın⁴⁵⁰ aynı yer olduğu iddia edilmekte ve buna delil olarak da, Hititçe metinlerin çoğunda Harašta yazılışında -/ konsonunun eksik olmasına rağmen, VBoT 68 II 8'de ^{URU}*Har-aš-ta-a-il* âdiyet ekli yazılmış olması gösterilmektedir.⁴⁵¹

Harihar

İsim, ICK 1, 24a nolu metinde *ša Ha-ri-ha-ar* şeklinde geçmekte ve M. T. Larsen'in yer adı olarak yorumladığı belirtilmektedir.⁴⁵² Ancak Harihar'ın bir tanrı adı olduğu⁴⁵³ bilinmektedir.

Harka *

Eski Asur metinlerinde sadece bir yerde; prag 600, 17'de *SÍG.HI.A ša Ha-ar-kà-a* "Harka yünü" ifadesi içinde geçmektedir. İsim, Hititçe metinlerde dağ adı olarak görülmekte ve Erciyes Dağı ile irtibatlandırılmak istenmektedir.⁴⁵⁴ Ancak bugün Erciyes Dağı, Aşkaşıpa dağ adı ile birtutulmaktadır.

⁴⁴⁶ Günbattı, 1987: 6.

⁴⁴⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 86.

⁴⁴⁸ Garelli, 1963: 158.

⁴⁴⁹ Bayram, 1997: 45.

⁴⁵⁰ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 85-86.

⁴⁵¹ Bayram, a.g.m.: 45.

⁴⁵² Nashef, 1991: 52.

⁴⁵³ Bayram, 1996: 13.

⁴⁵⁴ del Monte ve Tischler, a.g.m.: 88.

Harkimni → Harkiwuna

Harkiwuna

Garelli RA 59, 40'de *iš-tù Ha-ar-ki-wu-na*, Kt m/k 4, 34'de ise *iš-tù Ha-ar-ki-im-ni* yazılışıyla geçmektedir. Hititçe metinlerde⁴⁵⁵ özellikle de Hitit imparatorluk metinlerinde Šallapa şehri ile birlikte kaydedilen⁴⁵⁶ Harkiwuna, MAH 16205'de gümüş sevkiyatı ile alâkalı olarak geçmekte ve Šana yer adından sonra zikredilmektedir. Anitta metnine göre, Anitta'ya düşman bir şehir olarak değerlendirilen ve muhtemelen Hatti krallığı tarafından müsaade edilen Kızılırmak havzası krallığı koalisyonunun bir parçası sayılan bu şehir⁴⁵⁷ Ürgüp'e lokalize edilmektedir.⁴⁵⁸

Harsamna

Bu yer adı, Mama kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş kralı Waršama'ya yazdığı tarihi bir mektup olan Kt g/t 35 nolu metnin 30. satırında *a-lam Ha-ar-sá-am-na* yazılışı ile geçmektedir. Bu belge düzenlendiğinde muhtemelen Kaniş hâkimiyeti altında olan Harsamna'nın, Kaniş kralı Waršama'nın babası Inar tarafından dokuz yıl boyunca kuşatma altında tutulduğu, metinden anlaşılmaktadır.⁴⁵⁹ C. Günbattı hocamız tarafından yayına hazırlanan Kt 01/k 217 nolu metinde ise Harsamna şehrinin Hurmeli adında bir kralı olduğu belirtilmektedir.⁴⁶⁰ Harsamna Eski Babil'de⁴⁶¹ *Ha[r]-sa-am-na-a^{ki}*, *[Ha]r-su-um-na^{ki}* ve *Ha-ar-sa-am-na-ju* yazılışlarıyla görülmektedir. K. Balkan atları ile meşhur bir yer olan şehri Uzunyayla'ya yerleştirmenin uygun olacağını ileri sürmektedir.⁴⁶² Kh. Nashef⁴⁶³, K. Balkan'ın Harsamna'yı Mari metinlerindeki yer adı Harsamna ve daha geç dönem metinlerinde dağ adı olarak geçen Harsamna ile karşılaştırdığını belirtmektedir. Bir Mari stelinde, Kaniş ve

⁴⁵⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 88.

⁴⁵⁶ Karauğuz, 2005: 23, n. 88.

⁴⁵⁷ Orlin, 1970: 77.

⁴⁵⁸ Nashef, 1991: 160.

⁴⁵⁹ Balkan, 1957: 8-9.

⁴⁶⁰ Günbattı, 2005: 759.

⁴⁶¹ Groneberg, 1980: 93.

⁴⁶² Balkan, a.g.e.: 62-63.

⁴⁶³ Nashef, a.g.e.: 53-54.

Hattuša'a arasında görüldüğünü, bir başka metinde ise, kırmızı-kahverengi Harsamnāyu atı ifadesinde görüldüğünü, ARM 7 266, 3'de *šu-um-ma^{ki}* yer adı ile irtibatlı olduğunu ifade etmektedir. Kh. Nashef, Erica Reiner'in, dağ adı Harsamna ile Eski Asur metinlerinde geçen Harsamna'yı bir tuttuğunu aktarmaktadır. Anum-Hirbi metninin Harsamna'nın lokalizasyonu için bir bilgi vermediğini, fakat Mama ile ilişkili olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca, Harsamna'nın Hititçe Haršumna yer adı ile irtibatlı olmadığını, daha geç devir metinlerinde geçen Harsamna'nın Hititçe Haršamna ile irtibatlandırıldığını ifade etmektedir.

Haršumn-

İsim Eski Asur metinlerinde; Kt a/k 1104a, 1'de *Ha-ar-šu-um-nu-ma-an* yazılışı ile erkek, OIP 27, 49a, 1'de geçen *Ha-ar-šu-ma-al-kà* yazılışı ile de bayan şahıs adı olarak geçmektedir. İsmi içerisindeki *-uman* unsurunun erkek, *-alka*'nın ise kadın şahıs adlarının sonuna gelen ek olduğu belirtilmektedir.⁴⁶⁴ Ayrıca isim, Hitit metinlerinde ^{URU}*HAR-šum-ma* şeklinde görülmektedir.⁴⁶⁵ Haršumna'nın yeri hakkında Kültepe ve Hitit kaynaklarından daha çok Mari mektuplarından bilgi edinildiği belirtilerek, burada bulunan bir mektupta Haršumna'nın, Kaniš ile Hattuša arasında geçtiği, bu sebeple de bu yerin Kaniš ile Hattuša arasında olacağı ileri sürülmektedir.⁴⁶⁶ Ayrıca Harsamna ile de karşılaştırılmaktadır.⁴⁶⁷

Hartan(a) *

Eski Asur metinlerinde yeni geçen yer adlarından biri olan Hartana, Kaniš kārūmu kararı olan Kt a/k 1056 nolu metnin, 28-29. satırlarında *KÙ.BABBAR pá-zu-ur-tum ša Ha-ar-ta-na* yazılışıyla geçmektedir.⁴⁶⁸ Belgede Hartana'dan önce sırasıyla Wahšušana, Turhumit ve Buruštattum yer adları geçmesi sebebiyle, Hartana'nın, Niğde-Aksaray-Kayseri üçgeni içerisinde

⁴⁶⁴ Nashef, 1991: 54.

⁴⁶⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 91.

⁴⁶⁶ Bilgiç, 1946: 400-401.

⁴⁶⁷ Nashef, a.g.e.: 54.

⁴⁶⁸ Bayram, 1997: 45.

aranması gerektiği belirtilmektedir.⁴⁶⁹ Bu yer adı Hitit belgelerinde ^{URU}Ha-ar-ta-a-na, ^{URU}Har-ta-a-na ve ^{URU}Har-ta-na şeklinde geçmektedir.⁴⁷⁰

Hartimeka

Kültepe Ib tabakasına âit olan veç eşitli şehirlerde bulunan şahıs ve işçilere ait bir liste olarak değerlendirilen Kt g/t 42+z/t 11 nolu metinde *i-na A-lim^{ki} Ha-ar-tí-me-kà* yazılışı ile geçmektedir. Bu yer adı Hititçe metinlerde ise ^{URU}H[ar-<ti->m]i-ig-ga şeklinde görülmekte olup, Kaniş çevresinde aranmaktadır.⁴⁷¹ Ayrıca, Hartimeka Kültepe'de Waršama'nın sarayında bulunan bir idarî belgede kaydedilmiş olması ve belgenin çeşitli şehirlere ait işçi listesi olarak değerlendirilmesi nedeniyle, Kaniş yakınlarında bulunması fikri bize göre de doğru görünmektedir.

Harziuna

Eski Asur belgelerinde *a-na Ha-ar-zi-wu-na* ve *ša Ha-ar-zi-ú-na* yazılışlarıyla geçmektedir.⁴⁷² Hitit metinlerinde ise, *KUR* ^{URU}HAR-zi-ú-na-aš, *KUR* ^{URU}HAR-zi-ú-na ve ^{URU}HAR-zi-ú-na şeklinde görülmektedir.⁴⁷³ Bir Hitit metninde (KUB LIII 42), Eski Asurca metinlerde de geçen Turhumit ve Katila yer adı ile yine Eski Asur'da şahıs adı olarak görülen dağ adı Kammalia ile birlikte geçmektedir. Ayrıca, bir başka Hitit metnine göre de (KUB VI, 45, II, 34), tanrı Wašhaliáš'ın takdis edildiği şehir olduğu belirtilmektedir.⁴⁷⁴ -na son ekli yer adları gurubuna dâhil olan bu şehir Burušhattum hinterlandı içerisine dahil edilmekte⁴⁷⁵ ve Kızılırmak havzasının güneybatısı⁴⁷⁶ ile Kayseri yakınlarında⁴⁷⁷ aranmaktadır. Bunun yanında, klâsik Lykaonien'de (Karaman yakınlarında) olduğu da iddia edilmektedir.⁴⁷⁸

⁴⁶⁹ Bayram, 1997: 45.

⁴⁷⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 91, del Monte, 1992: 32.

⁴⁷¹ del Monte a.g.e.: 32.

⁴⁷² Nashef, 1991: 54.

⁴⁷³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 93, del Monte, a.g.e.: 34.

⁴⁷⁴ Bilgiç, 1946: 399, n. 60.

⁴⁷⁵ Bilgiç, a.g.m.: 400.

⁴⁷⁶ Orlin, 1970: 36, n. 38.

⁴⁷⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 93.

⁴⁷⁸ Forlanini, 1977: 214.

Harziwa

BIN 4, 83, 49'de *a-na Ha-ar-zi-wa* şeklinde geçen ismin, metnin akışına göre şehir adı olduğu belirterek, ismin Harziuna'nın kısaltılmış bir şekli olup olmadığı sorgulanmaktadır.⁴⁷⁹

Hasušara

İsim Eski Asur metinlerinde *Ha-šu-šar*, *Ha-šu-ša-ar-na* ve *Ha-šu-šar-na* şeklinde kadın şahıs adı, *i-na A-lim^{ki} Ha-sú-ša-ra* yazışı ile de yer adı olarak geçmektedir.⁴⁸⁰ Hasušara'nın, modern Zengibar Kalesi ile bir tututulan klâsik Kyzistra'yla aynı yer olduğu ileri sürülmektedir.⁴⁸¹

Haši

Kt f/k 85, 5'de *Ha-ší-ú-ma-an*, VAT 9282, 10'da *Ha-ší-ú-man* ve Kt d/k 28a, 13; b 5'de *Hu-ší-ú-ma-an* şeklinde şahıs adı olarak geçmekte ve isim bünyesinde erkek şahıs adlarının sonuna gelen *-uman* eki bulundurmaktadır. Kuzey Suriye'de bir şehir olan Hašši(u) veya Hititçe Hašuwa ile karşılaştırılmaktadır.⁴⁸²

Hašim

KTS 2, 29, 9'da *Ha-ší-im-na-wa-ar* yazılışı ile şahıs adı olarak geçen ismin, bir dağ adı (tanrılaştırılmış) olabileceği belirtilerek, Eski Babilcedeki Hasam/Asam (RGTC 3, 93) dağ ismi ile kıyaslanmaktadır. Ayrıca Hurrice olarak değerlendirilen isim, Šū-Nawar (Nawar) ve Orta Asurca ^{mú}*Ha-ši-im-al-la-i* ile karşılaştırılmak istenmektedir.⁴⁸³

⁴⁷⁹ Nashef, 1991: 55.

⁴⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 55.

⁴⁸¹ Nashef, a.g.e.: 55.

⁴⁸² Nashef, a.g.e.: 55.

⁴⁸³ Nashef, a.g.e.: 56.

Haššum

İsim Eski Asur metinlerinde aidiyet ekil olarak *Ha-šu-im*, yer adı olarak *a-lim Ha-aš-ší* ve *Ha-šu-wa* geçişiyle de şahıs adı olarak görülmektedir. Hitit metinlerine göre, Kuzey Suriye’de aranan Hašuwa ile irtibatlandırılan⁴⁸⁴ bu yer adının, Eski Babil’de *Ha-aš-ši-im^{ki}* ve *LÚ Ha-aš-ši-im^{ki}* şeklinde yazılışları mevcuttur.⁴⁸⁵ Haššum’un, Torosların güneyinde Fırat’ın yakınlarında, Maraş ile Kommagene arasında⁴⁸⁶, Fırat üzerinde, Samsat ile Kargamış arasında bir yerde, Fırat’ın doğusunda Birecik⁴⁸⁷ ya da Maraş civarında⁴⁸⁸ veya Gaziantep civarında⁴⁸⁹ olabileceğine dâir görüşler mevcuttur.

Hašušara → Hasušara

Hatipitra *

Eski Asurca metinlerde yeni tespit edilen bir yer adı olup, itinerar bir metin olan Kt 92/k 3 nolu metnin 16. satırında *i-na Ha-ti-pi²-it-ra* yazılışı ile geçmektedir.⁴⁹⁰ Metinde, Sivas yakınlarında aranan Šamuha ile Maşat Höyük yakınlarında aranan Karahna arasında olduğu görünmektedir. Belgeye göre Šamuha’ya daha yakın olduğu anlaşılan Hatipitra’nın, Sivas yakınlarında aranması uygun olacaktır. (Harita 5).

Hattum

Kaniş’in Kuzey bölgesinde olması gerektiği belirtilen⁴⁹¹ bu yer adı, Eski Asur metinlerinde Hattum, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde Hattim, Orta Asur-Orta Babil’de Hatte/Hatti/Mât-Hattê, Yeni Asur’da Hatti, Yeni/Geç Babil’de Hattu, Urartu’da Hâte ve Luvice metinlerde Hattuša/Hatti geçişleriyle karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁴⁹²

⁴⁸⁴ Nashef, 1991: 56.

⁴⁸⁵ Groneber, 1980: 95.

⁴⁸⁶ Nashef, a.g.e.: 56.

⁴⁸⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 98.

⁴⁸⁸ del Monte, 1992: 35.

⁴⁸⁹ Charpin ve Ziegler, 2003: 274.

⁴⁹⁰ Veenhof, 2006: 780.

⁴⁹¹ Nashef, a.g.e.: 57.

⁴⁹² Marin, 2001: 125.

Hattuš

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen ⁴⁹³ ve Hititçe metinlerde de Hattuš olarak geçen ismin, bugünkü Boğazköy ile aynı yer olduğu belirlenmiştir.

Hawil-

İsim, ICK 1, 89, 4'de *Ha-wi-li-um* ve KKS 5a'da *Ha-wi-li-im* yazılışı ile bir yer adı, Kt v/k 133⁴⁹⁴, 27'deki *Ha-wi-lim* geçişiyle de şahıs adı olarak görülmektedir. İsim aidiyetli bir yapıya sahip olup kendinden önce gelen şahıs adını (Hawil'li Ş.A.) nitelemek için kullanılmıştır.

Hazamrum → Azamrum

Haziknawata

Eski Asurca bir metinde *i-na Ha-zi-ik-na-wa-ta* yazılışı ile geçmektedir.⁴⁹⁵ Bu yer adı ile ilgili herhangi bir bilgi tespit edilememektedir.

Hazu

Bu yer adı, CCT 6, 40b, 4, 6'da *a-dí Ha-zu*, CCT 6, 40b, 10'da *iš-tù Ha-zu* ve CCT 1, 42a, 22'de aidiyet ekli olarak *URUDU Ha-zu-a-am* "Hazu bakırı" yazılışlarıyla kaydedilmektedir. Ayrıca, Hititçe metinlerde HUR.SAG Hazzi⁴⁹⁶ "Hazzi Dağı", bir Kültepe metninde⁴⁹⁷ ise, "Dağın içinden Hazu'ya kadar" ifadesi içinde geçmektedir. Her iki dönem belgelerinde paralellik gösteren bu bilgiye göre; Hazu'nun dağlık bir bölgede olduğu anlaşılmaktadır. CCT VI, 40b nolu metinde Lalgā → Hazu → Timelkia → Hurama ve Kaniš sıralaması içinde kaydedilmiş bu şehir, metne göre Lalgā ile Timelkia arasında olduğu anlaşılmaktadır.

⁴⁹³ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁴⁹⁴ Bilgiç ve Bayram, 1995: 91.

⁴⁹⁵ Nashef, 1991: 59.

⁴⁹⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 106-107, del Monte, 1992: 38.

⁴⁹⁷ CCT 6, 40b.

Kh. Nashef, Hazu'nun Kaniš'e yapılan yolculuk esnasında güzergâh üzerindeki son kısımda olduğunu belirtmekte, şehrin, Hahhum'un arkasında ve Timelkia'nın önünde kaldığını, onun içinde kuzey Suriye çevresinin kültürüne ait olduğunu ifade etmektedir.⁴⁹⁸ Ayrıca, Forlanini'nin Hazu'nun Yukarı Fırat'ın kuzey batısında olacağını ifade ettiğini ayrıca, CCT 1, 42a, 22'de geçen "*URUDU ha-zu-a-am*" ifadesinin içindeki "*ha-zu-a-am*" yazılışını yer adı olarak değerlendirmedini de belirtmektedir.

Hih(h)ia *

Eski Asur metinlerinde geçen yeni yer adlarından birisidir. Kt 83/k 263, nolu metnin 4-5. satırlarında *a-wi-il₅-tim Hi-hi-a-i-tim* yazılışıyla geçmektedir.⁴⁹⁹ İlgili metninde aidiyet ekli bir yer adı olarak Zalpa ile birlikte geçen Hih(h)ia'nın bu yere yakın olabileceği, dolayısıyla her ikisinin de Kızılırmak Havzasında, belki Boğazköy civarında bulunabileceği belirtmektedir. Ayrıca, Hitit metinlerinde⁵⁰⁰ geçen Hahha, Hahhi veyâ Hahe yer adlarıyla irtibatının belli olmadığı ifade edilmektedir.

Hira...

İsim, CCT 6, 8b, 4'de *i-na Hi-ra-x-[(x)]* şeklinde geçmektedir. Bugün yerlerini bilemediğimiz Muşlan[?] ve Galwānum şehirlerinden önce geldiği belirtilmektedir.⁵⁰¹

Hiruh *

Eski Asur metinlerinde ilk defa geçmektedir. Kt n/k 122, 19-20'de *ma-at Hi-ru-ùh* fonetik yazılışıyla kayıtlı⁵⁰² bu yer adı, ilgili vesikada Wahšušana ile birlikte zikredilmesi nedeniyle Tuz Gölü kenarında bir yere lokalize edilebileceği belirtilmektedir.⁵⁰³

⁴⁹⁸ Nashef, 1991: 59.

⁴⁹⁹ Bayram, 1997: 46.

⁵⁰⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 61 vd.

⁵⁰¹ Nashef, a.g.e.: 59.

⁵⁰² Bayram, a.g.m.: 46.

⁵⁰³ Bayram, a.g.m.: 46.

Hubšil *

Modern adı T. Leilan olan Abum şehrinde ortaya çıkartılan Eski Asurca uluslararası ticarî anlaşma metninde; Eidem Col. I, 9-10'da *LUGAL [(ša) H]u-ub-šil-il₅* yazılışı ile geçmektedir.⁵⁰⁴ Bu antlaşma metnine göre bir kralı olduğu anlaşılan şehir, Eski Babil metinlerinde Hubšalum⁵⁰⁵ olarak geçmekte ve Sinjar bölgesindeki Andarig'le bir tutulmaktadır.⁵⁰⁶

Humahum

Çeşitli şehirlerde yapılan kalay ödemeleri ile alakalı Kt c/k 216 nolu metnin 13 ve 16. satırında *i-Hu-ma-hi-im* yazılışı ile geçmektedir. Abru'm'a gitmek üzere, Kaniş'e yakın bir tali güzergâh üzerindeki bir istasyon olarak düşünülen bu yer adı, Ebla metinlerinde geçen *Hu-ma-hu^{ki}* ile mukayese edilmektedir.⁵⁰⁷

Hura-

TC 3, 191, 30'da *Hu-ra-ša* yazılışıyla şahıs adı olarak görüldüğü ve Luwice -šša son eki taşıdığı, ayrıca ismin Hititçe metinlerde dağ adı⁵⁰⁸ olarak geçtiği belirtilmektedir.⁵⁰⁹

Hur(a)ma

Eski Asur'da *a-na Hu-ra-ma*, *TÚG.HI.A ša Hu-ra-ma* ve *Hu-ra-ma-i-im*, Hitit'de⁵¹⁰ *URU Hu-ur-ma-an*, *URU Hur-ma-aš* ve *URU Hu-u-ur-ma*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁵¹¹ ise *URU H[u-ur-ma]* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur.

⁵⁰⁴ Eidem, 1991: 195.

⁵⁰⁵ Groneberg, 1980: 99.

⁵⁰⁶ Eidem, a.g.m.: 205.

⁵⁰⁷ Nashef, 1991: 59.

⁵⁰⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 119.

⁵⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 60.

⁵¹⁰ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 124-125.

⁵¹¹ Marín, 2001: 133.

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen⁵¹² ve Koloni Çağı'nın önemli krallıklarından biri olan Hurama'nın, metinlerden kralı ve sarayı olduğunu bilmekteyiz.⁵¹³ KTS 2, 29, 14'de *TÚG.HI.A ša Hu-ra-ma* "Hurama kumaşı", KTS 2, 4, 7'de *ú-ba-tí-a ša Za-al-pà ù Hu-ra-ma* "Zalpa ve Hurama kumaşı" ifadelerinden tekstilin Hurama'nın ticarî hayatında önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Hurama'nın, Kaniş yakınlarında bir seyahat istasyonu olduğu ve Kaniş'e takriben 30 km'lik bir bölgede araştırılması gerektiği iddia edilmektedir.⁵¹⁴ Ayrıca Pınarbaşı civarında olması muhtemel Şalahşua'dan sonraki istasyon olarak görülmekte ve Asur yönünden Kaniş'e ulaşmadan önceki son istasyon olduğu belirtilmektedir.⁵¹⁵ Bunun yanında, Hurama'nın Malatya ve Elbistan çevresinde⁵¹⁶, Kargamış ile Malatya arasındaki dağlık bölgede⁵¹⁷ ve Kaniş'in güneydoğusunda dağlık vadide⁵¹⁸ olduğuna dair görüşler de mevcuttur.

Hurl-

Eski Asur metinlerinde *Hu-ur-lu-ma-an* yazılışıyla şahıs adı olarak görülen isim, Hurla dağı ile karşılaştırılmaktadır.⁵¹⁹

Hurmaštum *

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçen bu yer adı, Kt v/k 13, 18-19'da *ká-ší-im ša Hu-ur-ma-áš-tim* şeklinde kaydedilmiştir.⁵²⁰ Metinde Upi wabartum'unun almış olduğu kararla ilgili geçmesi nedeniyle, Upi yakınlarında olması muhtemel yerleşim yerinin, Hurma yer adıyla ilgisinin açık olmadığı vurgulanmakta, bir bağlantı kurulması hâlinde ise kelimenin Hurma ve *aštu(m)* unsurlarına ayrılabilceği ifade edilmektedir.⁵²¹

⁵¹² Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁵¹³ Nashef, 1991: 60-61.

⁵¹⁴ Nashef, a.g.e.: 61.

⁵¹⁵ Yılmaz (Gül), 2001: 43.

⁵¹⁶ Garelli, 1963: 110-111, Mellart, 1982: 29, Bilgiç, 1946: 386, n. 8, 394, Forlanini, 1985: 67.

⁵¹⁷ EL I, 243.

⁵¹⁸ Larsen, 1976: 237.

⁵¹⁹ Nashef, a.g.e.: 61.

⁵²⁰ Bayram, 1997: 46.

⁵²¹ Bayram, a.g.m.: 46.

Hurru(m)hašim

Kt c/k 216, 25'de *i-Hu-ru-um-ha-ší-im*, Kt 90/k 110a⁵²², 38'de *a-na Hu-ru-ha-ší-im* yazılışlarıyla geçmektedir. İsim, Hititçe Huruhhiš ile bir tutulmakta ve Uršu ile mütalâa edilebileceği belirtilmektedir.⁵²³

Hurupša

Garelli RA 59, 40'da ve MAH 16158, 11'de *i-na Hu-ru-up-ša* şeklinde geçmektedir. İsmi, Eski Babil'deki Huribšum ile bağlantılı olduğu, ayrıca Kuzey Suriye'de Abrum ve Nihria çevresinde arandığı ifade edilmektedir.⁵²⁴

Huruta

TC 1, 90a ve b'de *Hu-ru-ta* yazılışıyla şahıs adı olarak görülen ismin, Hititçe metinlerde⁵²⁵ ^{URU}*Hu-ru-ut-ta-aš* şeklinde geçen yer adı ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁵²⁶

Huši → Hašši

Hutur-

Eski Asurca metinlerde; BIN 4, 45, 9'da *GAL sí-ki-tim Hu-tù-ru-tí-im*, Kt m/k 117, 4'de *Hu-tù-ra-i-im* ve Akad kralı Sargon'un faaliyetlerinin anlatıldığı Kt j/k 97⁵²⁷, 52'de *Hu-tù-ra* yazılışlarıyla geçmektedir. Geçtiği metin yerlerinin hepsinde aidiyet ekli bir yer adı olarak görülen ve Buruštattum çevresinde yer aldığı hakkında görüş bulunan Huturut- ile Kt j/k 97'de geçen Hutura'nın aynı yer olduğu belirtilmektedir.⁵²⁸ Biz de, bu görüşe iştirakle bu iki ismin aynı olduğunu kabul ediyor ve Hutur- şeklinde yazmayı benimsiyoruz.

⁵²² Michel ve Garelli, 1997: 124.

⁵²³ Nashef, 1991: 61.

⁵²⁴ Nashef, a.g.e.: 61.

⁵²⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 129.

⁵²⁶ Nashef, a.g.e.: 62.

⁵²⁷ Günbattı, 1997, s. 135.

⁵²⁸ Günbattı, a.g.m.: 144-145.

!

İšuhhu *

Eski Asur metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarındadır. İsimler ve meslekler, belki de hamuštum'lar listesi olan Kt n/k 608 nolu metnin, 15. satırında *Ī-šu-hu-a-um* şeklinde aidiyet ekli bir yer adı olarak geçmektedir.⁵²⁹ Hititçe metinlerde de daha önce geçmeyen bu yer ad için, Arsanıa nehrinin hemen güneyinde (Murad Su) bir yerde, Fırat ile Dicle'nin ilk çıkış kısımlarında aranan⁵³⁰ İšuwa ile irtibatının kurulabileceği belirtilmektedir.⁵³¹

İštunuwa

Kt n/k 1131 nolu metnin, 1-2. satırlarında *URUDU İš-tù-nu-a-i-im* yazılışı ile görülen ifadenin, Hitit metinlerinde geçen İštunuwa ile aynı yer olduğu ileri sürülmekte ve şehrin Kızılırmak yakınlarında aranması gerektiği ifade edilmektedir.⁵³² Fakat son yapılan bir çalışma, bu ifadenin bir yer adını değil bir fiil formunu gösterdiğini ortaya koymaktadır.⁵³³

İzban?

CCT 1, 42b, 15'de *i-na Īz-ba-an* şeklinde geçmektedir. Kh. Nashef, ismin okunuşun güvensiz olduğunu belirterek, Kaniş'e doğru bir seyahat istasyonu olduğunu, şehrin Taraqum'dan sonra geldiğini, buna rağmen, ana güzergâh üzerinde olmadığını ileri sürmektedir. Şehrin tahmini yerini, Ğabal Singâr'ın kuzey veyâ kuzeybatısı olarak vermektedir.⁵³⁴

⁵²⁹ Bayram, 1997: 46.

⁵³⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 154 vd, Garstang ve Gurney, 1959: 40.

⁵³¹ Bilgiç ve Bayram, 1995: 25.

⁵³² Dercksen, 1996: 15.

⁵³³ Bayram, a.g.m.: 58.

⁵³⁴ Nashef, 1991: 63.

K

Kalar → Kilar

Kalatua *

Kt a/k 810a, 1 ve b 3'de *ša Kà-lá-tù-a* yazılışı ile geçmektedir.⁵³⁵ Şahıs adı olarak da okunabileceği belirtilen ismin, *-uwa* son ekini taşıması nedeniyle, "Kalatua'lı" anlamında kullanılmış olmasının daha büyük bir ihtimal olacağı ifade edilmektedir.⁵³⁶

Kaluzānum

Eski Asurca bir metinde, CCT 1, 42a, 17'de *i-na Kà-lu-za-nim* fonetik yazılışıyla görülmektedir. Çeşitli şehirlerde yapılan ödemeleri gösteren bu metinde Razamā, Qaāāāra, Kaluzānum ve Adubazum sırasında görülen yer adı, Kaniš'e doğru ana rota üzerindeki ilk istasyonlardan biri olarak belirtilmekte ve Razamā 2'nin yakınındaki T. °afar'a lokalize edilmektedir.⁵³⁷ Bkz. Adubazum'a.

Kammalia

Eski Asurca metinlerde *Kà-ma-li-a* ve *Kam-ma-li-a-ta-ra-wa* şeklinde geçen örneklerini çoğaltabileceğimiz bu isim, metinlerde şahıs adı olarak görülmektedir. Şahıs adı olan Kammalia, Hititçe dağ adı Kamaliya ile bir tutulmakta ve Kammalia'nın, dağ ya da bir şehir adı olarak kabul edilmesi hususunun kesin olarak anlaşılamadığı, fakat "Hatti'nin Kammaliya şehrinin kutsal bir dağı" ifadesi ile kıyaslanabileceği belirtilmektedir. Bunun yanında, KBO 16, 83 II, 8'de şahıs adı olarak görülen Kammalia'nın, "Tumana'lı adam" olarak okunduğu da ifade edilmektedir.⁵³⁸

⁵³⁵ AKT I, 1990: 57.

⁵³⁶ Bayram, 1997: 46-47.

⁵³⁷ Nashef, 1991: 64.

⁵³⁸ Nashef, a.g.e.: 64.

Kaniş

Klasik dönemdeki adı Mazaka olan Kayseri'nin 20 km. kuzeydoğusunda yer alan, Koloni döneminde Kaniş, Hititler zamanında Neşa, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁵³⁹ ve Eski Babil'de⁵⁴⁰ Kaniş, Roma döneminde ise Anişa olan⁵⁴¹, bugünkü Kültepe ile aynı yerdir. Doğuyu batıya bağlayan ana yol üzerinde bulunan Kaniş, M. Ö. 4. binden Roma Çağı'nın sonuna kadar iskân edilmiştir. En parlak devrini M.Ö. II. binin ilk çeyreğinde, Asur Ticaret Kolonileri Devri olarak da anılan dönemde yaşayan bu şehir, bu bölgenin en önemli siyasî ve ticarî başkenti olmuştur. Asurlu tüccarların Anadolu şehirlerinde kurdukları, kârûm ve wabartum adını verdikleri ticarî teşkilatlarının da ana merkezi olan Kaniş, yaklaşık 250 yıl sürecek ticarî münasebetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu dönem hakkında bilgi veren ve aynı zamanda Anadolu'nun en eski yazılı belgeleri olan çivi yazılı tabletler, 1925'te Hitit dilini çözen Çek bilgini B. Hrozny'den tarafından bulunmuştur. 1948'de Tahsin Özgüç'le sistemli kazılar başlamış ve bugün sayıları 25000'e yaklaşan çivi yazılı belgeler ortaya çıkartılmıştır. Tabletlerin büyük çoğunluğu II. tabaka, az sayıda da Ib tabakasında bulunmuştur. Yapılan kazılar sonucunda, Asurlu tüccarların yerli halkla birlikte höyüğün eteğinde yaşadıkları anlaşılmıştır. Evler taş temelli, duvarlar ise kerpiçtendir. Geniş ve çok odalı evlerde bulunan değerli eşyalar, o dönemdeki Kaniş şehrinin zenginliğini göz önüne sermektedir. Arkeolojik kazılar II. katın büyük bir yangın geçirdiğini, kısa süren bir durgunluktan sonra, Ib katı olarak adlandırılan dönemde şehirde hayatın tekrar canlandığı anlaşılmaktadır. Belgelerden ticaretin bir süre daha devam ettiği görülmektedir. Fakat, daha sonra Kaniş eski ihtişamını sürdürememiş, Hitit döneminde sıradan bir Anadolu şehri hüviyetine bürünmüştür.

⁵³⁹ Marín, 2001: 152.

⁵⁴⁰ Groneberg, 1980: 131.

⁵⁴¹ Alp, 1963: 367.

Kapitra

İsim Eski Asur metinlerinde *Kà-pì-it-ra*, aidiyet ekli olarak *Kà-pì-it-ra-i-um* ve *Kà-pí[?]-it-ra-i-um* şeklinde geçmektedir. Hititçe metinlerde ise ^{URU}[K]a-p[í-i]t-ta-ra-aš ve ^{URU}Qa-pí-it-ra-aš yazılışlarıyla görülen⁵⁴² Kapitara ile aynı yer olmalıdır. Bir kralı olduğunu bildiğimiz bu yer, Hattuš'un uzaklarında aranmaktadır.⁵⁴³

Karahna

Eski Asur metinlerinde; Kt n/k 211⁵⁴⁴, 11-12'de *a-na Kà-ra-ah-na* ve Kt n/k 388⁵⁴⁵, 28'de *i-na Kà-ra-ah-na* şeklinde geçen bu isim, Hitit döneminde⁵⁴⁶ ^{URU}Ka-ra-a-ah-na ve ^{URU}Ka-ra-ah-na, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁵⁴⁷ ise ^dKAL ^{URU}Ka-ra-ah-na yazılışlarıyla kaydedilmiştir. Koloni Çağı'nda Kültepe II. tabaka wabartumlarından biri olan⁵⁴⁸ Karahna, Hitit döneminin önemli kült merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir.⁵⁴⁹ Karahna'nın Yukarı Kızılırmak havzasında, Çorum'un doğusu ve Boğazköy'ün kuzeydoğusunda⁵⁵⁰, Kaniş'in kuzeyinde ve Hattuš'un kuzeydoğusunda⁵⁵¹, Yıldızeli'nin kuzeybatısında⁵⁵² veya Maşat yakınlarında⁵⁵³ olduğuna dair lokalizasyon teklifleri bulunmaktadır. TAVO B II 14'de ise Tokat'ın hemen güneyine, Aktepe/Bolus'a yerleştirilmektedir.

Yeni yayınlanan ve itinerar özelliğe sahip Kt 92/k 3 nolu metin Karahna'nın yerinin tespiti hususunda son derece önemli bilgiler

⁵⁴² del Monte, 1992: 65.

⁵⁴³ Nashef, 1991: 69.

⁵⁴⁴ Bayram, 1997: 20.

⁵⁴⁵ Günbattı, 1995: 31.

⁵⁴⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 177-180, del Monte, a.g.e.: 66.

⁵⁴⁷ Marín, 2001: 153.

⁵⁴⁸ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

⁵⁴⁹ Alp, 2001: 49.

⁵⁵⁰ Garstang ve Gurney, 1959: 25.

⁵⁵¹ Larsen, 1976: 240.

⁵⁵² Mellart, 1982: 29.

⁵⁵³ Forlanini, 1985: 62, n. 67, 69, Alp, 2001: 49.

vermektedir.⁵⁵⁴ Güney'den kuzeye doğru yapılan seyahat sırasındaki harcamaları gösteren bu metne göre; Hurama → Luhuzattia → [?] → Šamuha → Hatipitra → Kutia → Karahna ve Kuburnat güzergâh sıralaması içinde görülmekte ve yerini bilemediğimiz Kutia şehri ile Maşat höyük yakınlarında aranan Kuburnat arasında yer almaktadır. Ayrıca, Karahna Maşat höyük (Tapiggaš) ve Ortaköy'de (Šapinuwa) bulunan⁵⁵⁵ Hitit belgelerinde de geçmektedir. Buna göre; Hem Maşat ve Ortaköy tabletlerinde zikredilmesi, hem de Maşat yakınlarında aranan Kuburnat ile birlikte geçmesi nedeniyle, TAVO B II 14'de yapılan ve Tokat'ın hemen güneyinde yer alan, Aktepe/Bolus teklifi bize göre de uygun görünmektedir.

Karamaku *

Eski Asur metinlerinde ilk defa geçen yer adlarından biridir. Kt 83/k 181 nolu metnin, 1-2. satırlarında⁵⁵⁶ *iš-tù E-ni-iš-ba-kà a-dí Ka-ra-ma-ku* yazılışıyla “Eniškaka'dan Karamaku'ya kadar” ifadesi içinde geçmektedir. Hitit metinlerinde de geçmeyen bu yer adlarının, küçük yerleşim yerleri olabileceği belirtilmektedir.⁵⁵⁷

Karbata

CCT 1, 35, 6 ve TC 3, 180, 4'de *i-na Kà-ar-ba-ta* yazılışı ile geçen⁵⁵⁸ ve Hitit dönemi metinlerinde de görülmeyen bu yer adının lokalizasyonuna yönelik herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

Karuwa

Donbaz, 1987: 418'de Kültepe Ib tabakası yer adlarından biri olduğu belirtilmekte, ismin geçtiği metin veya lokalizasyonu hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir.

⁵⁵⁴ Veenhof, 2006: 780.

⁵⁵⁵ Süel, 2005: 684.

⁵⁵⁶ Bayram, 1997: 47.

⁵⁵⁷ Bayram, a.g.m.: 47.

⁵⁵⁸ Nashef, 1991: 70.

Kaštama *

Eski Asur metinlerinde sadece bir yerde, Kt n/k 1371 nolu metnin, 16. satırında *ru-ba-e-im Ka-áš-ta-ma-i-e-im* yazılışıyla geçmektedir.⁵⁵⁹ İsmi Hitit metinlerinde, *KUR URUKa-a-aš-ta-ma-az, URUKa-a-aš-ta-ma* veya *URUKa-aš-ta-am-ma* şeklinde geçen değişik örnekleri mevcuttur.⁵⁶⁰ Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda bir kralı olduğu görülen bu şehir, Hititçe kaynaklara göre, Gaška hâkimiyet bölgesi yakınlarında olduğu ileri sürülmekte⁵⁶¹ ve Mecitözü yakınlarında, Akdağ, Tokat-Zile arasında ya da Zile olabileceğine dair görüşler bulunduğu ifade edilmektedir.⁵⁶²

Hititçe metinlerden, Kaštama şehrinin bir vekilharcının (^{LÚ}AGRIG) ve, kentin adını taşıyan bir su kaynağının bulunduğu, ayrıca Zalilianu dağıyla bağlantılı olduğu belirtilmekte ve Anadolu'nun kuzeyinde aranması gerektiği ileri sürülmektedir.⁵⁶³ Kaštama'nın Gaška bölgesi sınırları içinde kalan şehirler arasında sayılması, ismin sonundaki *-ama* ya da *-ma* sonekinin Orta-kuzey Anadolu'da, Gaška bölgesinde kullanılması ve kentin Nerik şehri ile olan sıkı ilişkisi bu fikre sebep olarak gösterilmektedir. Sonuç olarak Kaštama'nın Kuzey Anadolu'nun orta kısmında aranması ve Kastamonu ile aynı yer olduğunu ileri sürülmektedir.⁵⁶⁴

Eğer bu teklif gerçeği yansıtıyorsa; Asurlu tüccarların daha kuzeydeki Anadolu krallıklarıyla da irtibatının tespit edilmiş olacağı, fakat, Kaštama'da tüccarlara âit *kārum* veya *wabartum* olduğunu iddia edecek kadar elimizde yeterince belge bulunmadığı belirtilmektedir.⁵⁶⁵

⁵⁵⁹ Çeçen, 1990: 30-32.

⁵⁶⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 193, del Monte, 1992: 73.

⁵⁶¹ Ertem, 1980: 25.

⁵⁶² Bayram, 1997: 47.

⁵⁶³ Erkut, 1999: 129 vd.

⁵⁶⁴ Erkut, a.g.m.: 129 vd.

⁵⁶⁵ Bayram, a.g.m.: 47.

Katila

İsim, BIN 6, 9, 10'da *a-na Kà-tí-lá*, KTS 1, 43a, 7'de *iš-tù Kà-tí-lá* ve Kt v/k 152, 3'de aidiyet ekli olarak *Kà-tá-lá-i-im*, Hitit metinlerinde ise ^{URU}*Ka-at-ti-la* ve ^{URU}*Ka-at-ti-la-a-il* şeklinde görülmektedir.⁵⁶⁶ Hitit belgelerine göre bir kült merkezi olduğu belirtilen bu şehrin bir sarayı olduğu, ayrıca Harziuna, Turhumit ve bir dağ adı olan Kammalia ile birlikte geçtiği görülmektedir.⁵⁶⁷

KaWAa

BIN 4, 191 nolu metinde *i-na Kà-WA-a* yazılışı ile geçmektedir. Aynı metinde Luha=Eluhut ile birlikte geçmesinden dolayı Eluhut'tan çok da uzakta olmayacağı kanaatindeyiz. Ayrıca, *Kà-ar-wa-a*, *Kà-ru-wa* ve *Kà-ra-wa* şahıs adlarını dikkate alınarak kelimenin Karwa olması gerektiği fikri de ileri sürülmektedir.⁵⁶⁸

Kazina

Kültepe metinlerinde *i-na A-lim^{ki} Kà-zi-na* ve *i-na A-lim^{ki} Kà-za-na* şeklinde geçmekte⁵⁶⁹, ayrıca Hititçe metinlerde ^{URU}*Gaz-za-na-a* yazılışıyla görülen ve Kazana telaffuzuyla da kaydedilen⁵⁷⁰ yer adı ile aynı yer olabileceği belirtilmektedir.⁵⁷¹

Kilar-

Kültepe metinlerinde; ICK 1, 174, 4'de *Ki-lá-ri-um*, CCT 3, 14, 22'de *am-tám Ki-lá-ri-tám* ve KTK 19, 23'de *sú-ha-ra-am Kà-lá-ri-a-am* şeklinde hep nisbet ekli yazılışı ile karşılaştığımız Kilar'ın, Hititçe metinlerde geçen⁵⁷² ve Sinop ile Zonguldak arasında bulunduğu iddia edilen Kinara ile şüpheli olarak karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁵⁷³

⁵⁶⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 202, del Monte, 1992: 73.

⁵⁶⁷ del Monte, a.g.e.: 73.

⁵⁶⁸ Nashef, 1991: 70.

⁵⁶⁹ Nashef, a.g.e.: 71.

⁵⁷⁰ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 204.

⁵⁷¹ Nashef, a.g.e.: 71.

⁵⁷² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 209, del Monte, a.g.e.: 79.

⁵⁷³ Nashef, a.g.e.: 71.

Kipita

Eski Asur metinlerinde Kt i/k 5, 8'de *GA-ší-im ša Ku-pi-tá*, Kt g/t 42+z/t 11'de *i-na A-lim^{ki} Ki-pi-ta*, Hititçe metinlerde ise, ^{URU}*Ki[?]-pi-it-ta* yazılışı ile görülen bu yer adı, *-ta* sonekli yerler grubuna dahil edilmekte⁵⁷⁴, ayrıca Kaniš'in batısında⁵⁷⁵, Wašhania memleketinde olduğu⁵⁷⁶ ileri sürülmektedir.

Kismar

III. Ur metinlerinde⁵⁷⁷ *Ki-is-mar^{ki}* ve *^dmes-lam-ta-è-a-ki-is-mar^{ki}*, Eski Asur'da; RIMA 1, 18, 60'da *Ki-is-mar^{ki}*, Eski Babil'de⁵⁷⁸ *Ki-is-mar/ma-ar^{ki}* veya *K[ij]-is-mar^{ki}* yazılışlarıyla geçmektedir. Kismar ile Eski Akad dönemi yer adlarından Maşkan-şarrum arasında bir ilişkinin kurulmuş olduğu ve Maşkan-şarrum'un da Dicle'ye lokalize edildiği belirtilmekte⁵⁷⁹, ayrıca başka bir öneriye göre de, Fatha Gorge ile Tikrit arasında, Dicle'nin başladığı ovada bir yerde arandığı, bu yüzden Kismar'ın Maşkan-şarrum bölgesine yerleştirildiği aktarılmaktadır.⁵⁸⁰

Kiša-

İsim, Kt a/k 1419, 8'de *Ki-ša-i-im* şeklinde âdiyet ekli bir yer adı olarak geçmektedir. Bu yer adı ile Hitit metinlerinde *Ka/išii*a şeklinde geçen yerin karşılaştırılabileceği ifade edilmektedir.⁵⁸¹

Kubilšan *

Eski Asur metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarından biri olup, Kt 91/k 437 nolu metnin, 17-18. satırlarında *i-na a-al Ku-bi-il₅-ša-an* yazılışıyla geçmektedir.⁵⁸² Çeşitli şehirlerde yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu bu metinde Butnātum → Hanaknak → Haniga → Wazida → Kupilšan →

⁵⁷⁴ Günbatti, 1987: 7.

⁵⁷⁵ Forlanini, 1992: 174.

⁵⁷⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 209, del Monte, 1992: 79.

⁵⁷⁷ Edzard ve Farber, 1974: 104.

⁵⁷⁸ Groneberg, 1980: 139-140.

⁵⁷⁹ Nashef, 1991: 71-72.

⁵⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 71-72.

⁵⁸¹ Bayram, 1994: 218.

⁵⁸² Veenhof, 2006: 779.

Tapaggaš → Tahadizina → Turhumit ve Wahšušana sıralaması içinde, Wazida ile Tapaggaš arasında görülmektedir. Kupilšan'ın, Maşat Höyük'e lokalize edilen⁵⁸³ Tapaggaš ile olan irtibatı dikkate alındığında, bu bölge civarına aranmalıdır.

Kuburnat

Eski Asur metinlerinde *a-na Ku-bu-ur-na-at, iš-tù Ku-bu-ur-na-at*, Kt a/k 465⁵⁸⁴ a, 8, b, 18-19'da *wa-bar-tum ša Ku-bu-ur-na-at*, Kt 98/k 125⁵⁸⁵, 10'da ise, *kà-ru-um Ku-bu-ur-na-at* yazılışlarıyla kaydedilmiştir. Kt 88/k 290 nolu metne göre bir kraliçesi olduğunu bildiğimiz Kuburnat, Kültepe II. tabaka da wabartum⁵⁸⁶, lb katına tarihlendirilen Kt 98/k 125 nolu metinde ise kārūm merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵⁸⁷

-(a)t son ekli yer adlarından biri olarak zikredilen isim, Gemerek yakınlarına yerleştirmekte ve TC II, 27, 3-26'ya göre Timelkia'ya yakın olabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca, "Hitit metinlerinde Hakmiš ve Taptika'dan önce, İştahara ve Tabika'dan sonra geçtiği de belirtilmektedir."⁵⁸⁸ Kuburnat kelimesindeki *kubur-* elemanının kullanılmasıyla Kuburšinnu adının teşkil edildiği, Kaniš'in kuzeyinde, Amasya civarına yerleştirildiği, ayrıca şehrin Timelkia'ya daha yakın olabileceğinin de ileri sürülmektedir.⁵⁸⁹

Kuburnat, Güney'den kuzeye doğru yapılan seyahat sırasındaki harcamaları gösteren Kt 92/k 3⁵⁹⁰ nolu metinde; Hurama → Luhuzattia → [X] → Šamuha → Hatipitra → Kutia → Karahna ve Kuburnat sıralaması içinde görülmektedir. Metinde, Maşat höyük yakınlarında aranan Karahna şehrinden hemen önce zikredilmesi sebebiyle bu bölgeden çok da uzakta olmamalıdır.

⁵⁸³ Alp, 1977: 639-642, Alp, 1992: 8.

⁵⁸⁴ AKT II, 1995: 37.

⁵⁸⁵ Donbaz, 2001: 106.

⁵⁸⁶ Bayram, 1997: 64.

⁵⁸⁷ Donbaz, a.g.m.: 106.

⁵⁸⁸ Bilgiç, 1945-51: 34.

⁵⁸⁹ Nashef, 1991: 72.

⁵⁹⁰ Veenhof, 2006: 780.

Kuburšinnu

İsmin, Kt f/k 41, 5'de *KÙ.GI Ku-bu-ur-ší-nàm*, BIN 6, 137, 2'de ise *KÙ.GI SIG₅ Ku-bu-ur-ší-ni-im* şeklinde yazılışları mevcuttur. Kuburšinnu'nun "kaliteli bir altın cinsi" olduğu ve bir aidiyet ekli yer ismi olarak örneklerinin bulunduğu belirtilmekte, ayrıca Kuburšinnu ile Hititçe yer adı Kupurzina ve Kurupzina arasında bir bağlantı kurulabileceği de ifade edilmektedir. Bu yer adlarının Kuburšinnu metalinden dolayı isimlendirilmiş oldukları düşünülmektedir.⁵⁹¹

Kuluna

İsim Eski Asur metinlerinde *Ku-lu-na-ah-šu* yazılışı ile şahıs adı, *i-na A-lim^{ki} Ku-lu-na* geçişiyle bir yer adı olarak görülmektedir. Kuluna ile Hititçe metinlerde yer adı olarak geçen Kuiluna idantifiye edilmektedir.⁵⁹²

Kunanamit

Bu yer adı, BIN 6, 133, 21'de *a-na Ku-na-na-mi-it*, LB 1209B, 13'de *ma-at Ku-na-na-mi-it* ve CCT 2, 23, 11'de ise aidiyet ekli olarak *URUDU Ku-na-na-ma-i-am* yazılışlarıyla geçmektedir. Önemli bir bakır istihsal merkezi olan ve memleket adı olarak da kaydedilen Kunanamit'in, CCT II 23 metnine göre, Savit memleketi ile bir yakınlığının tahmin edilebileceği belirtilmektedir.⁵⁹³ Bunun yanında Savit'in, modern Qinnasrîn ile bir tutulan Eluhut'un güneybatısına 60-70 km mesafedeki, "tepe ülke" olarak kabul edildiği de ifade edilmektedir.⁵⁹⁴

Kunukam

Kt c/k 441, 7'de *i-na Ku-nu-kam* yazılışı ile geçmektedir. Yukarı Fırat'ın batısında olabileceği belirtilen bu yer adı, Ebla metinlerinde geçen Gunugu yer adıyla kıyaslanmatadır.⁵⁹⁵

⁵⁹¹ Nashef, 1991: 73.

⁵⁹² Nashef, a.g.e.: 73.

⁵⁹³ Bilgiç, 1946: 407, Ayrıca bkz. AKT I, 1990: 36, Derksen, 1996: 15

⁵⁹⁴ Nashef, a.g.e.: 96.

⁵⁹⁵ Nashef, a.g.e.: 74.

Kupita → Kipita

Kurbalia

CCT 5, 13b, 5'de *i-na Kur-ba-li-a* olarak kaydedilmiştir. İsmin lb katına âit tek bir metinde geçmesi ve bu metnin de tartışmalı olması nedeniyle, Kammalia diye okunabileceği belirtilmektedir.⁵⁹⁶

Kurušša

Kt r/k 1 nolu metnin, 30. satırında aidiyet ekli olarak *Ku-ru-ša-i-a* yazılışıyla geçmektedir.⁵⁹⁷ Metinde geçen "Kurušša'lılar dağda oturacaklar" ifadesine göre, dağlık bir bölge yakınlarında olması gereken bu yer adı, *-ašša* ya da *-šša* son ekli yer adlarından biri olarak değerlendirilmekte, Hitit metinlerindeki Kurušta ile idantifikasyonunun ise açık olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca, metnin Tegarama wabartum'una yazılmış olması, Tegarama'nın da Gürün'e lokalize edilmesi ve metinde dağ⁵⁹⁸ kelimesi ile birlikte geçişinin dikkate alınması sebebiyle, buranın Elbistan'ın kuzey ya da kuzeybatısında dağlara yakın bir yerde olabileceği ileri sürülmektedir.⁵⁹⁹

Kuššara

İsim Eski Asur metinlerinde *i-na Ku-ša-ra*, *i-Ku-ša-ra*, *wa-bar-tum ša Ku-ša-ra*, Hitit metinlerinde⁶⁰⁰ ise ^{URU}*Ku-uš-ša-ra-aš*, ^{URU}*Ku-uš-ša^{ki}*, ve ^{URU}*Ku-uš-ša-ri* yazılışları ile geçmektedir. Kültepe tabletlerinde wabartum merkezi olarak görülen Kuššara, aynı zamanda Hitit hanedanının ilk başkentidir. Hitit metinlerinde Neša, Zalpa şehirleri ve Hulaš (=Kızılırmak) ile bir arada zikredilmesi nedeniyle, Boğazköy'ün, hatta Yozgat'ın güneyinde⁶⁰¹, Pithana-Anitta istilâlarının istikametine göre, Kaniš'e daha yakın, Hattuš'tan ise uzakça bir noktada aranması⁶⁰² gerektiği belirtilmekte, ayrıca Aksaray'ın

⁵⁹⁶ Nashef, 1991: 74.

⁵⁹⁷ Bayram, 1997: 47-48.

⁵⁹⁸ Kt r/k 1 ³⁰⁾ *Ku-ru-ša-i-a i-na ša-du-im* ³¹⁾ *ú-šu-bu-ma* "Kurušša'lılar dağda oturacaklar ve".

⁵⁹⁹ Bayram, a.g.m.: 47-48.

⁶⁰⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 230, del Monte, 1992: 87.

⁶⁰¹ Bilgiç, 1946: 397.

⁶⁰² Balkan, 1957: 63.

batısındaki Acemhöyük olduğu ileri sürülmekte, buna sebep olarak da; Acemhöyük'te Koloni ya da Erken Hitit Çağı'na âit sarayların bulunması gösterilmektedir.⁶⁰³ Bunun yanında, Boğazköy'⁶⁰⁴ ile Divriği yakınlarında⁶⁰⁵ aranmakta, Alişar höyüğü⁶⁰⁶ lokalize edilmektedir.

Kutar *

Waršama sarayı olarak adlandırılan binada ele geçen Kt s/t 92 numaralı metinde *ša Ku-tár* yazılışı ile “Kutar’lı” bir şahsı nitelemek üzere kullanıldığı görülmektedir. İsmi, Kültepe Ib katı yer adları arasında olduğu belirtilmektedir.⁶⁰⁷

Kutia *

İtinerar bir metin olan Kt 92/k 3 nolu metnin 18. satırında *i-na Ku-ti-a* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁶⁰⁸ Güney'den kuzeye doğru yapılan seyahat sırasındaki harcamaları gösteren bu metinde; Hurama → Luhuzattia → [X] → Şamuha → Hatipitra → Kutia → Karahna ve Kuburnat sıralaması içinde görülen Kutia, Sivas yakınlarında olması gereken Hatipitra ile Maşat Höyük yakınlarında aranan Karahna şehirleri arasında yer almaktadır. Karahna şehri dikkate alınırsa, Kutia Maşat Höyük yakınlarında olmalıdır (Harita 5).

Kutkuta

Hecelerin tekrarı ile teşkil edilen yer adlarının yeni bir örneği olarak kabul edebileceğimiz bu isim, *iš-tù Qá-æá-ra ù Ku-ut-ku-ta* şeklinde geçmektedir.⁶⁰⁹ Qaææarā ile birlikte geçişini dikkate alarak ve Qaææarā'nın T. ºafar'ın güneyindeki T. ar-Rimāh'a idantifiye edildiğini göz önünde bulundurarak, Kutkuta'nın da bu bölgede aranması gerektiğini düşünmekteyiz.

Kuzzu

⁶⁰³ Alp, 1992: 8.

⁶⁰⁴ Gelb, 1935: 13.

⁶⁰⁵ Nashef, 1991: 75.

⁶⁰⁶ Garstang ve Gurney, 1959: 63.

⁶⁰⁷ Donbaz, 1990: 435.

⁶⁰⁸ Veenhof, 2006: 780.

⁶⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 75.

Kt k/k 4, 8'de *ma-at Ku-uz-zi* yazılışı ile geçmektedir. Metinde memleket olarak ifade edilen isim, lb tabakası yer adlarından biri olarak belirtilmektedir.⁶¹⁰ Hitit metinlerinde geçmeyen bu yer adının lokalizasyonuna yönelik herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

L

⁶¹⁰ Nashef, 1991: 75.

Lab'ān

İsim Eski Asur'da ⁶¹¹ *ma-at La-ab-a-an^{ki}*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde ⁶¹² *KUR La-ba-a-an* ve Eski Babil'de ⁶¹³ *ma-at La-ab-a-an^{ki}* şeklinde geçmektedir. Ayrıca, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde ⁶¹⁴ *URU La-bá-na* ve Orta Asur-Orta Babil metinlerinde *KUR^e Lab-na-a-ni* fonetik yazılışı ile geçen Labnāni yer adı ile de karşılaştırılabilir. ⁶¹⁵ Bu yer adı bugünkü Lübnan ile bir tutulmaktadır. ⁶¹⁶

Laha

Kt j/k 274, 4'de *La-ha-áš-we* şeklinde kaydedilmiştir. İsim, *Laha-* ve *-(a)šwe* unsurlarına ayrılarak, "*Laha*'lı kız" anlamında âdiyet ekli bir kelime olarak değerlendirilmektedir. ⁶¹⁷

Lakkimišša *

Eski Asurca metinlerde yeni tespit edilen yer adlarından biridir ve Kt 79/k 2 ⁶¹⁸, 3'de *a-na Lá-ki-mi-ša*, Kt n/k 1374 ⁶¹⁹, 14'de *i-Lá-ki-mi-ša* ve Kt n/k 1374 ⁶²⁰, 18-19'da *tám-lu-um ša Lá-ki-mi-ša* yazılışlarıyla kaydedilmektedir. İsim Hitit belgelerinde ise ⁶²¹ *URU La-ak-ki-mi-iš-ša* şeklinde geçmektedir. ⁶²¹ Hatti Hava Tanrısı adına düzenlenen bayramların yapıldığı bir kült merkezi olan ve Hitit döneminde Kukuwa adlı bölgenin bir köyü olarak belirtilen ⁶²² Lakkimišša, *-(a)šša* sonekli bir kelime olarak kabul edilmekte ve Kt n/k 1374 nolu metne göre Amkuwa'ya bağlı bir yerleşme yeri olarak değerlendirilmektedir. ⁶²³ Amkuwa'nın Alişar olduğuna ilişkin bilgiye dayanarak hem Kukuwa'yı hem de Lakkimišša'yı bu bölgede aramak gerektiği kanaatindeyiz.

⁶¹¹ Nashef, 1991: 76.

⁶¹² Marín, 2001: 174.

⁶¹³ Groneberg, 1980: 148.

⁶¹⁴ Marín, a.g.e.: 173.

⁶¹⁵ Nashef, 1982: 175.

⁶¹⁶ Nashef, 1991: 76.

⁶¹⁷ Nashef, a.g.e.: 76.

⁶¹⁸ Bayram, 1997: 48.

⁶¹⁹ Çeçen, 1990: 19-21.

⁶²⁰ Çeçen, a.g.e.: 19-21.

⁶²¹ del Monte ve Tischler, 1978: 239.

⁶²² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 217.

⁶²³ Çeçen, 1990: 156.

Lalga

CCT 6, 40b nolu metnin 5. satırında *iš-tù La-al-ga* yazılışı ile geçmektedir. Metinde Lalga → Hazu → Timelkia → Hurama ve Kaniš sıralaması içinde kaydedilmiş olan bu şehir, Hahhum ile Timelkia arasına yerleştirilmektedir. Ayrıca, Kaniš istikametinde anayolun son kısmındaki bir yolculuk istasyonu olarak belirtilen Lalga'nın, Hazu ile birlikte Timelkia'dan önce yer aldığı da ifade edilmektedir.⁶²⁴

Lawad-

Eski Asur'da *Lá-wa-du-ma-an*, *Lu-wa-du-ma-an* ve *Lu-HA-du-ma-an* yazılışlarıyla geçmektedir.⁶²⁵ Erkek ismi teşkiline yarayan *-uman* ekiyle birlikte şahıs adı olarak görülen Lawad-, Hititçe yer adı Lawante ile irtibatlandırılmaktadır.⁶²⁶

Liburna

Ka. 396, 11'de *i-na Li-bu-ur-na* şeklinde görülmektedir.⁶²⁷ Anadolu'nun güneyine daha doğrusu güneydoğusuna izafe edilen *-urna* son ekli bir kelime olduğu belirtilmekte⁶²⁸ ve Liburna'nın dinî bir merkez olarak dikkat çektiği, ayrıca, Kültepe belgelerinde Dicle'nin doğusundaki yer adlarının çok nadir geçtiği ifade edilmektedir.⁶²⁹

Lihš-

BIN 4, 183, 13'de erkek ismi teşkilinde kullanılan *-uman* son ekiyle *Li-ih-šu-ma-an*, TC 2, 53, 13'de ise kadın adı teşkilinde kullanılan *-ušar* son

⁶²⁴ Nashef, 1987: 69.

⁶²⁵ Nashef, 1991: 77.

⁶²⁶ Nashef, a.g.e.: 77.

⁶²⁷ Nashef, a.g.e.: 77.

⁶²⁸ Bilgiç, 1946: 390.

⁶²⁹ Nashef, a.g.e.: 77.

ekiyle birlikte *Li-ih-šu-šar* şeklinde geçmektedir. İsim, Hititçe yer ve dağ adı olarak kullanılan Lihša ile irtibatlandırılmak istenmektedir.⁶³⁰

Lu'ad → Lawad-

Lubušta-

Kt f/k 41, 8'de *Lu-bu-uš-ta-i-e* şeklinde aidiyet ekli bir isim olarak geçen⁶³¹ bu yerin lokalizasyonu hakkında herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

Luhā → Eluhut

Luhitum

Kt d/k 28a, 17'de *ša Lu-hi-tim* yazılışı ile geçmektedir. Luhitum ile Eluhut'un (Luhā) aidiyetli geçişinin ve Ebla belgelerindeki Lu'atum'un karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁶³²

Luhmu

Akad kralı Sargon'un askeri faaliyetlerinin anlatıldığı, Eski Asurca bir metin olan Kt j/k 97⁶³³, 61'de *Lu-ùh'-mì-e* şeklinde kaydedilmiştir. İsmin, Boğazköy metinlerinde ^{URU}*Lu-uh-ma-az* veya *KUR* ^{URU}*Lu-uh-ma* yazılışı ile geçen Luhma yer adı ile ilişkisinin açık olmadığı belirtilmektedir.⁶³⁴

Luhuzattia

⁶³⁰ Nashef, 1991: 78.

⁶³¹ Nashef, a.g.e.: 78.

⁶³² Nashef, a.g.e.: 78.

⁶³³ Günbattı, 1997: 135.

⁶³⁴ Günbattı, a.g.e.: 146.

Eski Asur metinlerinde⁶³⁵ *i-Lu-hu-zu-tí-a*, *iš-tù Lu-hu-za-tí-a* ve *ma-at Lu-hu-za-tí-a*, Hitit belgelerinde⁶³⁶, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ia*, ^{URU}*La-hu-wa-za-an-ti-ia* veya ^{URU}*La-u-wa-za-ti-ia*, Luwice metinlerde⁶³⁷ ise *POT-ti x?* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlar ile geçmektedir, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde Lawasanda, Yeni Asur'da ise Lusanda okunuşu mevcuttur.⁶³⁸

Kültepe belgelerinden bir kralı, kraliçesi ve sarayı olduğunu bildiğimiz ve bir krallık merkezi olduğu anlaşılan bu şehirde, Mama şehrinde olduğu gibi, hayvancılık ve yan ürünlerinin ticaretinin şehrin ekonomik hayatında oldukça önemli yer tuttuğu anlaşılmaktadır. BIN 4, 181 ve CCT 4, 6c'de geçen "Luhuzattia yünü" ve Kt n/k 1475 nolu metindeki "Luhuzattia derisi ve yünü" ifadeleri bunun göstergesidir. Ayrıca, tüccarların Asur'a dönüşlerinde yün almak için Luhuzattia'ya uğradıkları da ifade edilmektedir⁶³⁹. Kt n/k 76 nolu belgede Luhuzattia'nın Asū adlı bir kralı olduğu ve bu kralın öldüğü kayıtlıdır.⁶⁴⁰ CCT 4, 19c nolu metinde ise, Luhuzattia kraliçesinden bahsedilmektedir. Metinde, kraliçenin tüccarların mallarına el koyduğu kayıtlıdır. Bu ifade kraliçenin ülkesini yönettiği sonucunu vermektedir. Kültepe metinlerinde Luhuzattia'da bir kārūm veya wabartum merkezinin varlığına dair bir bilgi henüz tespit edilememiştir. Metinlerde özellikle tekstil ihracı nedeniyle zikredilen Luhuzattia'da, CCT 2, 18 nolu metinde rabi mahīrim (pazarcılar başı) ünvanlı bir şahsın bulunması ve Asurlu tüccarların yoğun ticarî faaliyetleri de dikkate alındığında, kārūm veya wabartum merkezinin henüz tespit edilememesi tesadüf olmalıdır. Luhuzattia, Kültepe metinlerinde kaçakçılıkla anılan şehirlerden biridir. AHTE 62'de muhtemelen Kaniš kraliçesinin, Luhuzattia, Hurama ve Šalahšuwa şehirlerinde kaçakçılığın önlenmesi hususunda bir talimat verdiği kayıtlıdır. Ayrıca, CCT 4, 19c'de Luhuzattia kraliçesinin kalay gelmediği için 25 parça kumaşı alıkoyduğu

⁶³⁵ Nashef, 1991: 78-79.

⁶³⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 237, del Monte, 1992: 91.

⁶³⁷ Savaş, 1998: 212.

⁶³⁸ Marín, 2001: 176.

⁶³⁹ Gökçek, 2004: 318.

⁶⁴⁰ Çeçen, 1995: 47, n. 21.

belirtilmektedir. VAT 13535'de "Luhuzattia sarayının askerleri", Kt m/k 144'te ise "*Luhuzattia* kralının askerleri" ifadeleri geçmektedir.

III. Hattuşili'nin Kadeş savaşı dönüşünde Luhuzattia'ya uğrayıp orada evlenmesine dayanılarak, bu şehrin Suriye'den Hattuşa'ya veyâ Hattuşili'nin idarecisi olduğu Yukarı Ülke'ye olan yol üzerinde ya da yakınında olduğu ileri sürülmekte, Antitoroslar'ın doğusunda, Kummanni ve Fırat arasında aranması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁴¹ Elbistan Karahöyük'te bulunan bir hiyeroglif yazıttan yola çıkılarak, Fırtına Tanrısı'nın Karahöyük'te ve Malatya'da kutsanması dikkate alınarak bu şehrin Melitene'de aranması gerektiği de ifade edilmektedir.⁶⁴² Ayrıca, III. Salmanassar'ın 20. yılında Anadolu'ya yaptığı seferde zaptettiği kentler arasında Lusanda adlı bir şehrin de olduğu belirtilerek, bu şehrin Salmanassar'ın Amanos dağlarını aştığı Amanicae Pylae yakınında bir yerde aranması gerektiği ileri sürülmekte ve Lusanda'nın Luhuzattia ile aynı olduğu, buna göre de Luhuzattia'nın Kilikya ovasının doğu ucunda olması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁴³ Bu tekliflerin dışında; Orta Anadolu platosunun güneydoğu sınırlarında⁶⁴⁴, Malatya civarındaki bölgede⁶⁴⁵ Kayseri-Maraş güzergâhında, muhtemelen Elbistan civarında⁶⁴⁶, Kummanni ve Yukarı Fırat arasında⁶⁴⁷ Elbistan yakınlarındaki Karahöyük⁶⁴⁸ olabileceğine dair görüşlerde vardır.

Lušu *

Kt 87/k 352, 2'de *i-na Lu-šu* yazılışıyla geçmektedir. Metinden bu yer adının lokalizasyonu dair bir bilgi elde edilememektedir. İsim, Hitit metinlerinde *KUR Lu-u-ša* olarak geçen Luša yer adı ile karşılaştırılabilir.⁶⁴⁹

M

⁶⁴¹ Goetze, 1940: 71 vd.

⁶⁴² Bossert, 1951: 329 vd.

⁶⁴³ Lewy, 1952: 291 vd.

⁶⁴⁴ Orlin, 1970: 81.

⁶⁴⁵ Bilgiç, 1946: 386, n. 8, 399, Ünal, 1974: 200.

⁶⁴⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 238.

⁶⁴⁷ Garelli, 1963: 106, 112-113, Lebrun, 1979: 198.

⁶⁴⁸ Lewy, 1962: 52, n. 37, Cornelius, 1973: 75, Yiğit, 1989: 81-82, Alp, 1992: 8, Alp, 2001: 50.

⁶⁴⁹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 252.

Madinaša

Kt h/k 331'de *Ma-dí-na-ša* şeklinde şahıs adı olarak geçen isim, Osmaniye'nin doğusundaki klâsik Pindenissus ile bir tutulan Hititçe yer adı Matunaša⁶⁵⁰ ile özdeşleştirmektedir.⁶⁵¹

Mal'a-

CCT 2, 3, 16'da aidiyet ekli olarak *Ma-al-a-i-tum* yazılışı ile kaydedilmiştir. Metinde kusitum kumaşı ile alâkalı olarak geçmekte ve Hititçe nehir adı Mala ve Malita ile irtibatlandırılmak istenmektedir.⁶⁵²

Malita

İsim Eski Asur metinlerinde; TC 1, 53, 10'da *ha-ra-an Ma-li-ta-ma*, OIP 27, 54'de *i-na Ma-li-ta, iš-tù Ma-li-ta-a* ve aidiyet ekli olarak *ra-dí-e-im Ma-li-ta-i-im*, Hitit metinlerinde⁶⁵³ ise ^{URU}*Ma-al-li-it-ta-aš* fonetik yazılışlarıyla geçmektedir. Malita'nın, Nenaša'nın kuzeyinde, Wašhania'dan sonraki istasyon olduğu belirtilmekte⁶⁵⁴ ve Wašhania-Wahšušana istikametinde⁶⁵⁵, Niğde-Ürgüp arasındaki mıntıkada aranabileceği⁶⁵⁶, Yeşilhisar (Kayseri) çevresinde bir yerde⁶⁵⁷ veya Develi Millidere köyü yakınlarında olabileceği⁶⁵⁸ ileri sürülmektedir. Kültepe metinlerinde adı çok sık geçmeyen Malitta şehri OIP 27, 54 nolu metinde Wašhania ve Wahšušana şehirleri arasında görülmektedir. Wašhania'yı bugünkü İncesu, Wahšušana'yı da Kızılırmak kavsinin içinde kalması nedeniyle Kalehöyük kabul edecek olursak, Koloni Çağı malzemesine sahip Hacıbektaş höyüğünün Malitta olma ihtimali göz ardı edilmemelidir (Harita 3).

⁶⁵⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 266.

⁶⁵¹ Nashef, 1991: 81, Garelli, 1963: 159.

⁶⁵² Nashef, a.g.e.: 81.

⁶⁵³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 257.

⁶⁵⁴ Forlanini, 1985: 67, Nashef, 1987: 70, Yılmaz (Gül), 2001: 79.

⁶⁵⁵ Lewy, 1947: 15.

⁶⁵⁶ Bilgiç, 1946: 402.

⁶⁵⁷ Orlin, 1970: 36.

⁶⁵⁸ Aydın, 1994: 36.

Malku

İsim, TC 3, 169, Ay. 2-3'de *TÚG ku-sí-tum Ma¹-al-ku-a-i-tum*, VAT 9220, 38-40'da *ku-sí-a-tim Ma-al-ku-wa-i-a-tim* örneklerinde olduğu gibi, geçtiği metin yerlerinin hepsinde bir kumaş cinsini ifade etmek üzere aidiyet ekli bir yer adı olarak kaydedilmektedir.

TC 3, 169'da geçen ifade ²⁾ 1 *TÚG ku-sí-tum* ³⁾ *lu al-ku-a-i-tum* ⁴⁾ *ù lu ší-li-ip-kà-um* şeklinde okunmuş⁶⁵⁹ ve Alkua'nın, Amkuwa ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.⁶⁶⁰ Fakat, S. Bayram, Kt j/k 96 nolu metnin 22. satırında *TÚG ku-sí-ta-am / Ma-al-ku-a-i-ta-am* geçişini dikkate alarak, TC 3, 169'da geçen bu yer adını, 3. satırdaki *lu*'yu *ma* olarak düzeltip:¹⁾ 1 *TÚG ku-ta-nu* ²⁾ 1 *TÚG ku-sí-tum* ³⁾ *Ma¹-al-ku-a-i-tum* ⁴⁾ *ù TÚG ší-li-ip-kà-um* ⁵⁾ *i-li-bi* ⁶⁾ *Ku-du-ur-ì-lí* olarak okumuştur.⁶⁶¹ Ayrıca, RA 81,14:[3], 7'deki *al-ku-i-a-tum*'dan önce bir dikey ve onunla ilgisiz gibi duran bir yatay işaretin olması, bunun *ma-* işareti için uygun bir durum arz etmesiyle ve tabletin ilgili kısmının problemlili olması ve VAT 9220,40'daki *al-ku-wa-i-a-tim*'den önceki işaretin *ma-* işaretine benzemesi şehrin aidiyet ekli olarak, *Malkuaitum* şeklinde okunmasını teyid etmektedir. Kt 85/k 215, 2-3'de *ku-sí-tim Ma-al-ku-wa-i-tim* ve Kt 91/k 360, 22'de *ku-sí-tum Ma-al-ku-a-i-tum* geçişleri de ismin Malkua olarak okunmasının doğrulununa işaret etmektedir.

CCT 2,3, 15-16'daki, *ku-sí-tum Ma-al-a-i-tum* ifadesinin de *ku-sí-tum Ma-al-<ku->a-i-tum* şeklinde okunabileceği düşünülebilir. İsim maalesef Hitit metinlerinde geçmez ve lokalizasyonu için hiçbir ipucu yoktur.

Mama

⁶⁵⁹ Veenhof, 1972: 160.

⁶⁶⁰ Nashef, 1991: 6-7.

⁶⁶¹ Bayram, 1997: 49.

Eski Asurca metinlerde *a-na Ma-a-ma*, *i-na Ma-ma* ve aidiyet ekli olarak *Ma-ma-i-um* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur.⁶⁶²

Kaniş krallığının doğu sınırında bulunan ve tekstil ürünleri ile ünlü Mama krallığının CCT 2, 11a, 18'e göre dağlık bir bölgede⁶⁶³ bulunduğu anlaşılmaktadır. Mama kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş kralı Waršama'ya yazdığı mektup, bu iki krallığın siyasî ilişkileri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Mektuptan anlaşıldığı üzere, Mama krallığına bağlı Sibuha şehri ile Kaniş krallığına bağlı Taišama şehirleri iki büyük krallık arasındaki sınırı teşkil etmektedir. Mektupta, isimleri belirtilmeksizin Mama krallığına bağlı oniki şehirden bahsedilmekte, Taišama'nın vasal kralının, bu şehirleri tahrip ettiği, sığır ve koyunlarını götürdüğü anlatılmaktadır⁶⁶⁴. Mektuptan, Kaniş kralı Waršama'nın daha önce yazdığı bir mektupla, Mama kralından yolun tekrar açılmasını talep ettiği anlaşılmaktadır. Kaniş kralını böyle bir mektup yazmaya iten sebep, Mama'nın Asur-Kaniş kervan güzergâhı üzerinde stratejik bir bölgede olması ile açıklanmaktadır.⁶⁶⁵ Mama kralı Anum-Hirbi'nin bugün kesin olarak yerini bilemediğimiz Atalur Dağı'nda⁶⁶⁶ bir steli olduğu bilinmektedir. M.Ö. 858'de Asur kralı 3. Salmanassar Anum-Hirbi'nin diktirdiği bu steli görmüş ve yanına kendi de bir stel diktirmiştir. M. Forlanini, Mari belgelerine göre Anum-Hirbi'nin, Mari kralı Zimri-Lim (M.Ö. 1779-1757) ile çağdaş olduğunu belirterek, bu kralın 4. ve 5. saltanat yıllarında Zalwar'ın 12. kralı, 7. ve 8. saltanat yıllarında ise Haššum'un kralı olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir. M. Forlanini, Mama ve Haššum'un aynı yer olduğunu belirtmektedir.⁶⁶⁷

Koloni Çağı'nda Hurrilerin iskân yerlerinden birinin de Mama krallığı olduğu, Hurri kültürünün etkisinin bu bölgede yoğun olarak görüldüğü, Hurri

⁶⁶² Nashef, 1991: 82.

⁶⁶³ Gökçek, 2004: 312'de sözü edilen dağ Andırın bölgesinde aranmaktadır.

⁶⁶⁴ Balkan, 1957: 8.

⁶⁶⁵ Gökçek, 2004: 311.

⁶⁶⁶ Balkan, 1957: 38.

⁶⁶⁷ Forlanini, 1985: 45-67.

tanrılarının bu şehirde kutsandığı, hatta şehrin ismini tanrıça Mama'dan aldığına dair görüş bulunmaktadır.⁶⁶⁸ Ayrıca Mama kralı da Hurrice bir isim taşımaktadır⁶⁶⁹. Kültepe II ve Ib tabakalarında bir wabartum teşkilatına⁶⁷⁰ sahip olan Mama'da yüksek dereceli bir memur olarak kabul edilen, Abā isimli kaššum görevlisi ve kaššum dairesinin varlığını görmekteyiz.⁶⁷¹

Kültepe metinleri incelendiğinde tarım ve hayvancılığın Mama krallığının iktisadi yapısının ana unsurları oldukları anlaşılmaktadır. Özellikle hayvancılığa dayalı olarak tekstil sektörünün çok gelişmiş olduğu görülmektedir. Belgelerde pirikannum ve kusiatum cinsi kumaşların üretildiği ve Anadolu'nun diğer şehirlerine pazarlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, “yumuşak Mama yünü”, “Mama postu” ve “Mama cinsi ambalaj ipi ve bohça” gibi ifadeler⁶⁷² Mama'nın kendine has ürünleri olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bunun yanında, “Mama stilinde kazan”, “altın, gümüş ve amūtum'dan yapılmış kadehler” ifadeleri de, Mama şehrinde maden işlemeciliğinin de geliştiğini göstermektedir.⁶⁷³ Mama şehrinin bir diğer gelir kaynağı da, Asur-Kaniş güzergâhı üzerinde olması sebebiyle kervanlardan alınan çeşitli vergilerdir.⁶⁷⁴

Mama krallığının genellikle Kaniş ve Urşu arasında, Göksun-Maraş ya da Elbistan-Maraş rotasında olduğuna dair genel bir görüş vardır⁶⁷⁵. Ayrıca, M. T. Larsen, Mama'yı Kaniş'in güneydoğusundaki dağlık bölgeye lokalize etmekte⁶⁷⁶, J. Mellaart ise, Göksu ile Ceyhan nehirlerinin birbirlerine yaklaştığı bölge arasında, Elbistan'ın güneybatısına düştüğünü haritasında

⁶⁶⁸ Şahin, 2004: 26.

⁶⁶⁹ Balkan, 1957: 37.

⁶⁷⁰ Bayram, 1994: 234, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁶⁷¹ Bilgiç ve Bayram, 1995: 67-68.

⁶⁷² Gökçek, 2004: 313.

⁶⁷³ Gökçek, a.g.m.: 314.

⁶⁷⁴ Şahin, a.g.m.: 26.

⁶⁷⁵ Bilgiç, 1945-51: 25, Balkan, a.g.e.: 32, 36, Garelli, 1963: 108, Orlin, 1970: 42, 81, Forlanini, 1985: 67, Nashef, 1991: 83.

⁶⁷⁶ Larsen, 1976: 240.

göstermektedir.⁶⁷⁷ Ş. Yılmaz (Gül), TC III 271 nolu metinde geçen “eğer Wahšušana’ya girmek senin hayatını tehlikeye sokacaksa, benimle Ulama’ya inelim... Wahšušana’dan Mama yönüne seni çıkarsın” ve Kt n/k 10 nolu metinde “.... Mama’dan Zalpa’ya getirdi Hattuş’a götürecektir” ifadelerinden, Mama’nın bu iki şehirle irtibatlı olduğunu belirtmekte, şehrin, Maraş-Göksun civarında olacağı fikrini desteklemekte demektedir.⁶⁷⁸ S. Alp, Gaziantep-Kahramanmaraş ve Malatya’nın güneyindeki bölgede aramaktadır.⁶⁷⁹

CCT 2, 11a nolu metne göre, Mama’dan Konya ovasına yapılan seyahatte kervanların, Dibek Dağlarının güneyini takip ederek Gülek Boğazı ve Çaykavak Geçidini izlemiş olmalarının daha muhtemel olduğu, buna göre de, Mama şehrinin Andırın civarında veya en azından Maraş’ı Toros Dağlarına bağlayan bu uzantıda aranması gerektiği de belirtilmektedir.⁶⁸⁰ Adana müzesinde bulunan 237 env numaralı bir belgeden⁶⁸¹, Mama’nın genellikle Gaziantep-Sürüş arasında aranan Zalpa ve Gürün’e lokalize edilen Tegarama şehirleriyle komşu olduğu anlaşılmaktadır. Bu metne göre yukarıdaki lokalizasyon teklifleri uygun görünmektedir.

Mardaman

İsim, III. Ur metinlerinde⁶⁸² *[Mar]-da-ma-an^{ki}*, *gu-zu-zu lú-Ma-ar-da-ma-an^{ki}*, Eski Asur’da BIN 6, 29, 38’de *a-na Ma-ar-da-ma-an*, CCT6, 43b, 8’de *i-na Ma-ar-da-ma-an* ve VAT 9260 Vs. 6’da ise *pá-tí ša [Ma-ar-da]-ma-an*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁶⁸³ *Mar-da-ma-an-ni-be*, Hitit’de⁶⁸⁴ *Mar-da-ma-an-ni*, Eski Babil’de⁶⁸⁵ ise *Mar-da-ma-na-i* ve *Mar-da-ma-na-ia-am* yazılışlarıyla geçmektedir. Mardaman’ın Habūr ve Balih arasında müstahkem

⁶⁷⁷ Mellart, 1982: 29.

⁶⁷⁸ Yılmaz (Gül), 2001: 87-88.

⁶⁷⁹ Özgüç, 2005: 35.

⁶⁸⁰ Gökçek, 2004: 313.

⁶⁸¹ Balkan, 1957: 35-36.

⁶⁸² Edzard ve Farber, 1974: 118.

⁶⁸³ Marín, 2001: 186.

⁶⁸⁴ del Monte, 1992: 102.

⁶⁸⁵ Groneberg, 1980: 160.

hale getirilmiş büyük tepelerden biri olması⁶⁸⁶, ayrıca Mardin ve Dicle'nin doğusunda⁶⁸⁷ ya da Haburatum yakınlarında⁶⁸⁸ aranması gerektiğine dair görüşler mevcuttur.

Mari

İsmin, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde⁶⁸⁹ *Ma-rí^{ki}*, III. Ur metinlerinde⁶⁹⁰ *lú-ma-rí^{ki}* ve *a-šà-hun-gá-ma-rí^{ki}*, Eski Asur'da⁶⁹¹ *ma(-a)-at Ma-rí^{ki}* ve *ru-ba [Ma-rí^{ki}]*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁶⁹² *DINGIR^{meš} GAL-tu₄ ša KUR Ma-ri*, Eski Babil'de⁶⁹³ *URU Ma-rí^{ki}* ve *māt Ma-rí^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de⁶⁹⁴ ise *KUR Ma-a-ri* ve *KUR Má-rí[j]* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. M.Ö. 3. binin başlarında kurulan Mari şehri, Fırat Nehri'nin batı yakasında bulunan T. al-Harīrī ile aynı yerdir. Er Hanedanlar döneminde önemli kent devletlerinden biri olan Mari, M.Ö. 1757'de Babil kralı Hammurabi tarafından yakılıp yıkılmış, bu tarihten sonra da terkedilmiştir.⁶⁹⁵

Marithum

Eski Asur metinlerinde *[Ma]-ri-it-hi-um* ve *Ma-ri-it-hi-im* şeklinde geçen⁶⁹⁶ bu yer adı, Hitit metinlerinde görülmemektedir. Kt n/k 1438 nolu belgede Tamnia ile birlikte zikredilmesi, Tamnia'nın da Kızılırmak kavsi içerisinde, Boğazköy-Hattuša civârında veyâ Boğazköy-Merzifon arasında ya da Kaniş'ın kuzeyinde Hattuša'dan uzak olmayan bir yerde aranması nedeniyle, Marithum'un da bu bölgede aranması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁹⁷

⁶⁸⁶ Nashef, 1991: 83.

⁶⁸⁷ Groneberg, 1980: 160.

⁶⁸⁸ Charpin ve Ziegler, 2003: 274.

⁶⁸⁹ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 117.

⁶⁹⁰ Edzard ve Farber, 1974: 128-129.

⁶⁹¹ Nashef, 1991: 84.

⁶⁹² Marín, 2001: 186.

⁶⁹³ Groneberg, a.g.e.: 161-162.

⁶⁹⁴ Nashef, 1982: 184.

⁶⁹⁵ Roaf, 1996: 119.

⁶⁹⁶ Nashef, 1991: 84.

⁶⁹⁷ Bayram, 1997: 57.

Marithum'un, Kt n/k 1438'de Tawinia, I 598, 15 ve Kt j/k 107, 15-17'de Turhumit ile birlikte geçmesi nedeniyle, Kaniš'in kuzeyinde aranması fikrini destekliyoruz.

Mašika

Kültepe Ib tabakasına tarihlendirilen, çeşitli şehirlerde bulunan şahıs ve işçi listesini gösteren Kt g/t 42+z/t 11 nolu metinde *i-na A-lim^{ki} Ma-ší-kà* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁶⁹⁸

Mat Elitum

Akadlı Sargon'un faaliyetlerinin anlatıldığı, Kt j/k 97 nolu metnin 65. satırında *ma-tám e-li-tám ù ša-áp-li-tám* yazılışı içinde geçmektedir. "Yukarı Ülke" anlamına gelen bu ifade için Sargon'un bir metinde, Amanos Dağları ile bir tutulan Sedir ormanı ve Toroslar ile bir tutulan Gümüş dağlarına kadar uzanan Yukarı Ülke sınırları içinde kalan Mari, Akdeniz kıyısında aranan Yarmuti ve Ebla'yı veren tanrı Dagan'a bugünkü Hit olan Tuttul'da dua ettiği belirtilerek, Yukarı Ülke'nin sınırlarının Amanos ve Toroslara kadar uzandığı ifade edilmektedir.⁶⁹⁹

Māt Šaplitum

"Aşağı Ülke" karşılığında kullanılan bu ifadenin, Akad kralı Sargon'un faaliyetlerinin anlatıldığı Kt j/k 97⁷⁰⁰, 65'de *ma-tám e-li-tám ù ša-áp-li-tám* şeklinde geçmekte ve Basra Körfezi (Aşağı Deniz) çevresinde olabileceği düşünülmektedir.⁷⁰¹

Mata

⁶⁹⁸ Nashef, 1991: 84.

⁶⁹⁹ Günbattı, 1997: 146.

⁷⁰⁰ Günbattı, a.g.m.: 136.

⁷⁰¹ Günbattı, a.g.m.: 146.

İsim, *[DU]B^{pa}-am [š]a Ma-ta, i-Ma-ta*, adiyet ekli olarak *Ha-ma-lá Ma-ta-i-um*⁷⁰² ve şahıs adı olarak *Ma-da-wa-áš-hi* yazılışlarıyla geçmektedir. Hititçe *ERIM.MEŠ* kelimesi ile irtibatının kurulabileceği belirtilen⁷⁰³ bu yer adı, Hititçe metinlerde geçen⁷⁰⁴ ve Hulaya nehri yakınlarında aranan Mata(š) şehriyle bir tutulmaktadır.⁷⁰⁵

Mātum

Kt v/k 16⁷⁰⁶, 12'de *Ma-tim qé-er-bi-tim* ve Kt 91/k 290, 18'de *i-na li-bi Ma-tim*, şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. CAD “ülke” anlamı verilen bu kelime, Eski Asurca metinlerde Anadolu'yu kastederek kullanılmıştır.

Melidaškuria *

Eski Asur metinlerinde; Kt 92/k 513⁷⁰⁷, 9-10'da *a-na Me-li-da-áš-ku-ri-a*, Kt 88/k 11⁷⁰⁸, 12'de *i-na Me-<li->da-áš-ku-ri-a* ve Kt 92/k 449⁷⁰⁹, 5'de adiyet ekli olarak *Me-li-da-áš-ku-ra-i-im* şeklinde kaydedilmektedir. Hitit metinlerinde ise ^{URU}*Ma-al-li-ta-aš-ku-ri* ve ^{URU}*Ma-li-ta-aš-ku-ri* yazılışlarıyla geçmektedir. Tuz Gölü'nün batısında aranan bu yer, Boğazköy metinlerinde “Malitaškuri'nin hava tanrısı” ifadesi içinde geçmekte ve Tanrı Nanaja'nın burada bir tapınağı olduğu belirtilmektedir.⁷¹⁰

Mešuwa

⁷⁰² Albayrak, 2004: 13-14.

⁷⁰³ Nashef, 1991: 84.

⁷⁰⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 265.

⁷⁰⁵ Nashef, a.g.e.: 84, Albayrak, a.g.m.: 16.

⁷⁰⁶ AKT III, 1995: 67.

⁷⁰⁷ Bayram, 1997: 49-50.

⁷⁰⁸ Bayram, a.g.m.: 50.

⁷⁰⁹ Bayram, a.g.m.: 49-50.

⁷¹⁰ del Monte ve Tischler, 1978: a.g.e., del Monte, 1992: 100.

İsim, yerli şahıslar arasında düzenlenmiş bir borç mukavelesi olan, Kt k/k 34 envanter numaralı metnin 16. satırında *i-na Me-šu-wa* yazılışı ile geçmektedir.⁷¹¹ Metinden bu yerin lokalizasyonuna yönelik bir sonuç çıkmamaktadır. İsim Hitit metinlerinde de geçmemektedir.

Muralla *

Eski Asurca metinlerde ilk defa geçtiği ve Kültepe Ib tabakası yer adlarından biri olduğu belirtilmekte, başka bir bilgi verilmemektedir.⁷¹²

Mušlān?

CCT 6, 8b, 9'da *i-na Mu-uš-lá-an?* yazılışı ile görülmektedir. Şehrin, Hira... ile Galwānum arasındaki bir istasyon olduğu ve Mari metinlerinde geçen Mišlān ile karşılaştırılabileceği kaydedilmektedir.

N

⁷¹¹ Nashef, 1991: 84.

⁷¹² Donbaz, 1987: 418.

Nabar → Nawar

Naduhtum

İsim, TC 3, 75, 5'de *i-na Na-du-ùh-tim* yazılışı ile geçmektedir.⁷¹³ Metinden, Naduhtum yer adının kralı ve šinahilum'u olduğu anlaşılmaktadır.

Nahlatum *

Kt 79/k 90 nolu metnin 10-11. satırlarında *a-na Na-ah-lá-tù-tim* şeklinde geçmekte ve metinden şehrin lokalizasyonuna yönelik bir bilgi tespit edilememektedir.

Nahria → Nihria

Nahur

Eski Asur metinlerinde⁷¹⁴ *i-Na-hu-ur^{ki}* ve *i-na Na-hu-ur*, Eski Babil'de⁷¹⁵ *Na-hu-ur^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil metinlerinde⁷¹⁶ ise *URU Na-hur* yazılışıyla geçen bu isim, Kültepe Ib katı yer adları arasında gösterilmektedir.⁷¹⁷ Nahur, Abum ve Amas ile birlikte Harran ile Mardin arasındaki bölgenin kuzeybatısına yerleştirilmektedir.⁷¹⁸ Ayrıca, Nahur'un Rās al-^cAin (T. Fahaṛīya) ile bir tutulduğu, fakat bu teklifin yanlış olduğu çünkü, Asur anayolu üzerindeki Abum'dan sonraki ikinci durak olması sebebiyle modern Amūda çevresinde aranması gerektiği ileri sürülmektedir.⁷¹⁹

Nakšuna

⁷¹³ Nashef, 1991: 86.

⁷¹⁴ Nashef, a.g.e.: 86.

⁷¹⁵ Groneberg, 1980: 173.

⁷¹⁶ Nashef, 1982: 201.

⁷¹⁷ Donbaz, 1990: 435.

⁷¹⁸ Garelli, 1963: 92-93.

⁷¹⁹ Nashef, 1991: 159-160.

KUG 19, 5'de *a-Na-ak-šu-na* şeklinde geçen ismin *a-na ak-šu-na* şeklinde okunarak, Akšuna olarak da değerlendirilebileceği ve ismin Hititçe Nak[] ile karşılaştırılabileceği ifade edilmektedir.⁷²⁰

Nanazipa *

V. Donbaz, ismin fonetik yazılışı ve geçtiği metin yeri hakkında bilgi vermemekte, sadece Kültepe Ib katı yer adları arasında olduğunu belirtmektedir.⁷²¹

Nawar

İsim, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde⁷²² *LUGAL ur-kiš^{ki} ù Na-wa-ar^{ki}*, III. Ur metinlerinde⁷²³ *lú-na-wa-ar^{ki}*, Eski Asur'da⁷²⁴ *šu-Na-wa-ar* ve *šu-Na-bar*, Eski Babil'de⁷²⁵ ise *MÍ Na-wa-i-tam/t[im]* yazılışlarıyla geçmektedir.

Farklı bir yazılış olan *nawārum*'un, nehrinin olduğu bir ülke adı olarak değerlendirilebileceği, buna göre ülke adı Nawar'ın Dicle'nin doğusunda aranabileceği⁷²⁶ veya T. Brak olabileceği ileri sürülmektedir.⁷²⁷ Ayrıca Nawar'ın ? (Hurri ülkesi Nawar) Eski Asur'daki *ha-ší-im-na-wa-ar* olarak da zikredildiği, bu anlamda Orta Asur elementlerinden *na-maš/pár*'ın irtibat elemanı olarak ülke adı Nawar'la aynı yer olarak düşünülebileceği de belirtilmektedir.⁷²⁸

Nenašša

⁷²⁰ Nashef, 1991: 87.

⁷²¹ Donbaz, 1990: 435.

⁷²² Edzard ve Farber ve Solberger, 1977: 127.

⁷²³ Edzard ve Farber, 1974: 138.

⁷²⁴ Nashef, a.g.e.: 87.

⁷²⁵ Groneberg, 1980: 176.

⁷²⁶ Balkan, 1965, s. 159, Nashef, a.g.e.: 87.

⁷²⁷ Nashef, a.g.e.: 87.

⁷²⁸ Nashef, a.g.e.: 87.

İsmin Eski Asur metinlerinde⁷²⁹ *i-na Ni-na-ša-a, ru-ba-im Ni-na-ša-im* ve aidiyet ekli *Ni-na-ša-i-um*, Hitit metinlerinde⁷³⁰ *URU Ne-na-aš-ša-an, URU Ni-i-na-aš-ša* ve *URU Ne-na-aš-ša* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz fonetik yazılışları mevcuttur.

Koloni Çağı krallıklarından biri de Nenašša krallığıdır. Kaniš şehrinin güneybatısında, Buruštattum'a giden ana yol üzerinde bulunan Nenašša, aynı zamanda Kt n/k 1582 nolu metne göre; (Kaniš) → Wašhania → Athurušna → Nenašša ve Šalatuwar güzergâhı ile Tuz Gölü'nün kuzeybatısında aranan Šalatuwar'a karayolu bağlantısı bulunmaktaydı. (Harita 1) Buna göre Kaniš'ten batı, kuzeybatı ve güneybatı yönlerine üç farklı yol ile ulaşılmıyordu. Kaniš'ten yola çıkan bir kervan Wahšušana'ya gidecekse; Kaniš → Wašhania → Malitta → Wahšušana güzergâhını (Harita 3). Šalatuwar'a gidecekse; Kaniš → Wašhania → Athurušna → Nenašša → Šalatuwar (Harita 1). Buruštattum'a gidecekse; Kaniš → Wašhania → Athurušna → Nenašša → Ulama → Buruštattum (Harita 2) yollarını kullanıyordu. Yani, Šalatuwar ve Buruštattum'a gitmek isteyen bir kervan Nenašša'dan geçmek durumundaydı.

Eski Asur belgelerinden kralı, sarayı, yüksek dereceli bir memuriyet olan kaššum'u ve komiseri olduğu anlaşılmaktadır. Hititçe bir saray kroniğinde, Nenašša şehri prensi Pimpira'dan bahsedilmektedir. II. Muwatalli'nin dualarında ise Nenašša şehrinin Fırtına Tanrısı, Nenašša'nın Tanrısı Lušiti, Marašantia nehri (Kızılırmak) ve nehirleri, dağları, tanrı va tanrıçaları kayıtlıdır. Ayrıca, Nuntarriiašha bayramı metninde, kutlanacak bayramlar için yiyeceğin getirildiği yerler arasında Nenašša sarayı da belirtilmektedir.⁷³¹

⁷²⁹ Nashef, 1991: 89.

⁷³⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 282, del Monte, 1992: 111.

⁷³¹ Karauğuz, 2005: 26, n. 103.

Protoluvi diline ve çevresine giren yer adları grubuna âit -ašša son ekli bu yer adının, Hitit metinlerinde Hubišna, Tuwanuwua, Paršuhanta ile birlikte geçmesi, ayrıca Kültepe metinlerinin de bunu teyit etmesi sebebiyle klâsik Nenassos ile ayniyetinin kabul edildiği ve klâsik Garsaura ile bir tutulan Aksaray yakınlarında olduğu iddia edilmektedir.⁷³² Ayrıca, Roma egemenliği çağında Nenassos⁷³³ ve Karapınar/Topada'nın yaklaşık 3 km. batısındaki Ağılı⁷³⁴ ile bir tutulan Nenašša'nın, İncesu-Ürgüp ve Aksaray civarında⁷³⁵ aranması gerektiği de ileri sürülmektedir.

Elimizdeki bilgilere göre Kaniš'ten sonra güneybatı, kuzeybatı ve kuzey yönlerine üç istikametten ulaşılmaktaydı. TC 3, 165'e göre, Kaniš, Wašhania, Nenašša, Ulama, Burušhattum güzergâhı ile güneybatıya, OIP 27, 54 nolu metne göre Kaniš, Wašhania, Malitta, Wahšušana güzergâhı ile kuzeye ve son olarak da Kt n/k 1582 nolu metne göre <Kaniš>, Wašhania, Athurušna, Nenašša güzergâhı ile kuzeybatıya, Tuz Gölü'nün batısına ulaşılmaktadır. Buna göre, kuzeye giden yol Wašhania'dan sonra Malitta yönüne dönmekte, güneybatıya giden yol yine Wašhania'dan sonra Nenašša yönüne, kuzeybatıya giden yol ise Wašhania'yı geçip Nenašša'dan sonra Šalatuwar'a doğru yönelmektedir (Harita 4). Bize göre Nenašša Nevşehir civarında, Wašhania ise bugünkü İncesu yakınlarında aranmalıdır.

Neša

Eski Asur'da *a-na Ta-le-e-a Né-ša-im* yazılışı ile yer, *Né-ša-áš-e* ve *Né-ša-áš-ú* geçişiyle kadın şahıs adı olarak görülmektedir. Hitit metinlerinde ise ^{URU}*Ne-e-ša-an*, ^{URU}*Ni-ši-li* ve ^{URU}*Ne-ša* şeklinde yazılışları mevcuttur.⁷³⁶ Koloni Çağı'nın en önemli merkezi olan Kaniš ile aynı yerdir.⁷³⁷ Neša-(a)šwe kadın adı, "Neša'lı kadın" olarak değerlendirilmektedir.⁷³⁸

⁷³² Bilgiç, 1946: 389.

⁷³³ Lewy, 1947: 14, Garelli, 1963: 94, Umar, 1993: 600.

⁷³⁴ Forlanini, 1979: 174.

⁷³⁵ Yılmaz (Gül), 2001: 34.

⁷³⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 290.

⁷³⁷ Alp, 1963: 367-376.

⁷³⁸ Nashef, 1991: 157.

Nihria

Eski Asur'da⁷³⁹ *Ni-ih-ri-a*, *É.GAL^{lim} [ša N]i-ih-ri-a* ve aidiyetli olarak *Ni-hi-ri-a-e-im*, Hitit'de⁷⁴⁰ *URU Ni-hi-ir-ja-za* ve *URU Ni-hi-ir-ja-za*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁷⁴¹ *URU Ni-ih-ri-a*, Eski Babil'de⁷⁴² *Ni-ih-ri-ia-a^{ki}* ve *GAL Ni-ih-ri-ia-tum*, Urartu'da⁷⁴³ *URU Ni-hi-ri-a-né*, Orta Asur-Orta Babil'de⁷⁴⁴ ise *GAR KUR Ni-ih-ri-a* ve *hu-da-di ša URU Ni-ih-ri-a* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen⁷⁴⁵ Nihria'nın belgelerden sarayı ve yüksek dereceli bir memuriyet olan kaššum'u olduğu anlaşılmaktadır.

RA 59 ve Kt 83/k 202 nolu metne göre, Kaniş yönünde Abru'm'dan sonraki istasyon olarak görülen Nihria, Cizre ve Nusaybin'in kuzey bölgesinde⁷⁴⁶, Kuzey Suriye'de ve Yukarı Mezopotamya'da⁷⁴⁷, Mardin, Siverek ve Diyarbakır üçgeninde, Cizre ile Nusaybin'in kuzeyindeki çevrede, Ergani geçişinden önce Antitoroslara ulaşan bölgede⁷⁴⁸, Urfa yakınlarında⁷⁴⁹, Diyarbakır-Urfa bölgesinde⁷⁵⁰ aranmakta, ayrıca Kazane höyük⁷⁵¹ ve Silopi'nin 14 km. güneydoğusunda bulunan Yanıkkale höyüğü ile bir tutulmaktadır. Bu tekliflerin dışında, Asur'dan Kaniş'e uzanan stratejik kalay yolu üzerinde olması gerektiği ve Hahhum'a müteakip önemli istasyon olduğu, Diyarbakır'ın kuzeyinde veyâ kuzeydoğusunda bir mevkiye bulunduğu da belirtilmektedir.⁷⁵²

⁷³⁹ Nashef, 1991: 88.

⁷⁴⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 281, del Monte, 1992: 111.

⁷⁴¹ Marín, 2001: 209.

⁷⁴² Groneberg, 1980: 177-178.

⁷⁴³ Diakonoff ve Kashkai, 1981: 60.

⁷⁴⁴ Nashef, 1982: 205.

⁷⁴⁵ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁷⁴⁶ Bilgiç, 1945-51: 23.

⁷⁴⁷ Goetze, 1957: 72.

⁷⁴⁸ Orlin, 1970: 43-44, n. 64.

⁷⁴⁹ Garelli, 1963: 94, Larsen, 1976: 237.

⁷⁵⁰ Marín, a.g.e.: 209.

⁷⁵¹ Charpin ve Ziegler, 2003: 274.

⁷⁵² Nashef, 1991: 88.

Ninuwā

Eski Asur'da⁷⁵³ *i-na Ni-nu-wa-a^{ki}*, *NIN Ni-nu-wa-a^{ki}* ve *[^d]Be-[l]a-at Ní-nu-wa⁷⁵⁴*, Hitit metinlerinde⁷⁵⁵ *URU Ne-nu-wa-an*, *URU Ne-i-nu-wa* ve *Ne-nu-wa-an-na*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁷⁵⁶ *URU Ni-i-na-a* ve *URU Ni-i-nu-a*, Eski Babil'de⁷⁵⁷ *Ni-nu-wa-a^{ki}* ve *Ni-nu-a^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de⁷⁵⁸ ise *URU Ni-nu-a* ve *URU Ni-na-a* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. Ayrıca, III. Ur'da Ninua, Orta Babil'de Nina(we), Yeni Asur'da Ninua ve Yeni/Geç Babil'de Ninua şeklinde okunuşlara sahiptir.⁷⁵⁹ Genellikle Habur üçgeninde aranan Burallum ile birlikte geçişi dikkate alınarak, Asur-Kaniş arasında yarı yolda bir yere lokalize edilen Ninuwā'nın, Tepe Nebi Yunus ve Koyunjuk ile aynı olduğu ifade edilmekte⁷⁶⁰, al-Mawail ile bir tutulmaktadır.⁷⁶¹

Nippur

Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinleri⁷⁶², III. Ur metinleri⁷⁶³ ve Eski Asur'da⁷⁶⁴ *NIBRU^{ki}*, Eski Babil'de⁷⁶⁵ *URU NIBRU^{ki}* ve *Ni-pu-ru*, Orta Asur-Orta Babil'de⁷⁶⁶ *EN.LİL^{ki}* ve *ú.a.nibru^{ki}.a* şeklinde geçen bu yer adı, modern Nuffar ile bir tutulmaktadır.⁷⁶⁷

Nurrugu

RIMA 1, 53, 17'de *Nu-ur-ru-g^{ki}* yazılışı ile geçmekte ve Diclenin yukarısında, Karanā yakınında, Musul'un batısında, T. °Afar ve Dicle arasında aranmaktadır.⁷⁶⁸

⁷⁵³ Nashef, 1991: 89.

⁷⁵⁴ Eidem, 1995: 195.

⁷⁵⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 284-285, del Monte, 1992: 112-113.

⁷⁵⁶ Marín, 2001: 209.

⁷⁵⁷ Groneberg, 1980: 178.

⁷⁵⁸ Nashef, 1982: 206-207.

⁷⁵⁹ Groneberg, a.g.e.: 209.

⁷⁶⁰ Bayram, 1997, s. 57, Ayrıca bkz. Nashef, 1982: 89, 159-160

⁷⁶¹ Nashef, 1991: 89, 159-160.

⁷⁶² Edzard ve Farber ve Solberger, 1977: 128-129.

⁷⁶³ Edzard ve Farber, 1974: 140-146.

⁷⁶⁴ Nashef, a.g.e.: 90

⁷⁶⁵ Groneberg, a.g.e.: 179.

⁷⁶⁶ Nashef, 1982: 208-209.

⁷⁶⁷ Groneberg, a.g.e.: 179, Nashef, 1991: 90, 160.

⁷⁶⁸ Groneberg, a.g.e.: 182.

P

Parkada *

Eski Asurca bir metinde; Kt a/k 1202 envanter numaralı metnin 3. satırında *i-na Pá-ar-kà-da* şeklinde geçmektedir.⁷⁶⁹ Bu yer adının, Boğazköy metinlerinde geçen, Halep civarına lokalize edilen ve Parga ya da Parka telaffuzlarıyla kaydedilen yerle ilgisinin olmadığı belirtilerek, Kaniš kārūm'unun bir kararı olan Kt a/k 1202 nolu metnin içerisinde geçmesi sebebiyle, Kaniš'e yakın ya da bağlı bir yer olması gerektiği ifade edilmektedir.⁷⁷⁰

Pēdin *

Bakır ticareti ile alakalı Kt 75/k 71 nolu metnin, 1. satırında *i-na Pé-e-dí-in* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁷⁷¹ Metinde, Tišmurna ve Kuburnat yer adları ile beraber geçen ismin *pé* hecesini *pí*, *dí* hecesini *tí* okumak suretiyle Pītīn olarak da değerlendirilebileceği belirtilmektedir. İsmin bu hâliyle, Hititçe metinlerde geçen Pitina ile idantifikasyonunun biraz daha mümkün olacağı ve Kuburnat'a yakın bir yer olması gerektiği ifade edilmektedir.⁷⁷²

⁷⁶⁹ Bayram, 1997: 50.

⁷⁷⁰ Bayram, a.g.m.: 50.

⁷⁷¹ Bayram, a.g.m.: 50-51.

⁷⁷² Bayram, a.g.m.: 50.

Q

Qabrā

İsim Eski Asur'da; TC 3, 112, 5'de *a-na Qá-áb-ra*, RIMA 1, 65: [1001], 14'de *Qa-ab-ra-a^{ki}* ve RIMA1, 64 3 iii' 2'de memleket adı olarak *ma-a-at Qa-ab-ra-a^{ki}*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁷⁷³ *KUR Qáb-ri-e*, Eski Babil'de⁷⁷⁴ *Qa-ab-ra-a^{ki}* ve *Qa-ba-ra-e^{ki}* fonetik yazılışlar ile geçmekte, Orta Babil'de Kapra telaffuzu ile kaydedilmektedir.⁷⁷⁵ TC 3, 112 nolu metinde Haqa yer adıyla birlikte geçen bu yer Küçük Zap civarında, modern Altın Köprü'ye yakın bir yerde⁷⁷⁶ aranmakta ve Tepe Ya'qub ile bir tutulmaktadır.⁷⁷⁷

Qatan

Kt k/k 4⁷⁷⁸, 11'de *ša Qá-ta-an* yazılışı ile geçmekte olup, Orontes'in Qatna / Mişrife ile idantifiye edilebileceği belirtilmektedir.⁷⁷⁹ Metinde ayrıca Kuzzu memleketi, Haran, Zibuhuliwe ve Haššu yer adları da geçmektedir.

Qa~~æ~~arā

Eski Asur'da⁷⁸⁰ *i-na Qá-æá-ra* ve *i-na Qa-at-ra-a*, Eski Babil'de⁷⁸¹ *URU Qá-æá-ra^{ki}* ve *Ištar Qà-tà-ra^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil metinlerinde⁷⁸² ise *URU Qa-æá-ra* şeklinde örneklerini daha da çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur.

⁷⁷³ Marín, 2001: 223.

⁷⁷⁴ Groneberg, 1980: 187.

⁷⁷⁵ Marín, a.g.e.: 223.

⁷⁷⁶ Nashef, 1991: 159.

⁷⁷⁷ Charpin ve Ziegler, 2003: 273.

⁷⁷⁸ Hecker, 1990, s. 45.

⁷⁷⁹ Nashef, a.g.e.: 91, 159.

⁷⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 91-92.

⁷⁸¹ Groneberg, a.g.e.: 190.

⁷⁸² Nashef, 1982: 221.

-ra sonekiyle biten bu yer adının kökünün belki Kata+kata mükerrer adıyla bir araya getirilmiş olabileceği belirtmekte⁷⁸³, Kuzey Mezopotamya'da aranmakta⁷⁸⁴ ve T. ʿafar'ın güneyindeki T. ar-Rimāh ile idantifiye edilmektedir.⁷⁸⁵ Ayrıca, Mari metinlerinde de önemli bir merkez olarak görülen şehrin, ARM 4 29'a göre Ekallātum şehrinden iki günlük mesafede bulunduğu belirtilmekte ve Kt g/k 199 nolu metne göre ikinci güzergâhta, yani Asur'dan sonraki ikinci istasyon olduğu ifade edilmektedir.⁷⁸⁶

Qaṣṣara, BIN 4, 193, TC 3, 163, CCT 3, 44c ve prag 804 nolu metinlerde güzergâh sıralaması içinde görünmektedir. Bu metinlere göre şöyle bir tablo oluşturabiliriz.

BIN 4, 193	TC 3, 163	CCT 3, 44c	I 804
Sadduātum			
Razamā 1	Razamā 1		
Abidiban	Abidiban		
			Xhazum
Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā
	Taraqum	Taraqum	
	Abum	Abum	Abum
		Amaz	
		Nahur	
		Abrum	
		Haqa	

Tablo 4

⁷⁸³ Bilgiç, 1946: 395-396.

⁷⁸⁴ Veenhof, 1972: 240, n. 422, Bilgiç ve Bayram, 1995: 78.

⁷⁸⁵ Nashef, 1991: 160, Charpin ve Ziegler, 2003: 275.

⁷⁸⁶ Günbattı, 2002: 85.

R

Ragama

İsim, Kt c/k 1615, 12'de *[ij]-Ra-ga-ma* yazılışı ile geçmektedir. Ragama'nın Badna'ya giden bir yol üzerinde olduğu belirtilmekte ve Asur metinlerinde geçen Ragmi (T.ar- Timah RGTC 5, 224) ile kıyaslandığı, ayrıca Eski Babilce Ranka ile karşılaştırıldığı ifade edilmektedir.⁷⁸⁷

Razamā 1

CCT 1, 42a metnine göre *Razamā ša Bura-[x-y]* ve *Razamā ša Uihakim* olarak iki Razamā'nın varlığı kabul edilmektedir. Bunlardan ilki Eski Asur metinlerinde; BIN 4, 193, 8'de *i-na Ra-za-ma*, CCT 1, 42a, *i-na Ra-za-ma ša Bu-ra-ma-ta*⁷⁸⁸, Eski Babil'de⁷⁸⁹ ise *māt Ra-za-ma-a^{ki}* ve *Ra-za-ma^{ki}* yazılışı ile kaydedilmiştir.

Razamā'nın, *-ma* sonekli yer adlarından biri olarak, daha ziyade güneydoğu ve Doğu Anadolu'ya âit yer adlarının kaydedildiği Mari mektuplarında zikredildiği belirtilerek, CCT I, 42a metninden başka kaydedildiği diğer metinlerde yalnız başına Razamā diye geçmesinden, her iki Razamā'nın birbirine çok yakın oldukları ve bu iki şehrin Diyarbakır havalisinde aranmasının daha isabetli olacağı belirtilmektedir.⁷⁹⁰ Ayrıca, Razamā 1'in, Qa^{æææ}arā ve muhtemelen T. al-Rimāh'la bir tutulan ve Qa^{æææ}arā'dan çok uzak olmayan Karana civarında olması gerektiği⁷⁹¹, bunun yanında T. al Rimāh'ın güneydoğusuna veyâ kuzeybatısına lokalize edilebileceği, her iki Razamā'nın da Asur'dan kuşuçu mu takriben 150 km kuzeybatıda aranabileceği belirtilmektedir.⁷⁹²

⁷⁸⁷ Nashef, 1991: 93.

⁷⁸⁸ Ulshöfer, 1995: 249.

⁷⁸⁹ Groneberg, 1980: 196.

⁷⁹⁰ Bilgiç, 1946: 394-396, 412.

⁷⁹¹ Garelli, 1963, s. 83 vd.

⁷⁹² Veenhof, 1972: 240.

Bir başka görüşe göre ise, seyahat metinlerinde Razamā 1'in, Kaniş'e doğru ana rotada üçüncü istasyon olarak görüldüğü, Šadduwatum ile Abidiban arasında olduğu ve T. Huwaiš ve T. ar-Rimāh arasında, Asur'un kuzey batısında aranan Razamā 2'den farklı bir yerde olduğu belirtilmekte⁷⁹³ ve en son lokalizasyon teklifine göre T. Hawa ile bir tutulmaktadır.⁷⁹⁴

Razamā 2

Eski Asur'da; BIN 4, 124, 4 ve TC 3, 163, 18'de *i-na pá-tí ša Ra-za-ma*, CCT 1, 42a, 13'de *i-na Ra-za-ma ša Ú-ha-ki-im* ve VAT 9295, x+10'da ise *iš-tù Ra-za-ma* fonetik yazılışları ile kaydedilmektedir. Eski Babil'de⁷⁹⁵ ise *Ra-za-ma'* ve *URU^{ki} Ra-za-ma* şeklinde geçmektedir. Razamā 2, T. ^cafar⁷⁹⁶ ve şüpheli olarak T. Abta ile bir tutulmaktadır.⁷⁹⁷

Aşağıda sunduğumuz tablo, Qa^{æææ}arā'dan sonra ikinci bir güzergahın varlığına işaret etmektedir. Yani Razamā 1'den gelip Abum'a giden yol, Qa^{æææ}arā'dan hemen sonra Razamā 2'ye doğru dönmekte ve yolun devamında Kaluzanum ile Adubazum şehirlerine ulaşılmaktadır. Buna göre, Razamā 2 ana güzergâh üzerinde olmamalıdır.

Belgelere göre Razamā1 ile Adubazum arasında şöyle bir güzergâh sıralaması yapılabileceğini düşünmekteyiz: Razamā1→ Abidiban→ Qa^{æææ}arā→ Razamā 2 (T. ^cafar)→ Kuluzanum → Adubazum (T. Leilan). (Bkz. Tablo 5).

⁷⁹³ Nashef, 1991: 93.

⁷⁹⁴ Charpin ve Ziegler, 2003: 275.

⁷⁹⁵ Groneberg, 1980: 197.

⁷⁹⁶ Nashef, a.g.e.: 159.

⁷⁹⁷ Charpin ve Ziegler, a.g.e.: 275.

BIN 4, 193	TC 3, 163	CCT 3, 44c	I 804	CCT I 42a
Sadduātum				
Razama	Razamā			Razamā 1
Abidiban	Abidiban			
			Khazum	
Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā	Qaṣṣarā
				Razamā2
	Taraqum	Taraqum		
				Kaluzanum
				Adubazum
	Abum	Abum	Abum	
		Amaz		
		Nahur		
		Abrum		
		Haqa		

Tablo 5

S

Sadduātum

BIN 4, 193, 6'da *i-na Sá-du-a-tí-im*, TC 3, 163, 6'da ise *i-na Sá-du-a-tim* şeklinde yazılışlarıyla kayıtlı bu yer adı, Eski Babil'de⁷⁹⁸ *Sa-an-du-wa-tim*^{ki} şeklinde geçen Sanduwatum ile karşılaştırılabilir. Sadduātum'un, Kaniş anayolu üzerinde ve Asur'dan sonraki ilk istasyon gibi görüldüğü ve Asur'dan yaklaşık 20 km uzaklıkta Dicle'nin batı sahiline, T. Huwaiş'e lokalize edildiği, ayrıca T.as-Sa ˆdīya ile özdeşleştirilmek istenildiği ifade edilmektedir.⁷⁹⁹ Bu yer adı BIN 4, 193 nolu metinde, Sadduātum → Razama → Abidiban → Qaææarā güzergâh sıralamasında gözükmektedir.

Sahrudana

İsim CCT 6, 24d nolu metnin 16. satırında *^dEn-líl-ba-ni DUMU Sá-ah-ru-da-na-i-im* "Sahrudana'lı Enlil-bani" şeklinde aidiyet ekli olarak geçmektedir.⁸⁰⁰ Metinden bu yerin lokalizasyonuna yönelik herhangi bir bilgi edinilememektedir.

Sahuldum → Habba

Sam'al

Kt c/k 441, 2'de *ú-ha-ri-im ša Sá-am-a-al* ve TMH 1, 11c, 14'de aidiyet ekli *Ša-am-a-lim* yazılışı ile geçmektedir. Ayrıca, Eski Babil'de⁸⁰¹ *DUMU Si-im-a-al* şeklinde geçen Sim'al ve belki, Orta Asur-Orta Babil⁸⁰² metinlerinde *URU Sa-am-ma-al-lu* yazılışı ile görülen Sammalu yer adları ile karşılaştırılabilir. Bu yer Zincirli'ye lokalize edilen geç dönem Sam'al ile bir tutulmak istenmektedir.⁸⁰³

⁷⁹⁸ Groneberg, 1980: 202.

⁷⁹⁹ Nashef, 1991: 159.

⁸⁰⁰ Nashef, a.g.e.: 95.

⁸⁰¹ Groneberg, a.g.e.: 202.

⁸⁰² Nashef, 1982: 228.

⁸⁰³ Nashef, 1991: 159.

Sasu

Eski Asur metinlerinde *Sà-sú-e-im* şeklinde aidiyet ekli bir yazılışa sahip⁸⁰⁴ bu yer adı hakkında bir bilgi edinilememektedir.

Sawit

Eski Asur metinlerinde⁸⁰⁵ *ma-at Sá-wi-id* ve *URUDU za-ku-ú-um ša ma-at Ša-wi-id* yazılışlarıyla bir memleket, *Sà-wi-da-šu* geçişi ile de bir şahıs adı olarak geçmektedir. Bu yer adı, Eluhut / Luhuti / Qinnesrîn'in 60 veyâ 70 km. güneybatısındaki bölge ile idantifiye edilmekte, ayrıca Eski Babil itinerar metinlerindeki Samue ile de bir tutulmak istenmektedir.⁸⁰⁶ Bir başka görüşe göre ise, Turhumit sınırında bir bölgede olabileceği belirtmektedir.⁸⁰⁷ Bir mahkeme tutanağı olan Kt v/k 13 metninde, Wahšušana ve Šalatuar ile geçmesi ve kararın Upe wabartum'u tarafından kaydedilmiş olması nedeniyle, Sawid'in de bu bölgede aranabileceğini düşünmekteyiz.

Sibuha

İsim, Mama kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş kralı Waršama'ya yazdığı tarihi bir mektup olan Kt g/t 35 nolu metnin 7. satırında *Sí-bu-ha-i-a-am* ve 13. satırında *Sí-bu-ha-i-ú-um* şeklinde aidiyet ekli olarak geçmektedir.⁸⁰⁸ Metinde geçen Kaniş kralı Waršama'ya ait "kölen Sibuhalı'yı teskin ediyor musun?" ifadesi ile Mama kralı Anum-Hirbi'nin "Benim köpeğim Sibuhalı diğer šarru'larla münakaşa ediyor mu?" cümlesi, bu yerin Mama krallığına bağlı bir tâbi kral tarafından yönetildiğini ve Mama devleti sınırları içerisinde olduğunu göstermektedir.⁸⁰⁹

⁸⁰⁴ Nashef, 1991: 96.

⁸⁰⁵ Nashef, a.g.e.: 96.

⁸⁰⁶ Nashef, a.g.e.: 97.

⁸⁰⁷ Dercksen, 1996: 15.

⁸⁰⁸ Balkan, 1957: 32-34.

⁸⁰⁹ Ayrıca bk. Balkan, a.g.e.: 32-34.

Silu'una

Bu isim BIN 6, 226B, 12'de *a-na SÍ-lu-ú-na*, BIN 6, 226A, 11'de *i-na SÍ-lu-ú-na* ve BIN 6, 193, 4'de aidiyet ekli olarak *SÍ-lu-na-um* yazılışı ile geçmektedir. İsmin bu geçişinin Sitluna adının ilk formu olduğu ileri sürülmektedir.⁸¹⁰

Sitluna

İsim, CCT 2, 18, 26'da *e-me-ri SÍ-it-lu-ni-e*, TC 3, 61, 10'da *SÍ-it-lu-ni-a-am* ve Kt k/k 129⁸¹¹, 4'de *UDU SÍ-it-lu-ni-ú-um* şeklinde aidiyet ekli yazılışlara sahiptir. CCT 2, 18 ve Kt k/k 129'da "koyun" kelimesi ile geçen bu şehir, hayvancılığın yoğun yapıldığı bir yerleşim merkezi olabilir. Sitluna ve Silu'una'nın aynı yer olabileceği, bunu da Hititçedeki *t/l* değişimi ile de karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁸¹²

øupana

Prag 683 nolu metnin 29. satırında *a-øú-pá-na* yazılışı ile geçen bu yer hakkında metinden bir bilgi edinilememektedir.

Suze *

İsim Kt n/k 572⁸¹³, 10'da *lu-bu-ša-am Sú-zi-e-a-am* ifadesi içerisinde aidiyet ekli yazılış ile geçmektedir. İyi cins elbise üretilen bir yer olarak değerlendirilen Suze'nin, ek ve kökü tayin edilemeyen mimasyonsuz yer adlarından biri olduğu belirtilmektedir.⁸¹⁴ Ayrıca, Sizüm, Sisium ve Sîs ile identifikasyonunun yapılabilmesi ve Kozan'a lokalize edilebileceği ileri sürülmektedir.⁸¹⁵

⁸¹⁰ Nashef, 1991: 96-97.

⁸¹¹ Hecker, 1993: 290.

⁸¹² Nashef, a.g.e.: 97.

⁸¹³ AKT II, 1995: 47.

⁸¹⁴ Bayram, 1994: 222-223.

⁸¹⁵ Bayram, 1997: 51.

Š

Ša

Bu yer adı, Kt k/k 4 nolu metnin 22. satırında *i-na a-lim Ša-x-mi-im* yazılışı ile geçmekte ve lb katı yer adlarından biri olarak belirtilmektedir.⁸¹⁶ Metinde ayrıca Kuzu memleketi, Haran, Zibuhuliwe ve Haššu yer adları da geçmektedir.

Šabu'a

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir metin olan Kt a/k 1165⁸¹⁷, 18-19'da *i-ma-at Ša-ar-la Ša-bu-a-i-ú* "Šarla memleketinde Šabua'lılar" ifadesi içinde geçmektedir.

S. Bayram, Kemal Balkan'ın "Mektup" adlı eserinde "Bū'a'lılar" diye okuduğu ismin, aynı metnin tamamının ele alındığı AKT I'de 78 nolu vesikada doğru olarak "Šabu'a'lılar" diye okunduğunu, kendisinin de buna iştirak ettiğini sebepleriyle açıklamaktadır. S. Bayram, Šabu'a'nın, Hititçe metinlerdeki Šapuwa ile ses benzerliğini vurgulayarak, Šapuwa'nın Šapa ile idantifiye edilebileceğini⁸¹⁸, Šapa'nın ise, Kızılırmak kavsini batısında veyâ Şebinkarahisar olabileceğine dâir tekliflere dikkat çekmektedir. S. Bayram ayrıca, AKT I 78 nolu vesikada beraber zikredildikleri Burušhattum ile *Wahšušana*'nın da Kızılırmak kavsi dışında olduğunun kabul edildiğini belirterek, Šabu'a'nın hem bu şehirlerle aynı bölgede olabileceğine hem de Hititçe metinlerdeki yazılışlarıyla Šapuwa veyâ Šap(p)a ile idantifiye edilebileceğine temas etmektedir. İsmi -uwa sonekli yer adlarından biri olması sebebiyle bu tür isimlerin orta ve ortadoğu Anadolu'ya lokalize edilmek istendiğini söylemektedir.⁸¹⁹

⁸¹⁶ Nashef, 1991: 98.

⁸¹⁷ AKT I, 1990: 95.

⁸¹⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 350.

⁸¹⁹ Bayram, 1997: 51-52.

Šahawatrua

Anadolulu şahıslar arasında düzenlenmiş ve tarla satışı ile alâkalı bir metin olan Kt k/k 37⁸²⁰ nolu belgede *i-na Ša-ha-wa-at-r[u-a]* ve *i-na Ša-hi-wa-at-ru-a* yazılışları ile geçmektedir. Metinden bu yerin lokalizasyonuna dair bir bilgi edinilememektedir.

Šahhania *

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir mektup olan Kt n/k 578 envanter numaralı metnin, 7-8. satırlarında *a-dí Ša-ha-ni-a-nim* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁸²¹ İsim, *-iia* sonekli yer adlarından biri olarak değerlendirilmekte ve “timar, has; yurtluk, malikâne” manalarına gelen Hititçe *šahhan-* köküyle irtibatlandırmaktadır.⁸²² Bu yer adı Hitit metinlerinde ^{URU}*Ša-ah-ha-ni-ia* ve ^{URU}*Ša-ha-ni'-ia* yazılışlarıyla geçmekte⁸²³, ayrıca Hulaya nehri ve Kibistra/Ereğli arasında, Karadağ ile bir tutulmaktadır.⁸²⁴

Šahišun-

İsim geçtiği bütün metin yerlerinde *Ša-hi-iš-nu-ma-an*, *Ša-hi-iš-ga-an* ve *Ša-hi-šu-nu-mi-in* şeklinde şahıs adı olarak görülmektedir. Šahišnuman/Šahišunumin’in şahıs adlarının *-uman* sonekine sahip olmaları nedeniyle, Šahišgan ile bağlantısının şüpheli olduğu belirtmektedir. Šahiš unsurundan sonra “n” konsonunun olmaması bizim de aynı kanaate sahip olmamızın gerekçesidir. Buradaki Šahišgan’ı ayrı bir yer adı olarak değerlendirmek gerekir ya da ismin Šahiš’ten sonraki unsurunu *-numan* olarak değerlendirmeli, diğerindekini ise *-gan*.⁸²⁵

⁸²⁰ Nashef, 1991: 98.

⁸²¹ AKT II, 1995: 88.

⁸²² Bayram, 1997: 52.

⁸²³ del Monte ve Tischler, 1978: 328, del Monte, 1992: 133.

⁸²⁴ del Monte, a.g.e.: 133.

⁸²⁵ Nashef, a.g.e.: 98.

Šakdunuwa

Eski Asurca metinlerde *Ša-ak-du-nu-a* ve *Ša-ak-du-nu-wa* şeklinde şahıs adı olarak görülen isim⁸²⁶, Hititç metinlerinde⁸²⁷ *HUR.SAG Ša-ak-du-nu-wa* ve *HUR.SAG Ša-ku-du-nu-wa* yazılışlarıyla dağ adı Šak(u)tunuwa ile irtibatlandırılmaktadır. Ayrıca, Karadağ ile Yıldız dağı'ndan Deveci dağı'na giderken ki dağ silsilesinde aranmaktadır.⁸²⁸

Šalahšua

Bu yer adı Eski Asur metinlerinde; KTS 1, 12, 4'de *Ša-lá-ah-šu-a*, ICK 2, 337'de aidiyet ekli olarak *Ša-lá-ah-šu-a-i-ú* ve *Ša-lá-ah-šu-a-i-e*, Kt n/k 564⁸²⁹, 9-10, 21-22'de *pá-zu-ur-tám ša Ša-la-ah-šu-a* yazılışlarıyla geçmektedir. Hitit metinlerinde⁸³⁰ ise ^{URU}*Šal-la-ah-šu-wa-aš*, ^{URU}*Šal-la-ah-ha-šu-wa* ve ^{URU}*Šal-la-ah-šu-wa* şeklinde kaydedilmektedir.

OIP 27 metninden bir sarayı olduğunu bildiğimiz Šalahšua, Kt 91/k 148 nolu metne göre kārūm merkezidir. ATHE 62 nolu metne göre ise, Luhuzattia ve Hurama ile birlikte, Kaniš kraliçesinin kaçakçılığın önlenmesi hususunda mektup yazdığı şehirlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaçakçılığın diğer şehirlere göre daha çok yapıldığı bir yer olan bu şehir, Timelkia ve Hurama arasına lokalize edilmekte⁸³¹ ve genellikle Hurama ile birlikte geçmesi nedeniyle bu şehir çevresinde aranmaktadır⁸³². Ayrıca, Elbistan yakınlarında olabileceği de belirtilmektedir.⁸³³

⁸²⁶ Nashef, 1991: 99, bkz. Garelli, 1963: 159.

⁸²⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 331.

⁸²⁸ del Monte, 1992: 133-134.

⁸²⁹ AKT II, 1995: 27-28.

⁸³⁰ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 332.

⁸³¹ Nashef, 1987: 69, Yılmaz (Gül), 2001: 42.

⁸³² Bilgiç, 1946: 397, Forlanini, 1985: 67.

⁸³³ Garelli, 1963: 110.

Šalatu(w)ar

Eski Asur metinlerinde *Ša-lá-tù-ar, i-na Ša-lá-tù-a-ar, i-na Ša-la-tí-wa-ar* ve *wa-bar-tum ša Ša-lá-tù-ar* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlarla kaydedilmektedir.⁸³⁴ Bu yer adı Hitit metinlerinde⁸³⁵ ise ^{URU}*Ša-la-tí-wa-ra* ve ^{URU}*Ša-la-tí-wa-ar* yazılışlarıyla geçmektedir. Šalatu(w)ar, Kültepe metinlerinde wabartum'u olduğu tespit edilen, -ar son ekli yer adlarından biridir.⁸³⁶ Kültepe'nin hem II. tabakası hem de Ib tabakası wabartumları arasında⁸³⁷ gösterilmektedir. Metinlerden şehrin rahibi, šāqil dātim, beruttum'u ve sikkatum'u olduğu anlaşılmaktadır.

Šalatu(w)ar'ın çoğu kez Wahšušana ile birlikte geçmesi dikkate alınarak, bu şehrin Wahšušana şehrine wabartum'unun ise, Wahšušana kārūm'una tâbi olduğu söylenmektedir. Ayrıca başta Anitta'nın tarihî metni olmak üzere Hitit metinlerinde geçen ve Kızılırmak kavsi içerisinde aranan Kuššara, Neša, Zalpa ve Hulaš (=Kızılırmak) ile birlikte anılması sebebiyle de, Orta Kızılırmak çevresinde aranması gerektiği belirtilmektedir.⁸³⁸

Bunun yanında, BIN IV 35 nolu vesikaya göre, "Wahšušana'dan Buruštattum'a giden kervanların Šalatu(w)ar yolunu kullandıkları, Šalatu(w)ar'ın Wahšušana - Buruštattum yolu üzerinde, belki Hasan Dağı eteklerinde olabileceği ve Halwadin'in güneyindeki Salaberina⁸³⁹ ile bir tutulabileceği de söylenmektedir."⁸⁴⁰

⁸³⁴ Nashef, 1991: 100-101.

⁸³⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 333-334.

⁸³⁶ Bilgiç, 1945-51: 12.

⁸³⁷ Bilgiç ve Bayram, 1995: 36-39, Bayram, 1997: 64.

⁸³⁸ Bilgiç, 1946: 403-404, Bilgiç, 1945-51: 22.

⁸³⁹ Umar, 1993: 697'de, Peutinger Tablosuna göre, Aksaray'dan Bor dolaylarına uzanan yolda, Aksaray'dan 20 mil ilerde bir köy ya da kasaba olduğunu belirtmekte, Ramsay, 1960: 399'da ise bu yer için meçhuldur demektedir.

⁸⁴⁰ Lewy, 1947: 15.

Bu görüşlerin dışında, Šalatu(w)ar'ın, Wahšušana - Buruštattum arasında, fakat aynı güzergâhta yer almadığı vurgulanmakta, Wahšušana'dan Buruštattum'a iki farklı güzergâhtan gidilmesi tabii bir engele bağlanmakta, bu engelin de Tuz Gölü olduğu ileri sürülmektedir.⁸⁴¹ (Harita 6). Kaçakçılık için kullanılan yollardan (harrân sūki/annim) birinin de Timelkia ile Šalatu(w)ar arasında olduğu belirtilmekte, Timelkia'dan Šalatu(w)ar'a gitmek için hareket eden bir kervanın ya harrân sūki/annim'i takip etmek, ya da Hurama şehrinden geçmek suretiyle Šalatu(w)ar'a ulaşılacağı ileri sürülmektedir.⁸⁴² Ayrıca, "Tuz gölünün kuzeyindeki Turhumit'ten Buruštattum'a giden yolun Tuhpia, Wahšušana ve Šalatu(w)ar'dan geçtiği, bu yolun yaklaşık dört günde tamamlanabildiği" ifade edilmektedir.⁸⁴³

Bu görüşlerin yanında Šalatu(w)ar'ın; orta Kızılırmak çevresinde⁸⁴⁴, Wahšušana (=Niğde) ve Tuz Gölü arasında⁸⁴⁵, Kaniš'in güneybatısında⁸⁴⁶, Konya ovasının güneydoğusunda bulunan Karaman bölgesi civarında⁸⁴⁷, Tuz Gölü'nün batısında⁸⁴⁸, Wahşusana yakınlarında ve Cihanbeyli'nin kuzeyindeki Yeniceoba çevresinde⁸⁴⁹, Šalatu(w)ar Ülkesinin Haymana bölgesinde, şehri ise Külhöyük olduğuna dair çeşitli görüşler de mevcuttur.⁸⁵⁰

Wahšušana kārūm'unun Kaniš kārūm'una yazdığı 83/k 117⁸⁵¹ no'lu mektup Šalatu(w)ar wabartum'unun Wahšušana kārūm'una bağlı olduğunu gösteren önemli bir vesikadır. Bu vesikada, Ulama ve Šalatu(w)ar wabartumları, Wahšušana kārūm'undan Buruštattum'daki meselenin halledilmesini istemektedirler. Wahšušana kārūm'u da sorunu halletmek için

⁸⁴¹ Günbattı, 1987: 479-480.

⁸⁴² Veenhof, 1972: 312.

⁸⁴³ Dercksen, 1996: 13.

⁸⁴⁴ Goetze, 1957: 68.

⁸⁴⁵ Garelli, 1963: 124.

⁸⁴⁶ Veenhof, a.g.e.: 335.

⁸⁴⁷ Mellart, 1982: 29-31.

⁸⁴⁸ Forlanini, 1985: 48.

⁸⁴⁹ Forlanini, a.g.m.: 67.

⁸⁵⁰ Ertem, 1995: 86-87.

⁸⁵¹ Günbattı, a.g.m.: 479-480.

iki habercinin Ulama yolundan, iki habercinin de Šalatu(w)ar yolundan Buruštattum'a gönderildiğini ve oradan gelen karar hakkında Kaniš kārūm'unu haberdar edeceklerini söylemektedir.

Yayınlanmış üç metin Šalatuwar'ın yeri hususunda önemli bilgiler içermektedir. Bu metinlerden ilki, bir tüccarın Šalatu(w)ar'dan başlayıp, çeşitli şehirlerde yaptığı harcamalar hakkında bilgi veren Kt n/k 1582⁸⁵² nolu belgedir. (Harita 1). Söz konusu tüccar, Šalatu(w)ar'da yaptığı harcamaları sayarken, metnin 9-10. satırlarında "5 mina bakır köprü (geçişi) için ödedim" ifadesini kullanmaktadır. Diğer metin, Kt t/k 1⁸⁵³'dir. Burada Šalatu(w)ar'dan çıkıldıktan sonra nehrin kıyısında 2,5 mina bakır tartıldığı, daha sonra da kendisini nehrin kıyısına kadar götüren kılavuza (değirmenciye) 10 mina bakır ve gemiciye 1 (mina) bakır ödendiği belirtilmektedir. Ayrıca bu metinde geçen perdum'un, Wahšušana-Šalatu(w)ar-Buruštattum üçgeninde elde edildiği anlaşılmaktadır.⁸⁵⁴ Son metin ise AKT III, 34⁸⁵⁵ nolu belgedir. İlgili satırlarda, Wahšušana'dan Šalatu(w)ar'a kadar yapılan harcamalar sıralandıktan sonra, köprüden geçiş için her bir eşek başına para ödendiği belirtilmektedir.

Görüldüğü gibi, hem Wahšušana ile Šalatu(w)ar arasında hem de Šalatu(w)ar ile Buruštattum arasında bir köprü olduğu anlaşılmaktadır. Yani, bu üç şehirden muhtemelen ikisinin Kızılırmak nehrinin aynı tarafında, diğerinin ise karşı tarafında olduğu anlaşılmaktadır. Büyük bir ihtimalle Buruštattum ve Šalatuwar Kızılırmak kavsinin dışında, Wahšušana içinde kalmakta ve Šalatuwar ile Wahšušana komşu olup, Kızılırmak bu iki şehir arasında sınırı teşkil etmektedir.

⁸⁵² Çeçen, 1990: 139.

⁸⁵³ Sever, 1990: 467-479.

⁸⁵⁴ Sugiyama, 1997: 12.

⁸⁵⁵ AKT III, 1995: 52-53.

Šaluwanta, Šaluwatta

Eski Asurca metinlerde *Ša-lu-wa-an-ta*, *Ša-lu-wa-ta*, *Ša-lu-a-ta* ve *Ša-li-a-ta* yazılışlarıyla şahıs adı olarak görülen isim⁸⁵⁶, Hititçe metinlerde *KUR Ša-lu-wa-an-ti-ja-aš* şeklinde ülke, *HUR.SAG Ša-lu-wa-an-ta-aš* ve *HUR.SAG Ša-lu-wa-an-ta* yazılışlarıyla da dağ adı olarak geçmektedir.

Šam'al → Sam'al

Šamaha

Bu yer adı Kt 83/k 263, 1-2'de *DAM ^mI-na-ar Ša-ma-ha-a* şeklinde aidiyetli yazılışla kaydedilmiştir.⁸⁵⁷ Hitit metinlerinde ise *^{URU}Ša-am-ma-ha* şeklinde görülmektedir.⁸⁵⁸

Šamna

Eski Asur metinlerinde, *Ša-an-nu-ma-an*, *Ší-im-nu-ma-an* şeklinde erkek şahıs adı, *Ša-am-na-ah-šu-šar* ve *Ša-am-na-ni-kà* yazılışlarıyla da bayan şahıs adı olarak geçmektedir.⁸⁵⁹ İlgili metinlerin sadece birinde *i-na A-lim^{ki} Ša-am-na* geçişi ile yer adı olarak kaydedilmektedir.

Šamuha

Eski Asur metinlerinde⁸⁶⁰ *sà-ha-ar-tí ša Ša-mu-ha* ve *a-na Ša-mu-ha ú Ku-ša-ra*, Hitit metinlerinde⁸⁶¹ *^{URU}Ša-mu-ha-an*, *^{URU}Ša-mu-hi* ve *^{URU}Ša-mu-u-ha*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁸⁶² ise *^dIŠKUR ^{uru}Ša-m[u-ha]* ve *^dIš-tár ^{uru}Ša-mu-ha* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılaşlara sahiptir. Kültepe II. tabaka wabartum'u olan⁸⁶³, sonraki dönemde Ib tabakası kârumları arasında gösterilen⁸⁶⁴ bu şehirde, VAT 6209'a göre bir de saray

⁸⁵⁶ Nashef, 1991: 101, bkz. Garelli, 1963: 159, Laroche, 1966: 155, 277.

⁸⁵⁷ Bayram, 1997: 53.

⁸⁵⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 337, del Monte, 1992: 136.

⁸⁵⁹ Nashef, a.g.e.: 103.

⁸⁶⁰ Nashef, a.g.e.: 102.

⁸⁶¹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 338, del Monte, a.g.e.: 137.

⁸⁶² Marín, 2001: 263.

⁸⁶³ Larsen, 1976: 239.

⁸⁶⁴ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

bulunmaktadır. Šamuha'nın, Hitit belgelerinde Yukarı Ülke olarak geçen ve bugün genellikle Sivas ile Erzincan arasında olduğu kabul edilen bölgede yer aldığı, ayrıca idarî ve askerî bir merkez olan şehrin etrafının surlarla çevrili olduğu ve erzak sevkiyatını konu eden bir vesikaya göre nehir kıyısında bulunduğu anlaşılmaktadır.⁸⁶⁵

Šamuha'nın Divriği⁸⁶⁶ veya Malatya⁸⁶⁷ olabileceğine dair görüşler bulunmasına rağmen, Arslantepe kazılarında şimdiye kadar Eski Hitit ve daha önceki çağlara âit hiçbir açık iz bulunamaması ve Asur kaynaklarının Malatya ile Meliddu'nun (klâsik Melitene) aynı olduklarını teyit eden bilgiler içermesi sebebiyle, burasının doğrudan doğruya Malatya ile aynı sayılmasına imkân olmadığı belirtilmektedir.⁸⁶⁸

Šamuha'nın yeri konusunda, güneyden kuzeye yapılan bir seyahat esnasında çeşitli şehirlerde yapılan masrafları konu edinen Kt 92/k 3⁸⁶⁹ nolu belge önemli bilgiler vermektedir. Metinde sırasıyla Hurama → Luhuzattia → [x x] → Šamuha → Hatipitra → Kutia → Karahna ve Kuburnat'ta yapılan harcamalar kayıtlıdır. Bu belgede Luhuzattia'dan sonra belirtilen yer adı kırıktır. Metindeki yer adlarının sıralamasına bakıldığında kırık olan bu ismi Tegarama olarak ? tamamlayabiliriz (Harita 5). Metinde Šamuha'ya varmadan önce köprü geçişi için yapılan bir ödemeden bahsedilmektedir. Buna göre; yukarıda değindiğimiz Hitit belgesinde geçen Šamuha'nın bir nehir kıyısında olduğu bilgisi, Eski Asurca metindeki köprü geçişi için yapılan ödeme ile de teyid edilmektedir.

Hem Eski Asur, hem de Hitit belgesine göre; bir nehir kenarında aranması gereken Šamuha, Sivas yakınlarındaki Maltepe ile aynı yer olabilir.

⁸⁶⁵ Yiğit, 1989: 5 vd.

⁸⁶⁶ Landsberger, 1939: 223, n. 26.

⁸⁶⁷ Larsen, 1978: 339.

⁸⁶⁸ Bilgiç, 1946: 398, n. 52.

⁸⁶⁹ Veenhof, 2006: 780.

Šana

Eski Asur'da; CCT 1, 23a, 2'de *a-na Ša-na-a*, CCT 1, 23a, 18'de *iš-tù Ša-na-a*, Garelli RA 59, 40'da ise aidiyetli olarak *Ša-na-i-e* şeklinde geçmektedir. KUG 26 nolu Eski Asur belgesinde Anadolu'nun ortalarına doğru sevk edilen mallarla ilgili olarak geçtiği belirtilen bu yer, .Eski Babil dönemindeki Šana ile aynı yer olarak gösterilmektedir.⁸⁷⁰

Šarabun(u)wa

Eski Asur metinlerinde *Ša-ra-bu-un-wa*, *Ša-ra-bu-nu-wa*, *Ša-ra-bu-nu-a* ve *Ša-ar-bu-nu-wa* yazılışlarıyla şahıs adı olarak geçmektedir.⁸⁷¹ İsim Hititçe Šarpunwa ya da Sarpunwa dağ adı ile birlikte irtibatlandırılmaktadır.⁸⁷²

Šarawa

Kültepe metinlerinde; CCT 4, 16a, 7'de *Ša-ra-wa*, CCT 5, 18d, 5'de *Ša-ra-a-ma* ve KTK 106, 6'da *Ša-ra-ma* şeklinde şahıs adı olarak geçen⁸⁷³ bu isim, Hitit metinlerinde⁸⁷⁴ *URU Ša-a-ra-u-wa-an* yazılışı ile yer adı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Šarba

KTP 43, 6'da *Šar-ba*, TMH 1, 25h, 6'da *Ša-ar-ba* şeklinde şahıs adı olarak görülen isim⁸⁷⁵, Hitit metinlerinde *HUR.SAG Ša-ar-pa* veya *HUR.SAG Ša-ar-pa-an* yazılışı ile geçen Šarpa dağ adı olarak geçmektedir.⁸⁷⁶

⁸⁷⁰ Nashef, 1991: 103.

⁸⁷¹ Nashef, a.g.e.: 103.

⁸⁷² Nashef, a.g.e.: 103.

⁸⁷³ Nashef, a.g.e.: 104.

⁸⁷⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 350.

⁸⁷⁵ Nashef, a.g.e.: 104.

⁸⁷⁶ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 353-354, del Monte, 1992: 142-143.

Šariša

Eski Asur'da; Kt 87/k 386, 22'de *Ša-ri-ša-a-a* yazılışı ile şahıs adı olarak geçen⁸⁷⁷ bu ismin, Hitit metinlerinde *URUŠa-a-ri-iš-ša*, *URUŠa-ri-eš-ša* yazılışı ile geçen Šariša⁸⁷⁸ veyâ *URUŠe-e-ri-iš-ša* ve *URUŠe-ri-iš-ša* şeklinde görülen Širiša⁸⁷⁹ ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁸⁸⁰ Ayrıca M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁸⁸¹ *dIŠKUR uruŠa-r[i-i]š-ša* şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Šariša, Kuşaklı (Sivas) ile bir tutulmaktadır.⁸⁸²

Šarla

Asurlu şahıslar arasında yazılmış bir metin olan Kt a/k 1165⁸⁸³, 18-19'da *i-ma-at Ša-ar-la Ša-bu-a-i-ú* "Šarla memleketinde Šabua'lılar" ifadesi içinde geçmektedir. İsim belki Hitit metinlerinde *HUR.SAG Šar-la-im-mi-iš* veya *HUR.SAG Šar-la-a-i-ma-aš* yazılışı ile geçen dağ adı ile karşılaştırılabilir.⁸⁸⁴ Ayrıca, Eski Asur metninde Buruštatum ve Wahšušana ile birlikte geçmesi nedeniyle, bu iki şehir yakınlarında aranabilir.

Šarzua

→ Arzua

Šihwa

Kt c/k 441 nolu metinde *É.GAL^{lim} ša Ší-ih-wa*, *GÀ-ší-im ša Ší-ih-wa* ve *ru-ba-im ša Ší-ih-wa* yazılışları ile geçmekte ve bu metne göre, kralı, sarayı ve yüksek dereceli bir memuriyetlik olan kaššum'u olduğu anlaşılmaktadır. Šihwa'nın, Kunukam ile belki Kuzey Suriye'de olan Tadhul arasındaki istasyon olduğu belirtilerek, T. Leilān metinlerinden birinde *še-hu-(wa-)a* şeklinde görüldüğü ifade edilmektedir.⁸⁸⁵

⁸⁷⁷ Nashef, 1991: 104.

⁸⁷⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 351-352, del Monte, 1992: 141.

⁸⁷⁹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 360-361.

⁸⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 104.

⁸⁸¹ Marín, 2001: 265.

⁸⁸² Alp, 2001: 46.

⁸⁸³ AKT I, 1990: 95.

⁸⁸⁴ del Monte, a.g.e.: 142.

⁸⁸⁵ Nashef, a.g.e.: 105.

Šilipka-

Eski Asur metinlerinde *Ší-li-ip-kà-um*, *Ší-li-ip-kà-im*, *Šu-lu-up-kà-ú* veya *TÚG Ší-li-ip-kà-a-am* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir.⁸⁸⁶ Bir kumaş cinsini ifade etmek için kullanılan isim, kumaş imal ve ihraç eden bir yer olarak ifade edilmektedir.⁸⁸⁷

Šimala

Eski Asur'da; ICK 1, 84, 21'de *i-na Bu-ru-dim ù Ší-ma-lá*, CCT 3, 36a, 4'de *10^{tum} ša Ší-ma-lá*, Michel RA 80, 112, 16'da aidiyet ekli olarak *Ší-ma-lá-i-um*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁸⁸⁸ ise *Ši-ma-la* yazılışları ile kaydedilmiştir.

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen⁸⁸⁹ Šimala, Zincirli ile bir tutulmak istenmiş⁸⁹⁰, fakat bu görüş kabul görmemiştir.⁸⁹¹ Bunun yanında, Buruddum ile birlikte Šimala'nın Kuzey Suriye'de⁸⁹² veya şehrin Buruddum ile ilgisinden dolayı Fırat nehrinin üst kısımlarında olabileceği belirtmektedir.⁸⁹³

Ayrıca, Kt g/k 199 metnine göre, Šimala'ya hem Hamizanum'dan hem de Burallum'dan ulaşılabilirdi, buradan da Hahhum ve Zalpa yönüne doğru gidildiği kaydını göz önünde bulundurarak, Šimala'nın güneyde Burudum (Gaziantep civarı) ile Hahhum'a (Elbistan civarı) yakın bir yerde olabileceği ileri sürülmektedir.⁸⁹⁴ Yine bu metne göre ilk güzergâhta Asur'dan sonraki ikinci, ikinci güzergâhta ise, Qa~~æææ~~arā ve Burullum'dan sonraki üçüncü istasyon olduğu ifade edilmektedir.⁸⁹⁵

⁸⁸⁶ Nashef, 1991: 105-106.

⁸⁸⁷ Bilgiç, 1946: 415, n. 135.

⁸⁸⁸ Marín, 2001: 272.

⁸⁸⁹ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁸⁹⁰ Goetze, 1953: 68.

⁸⁹¹ Bilgiç, a.g.m.: 415, n. 133, Goetze, 1953: 65, 68, Nashef, a.g.e.: 106.

⁸⁹² Larsen, 1976: 269.

⁸⁹³ Nashef, a.g.e.: 106.

⁸⁹⁴ Yılmaz (Gül), 2001: 39.

⁸⁹⁵ Günbattı, 2002: 85.

Šimaniziti *

Eski Asur metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarından biridir. Kt b/k 179 nolu metnin, 16-17. satırlarında *iš-tù A-ni-a-ni-kà-ni a-na Ší-ma-ni-zi-tí* yazılışı içinde geçmektedir.⁸⁹⁶ Anianikani ile birlikte geçen bu yerin, Hititçe metinlerde görülmediği ve lokalizasyonu hakkında bir şey söylenemeyeceği belirtilmekte ve isim, özel isimlerin başına ya da sonuna gelen *-ziti/a-* unsuruna, kelimenin sonunda sahip olan bir yer adı olarak kabul edilmektedir.⁸⁹⁷

Šimurum *

Eski Asur'da yeni geçen yer adlarından biri olup, Kt c/k 1517, 12-13'de *kà-sú-um ša Ší-mu-ri-im* şeklinde görülmektedir.⁸⁹⁸ İsmi, Eski Babil metinlerinde ^{uru}*Ší-mu-ru-um^{ki}* ve ^{uru}*Ší-mu-ur-ri-im* yazılışı ile geçtiği⁸⁹⁹ ve Hitit metinlerinde geçen Šimura ile idantifikasyonunun mümkün olduğu belirtilmektedir.⁹⁰⁰

Šinahutim

Eski Asur'da *a-na Ší-na-hu-tim* ve *ru-ba-um ša Ší-na-hu-tim* fonetik yazılışı ile kaydedilmiştir. Kültepe belgelerinde wabartum merkezi olarak görülen ve bir kralı olduğu anlaşılan ismi, ek ve kökü tayin edilemeyen mimasyonlu yer adlarından biri olarak değerlendirilmekte ve II. Sargon'un haraç aldığı Tabal şehirleri arasında zikredilen Šinuhtu ile bir tutulmaktadır.⁹⁰¹ Ayrıca, Šinahutim ile Hititçe belgelerde geçen Šanahuitta'nın⁹⁰² aynı yerler olduğu fakat Yeni Asurca metinlerdeki Šinuhtu ile ayrı tutulması gerektiği, Hititçe Šanahuitta'nın Amkuwa'nın yakınında, Konaksu vadisinde, şüpheli olarak da Alişar ile lokalize edildiği belirtilmektedir.⁹⁰³

⁸⁹⁶ Bayram, 1994: 224.

⁸⁹⁷ Bayram, a.g.m.: 224.

⁸⁹⁸ Bayram, 1997: 53.

⁸⁹⁹ Gronerberg, 1980: 221.

⁹⁰⁰ Bayram, a.g.m.: 53.

⁹⁰¹ Bilgiç, 1946: 417, n. 151.

⁹⁰² del Monte ve Tischler, 1978: 342, del Monte, 1992: 137.

⁹⁰³ Nashef, 1991: 107.

Šinarihum

Eski Asur'da *i-na Ši-na-ri-hi-im* yazılışı ile geçmektedir.⁹⁰⁴ Bu metinde Hurupša, Nihria ve Ulama yer adları ile birlikte kaydedilmiştir. Bu yer adı M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁹⁰⁵ *i-na uru Ši-nu-ur-hé-na*, *uru Ši-nu-<ur>hu-na* yazılışları ile geçen ve Šinurhena şeklinde telaffuz edilen yer adı ile karşılaştırılabilir.

Širis

TMH 1, 23 a/b'de *i-Ší-ri-is* şeklinde geçmekte ve Hititçe Šariša ile irtibatlandırılabilir. İsim belki *uru Še-e-ri-iš-ša*, *uru Še-ri-iš-ša* şeklinde görülen Širiša⁹⁰⁶ yer adı ile de karşılaştırılabilir.

Širmu'in

BIN 4, 7, 3'de *iš-tù Ší-ir-mu-in* ve KTP 6, 2'de aidiyet ekli olarak *ru-ba-im Ší-ir-mi-i-a-im* yazılışı ile geçmektedir. Bir kral tarafından idare edildiğini bildiğimiz bu şehri, ek ve kökü tayin edilemeyen mimasyonsuz yer adlarından biri olarak belirtilmektedir.⁹⁰⁷ Širmu'in'in hem filolojik hem de tarihsel-topografik yönden Eski Babilcedeki Šerwun ile özdeş olduğu ve Eski Babil belgelerinin, Šerwun'un, T. Hamīra (Eski Babilce Karana) çevresinde olduğunu gösterdiği ifade edilmektedir.⁹⁰⁸

Širun

Eski Asur metinlerinde *GA-ší-im ša Ší-ru-un* ve *ra-bi₄-e₁-im ša Ší-ru-un*, aidiyet ekli olarak ise *Šu-ru-ni-um-ma* yazılışı ile kaydedilmektedir.⁹⁰⁹ Belgelerden yüksek dereceli bir memuriyet olan kaššum'u ve komiseri olduğunu öğrendiğimiz bu yer adı, daha çok Habur nehri ve Asur arasında ya da yarı yolda bir yere lokalize edilmektedir.⁹¹⁰ Ayrıca, Širun'un Eski

⁹⁰⁴ Nashef, 1991: 107.

⁹⁰⁵ Marín, 2001: 273.

⁹⁰⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 360-361.

⁹⁰⁷ Bilgiç, 1946: 415, n. 134.

⁹⁰⁸ Nashef, a.g.e.: 107-108.

⁹⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 108.

⁹¹⁰ Goetze, 1953: 66.

Babilcedeki Šerwun'la bir tutulmak istendiği, fakat bu şehirle hiç ilgisinin olmadığı belirtilerek, şehrin, Burallum'dan sonra geldiği, bu nedenle Habur üçgeni ile bağlantısının kurulmaması gerektiği ifade edilmektedir.⁹¹¹

Šitarabatum *

Eski Asur metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarından birisidir. Kt 88/k 871 envanter numaralı metnin, 32-33. satırlarında *iš-tù [Kà-]ni-iš a-na Ši-ta-ra-ba-tim* “Kaniš'den Šitarabatum'a” ifadesi içinde geçmektedir.⁹¹² Šitarabatum ile Hititçe metinlerde bir dağ ismi olarak geçen Šittara'nın ilişkisine değinilerek, Kaniš ve Erciyes Dağı yakınlarında olabileceği belirtilmektedir.⁹¹³

Šubarûm

Eski Asurda aidiyet ekil olarak *Šu-bu-ri-im* ve *TÚG ku-sí-tum ša Šu-bi₄-ri-im* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur.⁹¹⁴ Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde⁹¹⁵ Subartum/Subir, III. Ur metinlerinde⁹¹⁶ Subir, Eski Babilde⁹¹⁷ Šubartum, Orta Asur-Orta Babil'de⁹¹⁸ Subartu, Šubartu, Māt-Subarê/î, Māt-Šubrê, Subarû, Šubarû ve Šubrû telaffuzlarıyla geçmektedir. Genellikle tekstil ürünleriyle adı geçen bu kelime ile muhtemelen Asur kökenli insanların ya da kumaşların ifade edildiğini söyleyebiliriz.

Šuda *

Eski Asur metinlerinde yeni geçen yer adlarından biridir. Kt 92/k 389 nolu metnin 16. satırında *a-na Šu-da* şeklinde geçmektedir.⁹¹⁹ İsmi Hitit metinlerinde geçen ve Nisib'in 31 km. kuzeyine Sada'ya, Diyarbakır'ın

⁹¹¹ Nashef, 1991: 108.

⁹¹² Bayram, 1997: 59.

⁹¹³ Bayram, a.g.m.: 59.

⁹¹⁴ Nashef, a.g.e.: 108-109.

⁹¹⁵ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 146-147.

⁹¹⁶ Edzard ve Farber, 1974: 174-175.

⁹¹⁷ Groneberg, 1980: 223-224.

⁹¹⁸ Nashef, 1982: 232-234.

⁹¹⁹ Bayram, a.g.m.: 53.

doğusuna, Derek yakınlarına, Anaz'ın doğusu ve Harrān-Rās el °Ain hattının kuzeyinde, Harrān ile Nisib arasında, Tur-° Abdin'in güneyinde olduğuna dair görüşler bulunan Šuta ile aynı yer olduğu belirtilmektedir.⁹²⁰ Ayrıca Eski Babil metinlerinde⁹²¹ *Šu-da-a^{ki}* ve *LÚ [Š]u-da-a^{ki}* şeklinde geçişleri de mevcuttur.

Šuhru

Eski Asurca bir metinde; Kt c/k 441, 34'de *i-na Šu-ùh-ru* yazılışı ile geçmekte ve Kuzey Suriye'de olduğu kabul edilmektedir.⁹²² İlgili metinde Tadhul yer adından hemen sonra geçmesi nedeniyle bu şehir yakınlarında aranabilir.

Šuinaba

Yerli şahıslar arasında düzenlenmiş ve Ib tabakasına âit Kt k/k 9 envanter numaralı metnin 23. satırında *ša Šu-i-na-ba* yazılışı ile geçmektedir.⁹²³ Kaniş kralı Pithana zamanında düzenlenmiş olan bu belgede geçen ismin, bir yer adı olup olmadığı açık değildir.

Šulupka → Šilipka-

Šuppilulia

İsmin Eski Asur metinlerinde *a-na Šu-pí-lu-li-a*, *a-na Šu-pu-lu-li-a ú* *Ha-tù-uš* ve *Šu-pu-lu-li-a* şeklinde değişik yazılışları mevcuttur.⁹²⁴ Hitit metinlerin⁹²⁵ ise ^{URU}*Šu-up-pí-lu-li-ja-an* veya [^{URU}*Šu-p]í-lu-li-an* yazılışlarıyla görülmektedir. Koloni Çağı'nın kârum merkezlerinden biri olan ve Hattuş'un (Boğazköy) kuzeyinde aranan⁹²⁶ bu yer adı, Kt n/k 211 nolu belgeye göre de Hattuş yakınlarında olmalıdır.

⁹²⁰ Bayram, 1997: 53.

⁹²¹ Groneberg, 1980: 226.

⁹²² Nashef, 1991: 109.

⁹²³ Nashef, a.g.e.: 109.

⁹²⁴ Nashef, a.g.e.: 109-110.

⁹²⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 368, del Monte, 1992: 149.

⁹²⁶ Nashef, a.g.e.: 109-110.

Šuria *

Eski Asur metinlerinde yeni tespit edilen yer adlarından biridir. Kt 83/k 208 nolu metnin, 2. satırında *i-na Šu-ri-a* yazılışı ile geçmektedir.⁹²⁷ İsmi Hitit metnindeki Šuri[] ile irtibatının olabileceği belirtilerek, lokalizasyonu hakkında bilgi verilmemekte, sadece *-iia* sonekli yer adlarına yeni bir örnek olarak kabul edilebileceği ifade edilmektedir.⁹²⁸

Šurpu

TC 2, 7 ve 14 numaralı metinlerde aidiyet ekli olarak *ša-ap-tum Šu-ur-pu-i-tum* ve *TÚG SIG₅ Šu-ur-pu-i-tum* yazılışları ile geçmektedir. İsmi, yünün ve kumaşın üretildiği yere atıf yapmak üzere kullanılan eki ve kökü tayin edilemeyen mimasyonsuz yer adlarından olduğu belirtilmektedir.⁹²⁹ Bunun yanında bir yer adı olarak değil, bir çeşit aslı bilinmeyen yün olarak değerlendirilmesi gerektiğine dair bir görüş de bulunmaktadır.⁹³⁰ Ancak, feminen âidiyet ekli gibi görünen kelimenin yer adı olmasını daha mümkün görüyoruz.

⁹²⁷ Bayram, 1997: 53.

⁹²⁸ Bayram, a.g.m.: 53.

⁹²⁹ Bilgiç, 1946: 415, n. 136.

⁹³⁰ Veenhof, 1972: 130.

I

Tadhul

Kt c/k 441, 32'de *i-na Ta-ad-hu-ul* yazılışı ile geçmekte ve Šihwa ile Šuhru arasında bir istasyon olarak belirtilmektedir.⁹³¹

Tadmur

Eski Asur metinlerinde aidiyet ekli olarak⁹³² *Ta-ad-mu-ri-im* ve *Tá-ad-mu-ri-im*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁹³³ *uruTa-ad-mi-ir*, Eski Babil'de⁹³⁴ *Ta-ad-mi-ir^{ki}* ve Orta Asur-Orta Babil'de⁹³⁵ ise *URU Ta-ad-mar* yazılışlarıyla geçen bu yer adı, Palmyra ile bir tulmaktadır.⁹³⁶

Taha

Eski Asur metinlerde *Ta-ha-a* yazılışıyla şahıs adı olarak görülen isim, Hitit metinlerinde⁹³⁷ *HUR.SAG Ta-a-ha-aš*, *HUR.SAG Ta-ha-an* yazılışlarına sahip ve Ak dağ ile bir tutulan dağ adı Taha ile irtibatlandırılmaktadır.⁹³⁸

Tahadizina *

Eski Asur metinlerinde ilk defa tespit edilen adlarından biridir ve Kt 91/k 437 envanter numaralı metnin, 21. satırında *a-lá-hi-nim ša Ta-ha-dí-zi-na* yazılışı ile geçmektedir.⁹³⁹ Belgede, tüccarın bu şehirde görevli *alahinnum'a*⁹⁴⁰ kolye için miktarı belirtilmeyen kalay ödediği kayıtlıdır.⁹⁴¹

⁹³¹ Nashef, 1991: 111.

⁹³² Nashef, a.g.e.: 111.

⁹³³ Marín, 2001: 282.

⁹³⁴ Groneberg, 1980: 232.

⁹³⁵ Nashef, 1982: 256.

⁹³⁶ Nashef, 1991: 111.

⁹³⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 374, del Monte, 1992: 151.

⁹³⁸ Nashef, a.g.e.: 111.

⁹³⁹ Veenhof, 2006: 779.

⁹⁴⁰ CAD A, 294'de "an administrative official" anlamı verilen bu kelimeyi Veenhof, a.g.m.: 779'da, "steward" olarak değerlendirmektedir.

⁹⁴¹ Kt 91/k 437, 20-21: *hi-dam AN.NA a-na a-lá-hi-nim ša Ta-ha-dí-zi-na*: Veenhof, a.g.m.: 779.

Tahadizina yer adı ilgili metinde⁹⁴² Zile'nin 32 km. güneybatısında yer alan Hititlerin önemli askeri karargâhlarından biri olan ve bugünkü Maşat Höyük'le aynı yer olduğu tespit edilen⁹⁴³ Tapigga şehrinden hemen sonra zikredilmektedir. Buna göre bu yer adı, Maşat Höyük çevresinde aranmalıdır. Ayrıca, Tahadizina ile Hititçe metinlerde geçen Tahazzimuna⁹⁴⁴ arasında bir ilişki olup olmadığı kesin değildir. Farklı dönemlere âit bu iki yerleşim adının, bazı Hititçe yer adlarında da görülen *Taha-* elemanı⁹⁴⁵ taşımaları, Kt 91/k 437 nolu metinde Tahadizina ile birlikte geçen Hanigga, Hanaknak ve Tapigga (Maşat) şehirlerinin Maşat'ta ortaya çıkarılan Hititçe belgelerde de görülmeleri⁹⁴⁶ ve son olarak, her iki şehrin Tapigga/Maşat ile birlikte geçmesi, Tahadizina ve Tahazzimuna'nın aynı bölgede ve Maşat yakınlarında olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, çok az bir ihtimalde olsa, yukarıda sıraladığımız sebeplerden, bu iki şehrin aynılığı da göz ardı edilmemelidir.

Tahara *

Eski Asur'da Kt b/k 261, 3 nolu metinde *i-na Ta-ha-ra* yazılışı ile geçmektedir.⁹⁴⁷ İsmi sonunda *-ma* bulunmamasına rağmen, bu yer adının Hititçe metinlerde geçen ve Taharamma veyâ Taharama telâffuzlarıyla anılan yerle aynı olduğunun iddia edilebileceği ve ismin, yer adlarında kullanılan *taha-* ve *-ra* unsurlarına ayrılabilceği belirtilmektedir. Ayrıca, Kt b/k 261 nolu vesikada Turhumit ile zikredilmiş olması ve Turhumit'in de Tuz Gölü'nün kuzey tarafına lokalize edilmesi sebebiyle Tahara'nın Keskin-Kaman arasında aranabileceği ileri sürülmektedir.⁹⁴⁸

⁹⁴² Kt 91/k 437, 21.

⁹⁴³ Alp, 1992: 8.

⁹⁴⁴ Hitit metinlerinden Tahazzimuna'nın, Kaşkalılar ile Hititler arasındaki sınıra yakın olduğu ve Kaşaşa şehri ile birlikte Kaşkalıların saldırılarına maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Maşat Höyük çevresinde aranan Kaşaşa ve Hapara şehirleri yakınlarında olması gerektiği belirtilen bu yer adı, Tokat-Turhal yakınlarında bulunan ve Bizans dönemindeki adı Dazimnon, bugünkü adı ise Dazmana olan yerle bir tutulmaktadır. Alp, 2001: 49.

⁹⁴⁵ *Taha-*; Koloni Çağı metinlerinde şahıs adı olarak görülen bu kelime (Dercksen, 1994: 109), Hititçe metinlerde dağ adı olarak geçmekte (del Monte ve Tischler, 1978: 374, del Monte, 1992: 151) ve kesin olmamakla birlikte, yer adları teşkilinde kullanılan bir ön ek olduğu ifade edilmektedir (Schuler, 1965: 107).

⁹⁴⁶ Hanigga/Haniggawa - Hanaknak/Hanannaka - Tapaggaş/Tapig(g)a : Veenhof, 2006: 781.

⁹⁴⁷ Bayram, 1997: 53.

⁹⁴⁸ Bayram, a.g.m.: 53.

Ta'ışama

Eski Asur metinlerinde, *Ta²-i-ša-ma*, *a-na Ta-ší-ma*, *iš-tù Ta-ša-ma*, aidiyet ekli olarak *Té-ší-ma-i-im ru-ba-im*, *Té-ša-ma-i-im* ve *Ta-i-ša-ma-i-ú-um* yazılışları ile kaydedilmektedir.⁹⁴⁹ Bu yer adı, Mama kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş kralı Waršama'ya yazdığı tarihi bir mektup olan Kt g/t 35 nolu metinde de geçmektedir.⁹⁵⁰ Kaniş kralının "Kölem Ta'ışama'lıyı ben teskin edeğim" ve Mama kralının "Mademki Ta'ışama'lı senin köpeğindir ..." cümlelerinden bu şehrin Kaniş krallığına bağlı vasal bir beylik olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca metnin devamında, Ta'ışama beyinin diğer küçük krallıklar ile mücadele ettiği ve Mama krallığının bir yenilgi sonrasında, Ta'ışama beyinin saldırısına uğradığı ve oniki şehrinin tahrip edildiği bilgisi mevcuttur. Mama krallığı ile Kaniş krallığı arasında sürekli problem olduğu anlaşılan Ta'ışama'nın, Mama ile hudut olduğu kabul edilmekte⁹⁵¹ ve Mama ülkesi ve Kaniş memleketi arasındaki sınır yakınlarında, belki Göksün ya da Elbistan ve Kayseri arasında olabileceği⁹⁵² fikri ileri sürülmektedir. Ayrıca Kt c/k 1082 nolu metne göre Hititçe Tišama ile ilişkilendirilmek istenmektedir.⁹⁵³

Takmur *

Bu yer adı Eski Asur metinlerinde ilk defa geçmektedir. Takmurlu tüccarlar tarafından Asur'a yazılmış olan mektuptan dağların ve kervanların kontrolünün isyancıların eline geçtiği, bu nedenle tüccarların korku içinde oldukları anlaşılmaktadır. SAA 9 no. 209'da *Gab¹-mu-rin* olarak okunan Harran yakınlarındaki *Dah-mu-r¹*'nin, Takmur ile irtibatlı olduğu belirtilmektedir.⁹⁵⁴

⁹⁴⁹ Nashef, 1991: 112.

⁹⁵⁰ Balkan, 1957: 6-8.

⁹⁵¹ Balkan, a.g.e.: 59.

⁹⁵² Nashef, a.g.e.: 112.

⁹⁵³ Nashef, a.g.e.: 112.

⁹⁵⁴ Dercksen ve Donbaz, 2001: 106.

Takšan-

Eski Asur metinlerinde *Ta-ak-ša-nu-ma-an* ve aidiyet ekli olarak *Ta-ak-ši-nu-ú* yazılışları ile kaydedilmiştir.⁹⁵⁵ İsim, Hititçe erkek şahıs adlarından Takşunuman ve yer adı Takšana ile irtibatlandırılmaktadır.⁹⁵⁶

Takušta

Kültepe metinlerinde *Ta-ku-uš-ta-am*⁹⁵⁷, *[T]a-ku-uš-ta-e-kà* ve *TÚG Ta-ku-uš-ta-e* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. *-ta* sonekli yer adlarından biri olarak kabul edilen bu yerin, kumaş üretilen bir şehir olarak tanındığı ve Hitit metinlerinde geçen Takašta⁹⁵⁷ ile aynı olduğu kabul edilmesi hâlinde yeri için ancak Hitit kaynaklarına göre bir tahmin yapmanın mümkün olduğu belirtilmektedir.⁹⁵⁸ Buna göre; Hitit metinlerinde hem bir şehir hem de bir memleket olarak gösterilen bu yerin, II.Murşili'nin yıllığında Gaška seferi münasebetiyle geçmesine dikkat çekilerek, "Kral'ın, yılbaşında Kızılırmak kenarında kurduğu karargâhından kalkıp isyan eden Gaška memleketlerine karşı gittiği ve evvelâ Takašta şehrine, sonra sıra ile İšataluppa, Kappuppuva şehirlerine vardığı" bilgisinden hareketle, Hattuša'nın kuzey doğu mıntıkasında olacağı tahmin edilen Gaška memleketinin bir parçası olan Takašta şehrinin, Sivas havalisinde bir yerde olacağı ifade edilmektedir.⁹⁵⁹ Ayrıca bu yer, Havza ve Samsun arasında da aranmaktadır.⁹⁶⁰ Fakat bir başka görüşe göre, Hititçe yer adı Takašta ile Eski Asur metinlerinde geçen Takušta'nın irtibatlı olmadığı da ileri sürülmektedir.⁹⁶¹

Tala → Dala

⁹⁵⁵ Nashef, 1991: 112.

⁹⁵⁶ Nashef, a.g.e.: 112.

⁹⁵⁷ bkz. del Monte ve Tischler, 1978: 384-385, del Monte, 1992: 154.

⁹⁵⁸ Bilgiç, 1946: 403.

⁹⁵⁹ Bilgiç, a.g.m.: 403.

⁹⁶⁰ Forlanini, 1987: 118.

⁹⁶¹ Nashef, a.g.e.: 112-113.

Talašannum *

Eski Asur metinlerinde ilk defa geçmektedir. Kt o/k 60 envanter numaralı metnin 31. satırında *i-na Ta-lá-ša-nim* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁹⁶² Bu yer adı Hitit metinlerinde görülmemektedir.

Talhad → Tilhad

Talpa

Eski Asur'da *i-na Ta-[a]l-pá* ve Kültepe Ib katına ait bir metinde *i-na Tal-pí-áš* yazılı ile görülmektedir.⁹⁶³ *Tal-pi-a-áš*'ın Talpa ile aynı yer olması durumunda, *Ta-[a]l-pá* yazılışına dikkat çekilmektedir. Talpa'nın kuzey Zalpa ile denkleştirilmesine karşı çıkıldığı ve Hitit kaynaklarına göre de Tegarama ile olan bağlantısının bulunduğu vurgulanmaktadır.⁹⁶⁴ Talpa'nın, RGTC VI, s. 391'de Takarama ülkesinde, Melitene'nin güney sınırında olduğu kayıtlıdır.

Talwahšušara

Eski Asur'da Kt d/k 28b numaralı metnin 6. satırında *A-lim^{ki} Tal-wa-ah-šu-ša-ra* yazılışı ile geçmektedir.⁹⁶⁵ Yerli şahıslar arasında düzenlenmiş bir borç mukavelesi olan bu belgeden, ismin lokalizasyonu hakkında bir bilgi tespit edilememektedir. Bu yer adı Hitit belgelerinde görülmemektedir.

Tamnia → Tawinia

Tapaggaš *

Kültepe metinlerinde ilk defa, Kt 91/k 437 numaralı metnin 19. satırında *i-na Ta-pá-ga-áš* yazılışı ile geçmektedir.⁹⁶⁶ Bu metin, Kaniš'in kuzey-kuzeybatısında aranan ve Hitit kaynaklarında "Yukarı Ülke" olarak anılan bölgede bulunan şehirlerden bahsetmesi sebebiyle son derece

⁹⁶² Albayrak, 2005: 271.

⁹⁶³ Nashef, 1991: 113.

⁹⁶⁴ Nashef, a.g.e.: 113.

⁹⁶⁵ Nashef, a.g.e.: 114.

⁹⁶⁶ Veenhof, 2006: 779.

mühimdir. Metinde sırasıyla, Butnātum → Hanaknak → Haniga → Wazida → Kupilšan → Tapaggaš → Tahadizina → Turhumit ve Wahšušana şehirlerinde yapılan çeşitli ödemeler kayıtlıdır. Hitit metinlerinde *KUR* ^{URU}*Ta-a-pí-ka-a-aš*, ^{URU}*Ta-pí-ik-aš* şeklinde değişik yazılışları mevcuttur.⁹⁶⁷ Hititlerin önemli bir askeri üssü olarak belirtilen⁹⁶⁸ ve bir kalesi olduğu anlaşılan⁹⁶⁹ bu yer, Zile'nin 32 km. güney batısında bulunan Maşat Höyük ile bir tutulmaktadır.⁹⁷⁰

Tappašatta *

Eski Asur metinlerinde; Kt n/k 1952⁹⁷¹, 3-4 ve Kt 91/k 390⁹⁷², 6-7'de aidiyet ekli olarak *URUDU Ta-pá-ša-ta-i-am* yazılışı ile geçmektedir. İsim Hitit metinlerinde ^{URU}*Tap-pá-aš-ša-an-da* şeklinde görülmektedir.⁹⁷³

Bakır istihsal merkezlerinden biri olarak değerlendirilen bu yer adının, Hititçe metinlerinde *-and/ta* şeklinde sonlanmasından, Eski Asurca'daki aslının da *-anta* sonekli olduğu, *-n*'nin *-t*-ye asimile olmasından dolayı, *-atta*'ya dönüştüğü, fakat Eski Asur lehçesinde, çift konsonlardan bir tanesinin yazıda çoğunlukla görünmemesinden dolayı *-ša*'nın *-ta* hâlini aldığı belirtilmektedir. İsmi, *ant/da* ya da *-nt/da* sonekli yer adlarından olduğu vurgulanarak, kelimenin kökünü *tapa-* olarak ele almak ve tamamını *tap(p)a+š+ant/da* unsurlarına ayırmanın mümkün olabileceği ifade edilmektedir.⁹⁷⁴ Bu yerin, Boğazköy'ün kuzey ya da kuzeybatısında olabileceği ileri sürülmektedir.⁹⁷⁵

⁹⁶⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 402, del Monte, 1992:159-160.

⁹⁶⁸ Alp, 1992: 8.

⁹⁶⁹ Alp, 2001: 86.

⁹⁷⁰ Alp, 1977: 639-642, Alp, 1992: 8, del Monte ve Tischler, a.g.e.: 402, del Monte, a.g.e.:159-160.

⁹⁷¹ Çeçen, 1990: 160.

⁹⁷² Dercksen, 1996: 6-7.

⁹⁷³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 400.

⁹⁷⁴ Bayram, 1997: 54.

⁹⁷⁵ Dercksen, a.g.e.: 15.

Tarahur *

Kültepe Ib katı yer adları arasında gösterilen Tarahur hakkında başka bilgi verilmemektedir.⁹⁷⁶

Tarameka

Kültepe Ib katı yer adlarından olan bu isim, Kt f/k 80 nolu metinde, *A-lúm Ta-ra-me-kà* ve *ša A-lim T[a-ra-me-kà]* şeklinde geçmektedir.⁹⁷⁷ Hitit metinlerinde ^{URU}*Ta-ra-am-me-qa-aš* ve ^{URU}*Ta-ra-am-qa* yazılışları ile kaydedilen⁹⁷⁸, belgelerde mabedlerinden ve saraylarından bahsedilen Hititçe Taramika yer adı ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.⁹⁷⁹

Taraqum

Eski Asur metinlerinde *GA-ší-im ša Tá-ar-qí-im, i-na Ta-ra-qí-im, i-na Tá-ra-qí-im* ve *i-Tá-ra-qí-im* şeklinde yazılışları mevcuttur. CCT 1, 26b, 14-15'e göre bir kral tarafından idare edildiği bilinen Taraqum, Suriye'de Habur nehrinin batısında aranmaktadır.⁹⁸⁰ Ayrıca Kaniš anayolunun birinci kısmındaki Abum / T. Lailan'dan önce Qaææarā'dan sonra yer alan ilk istasyon olarak görülen Taraqum'un, T. Lailan'dan 40-55 km. uzaklıkta olan T. Çilpārat veya T. Hādī olabileceği ileri sürülmektedir.⁹⁸¹

TC 3, 163	CCT 3, 44c
Razamā	
Abidiban	
Qaææarā	Qaææarā
Taraqum	Taraqum
Abum	Abum

Tablo 6

⁹⁷⁶ Donbaz, 1990: 435.

⁹⁷⁷ Nashef, 1991: 114.

⁹⁷⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 405.

⁹⁷⁹ Nashef, 1991: 114.

⁹⁸⁰ Goetze, 1953: 67.

⁹⁸¹ Nashef, 1991: 159.

Tarittar

Eski Asur'da *Tí-ri-ta-<ar>*, *URUDU ša Ti-ri-ta-ar*, *Tí-ri-ta-a-am*, *URUDU Ta-ri-ta-ra-i-a-am* ve *URUDU Tí-ri-ta-ú-a-am* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. Hitit metinlerinde ise *KUR^{URU}Da-ri-it-ta-ra*, *KUR Ta-ri-ta-ra* ve *^{URU}Ta-ri-it-ta-ra* şeklinde geçmektedir.⁹⁸²

Koloni Çağı'nın önemli bakır üretim merkezlerinden biri olan Tarittar'ın KBo XIV 20 öy. II'ye göre Wašhania ülkesi ile birlikte geçtiği, dağlık ve özellikle kayalık bir bölgede olabileceği belirtilerek, Maraššantiia (Kızılırmak)'ı geçtikten sonra ilk olarak Kızılırmak'ın batı yakasındaki bu ülkeye varıldığı, Tum(m)ana hâkimiyeti altında olmadığı ve bu ülkeden sonra hemen Elluriiia dağına gelindiği ifade edilmektedir.⁹⁸³ Ayrıca, çevresinde Wašhania ülkesi, Elluriiia dağı ve Maraššantiia (Kızılırmak) nehrinin bulunduğu belirtilerek, Tarittar ülkesini Yabanlı dağı ve Saraycık dağının doğu, Ilgaz dağlarının kuzeydoğu etekleri ile Kızılırmak ve Gökırmak'ın oluşturduğu bölge içine yerleştirmek istenmektedir.⁹⁸⁴ Bunun yanında Tarittar'ın, Turhumit yakınlarında⁹⁸⁵ veya Çankırı yakınlarındaki Devrez Çayı bölgesinde olabileceği de ileri sürülmektedir.⁹⁸⁶

Tarkua *

Çeşitli şehirlerde yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 424 nolu metnin 7. satırında *a-Tár-ku-a* yazılışı ile görülen bu yer adı, Kültepe belgelerinde ilk defa geçmektedir.⁹⁸⁷ Metinden Šalatuwar ve Burušhattum arasında olduğu anlaşılan Tarkua, Tuz Gölü'nün batısında aranabilir. Hititçe yer adı Tarkuma veya Taruka⁹⁸⁸ ile bağlantısı ise açık değildir.

⁹⁸² del Monte ve Tischler, 1978: 406.

⁹⁸³ Ertem, 1980: 19-20.

⁹⁸⁴ Ertem, a.g.e.:19-20.

⁹⁸⁵ Larsen, 1976: 91.

⁹⁸⁶ Dercksen, 1996: 15.

⁹⁸⁷ Veenhof, 2006: 779.

⁹⁸⁸ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 407, del Monte, 1992: 162.

Tarmalia

Eski Asur'da TC 3, 238 nolu metinde *Ta-ar-ma-li-a* şeklinde şahıs adı olarak görülmektedir. İsim, Hitit metinlerinde ^{URU}*Tar-ma-li-ja* yazılışı ile yer adı olarak geçmektedir.⁹⁸⁹

Tarqum → Taraqum

Taša *

Eski Asur metinlerinde ilk defa geçmektedir. Kt n/k 1307 nolu metnin 8. satırında *i-na Ta-ša-a* yazılışı ile kaydedilmiştir.⁹⁹⁰ Metinde Aliaša yer adı ile geçmesi nedeniyle bu şehir yakınlarında bulunmalıdır.

Tašima → Ta'išama

Taškuria → nehir adı Atap-Taškuria

Tatardu *

Yeni tespit edilen yer adlarından biridir. CCT 4, 3a nolu metnin 11. satırında *i-na Ta-ta-ar-du* yazılışı ile geçmektedir.⁹⁹¹ Hitit metinlerinde görülmeyen bu yer adı, metne göre belki Wahšušana çevresinde aranabilir.

Tataša

İsim Eski Asur'da *ša Ta-ta-ša?* şeklinde kaydedilmiştir.⁹⁹² Hitit metinlerinde⁹⁹³ ise ^{URU}*Da-ad-da-aš-ši-iš* ve ^{URU}*Ta-at-ta-aš-ša-za* yazılışlarıyla geçmektedir.

⁹⁸⁹ del Monte ve Tischler, 1978: 407, del Monte, 1992: 162.

⁹⁹⁰ Kuzuoğlu, 2004: 80.

⁹⁹¹ Larsen, 2002: 163.

⁹⁹² Nashef, 1991: 116.

⁹⁹³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 413, del Monte, a.g.e.: 162.

Tawinia

Eski Asu metinlerinde *ha-ra-an Ta-wi-ni-a-ma, i-na Ta-am-ni-a, ru-ba-im ša Ta-am-ni-a* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir.⁹⁹⁴ Bu yer adı Hitit metinlerinde⁹⁹⁵ *URU Ta-ú-i-ni-ja-az, URU Da-a-ú-i-ni-ja* ve *URU Ta-wi₅-ni-ja*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde⁹⁹⁶ ise [*^dT*]e-le-pí-nu ša [*^{URU}Ta-u₂-i-ni-ia*] yazılışları ile geçmektedir. Kültepe Ib tabakası kârumları arasında gösterilen⁹⁹⁷ Tawinia, Kt n/k 504 nolu metne göre, eşit haklara sahip kral ve kraliçe tarafından idare edildiği anlaşılmaktadır.⁹⁹⁸ Hitit metinlerinde, Tanrı Telipinu, Tanrıça Katahha, erkek ve kadın tanrılar, dağlar ve ırmaklar ile birlikte kaydedilmiştir.⁹⁹⁹

-nia son ekli yer adlarından biri olan¹⁰⁰⁰ Tawinia'nın Kuşşara - Hattuš - Zalpa krallıklarından birine âit küçük şehir krallığı olabileceği belirtmektedir¹⁰⁰¹. Genellikle, Boğazköy-Merzifon arasına veya Boğazköy yakınlarında bulunan, Klasik dönemdeki adı Tavium, modern adı Büyük Nefesköy olan yere lokalize edilen¹⁰⁰² bu yer adı, Kırşehir-Ankara arasında¹⁰⁰³, Kaniş'in kuzeyinde¹⁰⁰⁴, Boğazköy ve Merzifon arasında, Boğazköy yakınlarında, Kızılırmak havzasında ve Delice yakınlarında da aranmaktadır.¹⁰⁰⁵

Tegarama

İsim Eski Asur metinlerinde *a-na Té-ga-ra-ma, iš-tù Té-ga-ra-ma*, aidiyet ekli olarak *Té-ga-ra-ma-ú-um* ve *Té-ga-ra-ma-i* şeklinde örneklerini

⁹⁹⁴ Nashef, 1991: 116.

⁹⁹⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 416-418, del Monte, 1992: 167.

⁹⁹⁶ Marín, 2001: 288.

⁹⁹⁷ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

⁹⁹⁸ Günbattı, 2000: 75.

⁹⁹⁹ Alp, 2001: 104.

¹⁰⁰⁰ Bilgiç, 1946: 405.

¹⁰⁰¹ Balkan, 1957: 65.

¹⁰⁰² Nashef, a.g.e.: 116-117, del Monte ve Tischler, a.g.e.: 417, del Monte, a.g.e.: 167.

¹⁰⁰³ Bilgiç, a.g.m.: 405.

¹⁰⁰⁴ Larsen, 1976: 239.

¹⁰⁰⁵ Nashef, a.g.e.: 116.

çoğaltabileceğimiz pek çok yazılışa sahiptir.¹⁰⁰⁶ Hitit belgelerinde¹⁰⁰⁷ *URU Ta-ga-ra-ma-an*, *URU Ta-ka-ra-ma* ve *URU Te-ga-ra-ma*, Luvite yazıtlarda ise¹⁰⁰⁸, *La-ka+ra-ma^{ville}*, *La-kar-ma^{URU}* ve *Le-kar(a)-ma^{ville}* şeklinde kaydedilmiştir. -*ma* son ekli yer adlarından biri olarak kabul edilen ve Asur kaynaklarında Tilgarimmu şeklinde geçtiği belirtilen¹⁰⁰⁹ Tegarama'da, CCT V 30a, 14-16'ya göre bir saray olduğu anlaşılmaktadır. İsim, Kültepe II. tabaka kâruamları arasında¹⁰¹⁰ görülürken, Kt r/k 1 nolu metinde wabartum olarak karşımıza çıkmaktadır

Asur-Kaniş arasındaki ana güzergâh dışında kalan Tegarama'nın, Kt g/k 25, Adana 237 (Mektup, s. 35-36) ve CCT 5, 30a metinlerinde Mama ile doğrudan bağlantılı olarak geçmesine dikkat çekilmekte¹⁰¹¹, ayrıca belgelerde Zalpa ve Buruddum ile birlikte geçişinin dikkate alınması gerektiği belirtilerek, Buruddum, Tegarama, Mama ve Kaniş şeklinde bir sıralamanın yapılabileceği ifade edilmektedir.¹⁰¹² Hitit metinlerine göre ise, Tegarama ülkesinin İshuua ile Paliia ülkeleri arasında olduğu ileri sürülmektedir.¹⁰¹³ Genellikle Gürün civarına lokalize edilen¹⁰¹⁴ bu şehir, Kaniş'in kuzeydoğusunda, Kangal¹⁰¹⁵ ve Hekimhan civarında¹⁰¹⁶ da aranmaktadır.

Terqa

III. Ur metinlerinde¹⁰¹⁷ *erén-ti-ir'-qá^{ki}*, Eski Asur'da; RIMA 1, 60: [8], 9'da *qé-re-eb Ter-qa^{ki}* ve Eski Babil'de¹⁰¹⁸ *Ter-qa^{ki}* ve *ālum Ter-qa^{ki}* yazılışları ile geçen bu yer adı, orta Fırat'ta T. al-^cAšāra ile bir tutulmaktadır.¹⁰¹⁹

¹⁰⁰⁶ Nashef, 1991: 117.

¹⁰⁰⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 384.

¹⁰⁰⁸ Savaş, 1998: 201

¹⁰⁰⁹ Bilgiç, 1946: 411.

¹⁰¹⁰ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39

¹⁰¹¹ Günbattı, 2002: 85.

¹⁰¹² Nashef, a.g.e.: 117.

¹⁰¹³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 384.

¹⁰¹⁴ Balkan, 1957: 35-36; Bilgiç, a.g.m.: 411, Nashef, a.g.e.: 117. Yılmaz (Gül), 2001: 91-92.

¹⁰¹⁵ Mellart, 1982: 29.

¹⁰¹⁶ Forlanini, 1985: 67.

¹⁰¹⁷ Edzard ve Farber, 1974: 192.

¹⁰¹⁸ Groneberg, 1980: 235-236.

¹⁰¹⁹ Nashef, 1991: 118, Edzard ve Farber, 1974: 192.

Tēšima → Ta'īšama

Tigan-

Kt 87/k 304, 13'de *Ti-ga-nu-ú* yazılışı ile aidiyet ekli şahıs adı olarak görülen ismin, Hititçe Takanzija ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹⁰²⁰

Tikurna

Eski Asur'da; CCT 1, 44, 10'da *i-Ti-ku-ur-na* ve Kt 75/k 71, 21'de¹⁰²¹ aidiyet ekli olarak *a-na Ti-kur-na-i-im* yazılışı ile geçmektedir. Protoluvi diline ve çevresine giren yer adları grubuna âit *-urna* son ekli yer adlarından biri olarak kabul edilmekte ve ismin kökünün Tik-urna olarak tahlil edilebileceği belirtilmektedir.¹⁰²² Ayrıca ismin, CCT 1, 44'de çok açık olarak kaydedilmemiş olması nedeniyle *Ti-iš²-<mu>-ur-na* olarak da gözden geçirilebileceği ve Gaziantep'in birkaç km güneybatısındaki Zekir ya da Zeker ile idantifiye edilebileceği ifade edilmektedir.¹⁰²³

Tilhad, Talhad

İsim Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde¹⁰²⁴ *Tal-ha-tim^{ki}*, Eski Asur metinlerinde¹⁰²⁵, *a-na Ti-il₅-ha-ad*, aidiyet ekli olarak *Tal-ha-dí-um*, *Tal-ha-dí-e-im*, *Tal-ha-dí-im* ve *Ta-al-ha-dí-a-tum*, Eski Babil'de¹⁰²⁶ *Ta-al-ha-jl^{ki}*, *ālam Ta-al-ha-ia-am* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. Eski Asur metinlerine göre, özellikle “yünden yapılmış sargı veya kuşak” olarak tercüme edilen işrum türü kumaş, bu şehirden ihraç edilen en önemli tekstil ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, yine belgelerde geçen¹⁰²⁷ *KÙ.BABBAR ša Tal-ha-at* “Talhad gümüşü” ifadesinden bu şehrin

¹⁰²⁰ Nashef, 1991: 118.

¹⁰²¹ Bayram, 1997: 57.

¹⁰²² Bilgiç, 1946: 390.

¹⁰²³ Nashef, a.g.e.: 36, 160.

¹⁰²⁴ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 156.

¹⁰²⁵ Nashef, a.g.e.: 118.

¹⁰²⁶ Groneberg, a.g.e.: 232-233.

¹⁰²⁷ Kt n/k 139, 12-13; 1346, 12-13 (Çeçen, 1990: 81) 1654, 25-27(Çeçen, a.g.e.: 83.).

gümüş üretimi ile de ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Kt v/k 57, 4-5'de memleket olarak ifade edilen Tilhad'ın Kuzey Suriye'de olabileceği¹⁰²⁸ ve Naramsin kitabesindeki birtakım bilgilere dayanarak, Niğde Ulukışla anayolundan uzakta olmadığı¹⁰²⁹ ileri sürülmekte, ayrıca T. Dülük ile de bir tutulmak istenmektedir.¹⁰³⁰

Tilimra

TC 1, 10, 17'de *a-na Tí-li-im-ra*, TC 3, 158, 7'de aidiyet ekli olarak *a-Tí-li-im-ra-i-im* ve KTS 1, 51b, 12'de şahıs adı *Tí-li-ú-ru-ma-an* yazılışlarıyla geçmektedir.¹⁰³¹ TC 3, 158 nolu metne göre bir kral tarafından idare edildiğini bildiğimiz Tilimra şehrinin, Tili-ur(a)-uman şahıs adının köküyle aynı olduğu, TC 1, 10 nolu mektubu göre, Kuššar ve Šamuha'nın doğu tarafında olacağı, çünkü metinde Kuššar ve Šamuha'ya gidilmediği takdirde Tilimra'ya geçilmesi ve sonra da Hurama'ya esirenin gönderilmesinin tembih edilgi belirtmektedir.¹⁰³² Ayrıca, Hurama'nın Hitit metinlerinde daima Mitanni, Halep ve Nuhašše münasebetiyle ve Šamuha ile birlikte zikredildiği belirtilerek, Boğazköy mıntikasıdan çok uzakta olmadığı tahmin edilen Kuššara'dan doğuya doğru gidilirken Šamuha'ya gelindiğini ve oradan bir yolun (belki daha doğuya) Tilimra'ya ve diğer bir yolun da (güneydoğuya) Malatya civarında aranması münasip olan Hurama'ya gittiği ileri sürülmektedir.¹⁰³³ Bu yer adının, Hititçe metinlerde geçen Tiliura yer adıyla bağlantılı olabileceği de belirtilmektedir.¹⁰³⁴

Tiltumman- → Tumana

¹⁰²⁸ Bilgiç, 1946: 414.

¹⁰²⁹ Lewy, 1952, 395, n. 4, 425.

¹⁰³⁰ Nashef, 1991: 159.

¹⁰³¹ Nashef, a.g.e.: 119.

¹⁰³² Bilgiç, a.g.m.: 393.

¹⁰³³ Bilgiç, a.g.m.: 393.

¹⁰³⁴ Nashef, a.g.e.: 119.

Timelkia

Kültepe Ib tabakası kârumları arasında gösterilen Timelkia¹⁰³⁵, Eski Asur metinlerinde *Tí-mì-il₅-ki-a*, *AN.NA ša Tí-mì-il₅-ki-a* ve *ru-ba-im Tí-mì-il₅-ki-a-i-im* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz pek çok yazılışa sahiptir.¹⁰³⁶ İsim Hitit metinlerinde ^{URU}*Ta-pal-ga* ile bir tutulmak istense de¹⁰³⁷, ^{URU}*Ta-ma-al-ki-ja* veya ^{URU}*Ta-ma-al-ki* yazılışları ile geçen¹⁰³⁸ Tamalka yer adı ile daha irtibatlı görünmektedir. Belgelerden kral, kraliçe ve sarayı olduğu anlaşılan bu şehrin ticari hayatında “kalay” ve “kumaş” ürünlerinin önemli yer tuttuğu anlaşılmaktadır.¹⁰³⁹ Timelkia’nın Asur ile Kaniş arasındaki anayol üzerindeki bir istasyon olduğu, buna göre de şehrin Hahhum ve Hurama arasında kaldığı, Kaniş’in güneyinde ya da güneydoğusunda olabileceğini ve Kaniş yönünde 3. istasyon, Asur yönünden ise Hahhum’dan sonraki ilk istasyon olduğu belirtmektedir¹⁰⁴⁰ Ayrıca, Sivas - Malatya arasındaki çevrede, hatta bu mıntikanın biraz kuzeyinde¹⁰⁴¹, Hahhum ve Hurama çevresinde¹⁰⁴², Hahhum ve Luhuzattia arasında¹⁰⁴³, Hahhum ve Kaniş arasında, Anadolu platosunun doğusunda ya da güneydoğusunda bir bölgede, belki Kommagene’nin doğusunda, Kaniş’in güneydoğusunda¹⁰⁴⁴ ve Elbistan’ın kuzeydoğusunda, Afşin civarında¹⁰⁴⁵ olduğuna dair çeşitli görüşler mevcuttur. Metinlerde genellikle Hahhum ve Hurama ile birlikte geçmesinden dolayı bu iki şehir arasında olduğu düşünülen Timelkia’nın, I 572, 6-7 ve Kt 92/k 1018, 15-16’da, “*Zalpa* ve *Timelkia*’ya kadar” ifadesi dikkate alındığında, Zalpa ile komşu olduğu ortaya çıkmakta, buna göre de Hahhum ve Hurama arasında olma ihtimali azalmaktadır. Bize göre Timelkia, eski Hurama ile Zalpa, modern Birecik ile Urfa merkezleri arasında bir yerde aranmalıdır.

¹⁰³⁵ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

¹⁰³⁶ Nashef, 1991: 119-120.

¹⁰³⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 398.

¹⁰³⁸ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 391.

¹⁰³⁹ TC 3, 167, 24; TC 1, 3, 30; 81, 44.

¹⁰⁴⁰ Nashef, 1987: 4.

¹⁰⁴¹ Bilgiç, 1946: 398.

¹⁰⁴² Larsen, 1976: 239.

¹⁰⁴³ Forlanini, 1985: 67.

¹⁰⁴⁴ Nashef, 1991: 119-120.

¹⁰⁴⁵ Yılmaz (Gül), 2001: 41.

Tinarna

CCT 5, 1b, 14'de *i-na Tí-na-ar-na*¹⁰⁴⁶ yazılışı ile kaydedilmektedir. ¹⁰⁴⁶ İlgili metinde geçen saray kelimesinin “Kaniş Sarayı” olduğu kabul edilirse, Tinarna Kaniş'den çok da uzakta olmamalıdır.

Tinipia

Eski Asurca Kt g/t 42+z/t 11 nolu metinde *i-na A-lim^{ki} Tí-ni-pì-a* şeklinde geçmektedir. ¹⁰⁴⁷ İsmi Hititçe belgelerde geçen ve Kaštama yakınlarında olduğu belirtilen Tanipija¹⁰⁴⁸ veyâ Wašhania memleketindeki Tinipija¹⁰⁴⁹ ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir. ¹⁰⁵⁰ Tinipia'nın Kt 88/k 1038 nolu belgede Habušna ile birlikte geçmesi, Habušna'nın da Ninaša ve Tuwanuwa yanında zikredilen Ereğli ile irtibatlandırılan Kybistra'ya lokalize edilmesinden dolayı, Wašhania memleketindeki Tinipija ile konumuzu teşkil eden Tinipia'nın aynı yer olduğunu ve Kybistra çevresinde aranması gerektiğini düşünmekteyiz.

Tipazna

Kültepe Ib katına ait Kt u/k 3, 55-56 nolu metinde *a-mu-tám Tí-pà-az-na-i-um* şeklinde aidiyet ekli olarak geçmektedir. ¹⁰⁵¹ Değerli bir ticarî malın, amūtum'un, üretim yeri olduğu anlaşılan bu yer adının lokalizasyonu hakkında metinden bir sonuç elde edilememektedir.

Tipurzia

Eski Asur'da *a-na Tí-bu-ur-zi-a-i-e-im, ba-ru-lu-um ša Tí-bu-ur-zi-a-ma*, Hitit'de¹⁰⁵² *URU Te-pu-ur-zi-ia*, Orta Asur-Orta Babil'de¹⁰⁵³ ise *KUR Te-pur₁₃-zi*

¹⁰⁴⁶ Nashef, 1991: 121.

¹⁰⁴⁷ Nashef, a.g.e.: 121.

¹⁰⁴⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 394.

¹⁰⁴⁹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 425.

¹⁰⁵⁰ Nashef, a.g.e.: 121.

¹⁰⁵¹ Nashef, a.g.e.: 121.

¹⁰⁵² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 426.

¹⁰⁵³ Groneberg, 1980: 260.

yazılışı ile geçmektedir. Bu yerin Niğde civarında aranan Tyana'ya (Tuwanuwa) yakın bir yerde veya Amanos Dağlarının üstündeki Tupaziia ile aynı yer olabileceği ileri sürülmektedir.¹⁰⁵⁴ Ayrıca, Tipurzia'nın *-iia* sonekli yer adlarından olduğu belirtilerek, Gürün'e lokalize edilen Tegarama'ya yakın olacağı ifade edilmektedir.¹⁰⁵⁵

Tiritar → Taritar

Tişmurna

Eski Asur metinlerinde, *i-Ti-iş-mu-ur-na*, *a-na Ti-iş-mu-ur-na*, *a-Ti-iş-mur-na*, *Ti-iş-mu-ur-na-i-a-am* ve *URUDU SIG₅ Ti-iş-mu-ur-n[a-i-am]* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. Kültepe belgelerinde II. tabaka wabartumları arasında gösterilen¹⁰⁵⁶ ve önemli bir bakır ihraç merkezi olarak karşımıza çıkan Tişmurna'da BIN 4, 58 ve Kt n/k 482'ye göre bir saray olduğu anlaşılmaktadır.

Protoluvî diline ve çevresine giren yer adları grubuna âit, güney ve güneybatı Anadolu yerli kavimlerinde de görülen ve hatta bugünkü Smyrna (İzmir)'da varlığını koruduğu ileri sürülen *-urna* son ekli bu yer adı Bolgar dağı civarında¹⁰⁵⁷ aranmakta ve Karaali ile bir tutulmak istenmektedir.¹⁰⁵⁸ Ayrıca, Klâsik Çağda Smyrna ile bir tutulan eski İzmir ile de irtibatlandırılmak istenmektedir.¹⁰⁵⁹ Fakat, Tişmurna'nın Turhumit bakır pazarının alternatifi olduğu belirtilerek, şehrin Turhumit yakınlarında olabileceği ifade edilmekte, Tişmurna ile Smyrna identifikasyonu kabul edilmemektedir.¹⁰⁶⁰

¹⁰⁵⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 426.

¹⁰⁵⁵ Bayram, 1997: 54, Yılmaz (Gül), 2001: 92.

¹⁰⁵⁶ Bayram, 1994: 234, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

¹⁰⁵⁷ Bilgiç, 1946: 390-391.

¹⁰⁵⁸ Forlanini, 1985: 50, n. 38.

¹⁰⁵⁹ Alp, 1992: 8.

¹⁰⁶⁰ Dercksen, 1996: 15-16.

Tiwara *

Kültepe metinlerinde ilk defa geçmektedir. Kt 88/k 1046 nolu metnin, 7-8. satırlarında *a-lá-hi-nim ša Tí-wa-ra* yazılışı ile görülen bu yer adı, Hititçe belgelerde ¹⁰⁶¹ *URU*Ti-wa-ra ve ¹⁰⁶² *URU*Ti-wa-ra-aš şeklinde kaydedilmiştir. Tiwara'nın Hitit belgelerine göre Kaşga bölgesinde olduğu, II. Tuthalia'nın annelerinin giriş kısmında bahsedildiği ve İşkuruha şehrine gitmek için bu şehirden geçildiği belirtilmektedir.¹⁰⁶²

İgili Kültepe metninden bu yer adının lokalizasyonuna yönelik bir bilgi edinilememesine rağmen, ismin Maşat ve Ortaköy (Şapinuwa) belgelerinde zikredilmesi sebebiyle, Tiwara'nın Maşat ve Ortaköy mintikasında aranması gerektiğini düşünüyoruz.

Tiwilis *

Bu isim hakkında sadece Kültepe Ib tabakası yer adlarından biri olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁶³ Geçtiği metin yeri veya lokalizasyonu ile ilgili bir bilgi verilmemektedir.

Tudhalia

Geçtiği metin yerlerinin tümünde *Tù-ud-ha-li-a* yazılışıyla şahıs adı olarak kaydedilmiştir.¹⁰⁶⁴ İsim Hititçe belgelerde ¹⁰⁶⁵ *URU*Tu-ut-ha-li-a yazılışı ile bir yer, *HUR.SAG* Tu-ut-ha-li-a geçişi ile de bir dağ adı olarak geçmektedir.¹⁰⁶⁵ Ayrıca Luvice yazıtlarda ¹⁰⁶⁶ *WATI*Tu HATTUSA^{URU}, ¹⁰⁶⁶ *mont*Tu Ha^{ville}, ¹⁰⁶⁶ *mont*Tu ve ¹⁰⁶⁶ *HUR.SAG*Tu yazılışları ile kaydedilmiştir.¹⁰⁶⁶

¹⁰⁶¹ del Monte ve Tischler, 1978: 431, del Monte, 1992: 171.

¹⁰⁶² Süel, 2005: 683.

¹⁰⁶³ Donbaz, 1987: 418.

¹⁰⁶⁴ Nashef, 1991: 122.

¹⁰⁶⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 445-446

¹⁰⁶⁶ Savaş, 1998: 220.

Tuhpia

Eski Asur metinlerinde *a-na Tù-ùh-pì-a*, *URUDU ša Tù-ùh-pì-[a]* ve aidiyet ekli olarak *URUDU Tù-uh-pì-a-i-am* yazılışları ile geçmektedir. Hitit metinlerinde ise *KUR* ^{URU}*Tu-u-hu-up-pí-ja* ve ^{URU}*Tu-hu-pí-ja* gibi örneklerle kaydedilmektedir.¹⁰⁶⁷

Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen¹⁰⁶⁸ ve Kt j/k 80 ve Kt 85/k 27 nolu metinlere¹⁰⁶⁹ göre bir kralı olduğu anlaşılan Tuhpia, bu dönemin önemli bir bakır üretim merkezlerinden biridir. Tuhpia'nın, Şalatu(w)ar ile Kaniš'den çok uzakta olmaması gerektiği¹⁰⁷⁰, Kaniš'in kuzey ya da kuzeydoğusunda, muhtemelen Turhumit yakınlarında olduğu¹⁰⁷¹ ifade edilmekte ve genellikle Boğazköy-Merzifon arasında¹⁰⁷² aranmaktadır. Ayrıca, Kt 91/k 424 nolu metne göre Tuhpia'nın Turhumit'ten çok uzak olamayacağı belirtilerek, Wahšušana ve Turhumit'e yakın bir bölgede, Kızılırmak kavsinin iç kısmında, Hattuš'un batısında bir yere lokalize edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁰⁷³ Bizde, Kt 92/k 203 nolu metinde Tuhpia'nın Turhumit, Hattuš ve Tawinia ile birlikte geçmesinden dolayı son lokalizasyon teklifini uygun bulmaktayız.

Tukriš

Bu yer adı, Akad kralı Sargon'un askeri faaliyetlerinin anlatıldığı Eski Asurca Kt j/k 97 nolu metnin, 50-51. satırlarında¹⁰⁷⁴ *ru-ba-am ša Tù-uk-ri-iš* ve RIMA 1, 50, 75'de *LUGAL.MEŠ ša Tu-uk-ri-iš^{ki}* yazılışı ile geçmektedir. İsim Eski Babil'de¹⁰⁷⁵ *Tu-uk-ri-iš^{ki}*, *LUGAL^{meš} ša Tu-uk-ri-iš^{ki}*, Hitit

¹⁰⁶⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 434-435, del Monte, 1992: 172.

¹⁰⁶⁸ Bayram, 1994: 234, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

¹⁰⁶⁹ Günbatti, 1996: 25-26.

¹⁰⁷⁰ Bilgiç, 1946: 398-399.

¹⁰⁷¹ Larsen, 1976: 240, n. 251.

¹⁰⁷² Goetze, 1957: 98. Orlin, 1970: 38, 86, Forlanini, 1985: 67'deki harita

¹⁰⁷³ Yılmaz (Gül), 2001: 85-86.

¹⁰⁷⁴ Günbatti, 1997: 144.

¹⁰⁷⁵ Groneberg, 1980: 239.

metinlerinde¹⁰⁷⁶ *URU* *Du-uk-ri-iš-hé*, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde *Tuk-ri-iš* şeklinde geçen yazılışlara, Elam'da ise Tikriš telaffuzuna sahiptir.¹⁰⁷⁷

RIMA 1, 50, 75'de geçen *LUGAL.MEŠ ša Tu-uk-ri-iš^{ki}* sözüne dayanarak, Tukriš ile bir şehir değil, bir bölgenin ifade edilmek istendiği ve kuzeybatı İran'da aranması gerektiği iddia edilmektedir.¹⁰⁷⁸ Bu görüşün aksine, Tukriš'in, 3. bin yıldan itibaren değişik kaynaklarda, Kuzey Mezopotamya ile İran arasındaki çeşitli hammadde ve mamûl malların ticaretinde çok önemli bir merkez olarak öne çıktığı belirtilerek, Kt j/k 97, 50-51'de geçen *ru-ba-am ša Tù-uk-ri-iš* ifadesine göre, Tukriš'in bir bölgeyi ifade etmediği ileri sürülmektedir.¹⁰⁷⁹

Tukupta

Eski Asur'da *i-na Tù-ku-up-ta* yazılışı ile geçmektedir.¹⁰⁸⁰ İsim, ek ve kökü tayin edilemeyen mimasyonsuz yer adları grubuna dahil edilmekte¹⁰⁸¹ ve Hititçe *URU* *Ta-ku-up-pa-ša*, *URU* *Ták-ku-up-ta-an* ve *URU* *Ták-ku-up-ta* şeklinde yazılışlara sahip, Kale köy, Tokat ve Hattuša'nın kuzey batısında aranan Takupš/ta yer adı¹⁰⁸² ile karşılaştırılmaktadır.¹⁰⁸³

Tummana

Eski Asur metinlerinde yer adı olarak *i-na Tù-ma-na*, *i-na Tù-ma-nim*, aidiyet ekli olarak *Ti-il₅-tù-um-ma-ni²-ú²-ma* ve şahıs adı olarak *Tù-ma-na* yazılışları ile geçmektedir.¹⁰⁸⁴ İsim Hitit metinlerinde¹⁰⁸⁵ *KUR* *URU* *Tu-u-um-ma-an-na*, *KUR* *Tu-ma-an-na* ve *URU* *Tu-ma-na*, Luvite yazıtlarda¹⁰⁸⁶ ise Tumanas şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Genellikle Domanitis ile bir tutulan

¹⁰⁷⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 436, del Monte, 1992: 172.

¹⁰⁷⁷ Marín, 2001: 292.

¹⁰⁷⁸ Nashef, 1991: 123.

¹⁰⁷⁹ Günbattı, 1997: 144.

¹⁰⁸⁰ Nashef, a.g.e.: 123.

¹⁰⁸¹ Bilgiç, 1946: 414 vd.

¹⁰⁸² del Monte ve Tischler, a.g.e.: 387.

¹⁰⁸³ Nashef, a.g.e.: 123.

¹⁰⁸⁴ Nashef, a.g.e.: 123.

¹⁰⁸⁵ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 437, del Monte, a.g.e.: 173.

¹⁰⁸⁶ Savaş, 1998: 220.

bu yer adının, Muş çevresinde, Hattuša'nın kuzeybatısında, Yukarı Yeşilırmak çevresinde, Erzincan'dan Trabzon'a giden yolda Kelkit'in kuzeyindeki Roma iskân yeri Domana ve Viranşehir çevresinde klâsik Carmalis¹⁰⁸⁷ ve Gök Irmak vadisinin üst bölümünde¹⁰⁸⁸ olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Ayrıca, bu şehir Kastamonu ile bir tutulmakta¹⁰⁸⁹ ve Kastamonu isminde hâlâ Tum(m)ana adının kalıntılarının görüldüğü belirtilmektedir.¹⁰⁹⁰

Tumišna

Eski Asur'da *i-na A-lim^{ki} Tù-mi-iš-na* yazılışı ile geçen bu isim, Kültepe Ib katı yer adlarından biri olarak değerlendirilmektedir.¹⁰⁹¹

Tum(e)lia

Eski Asur metinlerinde; KTS 2, 57, 25, Kt 91/k 343¹⁰⁹², 19 ve Kt n/k 505¹⁰⁹³, 49'da *Tù-um-li-a-i-im* şeklinde aidiyet ekli yazılışa sahip bu yer adı, Wahšušana ve Buruštattum'dan Ulama'ya kadar olan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 345 metinde geçen yer adlarının dikkate alınması durumunda, Tuz Gölü'nün yakınlarında aranması gerektiği ifade edilmektedir.¹⁰⁹⁴

Tunip

Eski Asur'da; Kt k/k 4 nolu metnin 7. satırında *Tù-ni-ip* yazılışı ile geçen bu yer adının, Suriye'nin Akdeniz sahili hinterlandında olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁹⁵ İsim Ebla, Eski Babil, Hitit ve Orta Babil metinlerinde Tunip şeklinde telaffuz edilmektedir.¹⁰⁹⁶

¹⁰⁸⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 437.

¹⁰⁸⁸ Nashef, 1991: 124.

¹⁰⁸⁹ Ertem, 1980: 14-19, del Monte, 1992: 173.

¹⁰⁹⁰ Ertem, a.g.e.: 14-19.

¹⁰⁹¹ Nashef, a.g.e.: 124.

¹⁰⁹² Bayram, 1997, s. 56.

¹⁰⁹³ Bayram, a.g.m.: 56.

¹⁰⁹⁴ Bayram, a.g.m.: 56.

¹⁰⁹⁵ Nashef, a.g.e.: 124.

¹⁰⁹⁶ Marín, 2001: 294.

Turhumit

Eski Asur metinlerinde *Tur₄-hu-mì-it*, *Tur₄-mì-it*, *Tù-ru-ùh-mì-it*, *i-Tur₄-ùh-mì-it* ve *URUDU ša Tur₄-hu-mì-it* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz pek çok yazılışa sahiptir.¹⁰⁹⁷ Kültepe metinlerinde adı en çok geçen şehirlerden biri olan, II. tabaka kârumları arasında gösterilen¹⁰⁹⁸ ve Kt n/k 1408¹⁰⁹⁹ nolu metne göre bir kralı olduğunu bildiğimiz Turhumit, Hitit¹¹⁰⁰ ve M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde¹¹⁰¹ Turmitta şeklinde telaffuza sahiptir. II. Muwatalli'nin dua metninde Turhumit kentinin Tanrı Telipinu'sundan, erkek, kadın tanrılarından, dağ ve ırmaklarından bahsedilmektedir.¹¹⁰² Asurlu tüccarların önemli bakır üretim merkezlerinden biri olan bu şehre, Timelkia gibi güneybatı şehirlerden ulaşmak için, Elbistan bölgesindeki dağlar arasından (harran suqinnum) geçen tehlikeli bir yolu kullanmaları gerektiği belirtilmektedir.¹¹⁰³ Turhumit'in lokalizasyonu ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır: Sivas ve Alişar arasında Yenihan (Yıldızeli) ile bir tutulmakta¹¹⁰⁴, Tawinia, Zalpa ve Tuhpia ile birlikte Boğazköy-Merzifon arasına yerleştirmekte¹¹⁰⁵, Kızılırmak hattının kuzeyinde bugünkü Merzifon çevresinde¹¹⁰⁶, Kızılırmak havzasının kuzeydoğusunda¹¹⁰⁷, bugünkü Darende de¹¹⁰⁸, Kızılırmak havzasında, Kaniş'in doğusunda¹¹⁰⁹, Kızılırmak'ın orta kısmında ve Tuz Gölü'nün kıyısında¹¹¹⁰, ayrıca Karaali ve Bâlâ civarında¹¹¹¹ aranmaktadır. Kt 92/k 203 nolu metinde geçen "Turhumit, Hattuş, Tawinia ve Tuhpia'dan Nenašša'ya kadar" ifadesinden şehrin Kızılırmak kavsinin içinde aranması fikrini uygun bulmaktayız.

¹⁰⁹⁷ Nashef, 1991: 124-125.

¹⁰⁹⁸ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

¹⁰⁹⁹ Bayram, a.g.m.: 234.

¹¹⁰⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 442-444.

¹¹⁰¹ Marín, 2001: 294.

¹¹⁰² Alp, 2001: 103.

¹¹⁰³ Michel, 1991: 254.

¹¹⁰⁴ Garstang ve Gurney, 1959: 17.

¹¹⁰⁵ Goetze, 1957: 68.

¹¹⁰⁶ Mellart, 1982: 30.

¹¹⁰⁷ Orlin, 1970: 77.

¹¹⁰⁸ Bilgiç, 1945-51: 29, Veenhof, 1972: 334.

¹¹⁰⁹ Larsen, 1976: 237.

¹¹¹⁰ Nashef, a.g.e.: 126.

¹¹¹¹ Yılmaz (Gül), 2001: 68.

Turmal-

Eski Asurca bir metinde; Kt m/k 170, 3. 9'da *Tù-ur-ma-li-i* şeklinde aidiyet ekli bir şahıs adı içerisinde geçen isim, Hititçe yer adı Tarmalija ile irtibatlandırılmaktadır.¹¹¹²

Tuttul

İsim CCT 1, 34a, 21'de *Tù-tù-li-dí* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmektedir.¹¹¹³ Bu yer adı Ebla metinlerinde Tuttul, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde Tutul(i), III. Ur'da Tutul(a), Eski Babil'de Tuttul/Tultul, Hitit'de Tutul ve M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde Tuttul telaffuzlarına sahiptir.¹¹¹⁴ Tuttul'un muhtemelen ar-Raqqa yakınlarındaki T. Bt^c ile aynı olduğu ifade edilmektedir.¹¹¹⁵

Tuwanu(w)a *

Kt u/k 5, 6'da *i-na Tù-wa-a-nu-a* yazılışıyla yer adı, Kt v/k¹¹¹⁶ 134, 2'de *Tù-a-nu-a* geçişi ile şahıs adı olarak geçen bu isim, Hititçe metinlerde *KUR* ^{URU}*Tu-u-wa-nu-wa* ve ^{URU}*Tu-wa-nu-wa* şeklinde görülmekte ve bugünkü Bor'a lokalize edilmektedir¹¹¹⁷. Hititçe metinlerde Tuwanu(w)a şehri Fırtına Tanrısı, tanrıça Şahhara'sı, nehirleri, dağları, tanrı ve tanrıçaları ile beraber kaydedilmiştir. Ayrıca, ülke adı olarak geçmekte ve tapınağından bahsedilmektedir.¹¹¹⁸

¹¹¹² Nashef, 1991: 126.

¹¹¹³ Nashef, a.g.e.: 126, 159.

¹¹¹⁴ Marín, 2001: 296.

¹¹¹⁵ Nashef, a.g.e.: 126, 159. Ayrıca bkz. Charpin ve Ziegler, 2003: 276.

¹¹¹⁶ AKT III: 31.

¹¹¹⁷ del Monte ve Tischler, 1978: 447, del Monte 176, Alp, 2001: 50.

¹¹¹⁸ Karauğuz, 2005: 26, n. 102.

U

Ubrā - *

Kt 91/k 546 nolu metinde *Ub-ra-e-im* şeklinde aidiyet ekli geçtiği belirtilen¹¹¹⁹ bu yer adı, Kültepe metinlerinde ilk defa görülmektedir. Bu isim Hitit metinlerinde ^{URU}*Up-ri-e* yazılı ile geçen Uprija yer adı¹¹²⁰ ile irtibatlı olabilir.

Udum

Eski Asur metinlerinde *i-na Ú-dí-im* ve *i-na Ú-dim* yazılışlarıyla geçmektedir.¹¹²¹ Ek ve kökü tesbit edilemeyen mimasyonlu yer adlarından biri olan bu yerin, Hitit metinlerinde görülen ^{URU}*U-da* veyâ ^{URU}*U-ta* ile aynı yer olabileceği, çünkü Uda'nın ekseriye Halep-Kizuatna arasında olduğu ve bu isimlerle birlikte zikredildiği belirtilmektedir.¹¹²²

Uhakum → Razamā 2

Ulama

Eski Asur metinlerinde *Ú-lá-ma*, *ší-ip-ri-im ša Ú[?]-lá-ma*, *a-na Wu-lá-ma* ve *a-na Wa-lá-ma* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. İsim Hititçe belgelerde¹¹²³ ise ^{URU}*Ul-lam-mi*, ^{URU}*Ul-lam-ma* ve *KUR* ^{URU}*Ul-ma* şeklinde geçmektedir.

İsim, *-ma* son ekli yer adlarından biri olarak kabul edilmekte ve wardum kelimesinin urdum şeklinde yazılması örneğinde olduğu gibi¹¹²⁴ *wa-* hecesinin düşmesiyle oluşan bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir.¹¹²⁵ Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen bu yerin idarecisinin KTS

¹¹¹⁹ Veenhof, 2006: 779.

¹¹²⁰ del Monte ve Tischler, 1978: 457.

¹¹²¹ Nashef, 1991: 127.

¹¹²² Nashef, a.g.e.: 127.

¹¹²³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 452.

¹¹²⁴ Bilgiç, 1945-51: 37.

¹¹²⁵ Bilgiç, 1946: 413.

II 40, 27 nolu metne göre Buruštattum'un ki ile ittifak yaptığı anlaşılmaktadır. Ulama, Kt n/k 1253 ve Kt 93/k 63 nolu metinlerde memleket olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca TC 3, 165 nolu belgeden de komiser ve kaššum'u (yüksek dereceli bir memur ?), TC 3, 271, 25, 27'den ise rabi sikkitim'inin olduğu anlaşılmaktadır. Kt 83/k 117 nolu metne göre, Ulama ve Šalatu(w)ar'ın Wahšušana - Buruštattum arasında fakat aynı güzergâhta olmadıkları iddia edilmektedir.¹¹²⁶

Hitit metinlerinden; I. Hattušili yıllıklarında geçen "kral Nenašša ile savaştıktan sonra Ulma ülkesi ile de savaşa gider ve Ulma'yı tahrip ettikten sonra Hattuša'ya döner" ifadesinden, Ulama ile Nenašša'nın komşu oldukları¹¹²⁷, ayrıca Anitta metninde muhtemelen Tagarama'dan sonra yer aldığı ve I. Hattušili yıllıklarına göre de, Nenašša yakınlarında aranması gerektiği ifade edilmektedir.¹¹²⁸ Ulama'nın Aksaray civarında¹¹²⁹, Aksaray-Sultanhanı arasında veyâ yakınlarındaki¹¹³⁰, Tuz Gölü'nün batısında¹¹³¹, Tuz Gölü'nün güneydoğusunda¹¹³², Kızılırmak deltasında¹¹³³ ve Konya-Aksaray sınırları içinde¹¹³⁴ aranması gerektiği hususunda farklı görüşler mevcuttur.

Bu yer adı TC 3, 165 nolu metinde Kaniš → Wašhania → Nenašša → Ulama ve Buruštattum güzergâh sıralaması içinde görünmektedir. Buna göre; Ulama Nenašša ile Buruštattum arasında yer almaktadır ve bu veri, Hitit metinlerindeki Ulama ile Nenašša'nın komşu oldukları bilgisini teyid etmektedir. Nenašša'nın bugünkü Nevşehir civarında, Buruštattum'un da Konya-Karahöyük olduğunu kabul edecek olursak, Ulama'nın yeri için Acemhöyük uygun görünmektedir. (Harita 2)

¹¹²⁶ Günbatti, 1995: 109.

¹¹²⁷ Yılmaz (Gül), 2001: 80.

¹¹²⁸ Ertem, 1995: 82.

¹¹²⁹ Garelli, 1963: 122-123, del Monte ve Tischler, 1978: 452.

¹¹³⁰ Bilgiç, 1946: 413.

¹¹³¹ Larsen, 1976: 240.

¹¹³² Forlanini, 1985: 67.

¹¹³³ Donbaz, 1999: 47.

¹¹³⁴ Çeçen, 2002: 65-66.

Umelia

CCT 5, 35c, 9'da *ša Ú-me-li-a* yazılışı ile geçmektedir.¹¹³⁵ İsmi doğruluğunun OrNS 27, 64'de kontrol edildiği ve Anat. 8, 154'de şahıs adı Kigaršan/Kigaršen ile ilgili ele aldığı belirtilmektedir.¹¹³⁶

Unipgum _ Uni/upš/zum

Uni/upš/zum

İsim Eski Asur metinlerinde *i-na Ú-ni-ip-ší-im*, *i-na Ú-ni-ip-gi-im*, *i-na Ú-ni-ip-Zí-im* ve *i-na Ú-nu-up-Zi-im* yazılışları ile kaydedilmektedir.¹¹³⁷ Bazı araştırmacılar ve RGFC IV'de Unipkum diye değerlendirilen bu yer adının, metinlerin ilgili satırlarındaki *-gi-*, *-gi₅-* işaretlerinin şüpheli olması ve yeni üç metindeki dört yerde *-zi-*, *-ší-* yazılışları ile geçmesi dikkate alınarak Unipš/zum olarak düzeltilmesi gerektiği belirtilmektedir.¹¹³⁸ Bu yer adının, Yeni Asur metinlerinde geçen Unnigā ile bir tutulduğu ve Antiochien ovasında aranmasının gerektiği ileri sürülmekte, ayrıca BIN 4, 129'da ismin Uršu ve Mama arasında görüldüğü, Mama'nın da dağlık bir bölgede, Maraş yakınlarında arandığı ifade edilmektedir.¹¹³⁹

Upe/i *

Kültepe II. tabaka wabartumlarından biri olarak kabul edilen¹¹⁴⁰ bu yer Eski Asur metinlerinde *qá-tim ša Ú-pé-e*, *wa-ba-ar-tum ša Ú-pé* ve *wa-bar-tum ša Ú-pè* yazılışlarıyla geçmektedir. İsim Hitit metinlerinde *KUR Ú-pí*, *KUR Ú-up-pa* ve *KUR^{URU}A-ba* şeklinde görülmekte ve bu yer adının Damaskus'taki Hitit eyaleti olacağı belirtilmektedir.¹¹⁴¹ Fakat bu şehir Eski Asur metinlerinde geçen Upe ile aynı yer olmamalıdır.¹¹⁴²

¹¹³⁵ Nashef, 1991: 128.

¹¹³⁶ Nashef, a.g.e.: 128.

¹¹³⁷ Nashef, a.g.e.: 128, Bayram, 1997: 59-60.

¹¹³⁸ Çeçen, 1990: 59.

¹¹³⁹ Nashef, a.g.e.: 128-129.

¹¹⁴⁰ Bayram, a.g.m.: 64.

¹¹⁴¹ del Monte ve Tischler, 1978: 457.

¹¹⁴² Bayram, a.g.m.: 55.

Urā *

Kültepe metinlerinde ilk defa geçen bu yer adı, Kt a/k 1091 nolu metnin, 16-17. satırlarında *A-lá-bu-um ša Ú-ra-a* şeklinde aidiyet ekli kelime olarak, bir şahsı nitelemek için kullanılmıştır. İsim Hititçe metinlerde¹¹⁴³ Ura telaffuzuyla geçmekte ve iki adet Ura olduğu belirtilmektedir. Bunlardan biri Şebinkarahisar'a ya da Amasya'ya, diğeri ise Olbia / Uzunca Burç ?, ya da Anadolu'nun kuzey batısında bir yere lokalize edilmektedir.

Ura'ir *

Kültepe'de Kaniş kralı Waršuma'nın sarayı olarak adlandırılan binada ortaya çıkarılan ve Kt s/t 92 nolu metinde geçtiği belirtilen bu yer adı, Kültepe Ib katı yer adları arasında gösterilmektedir.¹¹⁴⁴

Uram-

İsmin, *[M]a-hi-[r]i-im ša Ú-ra-mi-e* şeklinde geçtiği ve şüpheli olarak Kuzey Suriye'de olabileceği ancak yerinin bilinmediği ifade edilmektedir.¹¹⁴⁵

Urbēl

Bu yer adı, RIMA 1, 64 iii' 8'de *a-la-ni da-an-na-ti ša ma-a-at Ur-bi-e-el* şeklinde geçmektedir.¹¹⁴⁶ Metinde memleket olarak zikredilen Urbēl, Erbīl'le bir tutulmakta, III. Ur metinlerinde geçen Urbilum ve Arbilum, Eski Babil'de Urbēl ve Orta Asur-Orta Babil metinlerinde Arbail telaffuzu ile kaydedilen yer adı ile karşılaştırılmaktadır.¹¹⁴⁷

¹¹⁴³ del Monte ve Tischler, 1978: 457.

¹¹⁴⁴ Donbaz, 1987: 418, Donbaz, 1990: 435.

¹¹⁴⁵ Nashef, 1991: 129.

¹¹⁴⁶ Nashef, a.g.e.: 159.

¹¹⁴⁷ Nashef, a.g.e.: 159.

Urim

İsmin Eski Asur metinlerinde *LUGAL URIM².KI.MA*, [*lugal-Ú*]*rr^{ki}-ma*, *URIM.KI.MA* ve şahıs adı *wa-ší-bu-ru-ba-ni* yazılışı ile görüldüğü ve bugünkü Tall al-Muqayyar ile bir tutulan eski Ur şehri olduğu ifade edilmektedir.¹¹⁴⁸

Uršu

Kültepe II. tabaka kârumları arasında gösterilen¹¹⁴⁹ bu yer adı Eski Asur metinlerinde *a-na Ur-šu*, *a-na Ur-šu-ú* ve *TÚG. HI.A ša Ur-šu* yazılışı ile geçmektedir.¹¹⁵⁰ İsim, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde¹¹⁵¹ *uru-ur-šu^{ki}*, III. Ur metinlerinde¹¹⁵² *lú-ur-šu^{ki}*, Eski Babil’de¹¹⁵³ *uruÚr-su-um^{ki}*, Hitit metinlerinde¹¹⁵⁴ ise *URUUr-šu* şeklinde görülmektedir.

Lagaş kralı Gudea’nın (M.Ö. 2144-2124), Tanrı Ningirsu için inşa ettirdiği tapınakta kullanılan keresteleri getirttiği yer olarak bildiğimiz bu şehir, Kültepe metinlerinde Mama ve Hahhum ile birlikte zikredilmesi ve bir Kültepe metninde geçen “Hahhum’a gitmekten korkarsan Uršu’ya git” ifadesinden, Hahhum’a yakın olduğu ve Malatya’nın kuzeydoğu taraflarında aranması gerektiği ileri sürülmekte¹¹⁵⁵, ayrıca Fırat nehrinin ana geçidi yakınlarında, muhtemelen modern Gaziantep’in batısına uzak olmadığı belirtilmektedir.¹¹⁵⁶ Bunun yanında Uršu, Birecik-Gaziantep arasına yerleştirilmekte, T. Tāqān¹¹⁵⁷ ve Samsat ile bir tutulmaktadır.¹¹⁵⁸

¹¹⁴⁸ Nashef, 1991: 159

¹¹⁴⁹ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

¹¹⁵⁰ Nashef, a.g.e.: 160.

¹¹⁵¹ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 180.

¹¹⁵² Edzard ve Farber, 1974: 225.

¹¹⁵³ Groneberg, 1980: 250.

¹¹⁵⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 475-476.

¹¹⁵⁵ Bilgiç, 1946: 412.

¹¹⁵⁶ Larsen, 1976: 237.

¹¹⁵⁷ Nashef, a.g.e.: 160.

¹¹⁵⁸ Charpin ve Ziegler, 2003: 276.

Uša

Eski Asur metinlerinde; Kt n/k 63, 8, 12'de *A-lim^{ki} Ú-ša*, CCT 6, 46b, 25'de *a-lá-hi-nim Ú-ša-i(-e)-im* ve BIN 4, 45, 8'de *GAL sí-ki-tim Ú-ša-i-um* yazılışları ile geçmektedir.¹¹⁵⁹ Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen¹¹⁶⁰ Uša, Hitit metinlerinde ^{URU}*U-uš-ša* ve ^{URU}*U-ša* şeklinde görülmektedir.¹¹⁶¹ Hititçe belgelerde Hulaia Nehri Ülkesi'nin doğusunda bir sınır şehri olarak belirtilen Uša sınırları içinde, Kuršawanša ve Harazawa sınır şehirlerinin bulunduğu kayıtlıdır. Bir arazi bağış belgesinde Uša halkının otlak ve ormanlarından, bir başka belgede ise, Uša şehri prensinden bahsedilmektedir¹¹⁶². II. Muwatalli'nin dua metninde Uša kentinin Fırtına Tanrısı, Buruṣhattum kentinin Fırtına Tanrısı, Huwatnuwanda dağı, Hulaya ırmağı (Çarşamba Suyu), Aşağı Ülkenin (Konya Ovası) kadın ve erkek tanrıları, dağları ve ırmakları kaydı bulunmaktadır¹¹⁶³.

Uša, ek ve kökü tayin edilemeyen mimasyonsuz yer adlarından biri olarak kabul edilmekte¹¹⁶⁴ ve Buruṣhattum-Ulama istikametinde olduğu iddia edilmektedir.¹¹⁶⁵ Ayrıca, eski Hitit devleti zamanına âit bir saray kronoğinde daima Nenašša ve Hubišna'nın yanında bulunması ve başka bir metinde Arzava memleketlerinin bir parçası olan Hulaja memleketinin hudutlarında gösterildiği belirtilmektedir.¹¹⁶⁶ Uša, Aksaray bölgesinde, Tuz Gölü'nün batısında aranmakta¹¹⁶⁷ ve Konya-Karahöyük ile bir tutulmak istenmektedir.¹¹⁶⁸

¹¹⁵⁹ Nashef, 1991: 130.

¹¹⁶⁰ Bayram, 1997: 64.

¹¹⁶¹ del Monte ve Tischler, 1978: 464, del Monte, 1992: 181.

¹¹⁶² Karauğuz, 2005: 91.

¹¹⁶³ Alp, 2001: 104.

¹¹⁶⁴ Bilgiç, 1946: 415, n. 138.

¹¹⁶⁵ Nashef, a.g.e.: 159.

¹¹⁶⁶ Bilgiç, a.g.e.: 415, n. 138.

¹¹⁶⁷ Garstang ve Gurney, 1959: 74.

¹¹⁶⁸ Nashef, a.g.e.: 159.

Ušbukatum *

Eski Asur metinlerinde ilk defa geçen yer adlarından biridir. Kt 91/k 424 envanter numaralı metnin 12. satırında *a-dí Uš-bu-kà-[ti]m* yazılışı ile geçmektedir.¹¹⁶⁹ İlgili metne göre, Tuz gölü'nün güney veya güneybatısına ve Buruštattum'a yakın bir yere lokalize edilmektedir.¹¹⁷⁰

Ušhania → Wašhania

Ušnama *

Waršuma sarayında ortaya çıkarılan bir belgede (Kt s/t 92) geçtiği belirtilmekte ve Kültepe Ib tabakası yer adları arasında gösterilmektedir.¹¹⁷¹

Ušun-

İsim Eski Asur metinlerinde *Ú-šu-nu-ma*, *Ú-ší-nu-ma-an*, *Uš-nu-ma-an* ve *Wa-ší-nu-ma-an* yazılışlarıyla geçmektedir.¹¹⁷² Kültepe Ib katı metinlerinde de geçen ve *-uman* sonekiyle şahıs adı teşkilinde kullanılan isim, Hititçe yer adı Ušuna veyâ Usuna ile bir tutulmaktadır.¹¹⁷³

Ušunala

Eski Asur metinlerinde *Ú-šu-na-la-<i>-am* ve *SÍG.HI.¿A¿ ša ¿Ú-ší¿-na-lam* fonetik yazılışı ile geçmektedir. Kt a/k 1165 nolu metne göre tâbi bir kralı olduğunu bildiğimiz Ušunala'nın, Hititçe metinlerdeki Wašulana¹¹⁷⁴ ve Ušuna ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹¹⁷⁵ Ayrıca, Wahšušana, Buruštattum ve Ušunala şehirlerinin birbirlerine yakın yerler olduğu ve şehrin bu bölgede aranması gerektiği ifade edilmektedir.¹¹⁷⁶

¹¹⁶⁹ Dercksen, 1996: 12, d. 32.

¹¹⁷⁰ Yılmaz (Gül), 2001: 63.

¹¹⁷¹ Donbaz, 1987: 418.

¹¹⁷² Nashef, 1991: 131, Garelli, 1963: 200, 269.

¹¹⁷³ Nashef, a.g.e.: 131, Garelli, a.g.e.: 200, 269.

¹¹⁷⁴ Nashef, a.g.e.: 131.

¹¹⁷⁵ Bayram, 1994: 228-230.

¹¹⁷⁶ Bayram, a.g.m.: 228-230.

Uzuhinum

Bu yer adı CCT 1, 26b, 2'de *ma-sú-im ša Ú-zu-hi-ni-im* yazılışı ile kaydedilmiştir.¹¹⁷⁷ Uzuhi-num'un Kaniš istikametinde yolun birinci kısmı üzerinde bulunan bir yolculuk istasyonu olduğu belirterek, şehrin istasyon sıralamasına göre yerinin belirlenmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir. Ayrıca, Eski Babilcedeki Azuhīnum ile özdeş olan Uzuhi-num'un, Eski Asur ve Eski Babil belgelerine göre Ğabal Sinğār'ın kuzeybatısında bulunduğu, bundan dolayı da Dicle'nin doğusunda bulunan ve Nuzi metinlerinde geçen Arzuhina ile irtibatının kurulmaması gerektiği ileri sürülmekte ve Uzuhi-num'un T. al-Hawā ile aynı yer olduğu belirtilmektedir.¹¹⁷⁸

¹¹⁷⁷ Nashef, 1991: 131-132.

¹¹⁷⁸ Nashef, a.g.e.: 131-132.

W

Wahšušana

Eski Asur metinlerinde *Ah-šu-ša-na*, *Wa-ah-šu-ša-na*, aidiyet eki olarak *Wa-ah-šu-ša-na-i-im* ve *Wa-ah-šu-ša-na-i-e* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışları mevcuttur. İsim Hitit metinlerinde ¹¹⁷⁹*URU Wa-ah-šu-š[a-...]* şeklinde görülmektedir.¹¹⁷⁹ Koloni Çağı'nın önemli şehirlerinden biri olan Wahšušana, belgelerde Uhušušana ve Ahšušana şeklinde de ifade edilmektedir. Kültepe metinlerinde çoğunlukla Buruštattum, Šalatuwar ve Turhumit ile birlikte zikredilen bu şehir, Kültepe II. tabakada bir wabartum teşkilatına sahipken, muhtemelen II. tabakanın ortalarında veya sonlarında ve Ib'de kārūm olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁸⁰ Belgelerde memleket olarak da geçen bu şehirde, KTH 1, 1 nolu metne göre, Buruštattum ile birlikte ayaklanma çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca şehrin kralı, kraliçesi, sarayı ve rabi sikkatim'i olduğunu da biliyoruz.¹¹⁸¹

Wahšušana'nın lokalizasyonu ile ilgili değişik teklifler bulunmaktadır. Buruštattum'un doğusundaki, komşu ülke olduğu¹¹⁸², Tuz gölünün kuzey ucundaki Kaniš-Buruštattum eksenin kuzeybatısında veya kuzeyinde¹¹⁸³, Kaniš-Buruštattum ekseninin güneyinde, Niğde yakınlarında¹¹⁸⁴ ve Tuz Gölü'nün kuzeyinde, Kızılırmak kavsi içinde¹¹⁸⁵ aranması gerektiğine dair görüşler bulunmakta ve Kaman Kalehöyük'le bir tutulmaktadır.¹¹⁸⁶

¹¹⁷⁹ del Monte ve Tischler, 1978: 471.

¹¹⁸⁰ Bayram, 1997: 62-63.

¹¹⁸¹ Nashef, 1991: 133-135.

¹¹⁸² Larsen, 1976: 237.

¹¹⁸³ Nashef, a.g.e.: 135.

¹¹⁸⁴ Bilgiç, 1946: 401, del Monte ve Tischler, a.g.e.: 471, Nashef, 1991: 135.

¹¹⁸⁵ Yılmaz (Gül), 2001: 84.

¹¹⁸⁶ Ertem, 1995: 84.

AKT III, 34¹¹⁸⁷ no'lu metinde Tuzgölü'nün batı ucunda bulunan Šalatuwar şehri ile Wahšušana arasında bir nehir ve bu nehrin üzerinde bir geçiş noktası (köprü) olduğu anlaşılmaktadır. Belgede, kervanın önemli bir meblağı bu geçiş için ödediği kayıtlıdır. Buna göre kervanın geçmek zorunda olduğu engelin Kızılırmak olabileceği akla gelmektedir. Wahšušana OIP 27, 54 nolu metinde Kaniš → Wašhania → Malitta → Wahšušana sıralaması içinde yer görülmektedir.(Harita 3) Bize göre Wahšušana ile Šalatuwar şehirleri komşudur ve Wahšušana OIP 27, 54, Kt 83/k 183 ve AKT III, 34 nolu belgelere göre; Kaniš'in batısında, Tuzgölü'nün kuzeyinde, Kızılırmak kavsi içinde aranmalı ve Kaman-Kale höyük teklifi dikkate alınmalıdır.

Walibani *

Hububat çeşitleri için yapılan ödemelerin kayıtlı olduğu Kt 91/k 426 nolu metinde *i-Wa-li-ba-ni* yazılışı ile geçmektedir. Kültepe metinlerinde ilk defa geçen bu yer adının lokalizasyonu hakkında ilgili metinden kesin veriler elde edilememesine rağmen, metnin 24. satırında kayıtlı yarım minalık “saz, kamaş” ödemesi, bu şehrin bir göl veya nehir yakınlarında aranması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Wališa *

Kültepe metinlerinde ilk defa geçen bu yer adı, Kt 85/k 215 nolu metnin 7. satırında *iš-tù Wa-li-ša* yazılışı kaydedilmiştir. Metinden bu şehrin lokalizasyonu hakkında bir bilgi edinilememektedir.

Walqu *

Kt s/t 92 nolu metinde geçtiği belirtilen bu yer adı, Kültepe Ib tabakası yer adları arasında gösterilmektedir.¹¹⁸⁸ İsim ile ilgili başka bir bilgi verilmemektedir.

¹¹⁸⁷ AKT III: 52-53.

¹¹⁸⁸ Donbaz, 1987: 418.

Wanisana → Alzana

Warbašia

Eski Asur'da aidiyet ekli olarak *[W]a-ar-ba-šá-a-i[m]* yazılışı ile geçen bu yer adı hakkında bilgi verilmemektedir.¹¹⁸⁹

Waršama

Eski Asur metinleride bu kelime *Wa-ar-ša-ma* geçişi ile şahıs, *i-na A-lim^{ki} Wa-ar-ša-ma* yazılışı ile de yer adı olarak geçmektedir.¹¹⁹⁰

Waršanuwa

Kumaş sevkiyatı ile alâkalı Kt m/k 22 nolu metnin 3. satırında *a-na Wa-ar-ša-nu-wa-a* yazılışı ile görülmektedir.¹¹⁹¹ Waršanuwa'nın, Buruštattum çevresinde veya Kızılırmak havzasının güneybatısında aranan Harziuna yer adıyla birlikte geçişi dikkate alınacak olursa, sözkonusu yerler yakınlarında aranabilir.

Wašhania

Eski Asu metinlerinde *Wa-áš-ha-ni-a*, *Uš-ha-ni-a*, *URUDU ša Wa-áš-ha-ni-a* ve aidiyet ekli olarak *ru-ba-um Wa-áš-ha-na-i-um* şeklinde örneklerini çoğaltabileceğimiz yazılışlara sahiptir. İsim Hitit metinlerinde *KUR^{URU}Wa-aš-ha-ni-ja* ve *^{URU}Uš-ha-ni-ja* şeklinde kaydedilmektedir.¹¹⁹² Kaniš'in batısında yer alan Wašhania şehri, Kaniš'ten batıya ve güneye giden kervanların güzergâh üzerinde uğradıkları ilk istasyon olarak görünmektedir. Aynı zamanda bir kavşak noktası olan Wašhania'da yolun kuzeye ve güneye doğru iki farklı yöne ayrıldığı anlaşılmaktadır. OIP 27, 54 nolu metne göre Kaniš'ten gelip Wašhania'dan itibaren kuzeye dönen yol; Kaniš, Wašhania, Malitta ve Wahšušana güzargâhını izlemekte, TC 3, 165 ve Kt n/k 1582'ye göre, Wašhania'dan güneye Buruštattum'a dönen yol ise; Kaniš, Wašhania,

¹¹⁸⁹ Nashef, 1991: 135.

¹¹⁹⁰ Nashef, a.g.e.: 136.

¹¹⁹¹ Nashef, a.g.e.: 136.

¹¹⁹² del Monte ve Tischler, 1978: 477, del Monte, 1992: 187.

Athurušna, Nenašša, Ulama ve Buruštattum güzergâhını izlemektedir (Harita 4). *-nia* son ekli yer adlarından biri olan¹¹⁹³, Kültepe metinlerinde II. tabaka da wabartum, Ib tabakasında ise kârum olarak görülen¹¹⁹⁴ Wašhania'nın, bir kral tarafından idare edildiği, bir sarayı olduğu, ayrıca komiseri, yüksek dereceli bir memuru (kaššum) ve rahibi bulunduğu anlaşılmaktadır. Bundan başka Wašhania şehrinin bir de kalesi olduğu bilinmektedir¹¹⁹⁵. Hitit metinlerinde de adı geçen¹¹⁹⁶ Wašhania, Muwatalli'nin dualarında Güneş Tanrıçası, nehirleri, dağları, tanrı ve tanrıçaları ile kaydedilmiştir¹¹⁹⁷. Metinlerimizde bakır ve perdum (at) ihraç merkezi olarak görülen Wašhania, Kaniš'ten sonraki ilk istasyon olarak kabul edilmekte¹¹⁹⁸ ve Kaniš'e bir günlük mesafede olduğu belirtilmektedir¹¹⁹⁹.

Genellikle Nenašša¹²⁰⁰ ve Wahšušana¹²⁰¹ yakınlarına yerleştirilen Wašhania, Hitit metinlerine göre, çevresinde Darittara ülkesi, Zina-[] ülkesi ve Šapidduwa ülkesi ile Elluriia dağı bulunmakta ve düşmanları olarak da Gaškallılar gösterilmektedir. Ayrıca Elluriia dağı'nın bugünkü Saraycık ve Yabancı dağları olması durumunda, ülkeyi bu dağlar üzerinde bir yerde aramak gerektiği iddia edilmektedir.¹²⁰²

Waššušana → Wahšušana

Wazida *

Kültepe metinlerinde ilk defa geçen bu yer adı, Kt 91/k 437 nolu metnin, 8-9. satırlarında *i-na Wa-zi-da* yazılışı ile geçmektedir.¹²⁰³ Belgede sırasıyla, Butnātum, Hanaknak, Haniga, Wazida, Kupilšan, Tapaggaš,

¹¹⁹³ Bilgiç, 1946: 405.

¹¹⁹⁴ Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

¹¹⁹⁵ Kt 90/k 212, 9-10: Michel ve Garelli, 1997: 170.

¹¹⁹⁶ del Monte ve Tischler, 1978: 477-478.

¹¹⁹⁷ Karauğuz, 2005: 23, n. 90.

¹¹⁹⁸ Forlanini, 1985: 67, Nashef, 1987: 70.

¹¹⁹⁹ Orlin, 1970: 36, n. 38, Nashef, 1991: 135.

¹²⁰⁰ Bilgiç, a.g.m.: 405, Garelli, 1963: 122, Orlin, 1970: 36, n. 38, Yılmaz (Gül), 2001: 77.

¹²⁰¹ Balkan, 1965: 155, Larsen, 1976: 239.

¹²⁰² Ertem, 1980: 21-22.

¹²⁰³ Veenhof, 2006: 779.

Tahadizina, Turhumit ve Wahšušana sıralaması içinde yer almaktadır. Bīt wabrim'i (kervansaray, han) olan bu şehir, Maşat höyük ve çevresine lokalize edilen yer adları ile birlikte geçişi dikkate alındığında Maşat çevresinde aranmalıdır. Hititçe yer adı Wazija¹²⁰⁴ ile olan iritbatı ise açık değildir.

Wulama → Ulama

Wulušna

Eski Asurca bir metinde; CCT 1, 29, 26'de *i-Wu-lu-uš-na* şeklinde görülmektedir.¹²⁰⁵ *-ušna* sonekli yer adları arasında gösterilen¹²⁰⁶ Wulušna'nın, Bahadum'dan Haranā'ya doğru Kaniš istikametinde 5. istasyon olduğu belirtilmektedir.

¹²⁰⁴ del Monte ve Tischler, 1978: 482.

¹²⁰⁵ Nashef, 1991: 137.

¹²⁰⁶ Bilgiç, 1946: 391.

Z

Zabala

Çeşitli şehirlerde bulunan şahıs ve işçileri gösteren Kt g/k 36 nolu metinde *i-na A-lim^{ki} Za-ba-lá* yazılışı ile geçmekte ve şahıs adı Peruwa'nın babası Zabali ismi ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹²⁰⁷ Metinde sırasıyla, Barwia, Zabala, Waršama, Kuluna, Tumišna, Kazana, Hasušara, Mazika ve Kaniš şehirlerinin isimleri geçmektedir. Bu yerler büyük bir ihtimalle Kaniš çevresinde yer almaktadır.

Zabarašna

Eski Asur'da; TC 3, 240, 14'de *Za-ba-ra-áš-na* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmektedir. İsim Hititçe metinlerde ^{URU}*Za-ba-ra-aš-na^{ki}* şeklinde yer adı olarak görülmekte ve Bolgar dağları üzerinde olduğu ileri sürülmektedir.¹²⁰⁸ Ayrıca, Tarsus'un birkaç km kuzeyinde arandığı da ifade edilmektedir.¹²⁰⁹

Zakārīa

TC 1, 87 nolu metinde *a-wi-lu[?]-ú[?] ša Za-kà-ri-a* ve *a-wi-lúm ša Za-kà-ri-a* yazılışları ile geçmektedir.¹²¹⁰ Bu yer adı hakkında bir bilgi tespit edilememiştir.

Zalpa

Eski Asur metinlerinde *Za-al-pá*, *ma-at Za-al-pá*, *TÚG.HI^{tü}-a ša Za-al-pá* ve aidiyet ekli olarak *Za-al-páⁱ-i-eⁱ-im* şeklinde örneklerini çoğaltabileğimiz yazılışlara sahiptir. İsim Hitit metinlerinde de Zalpa telaffuzu ile geçmektedir.¹²¹¹ Kültepe belgeleri incelendiğinde Anadolu'nun kuzeyinde ve güneyinde olmak üzere iki farklı Zalpa şehrin varlığı görülür. Kültepe II.

¹²⁰⁷ Nashef, 1991: 138.

¹²⁰⁸ del Monte ve Tischler, 1978: 493.

¹²⁰⁹ Nashef, a.g.e.: 138.

¹²¹⁰ Nashef, a.g.e.: 138.

¹²¹¹ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 490-491, del Monte, 1992: 191.

tabakada k̄arum, muhtemelen II. tabakanın sonlarında ve Ib tabakasının başlarından itibaren de wabartum olarak belirtilen ¹²¹² bu şehirlerden, Kuzeydeki Zalpa wabartum, güneydeki Zalpa ise k̄arum merkezi olmalıdır. ¹²¹³ Metinlerde memleket adı olarak da ifade edilen Zalpa şehrinde tekstil ürünlerinin ihracatının ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle, Kt n/k 457, 34'de geçen *TÚG ša ma-at Za-al-pá* "Zalpa memleketi kumaşı" ifadesi, bölgenin tekstil üretimi hususunda önemli merkezlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Metinlerden kralı ve sarayı olduğunu bildiğimiz Zalpa'da, ayrıca yüksek dereceli bir memuriyet olan kaššum gibi idari, rahibe gibi de dini görevlilerin de bulunduğu anlaşılmaktadır. ICK II 156 nolu metinde geçen "Zalpa'da nehrin ağzında" ifadesine göre bir nehir yakınlarında olduğu anlaşılmaktadır.

Hitit metinlerinde geçen Zalpa'nın, gerek Eski Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nın orta ve geç evresinde, gerekse I. Labarna'dan sonraki Hitit Çağı'nda (M.Ö. 1670) çok önemli rol oynadığını, ancak, Hitit İmparatorluk Çağı'nda bu önemini yitirdiği belirtmektedir. Ayrıca, Zalpa'nın Hatti ülkesinin kuzeyinde ve Karadeniz Bölgesinde, yani Kašga hâkimiyet sahasında olduğu ifade edilmektedir. ¹²¹⁴

Boğazköy-Merzifon arasında ¹²¹⁵, Kırşehir civarında ¹²¹⁶, Bafra yakınlarında ¹²¹⁷, Kızılırmak havzasında ¹²¹⁸, Sürüş yakınlarında ¹²¹⁹, Gaziantep civarında ¹²²⁰, Kızılıрмаğın Karadeniz'e döküldüğü yerde ve güneyde Karasu üzerinde, İslahiye'nin doğusunda ¹²²¹ aranması gerektiğine dair görüşler bulunmaktadır.

¹²¹² Bayram, 63-64, Bilgiç ve Bayram, 1995: 39.

¹²¹³ Veenhof, 1972: 292. n. 423.

¹²¹⁴ Ünal, 1981: 436, n. 23.

¹²¹⁵ Goetze, 1957: 68.

¹²¹⁶ Bilgiç, 1946: 405.

¹²¹⁷ Larsen, 1976: 283'teki harita, Alp, 1992: 8.

¹²¹⁸ Orlin, 1970: 88, n. 45, 48.

¹²¹⁹ Garelli, 1963: 94, n. 122.

¹²²⁰ Yılmaz (Gül), 2001: 89-90.

¹²²¹ Forlanini, 1985: 67.

Zaruar → Aruar

Zazzišna *

Eski Asur metinlerinde ilk defa görülmekte ve Kaniš kārumu kararı olan Kt b/k 94 nolu metnin, 2. satırında *i-na Za-zi-iš-na* yazılışıyla geçmektedir.¹²²² Zazzišna'nın, Hitit metinlerinde¹²²³ *KUR URU* *Za-zi-ša* ve *URU* *Za-zi-ša* şeklinde görülen ve Çorum'a yakın bir yere ya da Amasya'nın güneyine lokalize edilen Zaziša olabileceği belirtilmekte, ayrıca Zanzišna olma ihtimali üzerinde de durulmaktadır.¹²²⁴

Zibuhuliwe

Kültepe Ib tabakası yer adlarından biri olarak kabul edilen ve Kt k/k 4 nolu metnin, 14. satırında *ša Zi-bu-hu-li-we* yazılışı ile geçen¹²²⁵ bu yer adı hakkında herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

Zidam/w(a)riš

Eski Asur metinlerinde iki yer de geçmektedir. Bu yer adı Kt n/k 175, 16'da¹²²⁶ *i-na Zi-da-am-ri-iš* ve Kt n/k 1085, 9-10'da¹²²⁷ *i-na Zi-dá-wa-ri-iš* yazılışları ile kaydedilmiştir. Metinde Buruṣhattum'un geçişi dikkate alınarak bu yerin Buruṣhattum'a yakın olması gerektiği belirtilmektedir.¹²²⁸

Zikī

İsim BIN 4, 191, 7'de *i-na Zi-ki-i* şeklinde geçmektedir.¹²²⁹ Eluhut ve KaWAa arasında bir seyahat istasyonu olduğunu belirtilen bu yer adının, Eski Babil'deki Zikum ile karşılaştırılabileceği ifade edilmektedir.¹²³⁰

¹²²² Bayram, 1997: 55.

¹²²³ del Monte ve Tischler, 1978: 497.

¹²²⁴ Bayram, a.g.m.: 55.

¹²²⁵ Nashef, 1991: 140.

¹²²⁶ Dercksen, 1996: 148, n. 466.

¹²²⁷ Bayram, a.g.m., s. 55.

¹²²⁸ Bayram, a.g.m.: 55.

¹²²⁹ Nashef, a.g.e.: 140-141.

¹²³⁰ Nashef, a.g.e.: 140-141.

Zilad-

İsim TC 1, 31, 28'de *Zi-lá-dí ù du-lá-ni-ú* fonetik yazılışı ile görülmektedir.¹²³¹ Aidiyet ekli yer adı olarak kaydedilen isim hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

Zimišhuna

Kültepe II. tabaka wabartumları arasında gösterilen¹²³² Zimišhuna, Hitit metinlerinde Zapišhuna şeklinde geçmektedir¹²³³. S. Bayram, metinlerde *Zi-mi-lZ-hu-na* yazılışı ile geçen ismi, Kültepe metinlerinde geçen bazı kelime ve isimlerle Hititçe metinlerde geçenler arasında z-š değişikliği görüldüğünü belirterek, Hititçe metinlerde Zimišhuna ve Zapišhuna yazılışlarını dikkate alarak bu yazımı Zimišhuna telaffuzu ile değerlendirmektedir. S. Bayram ayrıca, Kt n/k 1601 nolu metnin, 9-11 satırlarında "... Zimišhuna'da hazır olsun ve sen (de) Hattuš'a geç" ifadesine dayanarak Zimišhuna'nın Hattuš'a yakın olduğunu belirtmektedir.¹²³⁴ Ayrıca, Zimišhuna'nın Hattuš, Tuhpia ve Wahšušana şehirleri ile olan irtibatı dolayısıyla, Kızılırmak havzasında, Hattuš'un batısında ve Hattuš-Tuhpia arasındaki bölgede aranması gerektiği de belirtmektedir.¹²³⁵ Zimišhuna Hititçe belgelere göre ise, Maşat höyükle bir tutulan Tapigga çevresinde aranmaktadır.¹²³⁶

Zubana

Eski Asur metinlerinde *Zu-ba-na* yazılışı ile geçen bu yer adının, bir metinde¹²³⁷, Ušwana'nın babası nitelemesi ile şahıs adı olarak geçtiği belirtilmektedir.¹²³⁸ Zubana, Tegarama ile aynı bölgede aranmakta, ayrıca Hurrice Zupanium, Urartuca Supani ve klâsik dönem Sophene ile bir tutulmaktadır.¹²³⁹

¹²³¹ Nashef, 1991: 141.

¹²³² Bayram, 1994: 233, Bilgiç ve Bayram, 1995: 38.

¹²³³ del Monte ve Tischler, 1978: 503.

¹²³⁴ Bayram, a.g.m.: 230-231.

¹²³⁵ Yılmaz (Gül), 2001: 86-87.

¹²³⁶ Alp, 2001: 49, del Monte ve Tischler, a.g.e.: 493, del Monte, 1992: 192.

¹²³⁷ Günbattı, 1987: 190.

¹²³⁸ AKT I, 1990: 28.

¹²³⁹ Nashef, a.g.e.: 141.

Zurehuhu *

Kultepe metinlerinde ilk defa geçen, Hititçe metinlerde ise görülmeyen bu yer adı, VS 26, 148 nolu metinde *i-Zu-re-e-hu-hu* yazılışı ile geçmekte ve Atmum, Mardaman, Habura, Burallum, Širun ve Šimala ile birlikte geçmektedir. Bahsi geçen şehirlerin lokalizasyon teklifleri dikkate alındığında Zurehuhu, Güneydoğu Anadolu'da olmalıdır.

II. BÖLÜM

NEHİR ve DENİZ ADLARI

Eski Asurca metinlerde çok az sayıda nehir ve bir yerde deniz adı zikredilmektedir. Bugün bu nehir adlarından İdiqlat'ın Dicle ve Purattu'nun Fırat olduğunu kesin olarak biliyoruz. Şehir adlarında olduğu gibi, nehir ve deniz adları da Hitit metinlerine göre çok daha azdır. Metinlerde kayıtlı “nehirde bir gemi batarsa”, “Zalpa'da nehrin kenarında”, “Habnuk'ta nehrin kenarında”, “köprü (geçişi) için ödedim”, “nehrin kıyısında” ve “nehrin kıyısına kadar götüren kılavuza ve gemiciye” şeklindeki ifadeler, isimleri belirtilmeyen nehirlerin varlığına işaret etmektedir. Metinleri incelediğimizde dikkat çekici bir husus ta, Hitit belgelerinde Maraššantia olarak anılan ve Kaniš'den kuzeye giden kervanların mecburen geçmek zorunda oldukları Kızılırmak'ın, Eski Asur metinlerinde hiç zikredilmemesidir. Bunun bir tesadüf olduğu düşünmekte ve bu önemli nehrin isminin Kültepe kazılarında bulunacak yeni tabletlerde geçeceğini ümit etmekteyiz.

Arašših

İsim, Kt c/k 440, 33 ve 442, 42'de *A-ra-ší-ha-tal* yazılışı ile şahıs adı olarak görülmektedir.¹²⁴⁰

Atap-Taškuria

CCT 1, 24a, 14'de *a-tap ta-áš-ku-ri-a* şeklinde geçmektedir. İsmin, “küçük kanal” anlamındaki atappu kelimesi ile kullanıldığı, Hititçe tasku'nun ise, “vucudun bir kısmı” anlamına geldiğini belirtilmektedir. Ayrıca, Taškuria'nın Hititçe metinlerde yer adı olarak görüldüğü aktarılmaktadır.¹²⁴¹

¹²⁴⁰ Nashef, 1991: 144.

¹²⁴¹ Nashef, a.g.e.: 144.

Habur

Kültepe metinlerinde *šu-ha-bu-ra* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmektedir.¹²⁴² İsim, nehir adı Hābūr ile birlikte kaydedilmekte ve yer adı Haburā ile karşılaştırılabileceği belirtilmektedir.¹²⁴³ İsim III. Ur metinlerinde¹²⁴⁴ *dHa-bu-rí-tum*, Eski Babil'de¹²⁴⁵ *i7Ha-bu-ur^{ki}*, Orta Asur-Orta Babil'de¹²⁴⁶ *ÍD Ha-bur* yazılışları ile geçmektedir.

Humatum *

Eski Asur metinlerinde; Kt n/k 187 ve 541, 1'de *i-na ša-pá-at Hu-ma-tim* ve Kt n/k 715, 1'de *iš-tù Hu-ma-tim* yazılışı ile geçmekte ve Humatum Nehri'nin Asur yakınlarında bir yerde olabileceği belirtilmektedir.¹²⁴⁷

Idiglat

Kültepe Ib tabakası ile çağdaş RIMA 1, 48, 7. 59: [7], 7'de *mu-uš-em-ki ma(-a)-tim bi-ri-it ÍD IDIGNA ù ÍD BURANUN.NA* yazılışı içinde geçmektedir.¹²⁴⁸ İsmi, Diğla = Tigris = Dicle ile ayniyetine temas edilmiştir. Bu nehir adı Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde¹²⁴⁹ Idigina/Idiglat, III. Ur metinlerinde¹²⁵⁰ Idigina, Eski Babil'de¹²⁵¹ Idiglat, Hitit'de¹²⁵² Idigna ve Orta Asur-Orta Babil'de¹²⁵³ ise Idiqla(t)/Diqla(t) telaffuzlarına sahiptir.

Mala

Eski Asur'da erkek şahıs adı olarak *Ma-lá-áš*, kadın şahıs adı olarak ise *Ma-lá-wa-áš-hi*, *Ma-li-wa-áš-ha*, *Ma-li-wa-ah-ší*, *Ma-li-a-wa-áš-hi* ve *Ma-lá-wa-áš-hi-na* yazılışları ile geçmekte ve Nehir adı Mala ile Fırat'ın eşitliğine

¹²⁴² Nashef, 1991: 144.

¹²⁴³ Nashef, a.g.e.: 144.

¹²⁴⁴ Edzard ve Farber, 1974: 266.

¹²⁴⁵ Groneberg, 1980: 284.

¹²⁴⁶ Nashef, 1982: 299.

¹²⁴⁷ Bayram, 1997, s. 60.

¹²⁴⁸ Nashef, 1991: 144-145.

¹²⁴⁹ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 216-217.

¹²⁵⁰ Edzard ve Farber, a.g.e.: 268.

¹²⁵¹ Groneberg, a.g.e.: 287.

¹²⁵² del Monte ve Tischler, 1978: 530.

¹²⁵³ Nashef, 1982: 301-302.

temas edilmektedir.¹²⁵⁴ Mala nehir adı Hitit metinlerinde¹²⁵⁵ *ÍD Ma-a-la-an*, *ÍD Ma-a-la* ve *ÍD Ma-la* şeklinde görülmektedir.

Nakiliat, Nikilit

Eski Asur metinlerinde şahıs adı olarak *Na-ki-li-it*, *Na-ki-li-a-at*, *Na-ki-le-e-et* ve *Ni-ki-le-e-wi-it* yazılışı ile şahıs adı olarak görülmektedir.¹²⁵⁶ İsim Hitit metinlerinde¹²⁵⁷ *ÍD Na-ak-ki-li-ia-ta-aš* şeklinde, değişik yazılışlara sahiptir.

Purattu

Eski Asur'da *a-ah ÍD BURANUN.NA* ve *mu-uš-te-em-ki ma(-a)-tim bi-ri-it ÍD IDIGNA ù ÍD BURANUN.NA* yazılışları ile geçmektedir.¹²⁵⁸ Bugünkü Fırat nehri ile aynı olan bu isim, Sargon öncesi ve Sargon dönemi metinlerinde¹²⁵⁹, III. Ur'da¹²⁶⁰ Buranuna, Eski Babil'de¹²⁶¹ Purattum, M.Ö. II. bin Suriye metinlerinde¹²⁶² Purattu, Hitit'de¹²⁶³ Puratti, Orta Asur-Orta Babil'de¹²⁶⁴ Purattu, Urartu'da¹²⁶⁵ Puranade, Yeni/Geç Babil'de Purattu, Elam'da Purattu/Upratuš ve Yeni Asur'da Purattu telaffuzlarına sahiptir.¹²⁶⁶

Šiat

Eski Asur'da; KTS 1, 47b, 1, 3 ve TC 2, 74, 3'de *Ší-a-at* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmekte ve Hitit metinlerinde¹²⁶⁷ *ÍD Ši-ia-an-da* şeklinde görülen nehir adı Šiyanda ile irtibatına temas edilmektedir.¹²⁶⁸

¹²⁵⁴ Nashef, 1991: 145.

¹²⁵⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 530.

¹²⁵⁶ Nashef, a.g.e.: 145.

¹²⁵⁷ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 541.

¹²⁵⁸ Nashef, a.g.e.: 146.

¹²⁵⁹ Edzard ve Farber ve Sollberger, 1977: 208.

¹²⁶⁰ Edzard ve Farber, 1974: 257.

¹²⁶¹ Groneberg, 1980: 303-305.

¹²⁶² Marín, 2001: 393.

¹²⁶³ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 543, del Monte, 1992: 208.

¹²⁶⁴ Nashef, a.g.e.: 312.

¹²⁶⁵ Diakonoff ve Kashkai, 1981: 111.

¹²⁶⁶ Marín, a.g.e.: 393.

¹²⁶⁷ del Monte ve Tischler, a.g.e.: 548.

¹²⁶⁸ Nashef, 1982: 146.

Tiamtum-rabîtum

Kültepe Ib katı ile çağdaş RIMA 1, 50, 85 nolu metinde *a-ah A.AB.BA ra-bi-i-tim* şeklinde geçmekte ve Akdeniz ile bir tutulmaktadır.¹²⁶⁹ İsim Orta Asur-Orta Babil'de¹²⁷⁰ A.AB.BA GAL^{te} yazılışına sahiptir.

Zaibum

Kültepe Ib katı ile çağdaş RIMA 1, 64 İi' 14 nolu metinde ÍD[?] Za-i-ba-am yazılışı ile kaydedilmekte ve Küçük Zāb ile bir tutulmaktadır.¹²⁷¹ Bu nehir adı, Eski Babil metinlerinde ⁱ⁷Za-i-bi-im ve ⁱ⁷Za-i-ba-am şeklinde geçmektedir.¹²⁷²

Zulia

Eski Asur metinlerinde *Zu-li-a* yazılışı ile şahıs adı olarak geçmekte ve nehir adı Zulija ile irtibatlandırılmaktadır.¹²⁷³

¹²⁶⁹ Nashef, 1991: 146.

¹²⁷⁰ Nashef, a.g.e.: 320.

¹²⁷¹ Nashef, a.g.e.: 146.

¹²⁷² Groneberg, 1980: 315.

¹²⁷³ Nashef, a.g.e.: 146-147.

III. BÖLÜM

DAĞ ADLARI

Eski Asurca metinlerde coğrafya adları içinde en az geçeni dağ isimleridir. Bugün 23.000'i aşmış olan bu belgelerde sadece iki dağ ismi kaydedilmiştir. Ayrıca, “Kurušša’lılar dağda oturacaklar”, “Mama dağlarında”, “Dağ arasından Hazuya kadar” ve “Haqa dağlarında” ifadelerinden isimlerini bilemediğimiz dağların, yakınlarındaki şehirleri ifade etmek amacıyla zikredildiğini anlıyoruz.

Aškašipa *

Kültepe metinlerinde ilk defa görülen Aškašipa dağ adı, Kaniš ile Asur arasında yapılmış olan bir antlaşma metninde geçmektedir¹²⁷⁴. İsim Kt 00/k 6 nolu metnin 2. satırında *A-áš-kà-ši-pa* yazılışı ile kaydedilmiştir. Hititçe metinlerde¹²⁷⁵ *HUR.SAG A-aš-ka-ši-pa-aš*, *HUR.SAG Aš-ga-ši-pa* şeklinde geçen bu dağ adının, büyük tanrılarla birlikte anılmasından dolayı tanrılaştırıldığı, böylece daha önce de ileri sürüldüğü gibi¹²⁷⁶, Erciyes dağı ile bir tutma fikrinin doğrulandığı ifade edilmektedir.¹²⁷⁷

Humanum

Akadlı Sargon’un faaliyetlerinin anlatıldığı Eski Asurca bir metinde; Kt j/k 97, 47’de *ša-du-a-am Hu-ma-nam* yazılışı ile geçmektedir.¹²⁷⁸ Bu dağ adının Asur’dan çok uzakta olmadığı belirtilmekte¹²⁷⁹ ve Amanos dağları ile bir tutulmaktadır.¹²⁸⁰

¹²⁷⁴ Günbatti, 2004: 761.

¹²⁷⁵ del Monte ve Tischler, 1978: 47.

¹²⁷⁶ Haas, 1994: 614.

¹²⁷⁷ Günbatti, a.g.m.: 766.

¹²⁷⁸ Bayram, 1997: 60.

¹²⁷⁹ Bayram, a.g.m.: 60.

¹²⁸⁰ Günbatti, 1997: 143.

Kārumlar	Wabartumlar	Krallıklar	Ülkeler
<i>Abum</i>		<i>Abum</i>	
		<i>Akad</i>	
		<i>Alahzina</i>	
	<i>Amkuwa</i>	<i>Amkuwa</i>	
		<i>Ašur</i>	
		<i>Athurušna</i>	
	<i>Badna</i>		
<i>Buruddum</i>			
<i>Burušhattum</i>		<i>Burušhattum</i>	<i>Burušhattum</i>
		<i>Dadania</i>	
		<i>Ekallātum</i>	
			<i>Elmelme</i>
<i>Eluhut</i>			
<i>Hahhum</i>		<i>Hahhum</i>	
<i>Hanaknak</i>	<i>Hanaknak</i>		
			<i>Harabiš</i>
			<i>Hiruh</i>
<i>Hattuš</i>		<i>Hattuš</i>	
		<i>Hubšil</i>	
<i>Hurama</i>		<i>Hurama</i>	
	<i>Karahna</i>		
<i>Kaniš</i>		<i>Kaniš</i>	<i>Kaniš</i>
		<i>Kapitra</i>	
		<i>Kaštama</i>	
<i>Kuburnat</i>	<i>Kuburnat</i>		
			<i>Kunanamit</i>
			<i>Kuzzu</i>
	<i>Kuššara</i>	<i>Kuššara</i>	

Kārumlar	Wabartumlar	Krallıklar	Ülkeler
			<i>Lab'ān</i>
		<i>Luhuzaddia</i>	<i>Luhuzaddia</i>
	<i>Mama</i>	<i>Mama</i>	
		<i>Mari</i>	<i>Mari</i>
<i>Nenašša</i>		<i>Nenašša</i>	
<i>Nihria</i>			
			<i>Qabra</i>
<i>Šalahšua</i>			
	<i>Šalatuwar</i>		<i>Šalatuwar</i>
<i>Šamuha</i>	<i>Šamuha</i>		
			<i>Šarla</i>
			<i>Šawit</i>
		<i>Šihwa</i>	
<i>Šimala</i>			
	<i>Šinahutum</i>	<i>Šinahutum</i>	
		<i>Širmuin</i>	
<i>Šuppilulia</i>			
		<i>Taišama</i>	
<i>Tawinia</i>		<i>Tawinia</i>	
		<i>Taraqum</i>	
<i>Tegarama</i>	<i>Tegarama</i>		
		<i>Timelkia</i>	
	<i>Tišmurna</i>		
<i>Tuhpia</i>	<i>Tuhpia</i>	<i>Tuhpia</i>	
		<i>Tukriš</i>	
<i>Turhumit</i>		<i>Turhumit</i>	
	<i>Ulama</i>		<i>Ulama</i>
	<i>Upi</i>		
			<i>Urbēl</i>

Kārumlar	Wabartumlar	Krallıklar	Ülkeler
		<i>Urim</i>	
<i>Uršu</i>			
	<i>Uša</i>		
		<i>Ušunala</i>	
<i>Wahšušana</i>	<i>Wahšušana</i>	<i>Wahšušana</i>	<i>Wahšušana</i>
<i>Wašhania</i>	<i>Wašhania</i>	<i>Wašhania</i>	
<i>Zalpa</i>	<i>Zalpa</i>		<i>Zalpa</i>
	<i>Zimizhuna</i>		
		<i>X-x-]hanaum</i>	

SONUÇ

Mezopotamya ve Anadolu en eski çağlardan itibaren insanoğlunun ilk yerleşim merkezleri olmuşlar, ilk köylere, ilk şehirlere ve ilk devletlere ev sahipliği yapmışlardır.

M.Ö. 2000'lere gelindiğinde Mezopotamya halklarının kentleşme sürecini başarı ile geçtiği ve devlet olgusunun yerleştiği görülmektedir. Buna karşılık sözkonusu dönemde Anadolu platosunda, özellikle de Kızılırmak, Fırat ve Dicle nehirleri boyunca irili-ufaklı şehir devletçiklerinin varlıkları görülmektedir. Bu yerel krallıklar M.Ö. 1650'lerde Hitit hâkimiyetine boyun eğmişler ve Anadolu'daki ilk imparatorluğun bir parçası olmuşlardır.

Çivi yazılı belgelerin çok büyük bir kısmının ticarî muhtevalı olması sebebiyle, yer adlarının bugünkü karşılıklarının tesbitine yardımcı olacak bilgiler yok denecek kadar azdır. Sadece itinerar belgelerde geçen bazı ifadeler, bu dönem tarihi coğrafyası hakkında birtakım yorumlar yapmamızı olanaklı kılmaktadır. Bu belgelerde geçen "X şehrinde Y şehrine kadar harcadım" gibi ifadelerde tüccarların çeşitli şehirlerde yaptığı harcamalar kayıtlıdır. Bu ifadeler şehirlerin birbirleriyle olan yakınlıklarını yön belirtmeksizin ortaya koymaktadır. Belgelerden ayrıca, şehirlerin ekonomik, siyasi ve sosyal yapıları hakkında az da olsa bilgi edinilebilmektedir.

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz gibi, Anadolu ve Asur arasında yapılan ticaretin Anadolu'daki şehirlerde gerçekleştirilmesinin bir sonucu olarak, belgelerde Anadolu'ya âit coğrafi isimler çok daha fazladır. Metinlerde genellikle İç Anadolu Bölgesi, Orta Karadeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin batısı ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi'ni içine alan yer adlarının varlığı görülür. Akdeniz, Ege ve Marmara bölgesine lokalize edilen yer adları ise çok az sayıdadır. Bunun sebebi, bu bölgelerde yerleşim yerlerinin olmamasından değil, Asur ticaret sisteminin bu bölgelerin dışında kalmasından kaynaklanmış olmalıdır.

Asurluların kervanlarının şu ana kadar elde edilen bilgilere göre, Anadolu'nun batısında ulaştığı son nokta, Kaniş'in güneybatısında yer alan ve Konya Karahöyük'e lokalize edilen Buruṣhattum, kuzeyde ise, pek çok hususta tartışmalı olan ve İkiztepe civarında aranan Zalpa şehridir. Ticaretin yoğunluğu ve genişliği dikkate alındığında Asurlu tüccarların daha batıya gittiklerine ihtimal vermekle birlikte ancak henüz bunu doğrulayacak bir belge mevcut değildir.

Belgelerde yüzlerce coğrafya adı geçmekte olup bunların büyük çoğunluğunu yer adları teşkil etmekte, az sayıda nehir ve dağ adlarına da rastlanmaktadır. Çivi yazılı belgelerin çok büyük çoğunluğunun Anadolu'da ortaya çıkarılması ve Anadolu ile Asur arasındaki ticareti konu edinmesi sebebiyle, metinlerde geçen coğrafya adlarının büyük kısmı Anadolu topraklarındadır. Kuzey Mezopotamya ve Suriye'de bulunanların sayısı ise çok fazla değildir.

Tezimizin birinci bölümünde Anadolu'da Kültepe, Boğazköy, Alişar ve Kalehöyük: Mezopotamya'da Asur ve Mari; Suriye'de ise T. Leilan ve Nuzi'de ortaya çıkarılan Eski Asurca çivi yazılı metinlerde geçen yer adlarının tespitine ve bunların birtakım özelliklerini ortaya koymaya çalıştık.

M.Ö. II. binin ilk çeyreğinde Anadolu'nun ticarî başkenti Kültepe/Kaniş'dir. Filolojik ve arkeolojik bilgilere göre sosyal, idarî, ekonomik ve dinî örgütlenmesiyle gerçek bir kent hüviyetine sahip Kaniş, Asurlu tüccarların büyük çoğunluğunun ikamet ve ticarî faaliyetlerini idare ettiği bir merkez olarak, o dönem Anadolu şehirleri içinde nüfusu en fazla şehri olmalıdır.

Eski Asurca metinlerde Kayseri yakınlarındaki Kaniş şehrinden sonra adı en çok geçen şehir Buruşhattum'dur. Kaniş'den güneybatıya, Buruşhattum'a gitmek isteyen bir kervan, Kaniş, Waşhania, Athuruşna, Nenaşşa, Buruşhattum şeklinde bir gzerghi takip etmek durumundaydı (Harita 2). Yani, Kayseri, İncesu, Nevşehir ve Aksaray yakınlarından geçerek Konya Karahöyük'e ulaşmaktaydı.

Kaniş'in batısına şalatuwar'a, yani Tuzglnn kuzeyine giden bir kervan ise; Kaniş, Waşhania, Athuruşna, Nenaşşa ve şalatuwar gzerghini takip ediyordu. Buna göre, Kaniş'ten yola çıkan kervan Waşhania, Athuruşna yolu ile Nenaşşa'ya ulaşmakta, yol Nenaşşa'dan şalatuwar istikametine dönmektedir (Harita 1). Yani yol, Kayseri, İncesu ve Nevşehir yakınlarından geçmekte, buradan kuzeye dönmekte ve Kızılırmak'ı takip ederek kuzeybatıya, şalatuwar'a doğru devam etmektedir. Ayrıca, şalatuwar şehrine bir köprü geçişi ile ulaşılmaktadır. Buna göre şehir bir nehir yakınlarında aranmalı, bu nehir de Kızılırmak olmalıdır.

Kervanların kullandıkları, Kaniş'in kuzeybatısına giden ve Wahşuşana'ya ulaşan başka bir yol daha mevcuttur. Kaniş, Waşhania, Malitta, Wahşuşana gzerghi şeklinde görülen bu yol, Waşhania'dan sonra kuzeye dönmekte, Malitta zerinden Wahşuşana'ya ulaşmaktadır. Yani yol, Kayseri'den İncesu'ya, buradan Ürgüp ya da Gülşehir yakınlarından geçerek Hacıbektaş zerinden Kaman olması muhtemel Wahşuşana şehrine ulaşmaktadır (Harita 3). Ayrıca Wahşuşana bir nehir kıyısındadır ve bu nehir bir tekne veya sal yardımı ile geçilmektedir. Bize göre bu nehir Kızılırmak'tır. Ayrıca, Wahşuşana ve şalatuwar şehirleri komşudur ve bu iki şehir arasındaki sınırı Kızılırmak nehri oluşurmaktadır.

Kaniš'ten başlayıp Wašhania, Malitta yolu ile Wahšušana'ya ulaşan kuzeybatı yolunun bir noktada Kızılırmak nehrini geçmesi gerekmektedir. Wahšušana'nın Kızılırmak kavsinin içinde olduğunu bildiğimize göre, bu geçiş noktası Wašhania veya Malitta şehirlerinden sonra olmalıdır. Eğer geçiş Wašhania'dan sonra ise, Malitta Kızılırmak kavsi içinde olmalıdır. Eski Asurca belgelerde sadece üç yerde geçen ve genellikle Nenašša'nın kuzeyinde aranan Malitta, bugünkü Hacıbektaş olmalıdır.

Kızılırmak kavsinin içinde yer alan en önemli şehir Wahšušana'dır. Kārum merkezleri olan Tuhpia, Turhumit, Tawinia ve Hattuš bu bölgenin diğer önemli şehirleridir. Ayrıca belgelere göre Tuhpia ve Turhumit en önemli bakır üretim merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Tawinia ve Turhumit arasında Marithum şehri bulunmaktadır. Aliaša, Arinna, Butnātum, Hanaknak, Haniga, Karahna, Kupilšan, Šuppilulia, Tahadizina, Tapaggaš, Wazida, Zalpa bölgenin diğer şehirlerinden bazılarıdır. Hititlerin en önemli kült merkezlerinden biri olan Arinna şehri Eski Asurca metinlerde a-al ^dUTU şeklinde geçmekte ve bugünkü Alacahöyükle bir tutulmaktadır. Eski Asurca metinlerde geçişi yeni tespit edilen Tapaggaš, Hititlerin önemli askeri üstlerinden biridir ve Zile'nin 32 km. güneybatısında bulunan Maşat Höyük'le bir tutulmaktadır. Yine metinlerimizde ilk defa geçen Tahadizina ise, Turhal yakınlarındaki, Bizans dönemindeki adı Dazimnon, bugünkü adı Dazmana ile lokalize edilebilir.

Kaniš'in doğusunda ve güneydoğusunda yer alan şehirler, aynı zamanda kārum merkezi de olan Eluhut, Hahhum, Hurama, Šalahšua, Šamuha, Tegarama, ve Zalpa'dır. Ayrıca Timelkia, Mama ve Luhuzattia bölgenin diğer şehirlerinden bazılarıdır. Luhuzattia, Hurama ve Šalahšua şehirleri kaçakçılığın daha çok yapıldığı merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. Asur ve Hahhum şehirleri arasında yapılmış bir anlaşma metninde "nehirde bir geminin batması" durumunda zararın nasıl karşılanacağı açıklanmaktadır. Bu ifadelere göre Hahhum şehri bir nehir yakınlarında olmalıdır. Buna göre, Hahhum şehri için yapılan Fırat nehri

yakınlarındaki Lidar höyük ve Samsat teklifleri uygun görünmektedir. Ayrıca bu metne göre Hahhum, Timelkia ve Badna şehirleri ile sınır olmalıdır.

Eski Asurca metinlerde geçen bazı Kuzey Mezopotamya şehirleri; Arraphum, Aššur, Ekallatum, Ninuwā, Qa^{ææ}ara ve Razamā; Kuzey Suriye şehirleri ise Abum, Ebla, Mari ve Nahur'dur.

Bu çalışma sonucunda RGTC IV ve Bayram: 1995'den sonra yayınlanmış ve henüz yayınlanmamış belgelerde geçen yeni yer adları da tespit edilmiştir. Bunlar; Alahzina, Aliaša, Amē, Anamata, Bagarime, Butnātum, Habalzima, Hahala, Haniga, Harka, Hatipitra, Hubšil, Kalatua, Kupilšan, Kutar, Kutia, Lušu, Nahlatum, Nanazipa, Tahadizina, Takmur, Tapagga, Tarahur, Tarkua, Tatardu, Tiwara, Tuwanuwa, Ubra, Urā, Ura'ir, Ušbukatum, Walibani, Wališa, Wazida ve Zurehuhu'dur.

Tezimizin ikinci bölümünü Eski Asurca metinlerde adı geçen nehir ve deniz isimleri oluşturmaktadır. Belgelerde geçen nehir adları çok fazla değildir. Anadolu'ya âit nehir isimleri ise çok daha azdır ve bu nehirler Anadolu'da ele geçen Eski Asurca belgelerde geçmektedir. Purattu (Fırat) ve İdiqlat (Dicle) nehirleri dışında Anadolu'ya âit başka nehir adları tespit edilememiştir. Metinlerde ayrıca bazı şehirlerin yakınlarındaki nehirlerden bahsedilmektedir. "Habnuk'ta nehrin ağzında" ve "Zalpa'da nehrin ağzında" ifadeleri bu iki şehrin bir nehre yakın olduklarını göstermekte ve lokalizasyonları için bir ipucu teşkil etmektedirler. Belgelerde adı geçen diğer nehirler ise Anadolu dışındaki, Kuzey Mezopotamya ve Kuzey Suriye bölgelerine aittir. Bu nehirler, Arašših, Atap-Taškuria, Habur, Mala, Nakiliat, Šiat, Zaibum ve Zulia'dır. Sadece bir yerde deniz ismi geçmektedir. Bu deniz, Akdeniz ile bir tutulan Tiamtum-rabîtum'dur.

Üçüncü ve son bölümde ise dağ isimleri incelenmiştir. Dağ adları nehir adlarından daha da azdır. Eski Asurca metinlerde sadece iki yerde dağ adı geçmekte olup, bu isimler de Anadolu'ya aittir. Bunlar Hitit metinlerinde de

geçen ve Erciyes Dağı ile bir tutulan Aşkaşıpa Dağı ile Amanos Dağları ile bir tutulan Humanum Dağı'dır. Bunların dışında, "Kuruşşalılar dağda oturacaklar", "dağ arasından Hazu'ya kadar" ve "Haqa dağlarında" ifadelerinden dağlık bir bölgede olan bazı şehirlerden de bahsedilmektedir.

Sonuç olarak, Eski Asurca metinlerde yüzlerce yer adı, çok az sayıda nehir ve dağ adı geçmektedir. Hititçe metinlerde geçen coğrafya adlarına göre az gibi görünen bu isimlerin, Hitit Devleti'ne âit kraliyet arşivi göz önüne alındığında ve bu belgelerin ticarî kaygılarla düzenlendiği düşünüldüğünde azımsanmayacak sayıda olduğu görülür. Bu dönemde Anadolu şehirlerinin Asurla yapılan ticaretin bir sonucu olarak gelişip, zenginleştikleri ve idari, sosyal ve ekonomik teşkilatlarını kısmen de olsa tamamladıkları anlaşılmaktadır. Bugünkü Anadolu şehirlerinin ilk örnekleri olan bu yerleşmelerden bazılarının isimlerinin, çok az değişimlerle günümüze kadar ulaştıkları tespit edilmektedir.

KAYNAKÇA

AKURGAL, Ekrem; **Anadolu Uygarlıkları**. İstanbul, 1995.

ALBAYRAK, İrfan; "She Will Live, Eat And Be Anointed Together With Them", **Assyria and Beyond Studies Presented to Mogens Trolle Larsen**, 2004, s. 9-20.

-----; "Kumaş ve Kalay Sevkiyatına İlişkin Üç Kültepe Tableti", **Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2003-2004 Yıllığı**, 2005, s. 269-275.

ALP, Sedat; "Kaniş=Anişa=Nişa Erken Hitit Çağının Bir Başkenti", **Belleten** 27, Sa. 107, 1963, s. 367-376.

-----; "Maşat Höyük'te Keşfedilen Hitit Tabletlerinin Işığı Altında Yukarı Yeşilırmak Bölgesinin Coğrafyası Hakkında", **Belleten**, C: XLI, Sa. 164, 1977, s. 637-647.

-----; **Hethitische Briefe Aus Maşat-Höyük**, Ankara, 1991.

-----; Bittel Festschrift "Die lage der Hethitischen Kultstadt Karahna in Lichte der Maşat-Texte", **Belleten**, C. XLI, Sa. 164.

-----; "Hitit Çağ'ında Anadolu Kentleri", **Ankara Dergisi**, C: 1, Sa. 4, 1992, s. 5-10.

-----; **Hitit Çağında Anadolu**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, İstanbul, 2001.

AYDIN, Nafiz; “Ev Satışıyla İlgili Bir Kültepe Tableti İle Etüdlük Tabletlerde Geçen Yer Adları ve Kārum Nahria”, **Belleten**, C. LVIII, Sa. 221, 1994, s. 29-39.

BALKAN, Kemal; **Mama Kralı Anum-Hirbi’nin Kaniş Kralı Waršama’ya Mektubu**, Ankara, 1957.

-----; “Review article of ICK 2”, **OLZ 60**, 1965, s. 146-162.

BAYRAM, Sebahattin; “Kültepe Metinlerinde Geçen Yeni Yer Adları ve Bunların Değerlendirilmesi”, **XI. T.T.Kongresi**, 1994, s. 211-234.

-----; “Kültepe’den Bir Borç Senedi, Bunun İptaline Ait İkinci ve Mahkemeye İntikal Ettiğine İlişkin Üçüncü Bir Belge”, **Türkiye’de Sosyal Bilimlerin Gelişmesi ve Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sempozyumu**, 1996, (1998), s. 127-147.

-----; “New And Some Rare Geographical Names In The Kültepe Texts”, **Archivum Anatolicum 3**, 1997, s. 41-66.

-----; “Ebla Metinlerindeki Bilgilerle Kutsal Kitaplardakilerin Karşılaştırılması”, **3. UA Hititoloji Kongresi Bildirileri**, 1998, s. 53-62.

BAYTOP, Turhan; **Türkçe Bitki Adları Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 1994.

BİLGİÇ, Emin, BAYRAM, Sebahattin; **Ankara Kültepe Tabletleri II**, T.T.K.Y., Ankara, 1995.

BİLGİÇ, Emin; “Anadolu’nun İlk Yazılı Kaynaklarındaki Yer Adları ve Tayini Üzerine İncelemeler”, **Belleten 39**, 1946, s. 381-423.

-----; "Die Ortsnamen der 'kappadokischen' Urkunden im Rahmen der alten Sprachen Anatoliens", **AfO** 15, 1945-51, s. 1-37.

CHARPIN, Dominique, ZIEGLER, Nele; "Mari et le Proche-Orient à l'époque amorrite : essai d'histoire politique", **Florilegium marianum** V, Mémoires NABU 6, 2003.

CORNELIUS, F; **Geschichte der Hethiter**, Darmstadt, 1973.

ÇEÇEN, Salih; Ankara Müzesi'ndeki Yeni Kültepe Metinlerinden Elde Edilen Orijinal Neticeler. Ankara Üniversitesi, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara, 1990.

-----; "Kültepe Belgelerine Göre Anadolu Şehir Devletlerinde Ayaklanma", **Arcihivum Anatolicum** 5, 2002, s. 65-68.

ÇEÇEN, Salih ve HECKER, Karl; "ina mātīka eblum, zu einem neuen Text zum Wegerecht, in der Kültepe-Zeit", **Festschrift für Wolfram Freiherrn von Soden zum 85. Geburtstag** am 19. Juni 1993, (1995), s. 31-41.

DERCKSEN, Jan Gerrit; **The Old Assyrian Copper Trade in Anatolia**, Nederlands Historisch-Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1996.

DERCKSEN, Jan Gerrit, DONBAZ, Veysel; "Merchants in Distress. An Old Assyrian Text Mentioning *habbātu*", **Jaarbericht Ex Oriente Lux**, No. 35-36, 2000, s. 103-110.

DIAKONOFF, M Igor, KASHKAI, M; **Geographical Names According to Uartian Texts**, Wiesbaden, 1981.

DONBAZ, Veysel; "Kültepe 1-B Katı Tabletlerine Genel Bakış", **X.Türk Tarih Kongresi**, Kongreye Sunulan Bildiriler, 1990, s. 433-451.

-----; "Some Remarkable Contracts Of 1-B Period Kültepe Tablets II", **Nimet Özgüç'e Armağan**, Aspects Of Art And Iconography: Anatolia And Its Neighbors, T.T.K.B, 1993, s. 75-86.

-----; **Sadberk Hanım Müzesinde Bulunan Çiviyazılı Belgeler**, İstanbul, 1999.

-----; "Some Recently Discovered Kārum 1-b Tablets and Related Observations", **IV. Internationalen Kongresses für Hethitologie**, 2001, s. 106-114.

EDZARD, Dietz Otto, FARBER, Gertrud; **Die Orts- und Gewassernamen der Zeit der 3. Dynastic von Ur**, Wiesbaden, 1974.

Edzard, Dietz Otto, FARBER, Gertrud, SOLLBERGER, Edmond; **Die Orts- und Gewassernamen der prasargonischen und sargonischen Zeit**, Wiesbaden, 1977.

EIDEM, Jesper; "An Old Assyrian Treaty From T. Leilan", **FS Garelli**, 1991, s. 185-206.

ERKUT, Sedat; "Hitit Çağında Önemli Kült Kenti Arinna'nın Yeri", **Festschrift Für Sedat Alp**, Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp, T.T.K. Basımevi, 1992, s. 159-165.

-----; "Hitit Kenti Kaštama'nın Yeri Üzerine", **XII. Türk Tarih Kongresi**, Ankara, 1999.

ERTEM, Hayri; **Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1974.

-----; **Hitit Devleti'nin İki Eyaleti: Pala-Tum(m)ana İle Yakın Çevrelerindeki Yerlerin Lokalizasyonu Üzerine Yeni Denemeler**, Atatür'ün 100. Doğum Yılına Armağan, A.Ü. D.T.F.C.Y., Ankara, 1980.

-----; "Külhöyük'ün Asur Ticaret Kolonileri ve Hititlere Ait Çivi Yazılı Belgelerdeki Adı Hakkında Bir Deneme", **Arcihivum Anatolicum** 1, 1995, s. 73-87.

ESEN, İzzet; "1953 Yılı Kültepe Kazılarında Bulunmuş Olan Bir Grup Vesika", **Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1993 Yıllığı**, 1994, s. 34-53.

FORLANİNİ, Massimo; "L'Anatolia nordoccidentale nell'impero eteo" **SMEA** 18, 1977, s. 197-224.

-----; "Appunti di geografia etea", **SM** 1, 1979, s. 165-184.

-----; "La prima lista di VBoT 68 e la provincia di Arinna", **SMEA** 22, 1980, s. 71-80.

-----; "Remarques géographiques sur les textes Cappadociens", **Hethitica** 6, 1985, s. 45-66.

-----; "Toponymie antique d'origine hattie?", **Hethitica** 8, 1987, s. 105-122.

-----; "Uda, un cas probable d'homonymie", **Hethitica** 10, 1990, s. 110-111.

-----; "Am Mittleren Kızılırmak", in: **Festschrift für Sedat Alp**, 1992, s. 171-179.

-----; "Notes sur la géographie anatolienne dans les textes paléo-assyriens", **NABU**, 2005, s. 14-15.

FORRER, Emile; **Forschungen** II, 1926.

GARELLI, Paul; **Les Assyriens en Cappadoce**, Paris, 1963.

-----; **Tablettes cappadociennes de collections diverses**, 1964.

-----; "Hahhum un relais assyrien sur la route commerciale de la Cappadoce", **XXXIV. International Assyriology Congress**, 1998, s. 451-456.

GARSTANG, John, GURNEY, O. R; **Geography**, London, 1959.

GELB, J. Ignace; **Alishar: Inscriptions from Alishar and Vicinity**. Chicago, 1935.

GOETZE, Albrecht; "Die kleinasiatischen Personennamen auf –uman, umma in den kappadokischen Tafeln", **ZA** 40, 1931, s. 260-263.

-----; "Tutul in a Cappadocian Proper Name", **JCS** 7, 1953, s. 110.

-----; **Kleinasian**. in Kulturgeschichte des Alten Orients, 1957, s. 64-81.

GÖKÇEK, L.Gürkan; "Kültepe Tabletlerinde Maraş Bölgesi", I. **Kahramanmaraş Sempozyumu**, 2004.

GRONEBERG, Brigitte; **Die Orts- und Gewässernamen der altbabylonischen Zeit** (RGTC III), Wiesbaden, 1980.

GÜNBATTI, Cahit; “Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde Bulunan Üç Tablet”, **A.Ü. DTFC Dergisi** XXXI, 1987, s. 189-199.

-----; “Yeniden İşlenen Bir Kültepe Tableti”, **Belleten** 51, 1987, s. 1-11.

-----; “Kārum’lar Arasındaki Mektuplaşmalardan Yeni Örnekler”, **34. UA Assirioloji Kongresi**, 1987, s. 479-484.

-----; “More Examples of Correspondences Between kārum’s”, **Arcihivum Anatolicum** 1, 1995, s. 107-115.

-----; “Two New Tablets Throwing Light on the Relations Between Anatolian Kings and Assyrian Merchants in the Period of the Assyrian Colonies”, **Arcihivum Anatolicum** 2, 1996, s. 25-37.

-----; “Kültepe’den Akadlı Sargon’a Ait Bir Tablet”, **Arcihivum Anatolicum** 3, 1997, s. 131-155.

-----; “Eski Anadolu’da “Su Ordali”, **Arcihivum Anatolicum** 4, 2000, s. 73-88.

-----; “Kültepe’den Kervan Güzergâhlarına Işık Tutan İki Yeni Metin”, **Arcihivum Anatolicum** 5, 2002, s. 79-91.

-----; “Two Treaty Texts Found At Kültepe”, **Assyria and Beyond Studies Present to Mogens Trolle Larsen**, Nederlands Instituut Voor Het 2004, s. 249-268.

HAAS, V; **Geschichte der Hethitischen Religion**, Leiden, New York, Köln, 1994.

HECKER, Karl; "Zur Herkunft der hethitischen Keilschrift", **I. Uluslararası Hititoloji Kongresi**, 1990, s. 53-63.

HECKER, Karl, KRYSZAT, Guido, MATOUS, Lubor; **Kappadokische Keilschrifttafeln aus den Sammlungen der Karlsuniversitat Prag**, Prag, 1998.

HIRSCH, Hans; Untersuchungen zur altassyrischen Religion, **AfO** 13/14, 1964.

İPLİKÇİOĞLU, Bülent; **Eskiçağ Tarihinin Ana Hatları**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1994.

KARADUMAN, Ayşe Fatma; 1956'da Bulunan Çeşitli Kültepe Vesikalarından Anadolu'nun Tarihi, İçtimai ve İktisadi Meseleleri Hakkında Çıkan Neticeler. Ankara Üniversitesi, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara, 1994.

KARAUĞUZ, Güngör; **Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında M.Ö. II. Bin'de Orta Anadolu'nun Güney Kesimi**, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.

KUZUOĞLU, Remzi; "M.Ö. II. Bin'de Bir Anadolu Şehri Aliaša", **Arcihivum Anatolicum** 7/2, 2004, s. 75-89.

LANDSBERGER, Benno; "Kommt Hattum 'Hitterland' und Hattī'um 'Hettiter' in den Kültepe-Tafeln vor?", **ArOr** 18/3, 1950, s. 329-350.

LAROCHE, Emmanuel; **Les noms des Hittites**, Paris, 1966.

LARSEN, Mogens Trolle; **Old Assyrian Caravan Procedures**, Nederlands Historisch Archaeologisch Instituut, İstanbul, 1967.

-----; **The Old Assyrian City-State and Its Colonies**, Akademisk Forlag. Copenhagen, 1976.

LEWY, Julius; "Naram-Sin's Campaign to Anatolia in the Light of the Geographical Data of the Kültepe Texts", **Halil Edhem Hatıra Kitabı** 1, 1947, s.11-18.

-----; "Hatta, Hattu, Hatti, Hattuša and 'Old Assyrian' Hattum", **ArOr**, 1950, s. 366-441.

-----; "Studies in the Historic Geography of the Acient Near East", **OrNS** 21, 1952, s. 393-425.

LIVERANI, M; **The Fire of Hahhum**, **OrAnt** 25, 1988, s. 166-172.

MARÍN, Belmonte Antonio Juan; **Die Orts- und Gewässernamen der Texte aus Syrien im 2. Jt. V. Chr.**, Wiesbaden, 2001.

MELLART, James; " Archeological Evidence For Trade and Trade Routes Between Syria and Mesopotamia and Anatolia During the Early and The Begining of The Middle Bronze Age ", **Studi Eblaiti** V, 1982.

MICHEL, Cecile; "Durhumid, son commerce et ses marchands", **Studies Garelli**, 1991, s. 253-273.

MICHEL, Cecile, GARELLI, Paul; **Tablettes Paleo-Assyriennes de Kültepe** Volume 1 (Kt 90/k). Paris, 1997.

MONTE, Giuseppe F. del, TISCHLER, Johann; **Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes** VI. Wiesbaden, 1978.

MONTE, F. del Giuseppe; **Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes VI/2**. Wiesbaden, 1992.

NASHEF, Khaled; **Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes V, Die Orts- und Gewässernamen der mittelbabylonischen und mittellassyrischen Zeit**, Wiesbaden, 1982.

-----; **Rekonstruktion der Reiserouten zur Zeit der altassyrischen Handelsniederlassungen**. Beihefte zum Tübinger Atlas des Vorderen Orients, Reihe B/83. Wiesbaden, 1987.

-----; **Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes IV**. Wiesbaden, 1991.

ORLIN, L. Louis; **Assyrian Colonies in Cappadocia**, Paris, 1970.

ÖZÇAĞLAR, Ali; "Kazova ve Yakın Çevresinde Eski Yerleşmeler", **Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, Coğrafya Araştırmaları**, Sa.3, 1991, s. 61-85.

ÖZGÜÇ, Tahsin; **Kultepe Kaniş/Neša**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.

RAMSAY, M. William; **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, İstanbul, 1960.

REINER, Erica; "Lipšur Litanies", **Journal of Near Eastern Studies** (JNES) Volume: XV, 1956, s. 129-149.

ROAF, Michael; **Mezopotamya ve Eski Yakındoğu**, İletişim Yayınları, (Çev. Zülal Kılıç) İstanbul, 1996.

SÜEL, Aygül; "Ortaköy Tabletlerinde Geçen Bazı Yeni Coğrafya İsimleri", **v. Uluslar arası Hititoloji Kongresi Bildirileri**, Çorum, 2002, s. 679-685.

SCHULER, Einar; **Die Kaškäer**, Berlin, 1965.

SEVER, Hüseyin; "Kültepe Metinlerine Göre Birtum Kelimesinin Yeni Anlamı", **X. T.T. Kongresi** 1986, (1990), s. 467-480.

SEVİN, Veli; **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası** I. T.T. Kurumu Yayınları, Ankara, 2001.

SUGIYAMA, Tsuyoshi; "Trading perdum and its aspects in the Old Assyrian Period", **Oriente** 42, 1997, s. 139-154.

ŞAHİN, Hasan Ali; **Anadolu'da Asur Ticaret Kolonileri Devri** (M.Ö. 1975-1725), Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi. Kayseri, 2004

UMAR, Bilge; **Türkiye'deki Tarihsel Adlar**, İnkılap Yayın Evi, Ankara, 1993.

ÜNAL, Ahmet; **Hattušili bis zu seiner Thronbesteigung**, Heidelberg, 1974.

-----; "Hitit Kenti Ankuwa'nın Tarihçesi ve Lokalizasyonu Hakkında", **Belleten** XLV/2, Sa. 180, (1981), 433-455.

VEENHOF, Klass R; **Aspects of Old Assyrian Trade And Its Terminology**, Leiden, 1972.

-----; **The Old Assyrian List of Year Eponyms From Karum Kanish And Its Chronological Implications**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2003.

-----; "Traveling in Ancient Anatolia: Two New sources from Karum Kanesh", **Hayat Erkanal'a Armağan**, Kültürlerin Yansıması, Homer Kitabevi, 2006, s. 778-783.

YILMAZ (Gül), Şerife; Kervan Güzergâhlarına Işık Tutan Kültepe Metinleri ve Bunlardan Elde Edilen Sonuçlar. Ankara Üniversitesi, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara, 2001.

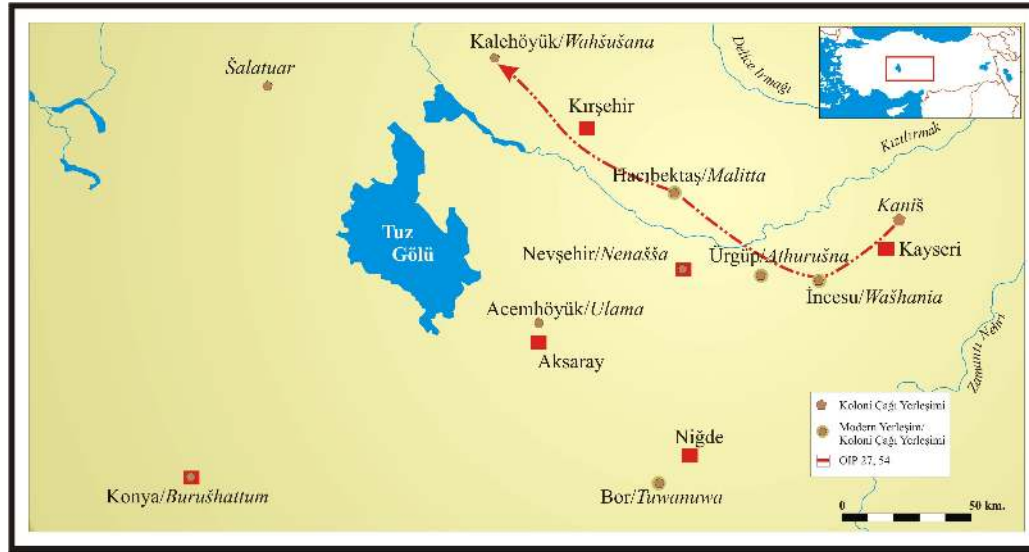
YİĞİT, Turgut; Hitit Büyük Kentlerinden Şamuha ve Lauzantiia'nın Lokalizasyonu ile Bu Şehirler Hakkında Elde Edilen Bilgiler. Ankara Üniversitesi, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 1989.



Harita 1: Kt n/k 1582, Kaniş - Şalatuar Güzergâhı.



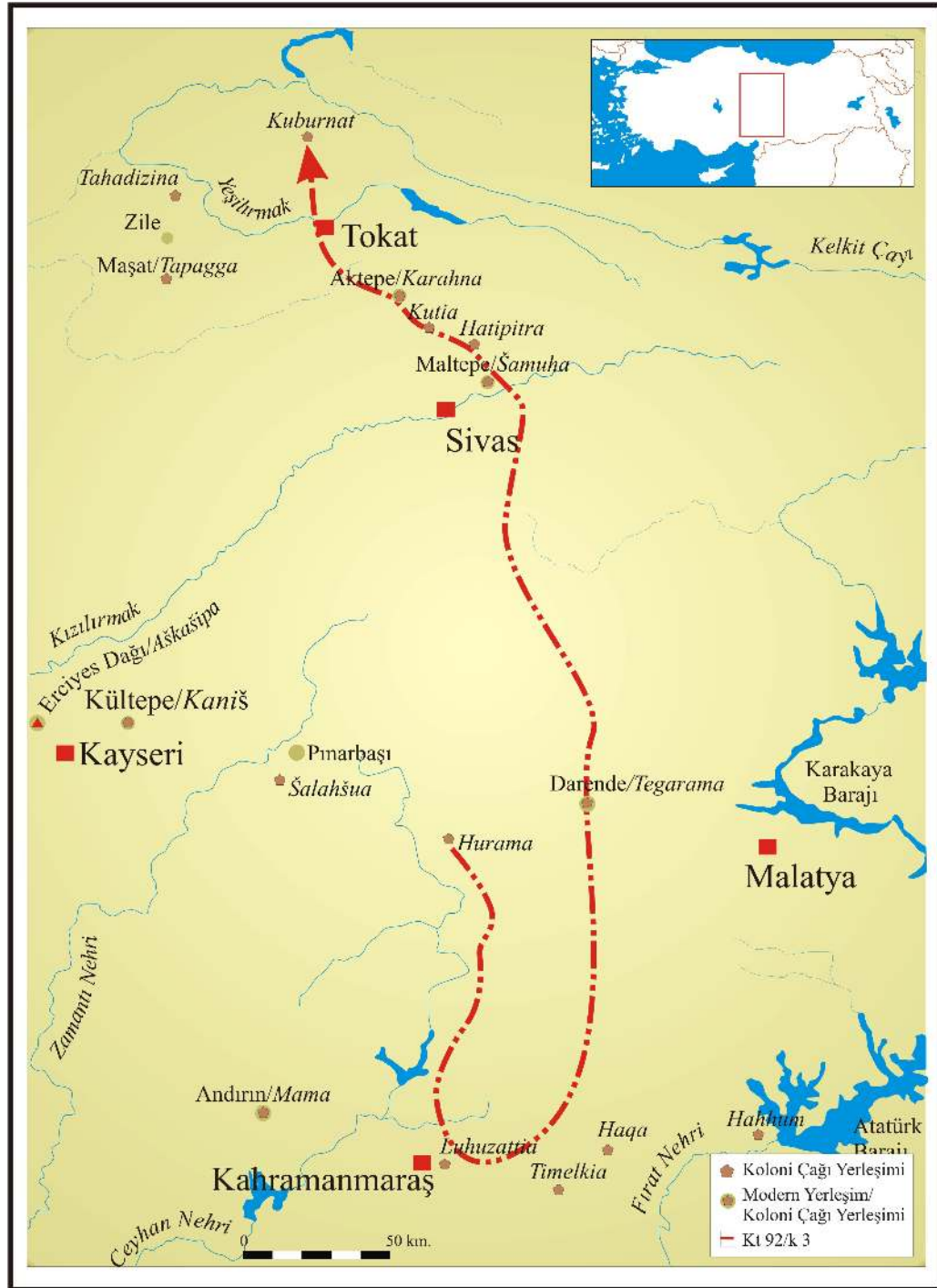
Harita 2: TC 3, 165, Kaniş - Buruṣhattum Güzergâhı.



Harita 3: OIP 27, 54, Kaniş - Wahşušana Güzergâhı.



Harita 4: TC 3, 165, Kaniş - Buruṣhattum Güzergâhı
 OIP 27, 54, Kaniş - Wahšušana Güzergâhı
 Kt n/k 1582, Kaniş - Salatuar Güzergâhı.



Harita 5: Kt 92/k 3.



Harita 6: KI 83/k 117

DİZİN

YER ADLARIA

Abarna, 17, 18
Abidiban, 18, 19, 21, 22, 23, 121, 123, 124, 125, 150
Abih, 19
Abrum, 20, 21, 22, 23, 30, 31, 72, 83, 85, 117, 121, 124
Abu[x]uhta, 21, 73
Abum, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 31, 61, 71, 83, 113, 121, 123, 124, 150, 189, 196
Adubazum, 22, 23, 87, 123, 124
Aduruba, 24
Agali, 24
Ahšušana, 24, 174
Akkad, 24
Akkalia, 24
Ala, 25
Alahzina, 25, 26, 189, 196
Alašia, 26
Al-laša, 26
Al-Issurātum, 26
Aliaša, 26, 27, 152, 195, 196, 205
Alkua, 27, 105
Āl-Šamaš, 28
Āl-SAT, 27
Āl-Timnu, 28
Alzana, 27, 28, 29, 176
Āl-Zizim, 29
Amā, 30
Amalia(š), 31
Amas, 31, 113
Amaz, 21, 22, 23, 31, 121, 124
Amē, 30, 196
Amkuwa, 30, 32, 33, 70, 100, 105, 139, 189
Amnua, 33
Amuna, 33
Amurru, 33
An(n)ian(n)i, 34, 35
Anamata, 34, 196
Ankalia, 24
Anunu, 35
Anunuwa, 35

Anziliya, 16
Apzišna, 66
Ara, 35
Ardani, 35
Arinna, 28, 36, 195, 201, 202
Armamana, 36
Arn-, 36
Arraphum, 36, 73, 196
Aruar, 37, 181
Arzua, 37, 137
Ašal, 38
Ašihum, 20, 38
Athurušna, 39, 53, 115, 116, 177, 189, 194
Atme, 48, 65
Atmum, 39, 183
Atuwada, 40
Awal, 40
Azamrum, 40, 41, 81

B

Badna, 42, 68, 122, 189, 196
Bagarime, 43, 196
Bahadum, 43, 178
Bal, 43
Balhazia, 44
Balihum, 44
Bališ-, 45
Bālis, 20, 31
BARkahšia, 45
Barwawa, 45
Barwia, 45, 179
Beruwa, 45, 46
Binarama, 46
Bua, 46
Buhitar, 46, 47
Buna, 18, 28, 29, 47, 53, 94, 115, 116, 135, 145, 156, 175, 194, 195
Burallum, 20, 43, 47, 48, 65, 118, 138, 141, 183
Burhattum, 49

Buritan, 49
Buruddum, 40, 43, 50, 56, 138, 154, 189
Burušhattum, 9, 15, 51, 52, 53, 74, 77, 78, 85, 115, 116, 128, 131, 132, 133, 137, 151, 163, 167, 171, 172, 174, 176, 181, 189, 193, 194
Burušna, 53
Butnātum, 54, 55, 93, 149, 177, 195, 196

D

Dadania, 56, 189
Dakunu, 57
Dala (Tala), 57
Dēr, 57
Dibar, 54, 58
Dikišana, 58
Dikurna, 155
Duhašia, 58
Dulan, 58
Dun-, 58
Duruduruwa, 24, 59
Duruhnum, 59
Duruwaduruwa, 59

E

Ebla, 18, 60, 83, 95, 101, 110, 196, 199
Ekalātum, 60, 121, 189
Elmelme, 61, 189
Eluhut, 20, 40, 50, 61, 92, 95, 101, 126, 181, 189, 195
Ememe, 61
Enišbaka, 62
Eqlum, 62

G

Gabašunua, 63
Galwānum, 63, 82, 112
Gasur, 73
Gazaba, 63

H

Ha, 34, 64, 67
Habalzima, 64, 196
Habnuk, 64, 196
Habur, 12, 38, 40, 47, 48, 61, 65, 118, 140, 150, 185, 196
Habūr, 109
Haburā, 65, 185
Haburata, 65
Haburātum, 48
Habušana, 53, 64, 66, 158
Hadiar, 66
Hahala, 66, 196
Hahalia, 66
Hahe, 82
Hahha, 67, 82
Hahhi, 82
Hahhum, 15, 40, 48, 50, 64, 67, 68, 82, 100, 117, 138, 157, 170, 189, 195, 203, 206
Hailawakuwa, 69
Hakmiš, 32, 94
Halab, 69
Halaš, 69
Halata, 69
Halpa, 69
Hamizanum, 48, 69, 70, 138
Hanaklu, 70
Hanaknak, 54, 70, 71, 93, 145, 149, 177, 189, 195
Handijar, 66
Hanhana, 70
Hanigga, 54, 71, 145
Hannigalbat, 7
Hanuwa, 71
Hanziwa, 16
Haqa, 15, 21, 22, 23, 31, 71, 72, 120, 121, 124, 188, 197
Haraba, 72
Harabiš, 72, 189
Harahara, 73
Harahšuwa, 73
Harahur, 73
Haran, 74, 120, 128
Harana, 73
Haranu, 74

Haraštal, 75
Hardu, 74
Harharan, 46, 74, 75
Harihar, 75
Harka, 75, 196
Harkimni, 75
Harkiwuna, 75, 76
Harsamna, 30, 76, 77
Haršumn-, 77
Hartana, 77
Hartimeka, 78
Harziuna, 78, 79, 176
Harziwa, 79
Haši, 79
Hašim, 79
Haššu, 120, 128
Haššum, 79, 106
Hasušara, 79, 80, 179
Hašušara, 80
Hatipitra, 80, 90, 94, 97, 135, 196
Hattum, 30, 45, 80, 94, 205, 206
Hattuš, 56, 70, 71, 77, 80, 81, 89, 96, 108, 142, 153, 161, 164, 182, 189, 195
Hattuša, 32, 77, 80, 103, 109, 147, 162, 163, 167, 206
Hawil-, 81
Hazamrum, 40, 81
Hazu, 81, 82, 100, 197
Hih(h)ia, 82
Himrīn, 40
Hira..., 82
Hiruh, 82, 189
Hubišna, 66, 116, 171
Hubšalum, 83
Hubšil, 83, 189, 196
Hubušna, 66
Hulaya, 111, 129, 171
Humahum, 83
Humatum, 185, 228
Hur(a)ma, 83
Hura-, 83
Hurama, 30, 81, 84, 90, 94, 97, 100, 102, 130, 132, 135, 156, 157, 189, 195
Hurl-, 84
Hurla, 84

Hurmaštum, 84
Hurru(m)hašim, 85
Huruhhiš, 85
Hurupša, 85, 140
Huruta, 85
Huši, 85
Hutur-, 85
Huwatnuwanda, 171

I

Idiqlat, 185, 196, 228
Ištunuwa, 86
Išhupitiša, 16
Iškahama, 16
Išuhhu, 86
Iyamahhalaštigailulu, 16
Izban, 86

K

Kalar, 87
Kalatua, 87, 196
Kaluzānum, 22, 23, 87, 123, 124
Kammalia, 87, 96
Kammama, 16
Kaniš, 2, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 29, 31, 38, 39, 40, 43, 45, 47, 48, 50, 52, 53, 54, 56, 65, 69, 74, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 93, 94, 96, 100, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 115, 116, 117, 118, 119, 123, 125, 126, 130, 132, 141, 142, 146, 148, 150, 153, 154, 157, 158, 161, 164, 167, 169, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 181, 184, 188, 189, 193, 194, 195, 199, 207, 228
Kapitra, 89, 189
Karahna, 80, 89, 94, 97, 135, 189, 195, 198
Karamaku, 90
Karaman, 78, 132
Karanā, 118
Karbata, 90

Karuwa, 90
Kaštama, 91, 158, 189, 201
Katila, 92
KaWAa, 92, 181
Kazana, 92, 179
Kazina, 92
Kilar-, 92
Kipita, 93, 96
Kiša-, 93
Kismar, 93
Kuburnat, 90, 94, 97, 119, 135, 189
Kuburšinnu, 94, 95
Kuluna, 95, 179
Kuluzanum, 22, 23, 123
Kunanamit, 95, 189
Kunukam, 95, 137
Kupilšan, 54, 70, 71, 93, 94, 149, 177, 195, 196
Kupita, 96
Kurbalia, 96
Kurušša, 21, 73, 96, 188
Kuššara, 52, 96, 97, 131, 153, 156, 189
Kuššuruhšini, 16
Kusura, 7
Kutar, 97, 196
Kutia, 90, 94, 97, 135, 196
Kutkuta, 97
Kuzzu, 98, 120, 189

L

Lab'ān, 99, 190
Laha, 99
Lakkimišša, 99, 100
Lalga, 81, 100
Lawad-, 100, 101
Liburna, 100
Lihš-, 101
Lihzina, 26
Lu'ad, 101
Lubušta-, 101
Luhā, 61, 101
Luhitum, 101
Luhma, 101
Luhmu, 101

Luhuzattia, 12, 15, 44, 90, 94, 97, 102, 103, 130, 135, 157, 195
Luša, 103
Lušu, 103, 196

M

Madinaša, 104
Mal'a, 104
Malita, 104
Malitta, 53, 104, 115, 116, 175, 176, 194, 195
Malku, 27, 105
Mama, 13, 15, 29, 30, 43, 76, 77, 96, 102, 106, 107, 108, 126, 146, 153, 154, 168, 170, 188, 190, 195, 199
Maraššantia, 184
Mardaman, 40, 48, 65, 108, 109, 183
Marithum, 109, 110, 195
Mašika, 110
Mat Elitum, 110
Māt Šaplitum, 110
Mata, 111
Mātum, 111
Melidaškuria, 111
Mešuwa, 112
Muralla, 112
Mušlān, 63, 82, 112

N

Nabar, 113
Naduhtum, 113
Nahlatum, 113, 196
Nahria, 104, 113, 198
Nahur, 21, 22, 23, 31, 40, 113, 121, 124, 196
Nakšuna, 114
Nanazipa, 114, 196
Nawar, 79, 113, 114
Nenašša, 39, 53, 115, 116, 161, 164, 167, 171, 177, 190, 194, 195
Neša, 88, 96, 108, 116, 131, 207
Nihria, 85, 113, 117, 140, 190

Ninuwā, 118, 196
 Nippur, 118
 Nurrugu, 118

ø

øupana, 127

P

Palha, 44
 Parka, 14, 45, 119
 Parkada, 119
 Paršuhanta, 116
 Pēdin, 119

Q

Qa~~ar~~arā, 19, 21, 22, 23, 31, 38, 48,
 50, 97, 120, 121, 122, 123, 124,
 125, 138, 150, 196
 Qabrā, 120
 Qatan, 74, 120

R

Ragama, 122
 Razamā, 18, 19, 21, 22, 23, 48, 87,
 121, 122, 123, 124, 150, 166,
 196
 Razamā 1, 23, 122, 123
 Razamā 2, 22, 23, 87, 123

Š

Ša, 128
 Šabu'a, 128
 Sadduwatum, 125
 Šahawatrua, 129
 Šahhania, 129
 Šahišun-, 129
 Sahrudana, 125
 Sahuldum, 125
 Šakdunuwa, 130
 Šalahšua, 50, 84, 130, 190, 195
 Šalatuar, 126, 131

Šalatuwar, 53, 115, 116, 133, 151,
 174, 175, 190, 194
 Šaluwanta, 134
 Sam'al, 125, 134
 Šamaha, 134
 Šamna, 134
 Šamuha, 80, 89, 90, 94, 97, 103,
 134, 135, 156, 190, 195, 209
 Šana, 76, 136
 Sanduwatum, 125
 Šapuwa, 128
 Šarabun(u)wa, 136
 Šarawa, 136
 Šarba, 136
 Šariša, 137, 140
 Šarla, 137, 190
 Šarzua, 37, 137
 Sasu, 126
 Sawit, 126
 Šibuha, 106, 126
 Šihwa, 137, 144, 190
 Šilipka-, 138, 142
 Silu'una, 127
 Šimala, 48, 50, 65, 69, 70, 138,
 183, 190
 Šimaniziti, 139
 Šimurum, 139
 Šinahutim, 139
 Šinarihum, 140
 Sindjar, 48
 Šinurhena, 140
 Širis, 137, 140
 Širmu'in, 140
 Širun, 140, 183
 Šitarabatum, 141
 Sitluna, 127
 Šiyanda, 186
 Šubarûm, 141
 Šuda, 141
 Šuhru, 142, 144
 Šuinaba, 142
 Šulupka, 142
 Šuppilulia, 142, 190, 195
 Šuria, 143
 Šurpu, 143
 Suze, 127

T

Ta'išama, 146, 152, 155
Tadhul, 137, 144
Tadmur, 144
Taha, 144, 145
Tahadizina, 26, 54, 70, 71, 94, 144, 145, 149, 178, 195, 196
Tahara, 145
Taišama, 106, 190
Takarama, 148
Takmur, 146, 196
Takšan-, 147
Takušta, 147
Tala, 57, 147
Talašannum, 148
Talhad, 148, 155
Talpa, 148
Talwahšusušara, 148
Tamnia, 109, 148, 153
Tapaggaš, 54, 94, 145, 148, 149, 177, 195
Tapigga, 7, 55, 70, 71, 145, 182
Tappašatta, 149
Taptika, 94
Tarahur, 150, 196
Tarameka, 150
Taraqum, 86, 150, 152, 190
Tarittar, 49, 151
Tarkua, 151, 196
Tarmalia, 152
Tarqum, 152
Taša, 152
Tašima, 152
Taškuria, 152, 184, 196
Tatardu, 152, 196
Tataša, 152
Tawinia, 27, 110, 148, 153, 161, 164, 190, 195
Tegarama, 21, 43, 71, 73, 96, 108, 135, 148, 153, 154, 159, 167, 182, 190, 195
Terqa, 154
Tēšima, 155
Tiburzia, 73
Tigan-, 155
Tikrit, 93

Tilhad, 148, 155
Tilimra, 156
Tiltumman, 156
Timelkia, 68, 81, 82, 94, 100, 130, 132, 157, 164, 190, 195
Tinarna, 158
Tinipia, 158
Tipazna, 158
Tipurzia, 158, 159
Tiritar, 159
Tišmurna, 49, 119, 159, 190
Tiwara, 160, 196
Tiwilis, 160
Tudhalia, 160
Tuhašiya, 58
Tuhpia, 132, 161, 164, 182, 190, 195
Tukriš, 161, 190
Tukupta, 162
Tum(e)lia, 163
Tumišna, 163, 179
Tummana, 162
Tunip, 74, 163
Turhumit, 15, 54, 64, 70, 71, 77, 78, 92, 94, 110, 126, 132, 145, 149, 151, 159, 161, 164, 174, 178, 190, 195
Turmal-, 165
Tuttul, 110, 165
Tuwanu(w)a, 116, 165

U

Ubrā, 166
Udhaiškarrišši, 16
Udum, 166
Ugarit, 7
Uhakum, 166
Ulama, 46, 51, 52, 53, 108, 115, 116, 132, 140, 163, 166, 167, 171, 174, 177, 178, 190
Umelia, 31, 168
Uni/upš/zum, 168
Unipgum, 168
Upe/i, 168
Urā, 169, 196
Ura'ir, 169, 196

Uram-, 169
Urbēl, 169, 190
Urim, 170, 191
Uršu, 30, 38, 85, 107, 168, 170, 191
Uruk, 5
Uša, 24, 171, 191
Ušbukatum, 172, 196
Ušhania, 172
Ušnaittena, 16
Ušnama, 172
Ušun-, 172
Ušunala, 172, 191
Uzuhinum, 173

W

Wahšušana, 15, 24, 27, 44, 51, 53, 54, 70, 71, 74, 77, 82, 94, 104, 108, 115, 116, 126, 128, 131, 132, 133, 137, 149, 152, 161, 163, 167, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 182, 191, 194, 195
Walibani, 175, 196
Wališa, 175, 196
Walqu, 175
Wanisana, 176
Warbašia, 176
Waršama, 13, 29, 43, 46, 76, 78, 96, 97, 106, 107, 108, 126, 146, 153, 154, 176, 179, 199

Waršanuwa, 176
Wašhania, 39, 52, 53, 93, 104, 115, 116, 151, 158, 167, 172, 174, 175, 176, 177, 191, 194, 195
Waššušana, 177
Wazida, 54, 70, 71, 93, 94, 149, 177, 195, 196
Wazija, 178
Wulama, 178
Wulušana, 178

Z

Zabala, 179
Zabarašana, 179
Zakārīa, 179
Zalpa, 15, 30, 37, 42, 43, 48, 56, 72, 73, 82, 84, 96, 108, 131, 138, 148, 153, 154, 157, 164, 179, 180, 184, 191, 193, 195, 196
Zanzišana, 181
Zaruar, 37, 181
Zazzišana, 181
Zibuhuliwe, 74, 120, 128, 181
Zidam/w(a)riš, 181
Zikī, 181
Zilad-, 182
Zimišhuna, 182
Zubana, 46, 182
Zurehuhu, 183, 196

NEHİR ve DENİZ ADLARI**A**

Arašših, 184, 196
Atap-Taškuria, 152

H

Habur, 166, 167

I

Idiqlat, 185, 196, 228

M

Mala, 104, 185, 196

N

Nakiliat, 186, 196
Nikilit, 186

P

Purattu, 184, 186, 196, 228, 230

Š

Šiat, 186, 196

T

Tiamtum-rabîtum, 187

Z

Zaibum, 187, 196
Zulia, 187, 196

MODERN YER ADLARI**DAĞ ADLARI**

Aškašipa, 188
Humanum, 188

A

°Abd al-°Aziz, 54, 58
Acem Höyük, 52, 97
Ağıllı, 116
Ak dağ, 144
Akdeniz, 3, 4, 55, 110, 163, 187, 192
Aksaray, 39, 52, 77, 96, 116, 131, 167, 171, 194
Aktepe/Bolus, 89, 90
Alaca, 68
Alacahöyük, 7, 36
Alalah, 7, 31, 35
al-Mawail, 118
Alişar, 1, 6, 7, 16, 29, 32, 33, 73, 97, 100, 139, 164, 193, 227, 229
Amanos Dağları, 33, 110, 188, 196, 228
Amasya, 94, 169, 181
Anadolu, 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 24, 27, 32, 34, 39, 50, 51, 52, 54, 55, 61, 62, 66, 67, 68, 70, 72, 74, 76, 77, 78, 84, 88, 89, 91, 94, 95, 96, 97, 100, 103, 104, 107, 111, 115, 116, 121, 122, 128, 130, 131, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 143, 145, 147, 149, 153, 157, 159, 164, 165, 167, 169, 171, 179, 180, 182, 183, 192, 193, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 207, 208, 227, 228
Andırın, 106, 108
Ankara, 18, 20, 21, 26, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 42, 43, 44, 46, 48, 50, 52, 53, 54, 55, 59, 61, 62, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 75, 76, 80, 81, 82, 84, 86, 88, 89, 91, 93, 94, 96, 97, 103, 104, 106, 107, 108, 109, 113, 114, 116, 121, 126, 127, 130, 131, 133, 134, 135, 138, 144, 145, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 157, 159, 161, 163, 164, 166, 167, 168, 180, 182, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 208, 209
Arsania, 86

Arslantepe, 7, 135
Asur, 1, 2, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 31, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 44, 47, 48, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 130, 131, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 192, 193, 195, 202, 208, 227

B

Bakırboğaz, 32
Balih, 12, 44, 47, 48, 56, 57, 109
Basra Körfezi, 110
Beycesultan, 6
Bezirk, 17
Birecik, 12, 20, 56, 61, 80, 157, 170
Boğazköy, 1, 16, 35, 54, 64, 70, 73, 81, 82, 89, 96, 97, 101, 109, 111, 119, 142, 149, 153, 156, 161, 164, 180, 193, 201, 227, 229
Boğazlıyan, 32
Bolgar dağı, 159
Burdur, 6
Büyük Nefesköy, 27, 153

C

Can Hasan, 6
Ceyhan, 107
Cihanbeyli, 132
Cizre, 117

Çanakkale, 7
Çankırı, 151
Çarşamba Suyu, 171
Çatalhöyük, 6
Çaykavak, 108
Çayönü, 5
Çermük, 17
Çorum, 60, 89, 181

D

Değirmentepe, 6
Deliceirmak, 33
Demirci Höyük, 7
Develi, 58, 104
Devrez Çayı, 151
Dicle, 4, 12, 18, 25, 73, 86, 93,
 100, 109, 114, 118, 125, 173,
 184, 185, 192, 196, 228, 230
Divriği, 97, 135
Diyarbakır, 5, 7, 12, 17, 18, 117,
 122, 141

E

Ebu Salabih, 5
Elazığ, 6, 7, 12
Elbistan, 21, 68, 84, 96, 103, 107,
 130, 138, 146, 157, 164
Erciyes Dağı, 75, 141, 188, 196,
 228
Ereğli, 158
Ergani, 74, 117
Eridu, 4, 5
Erzincan, 135, 163
Eskişehir, 7

F

Fırat, 4, 12, 18, 20, 50, 56, 61, 64,
 68, 72, 80, 82, 86, 95, 103, 109,
 135, 138, 154, 170, 184, 185,
 186, 192, 195, 196, 228, 230
Fikirtepe, 6
Filistin, 3

G

Gabal Himrin, 19
Gaziantep, 50, 70, 72, 80, 108,
 138, 155, 170, 180
Gordion, 86
Gökırmak, 151, 163
Göksu, 107
Göksun, 12, 107
Göreme, 39
Gülek Boğazı, 108
Gürün, 21, 96, 108, 154, 159
Gabal Sinğar, 86

H

Hacıbektaş, 104, 194, 195
Hacıköy, 32
Hacılar, 6
Halep, 60, 69, 119, 156, 166
Harput, 68
Harran, 31, 42, 47, 48, 74, 113,
 146
Hatunsaray, 52

I

İrak, 4, 50, 65
İkiztepe, 7, 193
İncesu, 104, 116, 194
İslahiye, 180
İzmir, 159

K

Kahramanmaraş, 12, 108, 203
Kalehöyük, 1, 16, 104, 174, 193,
 227, 229
Karaali, 159, 164
Karadeniz, 55, 56, 73, 180, 192
Karahöyük, 52, 53, 103, 167, 171,
 193, 194
Karaman, 78, 132
Karaoğlan, 7
Karapınar, 116
Karasu, 180
Karaz, 6
Kastamonu, 91, 163

Kayseri, 1, 9, 44, 77, 78, 88, 103, 104, 107, 146, 194, 208
Kerkük, 7, 36
Kıbrıs, 26, 27
Kızılırmak, 7, 32, 64, 65, 73, 76, 78, 82, 86, 89, 93, 96, 104, 109, 115, 128, 131, 132, 133, 147, 151, 153, 161, 164, 167, 174, 175, 176, 180, 182, 184, 192, 194, 195, 202
Konaksu, 139
Konya, 6, 39, 52, 53, 66, 76, 108, 115, 132, 165, 167, 171, 193, 194, 205
Kozan, 30, 127
Köşkerbaba, 7
Kuruçay, 6
Kuşaklı, 137
Küçük Zap, 120, 187
Kültepe, 1, 2, 8, 9, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 59, 60, 61, 62, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 81, 82, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 96, 97, 100, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 116, 117, 121, 127, 130, 131, 133, 134, 136, 138, 139, 141, 142, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 177, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 187, 188, 193, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 227, 228, 229

L

Levant, 3
Lidar höyük, 196
Lübnan, 34, 99

M

Malatya, 18, 68, 84, 103, 108, 135, 156, 157, 170
Maraş, 72, 80, 103, 106, 107, 108, 168, 203
Mardin, 7, 31, 61, 109, 113, 117
Maşat, 26, 55, 71, 80, 89, 90, 94, 97, 145, 149, 160, 178, 182, 195, 198
Maşat Höyük, 71, 80, 94, 97, 145, 149, 195, 198
Mazaka, 88
Mazika, 179
Mecitözü, 91
Merzifon, 64, 109, 153, 161, 164, 180
Mamure, 32
Mari, 1, 2, 7, 16, 21, 37, 48, 57, 61, 76, 77, 80, 106, 109, 110, 112, 117, 120, 121, 122, 123, 190, 193, 196, 200, 227, 229
Mısır, 6, 9, 57
Millidere, 104
Murad Su, 86
Musul, 118

N

Niğde, 39, 77, 104, 132, 156, 159, 174
Nisib, 141
Norşuntepe, 6, 7
Nuffar, 118
Nusaybin, 32, 117
Nuzi, 1, 7, 16, 24, 38, 63, 173, 193, 227, 229

O

Ortaköy, 7, 16, 90, 160, 207

P

Pınarbaşı, 84
Pulur, 7

Q

Qal'at Širqā, 39

S

Samsat, 12, 40, 51, 64, 68, 80,
170, 196

Saraycık, 151, 177

Savit, 95

Semayük, 7

Shemshara, 48

Silopi, 117

Sinop, 92

Sivas, 64, 80, 97, 135, 137, 147,
157, 164

Suriye, 1, 4, 16, 17, 24, 27, 31, 32,
33, 35, 36, 37, 38, 40, 43, 50, 51,
56, 57, 60, 61, 65, 66, 68, 70, 74,
79, 80, 82, 83, 85, 88, 89, 99,
102, 103, 108, 109, 117, 118,
120, 134, 137, 138, 140, 142,
144, 150, 153, 156, 162, 163,
164, 165, 169, 186, 193, 196,
227, 228

Suruç, 42, 56, 57

Şagar Bazar, 7

Şebinkarahisar, 128, 169

T

T. al-Harīrī, 109

T. al-Hawā, 173

T. al-Muqayyar, 170

T. Arrī, 35

T. ar-Rimāh, 19, 38, 48, 51, 97,
121

T. as-Sulaima, 40

T. Azē, 56, 57

T. Brak, 114

T. Brak, 7

T. ʿafar, 87, 97, 123

T. Charan, 74

T. Čilpārat, 150

T. Dülük, 156

T. el-Varka, 5

T. Feheriye, 7

T. Hādī, 150

T. Hamīra, 140

T. Harīrī, 16

T. Leilan, 1, 16, 20, 21, 22, 23, 31,
72, 83, 137, 193, 201, 227

T. Mardikh, 60

T. Munbāqa, 60

T. Riman, 7

Tarsus, 6, 7, 17, 179

Taşköprü, 91

Tepe Nebi Yunus, 118

Tepe Ya'qub, 120

Tepecik, 6

Terzili Hamam, 32

Tıfsah, 20, 31

Tokat, 55, 64, 89, 90, 91, 145

Toroslar, 110

Tuz Gölü, 46, 53, 82, 74, 115, 116,
132, 145, 151, 163, 164, 167,
171, 172, 174

U

Ulukışla, 156

Urfa, 7, 12, 40, 61, 72, 117, 157

Uzunca Burç, 169

Uzunyayla, 76

Ürgüp, 39, 76, 104, 116, 194

V

Viranşehir, 48, 61, 163

Y

Yabanlı Dağı, 151, 177

Yanıkale, 117

Yeniceoba, 39, 132

Yerköy, 33

Yeşilhisar, 104

Yeşilirmak, 71, 163, 198

Yıldızeli, 89, 164

Yorgan Tepe, 63

Yozgat, 70, 96

Yümüktepe, 6

Z

Zagros, 4, 18
Zile, 91, 145, 149, 195
Zincirli, 125, 138
Zonguldak, 92

ÖZET

KUZUOĞLU, Remzi. Eski Asurca Metinlerde Geçen Coğrafya Adları, Doktora, Ankara, 2007

M.Ö. II. binin ilk çeyreği Anadolu ve Asur arasındaki ticari ilişkilerin en yoğun olduğu dönemdir. Koloni Çağı olarak da adlandırılan bu dönemde Asurlu tüccarlar, Anadolu'daki şehirlerin yakınlarında kurdukları kârum ve wabartum adı verilen merkezlerde ticari faaliyetlerini gerçekleştirmişler ve yaşamlarını buralarda sürdürmüşlerdir. Anadolu'da Kültepe, Boğazköy, Alişar ve Kalehöyük; Kuzey Mezopotamya'da Asur ve Mari; Suriye'de ise T. Leilan ve Nuzi'de ortaya çıkarılan Eski Asurca çivi yazılı metinlerde bu dönemdeki Anadolu'nun ve kısmen Asur'un ekonomik, siyasi, sosyal, dinî ve coğrafi yapısı hakkında önemli bilgiler mevcuttur.

“Eski Asurca Metinlerde Geçen Coğrafya Adları” konulu tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çivi yazılı belgelerde geçen yer adlarını tespit etmeye ve bunların Hitit ve Klasik dönemlerdeki ile idantifikasyonunu ve mümkün olduğu takdirde bugünkü karşılıklarını ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca metinlerden elde edilen bilgilere göre, şehirlerin ekonomik, siyasi ve dini yapılanmalarına temas ettik.

Tezimizin ikinci bölümünde, çivi yazılı belgelerde geçen nehir adları üzerinde durduk. Şehir adlarına göre çok daha az olan bu nehirlerden sadece iki tanesi Anadolu'ya aittir. Bunlar Purattu (Fırat) ve İdiqlat (Dicle) nehirleridir. Ayrıca Anadolu'da ele geçen Eski Asurca belgelerde sadece Purattu (Fırat) ve Humatum nehir adları belirtilmektedir. Belgelerde geçen diğer nehir adlarının Kuzey Mezopotamya ve Kuzey Suriye bölgelerine âit oldukları tespit edilmiştir.

Tezimizin üçüncü ve son bölümünde ise, dağ adları ele alınmıştır. Sadece iki dağ adı tespit edilebilmiştir. Bunlardan ilki, Hitit metinlerinde de geçen ve Erciyes Dağı ile bir tutulan Aškašipa Dağı, diğeri ise Amanos Dağları ile bir tutulan Humanum Dağı'dır.

Anahtar Sözcükler

1. Koloni Dönemi
2. Anadolu
3. Kültepe
4. Kaniš
5. Coğrafya Adları

ABSTRACT

KUZUOĞLU, Remzi. The Geographical Names In the Old Assyrian Texts, Dissertation, Ankara, 2007

The first quarter of the II. millenium B.C. marks an era in which the most intensive commercial relationships between Anatolia and Assyria took place. This period, called as Colony Age, the Assyrian merchants carried out their commercial activities and lived in those centers called as *kārum* and *wabartum* they built close to the Anatolian towns. There are important information on the cuneiform documents written in the Old Assyrian language which are found from Kültepe, Boğazköy, Alişar and Kalehöyük in Anatolia; Assyria and Mari in Northern Mesopotamia; T. Leilan and Nuzi in Syria, which to shed light on the Anatolian and partly Assyrian political, social, religious and geographical structure.

Our dissertation on "The Geographical Names In the Old Assyrian Texts" consists of three parts. In the first part we tried to determine the names of the places referred in the cuneiform documents and to determine their Hittite and Classical Periods or, where available, current counterparts. Besides, we have addressed economical, political and religious structures of the towns in comparison with the information provided from the said scripts.

In the second part, we focused on the river names mentioned in the cuneiform documents. Only two of these rivers, which are very few as compared to the town names belong to Anatolia. These rivers are Purattu (Fırat) and Idiglat (Dicle). In addition, only Purattu (Fırat) and Humatum river names are mentioned on the old Assyrian documents having been seized in Anatolia. It has been verified that the other river names in the documents belonged to the Northern Mesopotamia and Northern Syria.

The third and final part takes on the mountain names. Only two mountain names have been determined. One of them is Aškašipa Mountain

that is also mentioned in the Hittite documents and identified as Erciyes Mountain whereas the other is Humanum Mountain identified as Amanos Mountains.

Key Words

1. Colony Age
2. Anatolia
3. Kultepe
4. Kanish
5. Geographical Names